Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Α.Ε. 2957 1.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΑΡΧΕΙΟΝ
Ἀριθ. Χειρ. 2957/1965

Λαογραφική ἀποστολή εἰς

ΘΗΡΑΝ καὶ ΑΝΑΦΗΝ

ἀπό 3 Ἰουλίου - 1 Αὐγούστου 1965

ὑπὸ

Στεφάνου Δ. Ἡμέλλου

1) Θηρᾶς σ. 7-244
2) Ἀνάφης σ. 245-

Χωρίσματα γιά διαδοχικούς οἰκίδες

13-17, 18-20, 25-26, 30, 35-38, 51, 58-59, 81-82, 182-185, 254-266, 287-300

Ἀπεδελτιώθησαν αἱ ἀντιστ. θέσ. τῶν χειρ/φων ὑπό Σύγκρο-
νης Καλαβρουζιώτου - Παπαχρηστοφάνη κατά μῆνα
Ἀπείρανθος, 7 Ἰουνίου 1978

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Κατάλογος πληροφορητῶν.

2) Ἐμπορεῖον Θήρας.

1) Ἰωάννης Δρόσος, ἐτῶν 83, γεωργός, ἐκ δημοσιῶν (παρων. Ἀργαλέτος)
2) Ἀναστάσιος Δρόσος, ἐτῶν 79 (παρων. Δογλέζη)
3) Ἐμμανουὴλ Δαρζέτας, ἐτῶν 71 (παρων. Κοκκιός)
4) Γεώργιος Ζαμπέλης, ἐτῶν 58, ἐκ δημοσιῶν (παρων. Μπόνας)
5) Θεοδόσιος φουστέρης, ἐτῶν 52. Κάτοικος ἐκ χωρίου Μεσάρια Θήρας.
6) Ἀντώνιος Χ. Βάλβης, ἐτῶν 70 ἐκ δημοσιῶν (παρων. Πλάτης)
7) Μαργαρίτα Καραπολέγκου, ἐτῶν 56.
8) Νικόλαος Νοητάκης, ἐτῶν 79.

6) Ἔξω Νέα Γωνία Θήρας

1) Ἐμμανουὴλ Δηγάλας, ἐτῶν 90, ἐκ δημοσιῶν (ἐκ Νέας Γωνίας).
2) Ἐλαία Δανέζη, ἐτῶν 60, ἀγράμματος.
3) Μαρουλιὼ Δαλιβέρου, ἐτῶν 82
4) Γιασεμούλα Δώρου, ἐτῶν 71, ἐκ δημοσιῶν.
5) Θεώνη Δορώτου ἐτῶν 67, ἀγράμματος.
6) Μαρουλιὼ Βαμβακούση, ἐτῶν 86, ἀγράμματος
7) Μαρουλιὼ Μηδρινοῦ, ἐτῶν 81

7) Πύργος Θήρας

1) Ζαμπιὼ φίτερ, ἐτῶν 41, ἀγράμματος.

2) Μαργαρίτα Χρυσαΐ, ετών 70.
3) Ευαγγελία Φίτρου, ετών 80, άγραμματος.
4) Μαρούσι Μ. Καραμολέγκου, ετών 53, του δημοτικού.
5) Λαράντος Μανρομμάτης, ετών 60 οικοδόμος.
6) Ρίτα Φίτρου, ετών 14, του δημοτικού

Νήσος Ανάφη

1) Ιωάννης Ν. Δαμίγος, ετών 60, του δημοτικού
2) Μάρκος Μ. Χαλκιάς, ετών 74, 3ης δημοτικού.
3) Γεώργιος Αλεξάκης, ετών 62, ψαράς.
4) Ιερεύς Ιωάννης Αρβανίτης, ετών 60, πεπαιδευμένος επί μονής Καλαμωνίσσης.
5) Μανδάλιος Νικολής, ετών 61, γεωργός, του δημοτικού.
6) Εμμανουήλ Λουδάρος, ετών 76, γεωργοκτηνοτρόφος-ειδήμονας, επί αρετής Ελληνικού σχολείου.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΘΗΡΑ →

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐμπορεῖον

Δραγάτης = ὁ ἀγροφύλακας. Τοὺ δραγάτη τὸ ἔβαζε τόσο ὁ δήμαρχος καὶ τοὺ πλήρωναν οἱ νοικοκυραῖοι μιὰ δεκάρα τὴ βεργαριά (= τρία στρέμματα).

Κάποτε ἐμπήκαμε ἐδῶ μέσα κ' ἐβγάζαμε τοὺ ἀγροφύλακα, τοὺ δραγάτη. Ἐπήγανε κ' ἔρχεται ὁ νόμος. Πάλι οἱ νοικοκυραῖοι πλήρωναν. Μὲ ἕνα δὲ ἐπληρώνομαστε πο-τὲ. Ὅλο μὲ δεκάρα. Δύο-τρεῖς φορὲς ἐτέρναμε ἀχαριστημένοι δίναμε καὶ ἔξοδος.

Πρῶτα ἐδῶ ἦταν ὅλα μπαρωσιμάτα. Δὲν ἠμπορούσανε σπίτια, ὅλοι ἦτανε μὲ μπαρωσιμιά.

Ἀπὸ τὸ ἴσιωμα κ' ἐκεῖ σπαίνανε μερικοὶ τὸ σοῦρο στὴν ἐκκλησιὰ καὶ τὸ ὑλόγανε ὁ παπᾶς. Ἐπήγανε μιὰ πετσέτα κ' ἕνα τέτοιο καὶ ἀκαλιάτα.

Μιθιμούλι. Εἶναι ξύλινο καὶ χωρεῖ ἓξ ὀκάδες. Ὅταν ἁλωνίζανε ὁ βοϊβόντας ἐρχόταν κ' ἔπαιρνε ἕνα ἐκατὸ καὶ δέκα ὁ κοκκοκύρης (10%).

Καὶ πειὸ πολὺ ἦτανε ἐδῶ οἱ ταῦροι τὸ ἴδιο γινόταν. Ὁ ταῦρος ἔβγαζε μεγαλύτερο στὸ φρόμο τὸ καλαθί. Κι ἐβγάζε κ' ἡ ἀσβεστιά κ' ἔπαιρνε ἕνα σιὰ δέκα.

Μέσα στὴν Παναγιὰ ἔχει γιὰ σπίτια. Ἐκεῖ ἤρθανε ὅλοι οἱ νόμοι ἐδῶ ἐρχόπανε οἱ στρατιές.

Ὁ παπποὺς ἐκεῖνος μᾶς ἔλεγε μαρτυριὰ ἀπὸ ὅ,τι ἤξερε νὰ λέγῃ τὸ νησὶ καὶ ἀδρανάστησε μιὰ μέρα ἐδῶ μέσα καὶ ἔλεγε τὰ παλιὰ κ' ἔφυγε.

Ἦτανε ἡ Παναγία.

(Ἰωάννης Δρόσος, ἐτῶν 63)

Ὅταν ἐχτίζανε τὴν Πάτισσα (παρεκκλήσιον μέσα πλατεῖα τοῦ χωριοῦ) πήρανε τοὺς εἰκόνες νὰ ἐχτίσουν νέον διαφορετικὸ ἐκεῖ. Ἐβρῆκαν δύο εἰκόνες, τὸ Σταυρὸ καὶ τὴ Παναγία Ὑπαπαντῆ. Αὐτὴς ποὺ τὰ βρῆκε πῆγε τὴ Παναγία καὶ τὴν πῆγε στὸ λιθάρι. Καὶ ἔχει τὸ ἀγράμματο ποὺ τὴν ἐφαντάστηκε ἐκεῖ τὴν ἐκκλησοῦλα. Τὰ κόψανε τὸ κόλλο του. Εἶδε στ' ὄνειρό του νὰ τὴν κάνει στὸν τόπο της. Τί 'ταν ὁ τόπος της. Πού 'ξερε ν' ἦτανε ἕνας κοντὰ στὴν Ἄμπα. Ἄμα ἤθελε τὸν δῆσει ὁ παπᾶς κατέβανε τὴν εἰκόνα, εἶδε τὸ χῶρο του. Καὶ τὸν ἔχει ὅλης ὁλόγυρα τὴ βλάβη. Ἔζησε.

(Ἀναστάσιος Δρόσος, ἐτῶν 79)

Παροιμίαι (λόγια παραδοσιακά)

Κοινός.

Ρολόϊ, Ἀστρολόϊ.

φανερώνει (= φωτίζει) Ζυλιαρὴ : ἐπαίνη εἶναι γυναῖκα.

Μοῦτσος. Μονὴ (ὁ καλόγερος ὁ Μονῆ).

Δευτέρα ὁ καταγέλαστος.

Κωνσταντὴς ὁ ψυλλός.

Γαβριὴλο τοπων.
Λαβαδάρηδες. τοπων.
Ἔχινρα, τοπων.
Ἐξωμύτης = Ἐξωμύτης τοπων.
Λίμνες (ἔναι ἡ ὀνομάσια τῆς Πηγάδας).
Χώνης, τοπων.

Ἔχινρα. Ἐκεῖ εἶναι σκαλισμένη στὸ βουνό. Λέγει ναπάθαινε τὰ σταφιὰ καὶ τὸν κόσμο καὶ τὴ γκερα-ρωσε ἡ Παναγιά.
(Ἡναιτάσιος Δρόσος, ἐτῶν 79)

Πρβλ.
Ἐπήγανε στὴν Ἔχενρα (ἐκεῖ κυρίτσα νὰ μαζέψουνε ἀλιμυνίς (εἶναι πάνω στὸ χόρτο ἀπὸ τὸ μαΐου καὶ τὸ πρωΐ τὰ μουρούνια). Αὐτὰ ἤταν ἀγαθά. Ἐκεῖ βλέπανε ἀγρίμια ἀράδα μὲ μιὰ χρυσὴ γαμήλα καὶ τὴν ἤμπαινε κάθε χρόνο. Ἐκεῖ κοντὰ βλέπανε ἕνα σωρὸ χαλίκια (πράσινα, σὰν σταφύλια) τὰ ἔλεγε τὸ κάστρο, αὐτὰ ἄφησε τὴν καρδιά της. Ἐκόπιαζε τὰ ἀγρίμια. Ἔβγαινε δυνατὸς χιονιὰς ἕνας χάλια καὶ χάντα αὐτός. Λέγει ἔφυγανε μέχρι τὴ μέση χωσμένη. Ἔκοπια ἐφύγανε αὐτούς. Πέρασε δρόμο νύχτα καὶ τὸ βέλασμα τῶν μάννω των
(Ἐμμανουήλ Δαμιάνος (ἢ Κονός), ἐτῶν 71)

Γιώργης: Ἐλίγανε ὅλα τὰ παιχνίδια γιαννιῶν.

Παράδ.

Ἦτανε μιὰ φαρμακωμένη. Αὐτὴ ἔχε τρία φύλλα βασιλικό. Βλέπει ὁ παπᾶς μας στὸν κῆπο του νὰ σκάβη νύχτα μὲ τὸ φεγγάρι καὶ πάλι νὰ ποτίζη τὴ φαρμακωμένη. Ὅλη ἔκανε φαρμάκια. Ἐσκίωσαν τὸν τοῖχο. Ἡ ρίζα της ἦτανε ἀπάνω σὲ ἕνα κουρκούτι καὶ ἦτανε γεμάτο κάρβουνα.

(παρὰ τὸν αὐτὸν).

παράδ.

Ἡ γριὰ μας τὴ νύφη ἐπῆρε μεγάλη. Ἤρθαν καὶ σὲ μᾶς χτυπήσανε. Ἤτανε γαμπρή. Τὴ νύφη στὴν ἀρχὴ ἔρχεται μέσ' τὸ φεγγάρι. ~~Ἀφ~~ λέει ἡ Νεραϊδούλα. Ἂν κάμη σφηνό, δὲν κυκλοφορεῖ. Ἂν κάμη κύκλο, χαλοῦ μοῦ σᾶς. Ἀφοῦ ἐκάμανε τὴ νεραϊδούλα ἡμάρε νοικοκυρά. Ἐλαβώνει ἡ γαμπρή ἕνα κερί καὶ τοῦ τὸ βάνει. Λέει σφηνό σφηνό. Τὸ τύλιξε τὸ σχοινί. Τὰ σκυλάκια ὅμως ποὺ ἔχε ἡ Νεραϊδούλα ἦτανε κεφαλοπάνικα. Ὅσους ἤτανε μὲ τὰ λύματα ἔφαγαν τὰ σκυλάκια καὶ τὰ σκυλάκια. Ἔνα ἀπὸ αὐτὰ ὑπῆρχε μέσα. Ἔβγαλε τὰ κονιάκια ἀπὸ κάτω στὴ μύτη. Ἔφαγαν οἱ νεραϊδοῦλες καὶ τοῦ γλυκάθηκε. Κοιτᾶ γαμπρὸς μιὰ γαμπρὸς

μφίνια ήτανε ή γυναίκα.
Μι νά σού πάρωμε σού έχω αυτόν εδώ τρέχω από
πίσω (δηλ. τον Χριστό).
Μετά από 2-3 μέρες σπέρνει στην άκρη Δανασάικανα.
Της λέει για τα σπαρτά της. Πά νά τά δή, τού λέει.
Τρανά τα σπαρτά (=σπαρτάδες) δυνατά τα σπαρτά.
Άνοιξε, βγαίνει τη γουζάρα μέσα. Όσους τα είχανε
τα πήρανε. Τα αρπάνανε καλά καλά.

(Τσέργος Χαραλάμπης (Μπόνος), ετών 58, δημοτικός).

παραδ. Ήτανε ένα χωριό. Ήτανε δύο γυναίκες κι εσπαρταίνανε
στα χωράφια. Ζηλεύανε τα μεσοσπαρτα. Βλέπουνε δυο
δυνατά γυναίκες μες στα άντρα πολύ δυνατές κι ήχοραί-
νανε μέσα στ' αλώνι. Λέει να πάμε κι εμείς να χο-
ρέψουμε. Τό 'πανε αυτές οι δυνατά.
Μόλις σπέρνανε δυνατά κι εκείνες τα πουλάρια
κι εξεφύγανε. Πετιέται η μια από τους δυνατά.
Λέει η μια κι άλλη πρώτη. Πάει πάνω. Μόλις πήρα-
ξε λόγο πρώτη εμάς τι κάνει. Δεν αυτός να
σταθεί η μύγα να φάει λάμπη. Σχίζεται η γης και
τα βάζει μέσα εκείνες οι γυναίκες μάς.
Χωρίς πρωτα δυνατά τα σπαρτά. Την άλλη
μέρα. Οι άλλοι σπαρτά ήτανε άγουρα και τους
βγάνανε.

(Ιωάννης Δρόσος, ετών 83, γεωργός, ως δημοτικός)

πρέζο.

Ο Γέρο Μεταξᾶς ἤτανε μὲ τὸ γκρὸ χασμὶ κ' ἐξαντρίζανε τὰ χαμάρια ὥρα σὲ μύλο, σὰν ποιητή. πολιτ.
κιά.

Ἤτανε αὐτὸς τὸ χασμάκι, ὁ Γέρο Μεταξᾶς, νὰ φέρῃ τὰ ζῶα, γιὰ νὰ τὰ ξεφορτώσῃ μπορεῖ. Τὰ εἶχε στοὺ λαγκάδι ποὺ τὰ εἶχε. Εἶχε ἕνα τσοπανάκι αὐτός. Εἶλε ἕνα κόπανο γέρικο σ' αὐτὸ τὸ κλίμα ποὺ χορτάγανε αὐτὲς οἱ Μεταξᾶδες. Πιάνει τὸν κόπανο τὸ βάζει μές σὲ τσουβάλι. Δένει σταυρωτὸ τὸ τσουβάλι, τὸ κατέβασε αὐτός. Τὸ ἔβαλε ἀνάποδα σὲ ἕνα γάιδαρο καὶ κατέβηκε πάνω. Μόλις ἔφθασε στοὺ λαγκάδι τὸ μύλο τὸ τσουβάλι χάθηκε.

Ἠ ἐχθὲς, ἠμουνάστε τὸ τσουβάλι τὸν ἔβαλε κάτω. Ἀρχίζει νὰ τὰ μαρμαρώνῃ, τὸ χτυπᾶ, τὸ σπάζει, γίνεται σκόνη ἔτσι ποὺ εἶχε μείνει καὶ ζάχαρη ἀνάμεσα. Πιάνει τὸ τσουβάλι, μαζεύει κόκκαλα μέσα μαζὶ τίποτα. Δὲν ἀπόμεινε.

χωρὶς μαρμαρώνα (μαρμαρώνω αὐτῶν)

πρέζο.

Ὁ Βαγγέλης ὁ χάνος ταχτικὰ ἔβγαινε τὸ Μῶρο. Ἕνα βράδυ πήγαμε μαζὶ μαρμαρώνα. Ἔχει μιὰ σπηλιὰ ἐκεῖ. Ὁ ἥλιος δύσκολος (= μαγεμένος). Κατὰ τὶς 12 ἡ ὥρα βγαίνω τὸ σουρουπὸ ἔτσι καὶ κυνηγάνε χαμηλὰ καὶ ἐκεῖ μαζὶ βαδίζω. Τὸν πηγαίνω ξεκινήσανε μέσα στὸ χωριὸ καὶ ἐξέ-

δικῆς τὰ ραῖχα τω. Ἐρώταζε. Θοδόση, σῶτε χε, δὲ
μὲ ἀνίξη ὁ Μῶρος. Ἐγὼ τίποτα δὲν ἐβγαζα. Ἀντὸ
μιλιόνανε ποιὲ τὴ μιὰ ὥρα χάρμα
Τέλος σκωλήμε ξεκουβέντη καὶ τὸ ὡραιοποιήσαμε
γιατὶ δὲν τὸ ἐβολήσαμε ὁὐ ἐχαλώνε μὲ τὸ Μῶρο.

(ἀπὸ τὸν ψηροφῆτω
ἐκ Μεθάρι)

Κυνηγετικὸς βίος

(Κυνήγι: ὀρτύκι, τρυγόνι καὶ ἀγριοκούνελο. Τὰ ἀγριοκούνελα τὰ κυνηγάγαμε χειμῶνα καλοκαίρι.)
(Ταξιγάζαμε στὸ καφτάρι τὸ βραδὺ νὰ βγοῦνε. Τὰ ξυλάγαμε βγὰ μονοιανοῦ, τὰ ξυλάγαμε στὴν ἀκρή. Τοὺ βάζαμε φαγητό ν' ἔρχονται νὰ φᾶνε καὶ τὰ χτυπάγαμε. Τὰ ἀγκιονάμε ἔξω ἀπὸ τὴ τρῦπα καὶ τὰ κυνηγάμε μὲ ταξίδι).
(Βάζαμε καὶ δηλειές. Ἕνα σύερα μαζωμὸ πάω κάνω μιὰ δηλειὰ τὴ στάνη ἀπὸ νὰ σφάξη καὶ τὸ σπάνε. Αὐτὴ τὴν ἄφιξη ὅλη νύχτα.)
(Τὰ κυνηγάγαμε μὲ τὶς φωτιές, μὲ τὴ κάνα. Ἀνάβαμε φωτιὰ γαφτὰ στὴν τρῦπα, ρίχτωμε ἀδὶ δηλέφη. Πάω νὰ βγῶ ἔξω τὸ κουνάγε, τὸ σπάνε μὲ τὰ χέρια)
(Ἄλλη τρύπα μὲ λάκκους. Ὅπου ἤτανε ἡ τρῦπα τοῦ κουνελιοῦ, κάνανε τὸ λάκκο, τὸν σκεπάζανε καὶ πᾶνε νὰ βγῆ καὶ σπήχτη μέσα.-
Τὰ κυνηγάγαμε τὰ σκυλιὰ καὶ τὰ σπάνε. Τὰ σκοτώνουν καὶ τὰ φάνε.-
(Ὅ,τι σκυλιὰ νὰ σᾶς πῶ ὅλο ἤτανε κυνηγόσκυλα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ὀρτύκια Πέζει καὶ ὀρτύκι. Μία τὰ πιάνομε μὲ τὸ δίχτυ μιὰ ἄλλη φορὰ μὲ τὴν ἀπόχη. Ἡ ἀπόχη εἶναι δίχτυ δίχως μάτια ξύλο. Πᾶς καὶ σκεπάζεις τὸ μέρος ποὺ εἶναι μέσα καὶ τὸ φωνάζεις ζωντανό. Τὸ φωνάζουν καὶ σκλαβιστά. Σηκώνεις τὸ δίχτυ καὶ ὁ ἄλλος μὲ τὴν ἀπόχη τὸ φωνάζει.

Βαρδιάνοι εἶναι οἱ κυνηγοὶ (εἶδος μικρὸ πουλιοῦ). Πιὸ κυνηγοῦν τὶς φωλιὲς μὲ τὰ ξόβεργα. Αὐτὸς φωλιάζουν ἀπὸ κεῖ ποὺ βγαίνει ὁ ἥλιος, δίπλα σὲ μεγάλα δέντρα κοντὰ βόρεια. Ὁ κυνηγὸς πάτελα σὲ ξερὸ μέρος καὶ σὲ πιὸ ψηλό.

Τὰ ξεγόνια τὰ πιάνομε σκύλα μὲ τὰ ξόβεργα. Ἀνεβαίνω κανένα ὅλα τὰ σκυλιά. Βάζομε ξεχωριστὰ ξόβεργες μέχρι νὰ γεμίσομε τὸ μέρος. Τὰ ξεγόνια φωλιάζουν τὸ καλοκαίρι.

Οἱ ξόβεργες δὲ φτάνουν στὶς δυὸ ὧρες ποὺ μεσάνυχτα καὶ στὶς 7 ἡ ὥρα τὶς βγάζομε. Ἕνας κυνηγὸς ξοβεργᾶ γύρω στὰ ξέρει καὶ 1000, ἴσως παραπάνω.

Αὐτὰ τὰ πουλιὰ τὰ πάντε πουλιὰ, ξυδάτα ἢ κερδυλιά.

Πασσαρίδες. Βάζομε δρίτσα (ξέρεις χαρακτῆρες τοῦ βουνοῦ) καὶ ἀλάτι. Ἐπίσης τὸ σκυλὶ μὲ κυνηγᾶς νὰ μὴν ἔχῃ αἷμα. Τὰ σφάζουν νὰ πιάσουν ἕνα εἰδικότερο μέρος καὶ μετὰ τὰ θανατώνουν σὰν τὶς κοτόπουλες. Αὐτὰ

τὰ βάζω σὲ πάγο, σὲ παγωνιέρα.)

Καβουρμά: Τὰ βράζουμε μὲ λάδι, τὰ ρίχνουμε στὸ ταί-
πι, ὅπως σουπιοκρέατα μὲ λάδι, τὰ βγάζω καὶ
τὰ μαγειρεύω.

Ξυδάτα: Τὰ βράζω μὲ τὸ ξίδι, βάζω καὶ λίγη σάλτσα,
ἀ τάξω κι αὐτό!

Πὸ κρασάτο εἶναι μετὰ ὀρτύκια. Τὴ ὥρα ποὺ γάντα,
ἔχω ἕνα μικρὸ βαρελάκι καὶ ἔχω γαρούφαλο μέσα
καὶ τὸ ραντίζω καὶ βάζω ἔχω χοιρινό; —
Πὸ χρησιμεύει τὸ ἀπριζιάτικο τοῦ γάντος ἐπειδὴ εἶναι
ἀδύνατο. Τὸ τηγανίζουμε μὲ χοιρινὴ πλάκα (= τὸ πάχος
τὸ χοιρινό) καὶ τὸ γάντουμε. —

Λίμνες: Ἔβγαινε μὲ δίχτυα γιὰ τὰ ψάρια καὶ τὴ
καρδέρα καὶ τὰ ἄλλα σαμιά. —
Κάνουμε τὸ ἀπιάτι. Ἀναζητοῦμε ἕνα μέρος καθαρό, ἴσια
ἴσια νὰ χωρᾶνε τὰ δίχτυα μέσα. Μιὰ σ' ἄλλη βάζουμε μιὰ μπάντα τσιγαρόπανα μὲ πρέα ζεστὴ βου-
τυρομασούρα, βάζουμε καὶ δυὸ κομματάκια φέτα
ἕνα ψωμὶ μιᾶς καπνισμένης (= καρδέρα).
Βάζουμε τὰ ζαρμπέλα (= τὰ δίχτυα). Βάζουμε ἀσβέστη
τὸ ἕνα μέσα, γιὰ νὰ κατέβουνε τὰ σαμιά. Κάνουμε
καὶ ἕνα νερό, γιὰ νὰ σταματήσουμε νὰ μᾶς
βγαίνουν τὰ σαμιά, ποὺ μπαίνει ἀπὸ κοντά. Ἀμα
βγεῖ μέσα τὰ σαμιά, τραβοῦμε τὰ ζαρμπέλα,
βάζουμε τὰ δίχτυα καὶ τὰ πλένουμε. —

φουρτέλα, ή: απαιτούνται από ένα ζευγάρι πέδιλα και από κάτω αμαρά από τρεις βαγαλιούς. Η κάθε ~~βάρκα~~ βάρκα έχει φουρκαβάρηδες (από κάτω μέσα μέτρα). Από τη μια μεριά κάθεται η φουρτέλα και πεδιλάει και από την άλλη μεριά ένας τ' αγκιστρόβαρκος. —

(Θεοδόσιος Φουστέρης, εκπ. 50, ελευθεράγκιστρος
Είναι από το χωριό Μεσορία. Μου υπαγόρευσε
τα από σελίδα 12 και εξής σχετικά με τον ψαρ-
ρευτικό βίο. Είναι ψαράς.)

Αξάϊ: είναι δίχτυα τα ίδια. Και η δημοτική μπορεί αξάϊ σκέτο.

~~Ζάρα~~ απαλάδα (είναι μικρά καφάσια ανθρώπων μισή όκα).
Έμπαινε ένα πόπο βάρκα. Απάνω στο φουρκέτσιο βάζανε τέσσερις πέτρες από αυτές. Έπιανε το πόπο και το χαφτάκι στη μέση και το φουρκίζαμε. Αφού έβγαινε ο φούρος και ήτανε να μαζεύουμε τα δίχτυα. Αυτό το κάνε μετά εις δύο με αυτές δεμένους σε μία σειρά. Μαζεύαμε απάνω μισή όκα σκουπίδια ανάμεσα και μετά τα ξαναφορτώναμε και τα πλαγιάζαμε. Εσύρανε μέσα στο φαΐ το 18-20 ώρες για να γίνει καλά. Μετά μαζεύαμε μια μεσοβδόμαδα τα δίχτυα. Αυτές τις φορτώσεις μέχρι να σωθούν να πάρουμε άλλο μέρος. Αυτά από

σπίτο ψηλάρι. Στρώναμε 220 δραμ./άλώρι μαζεμένο.
Άμα είχε μηλά καλά, ξεβγάζαμε πάνω δέντρα,
τρεις φορές, αμα είχε μικρά σταφύλια κάνε όχι
μπάς.
Τρία τέσσερα από αυτοί τους κόρπους τους πατάσε με τα
φαρνέτσι κ'έβγαινάνε τα γαϊδάρα. Αυτά τα λέγαμε
λιθαρέα. Μετά είχαμε μια σκάφη νερό και
άλατι και χάλι, τα βουτούσαμε μέσα κ'έτρωγαμε. Αυτό
έλεγότανε λαλαρδάμενη λαδοχυλιά..
Μετά από τις σύκες ήρθανε σταφύλια.

(Συμπληρωματικά δεδομένα τη [illegible] Κουκος)

Άγρος Μόδεστος: Αυτός είναι για τα ζώα. Υπάρχει
σιτάρι μέσα στη Πέτρα (τοπωνύμιο) μέσα είδε και
πάρα σανιδάρι. Τα γκαστρώνει, δεν τ' αλεσάρουμε
(άγριαδα) και πάρα δύο, τρία πάνω σανιδάρι.
Έχουμε κ'έναμε δύο. Καλλιάνε το σανιδάρι.
Παίρνει σαρβάλι, σιτάρι και ξύδι, μραστί, γαρί
και σίκλι. Ένα πίλαι και τα όργανα και
ταχυδρομείο χωριό.

(παρά των αυτών).

2. Κεφ. Λεύσα. Ένα κάνανε ροβίθια. Ένα καλαμπόκι
δε δύο καλάμια. Δύο δε τα έφερνε ένα. Έναμε
μια είχαμε και τα βάζαμε δύο τρεις κανελιές μέσα.

Μετά στά ρολόγια βάζανε καί προμμύθια.
(παρά τῶν αὐτῶν))

παροιμ. Ἄκανε χήρα βουτή καί πεθυμένα γκιώνια.

παροιμία
παρ. Δηγιά δέν εἶχε τό γουνί ν' ἐμάζιν τσαμπάρι

παρ. Σάν πεδάν' αὐτό σωπάχι, τίφλα νά 'χη ἡ χήρα.
παρ. Ἄμα χοιρίον χώ, φαίρης νά γή κοπνάδη.

(Ἄμα ἤθλα ἀπουδρίσω, ἤθλα ἀφίσω ἐνί κομμάτια νά τό δείσανε νά τό κάψανε στιαρό νά τό προσωνήσανε. Ὁ τσιμπίρης βρήκα ἀπάνω στό δηάτι καί ξανάβγα τρεῖς φορές μύρια ἐξήντα. Τ' ἄπιασα ἐγώ. Ἤτανε στά ζῶα ἤσακι, γέρα ὀσό δρομέο, βαστοῦσαν τό στιαρό κ' ἐμύνδεν μύρια ἐξήντα.)-
(Ὅτα κάνω ἀμμιάσειο τό κριθάρι καί δέβω νά τό ἀλεύσω.-)
(Λιτανιά κάνω, ὅτα δέν βρέχη. Πέρνω ὅλη τή κώλη, ἀπιγαίνω ὅξω τό χωριό καί γυμάζω: κάνα ἐξήντα. Γυρίζω στά χωράτια.)

(παρά σπάνιο ὑφιστορικό)

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Τὰ ξύνα τὰ κάνω μὲ πέτρες. Κόβω ἀρώνα τὸ ντράλιτσα (ὁ γῦρος) μὲ μεγάλες πέτρες καὶ κατόπι κάνω τὸ πλάτωμα. Τὸ κέντρο τῶν ἀλωνιῶν λέγεται ἀχτάρι (=ἀξεχώριστος). Ἀπὸ τὴ μέση δὲ κινήσω τὸν ὁδηγό, ἀλλιφαδιέρης.

βρόμαρι εἶναι ὄχι ἀγάπια.

δεμάτι ἔχει τέσσερις διπλωμένες ἢ ἴσιες.

οἱ διπλωμένες γίνονται ἀπὸ καρπιὰ ἑνωμένα μὲ χέρι.

Ἐλῶ τὰ ἀπόβαλα, δηλ. κλίνουν δρεπάνια. Τὸ χόρτο εἶναι μεγάλο καὶ βγάζει σπόρια. Αὐτὸ λέγεται θέριστρα.

καφίτσα: τὸ ξερὸ πού κόβω ἀπὸ δέρτο τὸ σφιχτὸ γιὰ κοπριὰ, γιὰ φαΐρια. Αὐτὰ εἶναι μιὰ χαψιὰ σοῦπα, καλαμιδια, ζιρόσπορες.

καλαμιὸ. Τὸ χορτὸ οἱ θερμὲς κατὰ τὸ ἑνιὰ ἢ ὥρα. Κυρίως εἶναι μυρί, χαλαζίφορος, τυρί, μακόδα γαρ.....

γίγιγο: τὸ μεσογειακὸ φαγητό.

μερέπιστρα: εἶναι τὸ ἀπόγευμα. Πᾶμε νὰ χαρτιάσουμε.

θέπνοι εἶναι τὸ βραδινό. Πᾶμε νὰ δειπνήσαμε.

Ζυμώνω μὲ μαγιά.

~~Δουλειές~~ Προνόμια: εἶναι αὐτὸ τσουβάλια καὶ τὰ βάνεις μέσα ἐκεῖ μαγειρεῖο (κοιμᾶται γιὰ τὸ λέγει).

Δουλειὰ τὸ πρωΐ γιὰ τὰ βόδια. Δηλ. εἶναι

Από ξύλα στρωμένα. Στο βάρι είναι αυτό πού πίνει οι γυ-
ναίκες. Πιάνω στο στόμα βάνουνε τα χείλη.
Μετά άνοιγε το γιό και γελά ή όχαρη. Έχαρη
είναι αυτή πού όλους τους κάνει.
(Όσο πικρός κι αν έχαρη η άγρια χαρά είναι
κι όσο πεθαμένη κι η καημένη τόσο αυτή χαρούλα.)

(Μοιάζουνε. Είναι δέντρα γιά το χωράφι και δέντρα
για δώρα εδώ το χειμώνα. Άγρια λιχνίδα ένας
δεν πουλάει, είναι για γιατρειές.)
(Το ένοιαστρα πάλι είναι όπου σε φάει.)
(Στ' άλογα βουλάει ο ίδρωτας τα άλογα. Έξαφνα ο ένας
έχει φρέσκα για και ο άλλος άλογα φρέσκα, τα βάζουν και
αγωνίζουν. Πάνε δρόμο.)
(Δεν πάρω άγρια βάλμη φορά είναι ακριβώς δέκα
η ώρα. Όταν κάνει στην Καλιφορνία είναι (αυτή είναι
διαφορά) είναι δώδεκα η ώρα.)

(τα χτήνεια για = τα ζώα για.)
πηγαίνει / Πάνω είδα άσπρα σύννεφα
και άλλα είδα, μαύρα σύννεφα.)

Ὁ ἀγαπητὸς τ' ἀη Δημητρόπουλος (= Δεύτερος)
Τ' ἀγὼ Πολυκάρπου ἤμανε ἕνας παλιὸς σαγαπάσμα
πρίδινα καὶ μᾶς τὰ ἔφαγε.
Πάνε λέν Πολύκαρπο, γιατὶ βγάζει ποδάρι καφτό.-

Τραγούδι

Κατάλαβα τὰ λόγια σου σὰν ἦταν μισοβγαλμένα
κι ἂν ἀγαπιόμαστε ἄγγελε, δὲ δίνω σὰν ἐμένα.
Καὶ τί ἔχω ἐγὼ
Εἶμαι γυφτοπούλα ξίγκρη κι ἀγγουμαρόκορη
καὶ σοφτὰ τὰ μαρφωτά σου ἀγυχαστρεύω.
Καὶ ποιὸς σὲ χάλασε;
Ἡ ἀγάπη σου, χρυσὴ μου, καὶ ἡ ξανθιά σου,
νὰ φύγω ἡ Θεὸς νὰ 'ναι Παναγιὰ καὶ ρόδο στὴν
ἀγαπιά σου.

Μὴ μοῦ τὸ λές, γιατὶ σκιάζομαι.
Μὴ σκιάζεσαι, σωπάνω μου, μάγω δὲν σ' ἀκαρτέρω,
σὰν βρεθῶ κι ἐσὺν στράτα ἔχομαι καὶ σὲ βρίσκω.
Καὶ σὺ δὲ μὲ βρεῖς;
Σὲ βρίσκω μὲς' στὴ μάγαρα σὰ παλαιὰ ρίζα,
ἀγάπα με καὶ αὐτὸν τὸν κόσμο, ἐγὼ σὲ ἀγαπῶ.
Κι ἂν μὲ ἀγαπᾶς κι
Τί ἔχω σὺ τί μ' ἐγὼ τὸ τί μ' ἐγὼ τὸ τί ζητᾶς κι ἔχω
καὶ αὐτὴ τὴν ἀλήθεια τὴν καρδιά, σημεῖο τὴν ταιριάζω.

Νταγιάνα.
Δὲν νταγιανίζω, μάτια μου, μὰ τὰ μαρμαρωμένα σου

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

μ' έναγε και μ' εχόρτασε μ' όλα τα γεμιστά του.
Και γώρα εφ' ημάς;
Δε θέλω γώρα, μάνα μου, το γιατί εγώ το ξέρω,
όμως για το παρμάκι σου μόνο και νύχτα κλαίω.
Και γιατί κλαις;
Κλαίω για το παρμάκι σου αυτό το άσπρο σαν το γάλα
δε μπορώ σωστά πόρτα σου να βγαίνω σήμερα.
Και σου δε φαίνει;
Θα σκίσω τις τη γειτονιά τα λύκοι με το δίκιο
για το τη φάγουν, χαϊδεμένη μου, μονάκριβο
τα βρέφος

Αντώνιος Χ. Βαΐτσης (πλανής), έτών 40, εκ Δο, εν
δημοσιοις. Πιο έμαθε από νοσοκομεία ένα
νεκρόν, κοντά Άθήνας).

Η νύχτα μου με έφερε σε μια καταπληκτική
μια φλόγα η αφροδισιάζια η τριανταφυλλιά.
Κυρή μου δάκρυα κυρά φαντά στα μαγουλά μου
και μεθυσμένος μια μυρωδιά τα βλέπω τη μύγα.
Αχού δεν ξέρω ρόγχο αυτό μια κόρτοβα πλάτα
εξ πόρτες και σκέλια σκάλωσε να σταθεί.
Μα γι' αυτό μέσα νεκρόπορα και δε λογιούμαι,
μόνο μια και θάρρεψε σήμερα τα φοβούμαι.
Μ' εχτές νύχτα τα λόγια δεν μπορούσε
Τρόμος

η ώρα τὸν ἀποφασὶ νὰ τὸν κάνε καρτέρι.

(Τὸ ἔμαθε ἀπὸ τὸν Πλιώτην ὅς τὸ ἄκουσε ἀπὸ τὸν Θωμᾶ Ἀδάμη. βλ. τὸ παρακάτω τραγούδι.)

Πολὺς ἦτο μία ἀνυπομονησία στὰ μέρη μας γιὰ τὸ ἀπελευθερωθοῦμε.
διάβασα χέρια εἶχε στὴν ὑγείας παντρεμένος,
γυναίκας δὲ τὸν γνώριζε ἄντρας ἦταν γιὰ χρόνια.
Καὶ μιὰ λαμπρή, μιὰ Κυριακή, μιὰ ὀμορφη νύχτα
κάνει οἱ ὑγείας ἐνόησε νὰ ρίξουν τὸ δίχτυ
νὰ χαρακώσουν τὸ σωστὸ ποὺ εἶναι ὀμορφιά.
Καὶ ἡ νύφη ἀπὸ τὸ χτύπημα μὲ αὐτὴν τὴν πληγὴ
ρία της
ἠσθάνθη τ' ἄγρια καρδιά, φανήκαν τὰ βουνά της.
Ὅλοι τὸ γένος μάλαμα καὶ ὅλοι τὸ χαϊδεύει.
μάνα καὶ μικρὸ ὑγεῖο ποὺ ἄδε καὶ χαίρεται.
Τὶ εἶδες, βρὲ ἀδερφάκι μου, τὶ εἶδες καὶ χαίρεσαι;
Εἶδα τὸν ἀηδόνια πῶς ἔλεγε καὶ τὸ φεγγάρι ἀκούει
εἶδα καὶ τὰ βουνὰ ποὺ καίγονται γιὰ τὸν ἥλιο.
Τώρα, βρὲ ἀδερφάκι μου, καὶ τὸ γέ μαυρίσῃς,
γιὰ νὰ σὲ κάνω γυναῖκα μικρὸ νὰ σὲ ὁρμήσω.
Δὲ θέλω νὰ ἴμαι γυναῖκα, μανὰ νὰ μὲ ὁρμήσῃς
γιατὶ καὶ μὲ ἀδέρφι ἄντρα σου τὸ ἐμὸ ἔχω γιὰ σοῦτα.
Καὶ ἡ νύφη τὰ ἄκουσε ποὺ τὴς κάνουμε.
Κι αὐτὰ φοβήθη τὰ ἔκαμε τὸν ὅπου τὸ
κάμῃ.

(Και αυτό το έμαθε στο τσιμεντάδικο από Ναξιώτες
όπως και τα τροπολογήματα)

Ήμ' δουλευτερεύουμε νύ μόνο το μοίρι
δε μάρω πού 'χάμου μα να σάν σπί 'δλιγα.

Βεντέμα ήρθε βρέ αδιά και πάρε το
χαμπάρι,
νά ευχαριστώ, βρέ αδιά, πά' πάτου στο μαγέρι.

μπρόβαλε στο πλάτερο στο πρωτο-ξδόνι σβάμι
κι γω δυο λόγια πί στο πού και σχόλασε το
Α
σπίτι.

Από τη σύρτα στο σπίτι, πί βρίσκω κλαμένη,
σπίτω φτω τον μπαμπά μ' στη μαμά μ' αγάπη.

Θάρρος τα λόγια στο χρυσό του όρνιος το σπαθάκι
στη δέχτρα πιάνε λόγο και στο δικό μ' χαράκι.

Νάνι νάνι νάνι
να γω μοιρωδή να βάνω.

Κοιμήται ο ήλιος στο βουνό μ' η σπίθια στο χιόνι
που φέγγει μ' η άγλια μου στο πάτασσα κοιτάει.

Ὑπῆρχαν πολλοὶ ποὺ ἐξωτεύονταν στὴν Αἴγυπτο. Ἐκεῖ ἐύρισκαν ἐργασίαν.

Χέρω τραγούδια νὰ σᾶς σὺν ἕνα σαλπικὶ γιὰ νὰ,
μὰ ξεσκαμώθη τὸ σαλπικὶ κ' ἤθελαν ὅλα κάτω.

Ἄντζε, Χαριτώντζε, πόρτη κὰ παραθύρια
Νὰ χρονῶ νὰ φτιάχνω παλάτι καὶ τραγούδια.

(Γωσταύης = αὐτὸς ποὺ κάνει τὰ βρώμικα. Λέγεται καὶ ἀγωγιάτης.)

Εἴχαμε ἐδῶ μαναστριακὰ χτήματα τοῦ Προφήτη Ἠλιᾶ, τὰ Θεοτόκου, τοῦ Παναγιᾶ. Τὰ νοίκιαζε ἡ ἐπιτροπή. Ἐβγαίνανε στὴ δημοπρασία καὶ τὰ χωπούσανε, ὅποιος τὰ φούσκωνε τὰ ἔπαιρνε. –

Καρατίνα: Ἅμα ἔρχόταν ἐδῶ ἀπὸ τὴ Αἴγυπτο μὲ Ἁγιοῦ Μάρτη, ξυάνανε Καρατίνα μὲ μέρες. Ἐπήγαινε χιαρὸς καὶ τὸ ἔσκαβαν. Ἐδῶ ἦταν στὴν Αἴγυπτο νόμος, χαλᾶνε τὸ μανάλι τὸ Ἐρεβοῦ (= Ζωή).

Δόντια ξυάνανε. Ἦτανε δυὸ τρεῖς γαϊδουροτρεῖοι κι ὅλο τὸ χωριὸ ἀλάλιαζε ἐκεῖ. Ἐδῶ ἦτανε τέσσερις τόποι.

Μανάλι ὁ Μιδότριβος.

(κουλουράδια: Ἔβαζε τὸ νερὸ πιάνανε τὸ ἀλεύρι μὲ τὰ χέρια καὶ τὸ εἴχανε μέσα. Ἂν ἔχανε λάδι, βάζανε καὶ λάδι. Ἤβραζαν καὶ τὰ τρώγανε.)

(Στεφ. κοπανίζανε καὶ τὸ λέανε κοφτό. Αὐτὰ τὰ κάνανε τὰ Χριστούγεννα. Τὸ βράζανε, ἐβάζανε μέσα λαδὶ λίγο χοίρου καὶ τὸ φώνανε.)

Κληρονόμοι

Ὁ πρῶτος εἶχε πάντοτε ὀφτιγιά, δὲ φάει ποτισάσεις. Κεφαλώσε ὁ πατέρας γιὰ τὰ ἐλαιά του. Ὑπήρχαν κληρωθεῖς, τὰ δίνανε στὰ παιδιά του καὶ κατόπι τοὺς ἀκολουθούσανε μέσ' στὸ δρόμο.

Ἄμα δὲ ἔχανε παιδιὰ ἄλλοι τὰ γράφανε στὴ ἐκκλησία, ἄλλοι στὰ μοναστήρια.

Πολλὰ χωράφια ἔχανε φόρο δὲ τὰ παραλάβανε καὶ τὰ δίνανε στὰ μοναστήρια πού ἦταν ἀόριστα... Οἱ παλιοὶ ἄμα δὲ πάει καμμιὰ βολτὰ κανένας δὲν ἤ θρωπούσανε τὸν ἐπηρεάζανε σὲ ὑπηρεσίες, τοῦ βάζανε νερὸ μέσα, τοῦ ἐκλείνανε ἐκεῖ κι ἀποθαίνανε.—

Ὥρα καλή: οἱ ὀφτιγιὰ τὸ λέγαν ὅσους λέγε ἐγὼ τώρα: χαίρετε.

Ἠβίβασε ὁ ἥλιος = ἐβασίλεγεν ὁ ἥλιος. Ὁ ἥλιος δέλει νὰ βιδιάσῃ δυὸ μέτρα.

Ἄμα ἠβλέπανε τίποτα τὴ νύχτα τὰ ἠλέανε μεσανύχτι.

πολὺς κόσμος

Τὰ πρῶτα χρόνια βάζανε μέσα στὰ ἐκκλησιὰ τὸ ὀφτιγιὰ ἀλλὰ ἀφήσανε. Ὕστερα τὸ βάζανε μέσα σὲ ἐκκλησιὰ καὶ τὸ βγάζανε στὸν ἥλιο.)

Δυή Παίσσα ἔχει ἕνα πηγάδι καὶ τὸ ἔχουν γιὰ ἁγίασμα. Λίγο ἔξω μέσ' στὴν ἐκκλησιὰ στὸ Σταυρό. Ἐκεῖ εὑρέθηκε ἡ εἰκόνα τοῦ Σταυροῦ, τὸ κάμανε πηγάδι ν' εἶναι ἁγίασμα. Τὸ πίνουν. Τὸ παίρνουν βάζει λαὸς καὶ ἀρῶνε μὲ τὸ βασιλικὸ γιὰ βοῦλλα. —

ἀντεροστρόβιλος: λένε ὅτι εἶχα μέσα τζοτζοβίγκους (τζοτζοβίγκης) δηλ. παράσιτοι. Ἄμα εἶναι κανένας ἀρασιέξης (=ἀσκός) πίνει τὸ σταφύ του, ἀμὰ εἶναι κανένας πού δὲν τοὺς γουστάρει, βλαστημᾶ πιθανῶς.

ξεκοσδίτης = διάβολος.

Ἠλέκτρα ὅτι ἤτανε ἐκεῖ μιὰ γυναῖκα μὲ δυὸ τέτοια γυροφόρια. Αὐτὴ ἤτανε στὸ Καστανέρο, στὴ γειτονιὰ τοῦ λυγκοῦ.

(Ἰωάννης Δρόσος, ἐτῶν 83 ἀγρότης, ὁ δημοτικός)

κακὸ βράδυ: Λέγεται τὸ ἀρωὶ π' καὶ ἄλλοτε.

παράσιτα / παράσιτος Ἐὰν γεννηθῇ μὲ δόντια τὸ παιδὶ εἶναι ἀντρειωμένο.—

Ἐμένα στὸ σπίτι εἶναι μιὰ τρύπα. Βγαίνει ἔξω, τρώει καὶ πάει καὶ περνάει. Αὐτὴ εἶναι τὸ στοιχειὸ τοῦ σπιτιοῦ.)

Ὅσα πολλὰ νὰ βάλῃς μέσ' στὸ σπίτι μεγαλώνουνε γρηγορώτερα.

(Ἀναστάσιος Δρόσος, ἐτῶν 79)

Θαμά. Δὴ θάλασσα ἤλιγανε οἱ πρωινὴς ὀὺ ἤβγαινε ὁ θαλασσόγαχος ν' ἐσπέραζε τὸ ἀνράδιον παὶ ἤτανε στὴ ἀράτα. Κοιμώντανε στὰ ἄγγιο παὶ τοὺ τραβᾶνε ἀὸ τὰ πόδια. Δὲν ἠβλέπανε τίπαα.

(ὥρα τῶν αὐτῶν)

Θαμά. Οἱ νεροὶ βγαίνανε τὴ νύχτα βρονιάλως. Ἐβλέπαμε στοὺ σπίτι στὴ ἐκκλησιὰ παὶ τοὺ κυνηγάδαμε ν' ἐσπιγαίνανε στὰ μνήματα παὶ χανότανε.

(ὥρα τῶν αὐτῶν)

Ὁ πάππους μ', ἡ γιαγιά, τὸ μαμά μνήμανε τρεῖς φίλοι. Λεέι ὁ ἕνας τ' ἄλλου. Δὰ πᾶμε νὰ πλέγωμε στὰ φίλια νὰ φᾶμε; Ἀφόν πᾶμε στὰ ἀμπέλι, ἐσὺ νὰ φᾶς, ἐγὼ νὰ φάω; Λεέι ἀπὸ ἡ γιαγιά, ἐγὼ νὰ φάω, λέει, εἶναι πόπκινο τὸ φεῖ, δὲ μὲ δῆ ὁ δραγάτης παὶ δὰ μοῦ χέση. ~~Τὸ γαϊδούρι.~~ Ἔλεγε τῶ μαντῶ νὰ φᾶ. Ἐγὼ λέω νὰ φάω ἕνα μαρούλι τὰ μαγιά μου, δὲ μὲ δῆ παὶ δὰ πατήσῃ νὰ μὲ σπάσῃ στὸ ξύλο. Ἐπροσπάσανε δυὸ νὰ φᾶ ὁ πάππους. Φτύνω ὁ πάππους δυὸ, σπέρτα τὰ ρόδα στὰ ὄμματα τῶ παὶ τὰ στὰ χέρια τῶ, ἔμπα-ὄξω. Ἀφοῦ τὰ ἔβγαλε ὄξω, λέει δυὸ ὁ πόπκινος, τὰ τώρα, λέει, νὰ πᾶμε φᾶμε, τί δὲ παταλάβαμε. Πράπα, λέμε τὰ πάλι ωμοῦμε,

νά πάμε μπρός, νά τό χάμε τό χαμόνα νά πάμε. Ὁ πάππους του Ἰδίου. Ἔχομε πατητήρι. Πρέπει νά βάμε καί πατητήρι. Ἡ γυφή ἐδώ, νά πάμε τό μονό πατητήρι νά πατήσωμε. ~~Ἐδῶ~~ Ἡ γυφή ἐδῶ τῶ πάππου νά πᾶμε ἀπό πάνω νά δῆ πού τρέχουν τά βαρέλια. Ἦταν ὁ πάππους ἀπό πάνω καί ἤλπε τά παιδιά του. Βρέ παιδιά, ἐδῶ, ἀπώμεινε δέν ἠμπορεῖτε νά ἐμπάσουν τά βαρέλια; Νά τό χάμε τό χαμόνα ἐδῶ, νά πάνωμε μέσα τῶ πάππου.

(πρός τά ἀνω)

Ἄχ μου Γιώργη καβαλλάρη
μή μᾶς λιά πανωλάρη
δένε καί χαλίκωνε
τά ζῶα καί τίς ἁμάξες
καί τίς καμῆ σκολόπετρες.

Αὐτό τό λένε τραγούδι.-

(βουρλί, τό = τό παντελόνι
σωκάρδι, τό = τό φλάτσο.)
(κενεκυό, τό: τσουκαράκι απ' όπου βρέχουν τα φάβα.)
(ἀφύσιγγ = παιδάκι. Καὶ ἀφύσιγγα, τον φωνάζαμε.)
(φραγκομάγερα: Δίπλα απ' το βαπόρι η άγκυρα και καταπράνε τα μεγάλα μέσα.)
Γ.
Αραπής: παλιόπαιδο.

Α' Ἀνεστενάχθη βρίσκει ἀχνά καὶ μέσα ~~στὸ~~ βρέχει ὁ πόνος
καὶ ὅμως μὴν ἐξεχώρισε κάθε μὲν τὸ λύπη ὁ χρόνος.
Ἀνεστενάχθη, τρέφανε ὅλα τὰ καντίρια
τρέχαν τὴν πόλη τὰ τζαμιὰ τὴς Κρήτης τὰ γιοφύρια. Δ.
Ἀνάμπιδα (=ἀνάποδα) τὸ φῶνα καὶ μ' ἔβαλε στὰ πόδη
καὶ πῆγε καὶ μ' ἐφόρθηγε στὴ σόμη σ' αἰγιάλη.
Ἀνάρεσα στὰ δυὸ βυνὰ ἐγὼ τὰ πηγαδάκια
ἐκεῖ ξεσπάνανε τὴ βροχὴ καὶ φεύγα τὸ φαρμάκι.
Β. Βασιλικὸ στὰ κάτεργα καὶ δυόσμος στὰ καπάρια
παντοῦ μὰ ἦταν οἱ μοσχοβολιὲς καὶ χτὲς στὰ πεζουλάκια.
Βασιλικὸ ἐβύτηγα κι ἀνάβγε μαζωράνα
κι ἐγὼ δὲ κάμω πουθενὰ τὴν ἄδικη σου μάννα.
Βασίλισσα κι ἂν ἤσουνε δὲ δὰ 'χε τέτοια χάρι,
κι ἂν ζηλεύαν τὰ ξωκλήσια σὲ τὸ μαρμαράρι.
Ἀνάρεσα στὰ σπίτια σου δὲ χώνω ἐγὼ δεμένη
νὰ ἐρχόσαι ν' ἀράζουνε πουρνὸ τὰ χελιδόνια.
Βέλονα πλεχτὴ καὶ μαγικὸ ἀγάπησα τὰ μὲ γιατρό,

τοῦτο τὸ δίστιχο χαμερὸ πὰ βρῆκα ν' ἀγαπήσω.
Φαρμακώνω μου καρδιά, σβάνε κ' ἐλησμόνησα
κι ἐμάζεψε τὰ βάσανα τῶν χέρι κι τὰ δίνει.
Ἀπ' τὴν καρτέρα σου περνῶ, λίγω κι κατουβήχω
κι ἂν δὲ μοροδάμης νὰ τὰ δῶ, σὰν κατουρῶ τὸ κρᾶχο.

Γ. Γιὰ δὲς κάτι ἐκατάντησα κι δὲν μεταλλαίνω
κι θὰ 'ναι τὸ χέρι τῶν ὡραῖα ἀντίδικο δὲ σπέρνω.
Γιὰ δὲς κάτι ἐκατάντησα κι σὰν τεζὴ γυρίζω
σὰ ξίλα μου μὲ χαμαλῶν κι ἐγὼ δὲν τοὺς γυρίζω.
Γιὰ δὲς με κάτι ἔγινηκα γιὰ ρος σὰν τὶ ἀρέσει
δὲ θέλ' ἀπὸ τὴν ὡραιὰ ἀφ' ἀπὸ τὴν ἄγαπη.

Δ. Θὲν ἔναι κρίμα μ' ἄδικα, δὲ εἶναι κι ἁμαρτία
νὰ παίρνω τὰ νιάτα μου δίχως μαρμάρι αἰτία.
Δὲ ἔναι κρίμα νὰ θέλω 'γὼ κι ἡ βρύσι νὰ 'ναι μακρὺ μου
κι ἀπὸ τὴν μακρύ νὰ σκύβ, γιατὶ 'ν' ὁ δάσκαλός μου.
Δὲ δίν' ἐσὺ σὰν μάζεψε τὰ δίνει ἀπάνω
καὶ τώρα σπαράζει κι χὲς σὰ γέζει σπὶ
μὲ ξέφυγ.
Κάθε χρόνο γένεται νὰ γυρίζω σὰν νὰ καταδανατίσω
σπορὰ τὴ νὰ σὸ σκάλωσω νὰ τὴν σκαφτίσω.
Ὅλος ὁ κόσμος μ' ἐχαιρᾶ κι ἐδῶ τὸ κακό μου
κι ἐγέλασε κι ἀπ' ἐγέλασε ζωὴ τὸ δάκρυ μου.
Ὅλη ὁ κόσμος χαίρεται κι ἡ ζωή μου ἀπελπίζει
κι ἐγὼ 'μαι ἡ καρδιά μου ἀγάπη κι ἀνεβαίνω.
Θέλω νὰ γίνω φθινοπώρι γιὰ ὄχι νὰ σκάσω

γιά νά φαρνῦ κάθε πρωί νά σ' ἀφαντῶ τή νύχτα.

—

Χτένισε τά μαλλάκια σου, δῶσ' μου τ' ὀμορφιάδια
γιά νά τά φαῦν τοῦ χρυσαφιοῦ νά μάνη δαχτυλίδια.

—

Βασιλικός μυρίζει ὅλο τ' ἀμάξι τό σπυτάτσε
τ' ἀρχοντόπαππο ἄμμος γιαννής καί γιά τό ξενυχτᾶνε.

(Ἀντώνιος Χαρ. Βύλβης (παραλογή Πλατύ)
Ὑπηρέτησε ὅλα τά χρόνια 6. 30 δίστιχα

—

Στραγάλια παραμέλλες καί μέντες κόμμινος
ἔχω καί τό χωριό μας κοπέλλες νόστιμες.

—

Τοῦ Νικηφορίδη) ὁ σταγός μέ δυό μεγάλα μηλάκια
ἔχει μοιρίτσα νόστιμα μά δέν τά φαγαίνει.

—

Ἀνάμεσα στῶν Πασχό[2]) δέ χτίζω μιά τζέντζα
γιά νά σφυνᾶς, ἀράπη μου, νά σταίνωμε κοντύτερα.

—

Σέ γιούγη δέ τή γιαλιά ἔχω τ' ἀμάξι μοιρίζω
μέ ναραντζούλα φαγωμένη καί τή δυχνοσπίζω

—

Σέ γιούγη δέ τή γιαλιά σφίγουλα τά ἀγάλματα
δού 'χα μιάν ἀγάπη γιατρόπουλο μέ ὥρμια μαντζούνια.

1) Τό χωριόν Ἐμπορεῖον 2) Συνοικία τοῦ χωριοῦ.

Ἄναξε πόρτα μέ πλαδιά, πόρτα μέ τά λαμαΐδια
ἀ δέν ἀνοίξῃς μέ πλαδιά, θ' ἀνοίξῃς μέ βροχαΐδια.

Ἄναξε τ' ἀχειλάκι σου καί ὡς μαν μιάν ἀλησμα
μέ τά φιλιά σου μ' ἀγαπᾶς, γιά μέ τά παραμύθια;

Ἄναξε τ' ἀχειλάκι σου τό γλυκό, κυρά μου,
καί δῶσ' μου μιά ἀθανασιά νά ζήσῃ ὁπόσα μέν.

Ἄνοιξε γῦρα μέσα νά γοῦν καί συπαθᾶ μέ χάρα
διότι σά δέ μαί μηδέ τό βλαχάκι σόγκα

Ὦ θρανέ, μή βρίσῃς σά κάμε μέ αὐτή τή χάρι
μ' ἐγώ μετά μετάνια μου δροσίζω τό χαρτάρι.

Ὦ θρανέ διαβάστε, κατεβῆς κάμε ψηλά
μοιρίτσι δλωθκα χαρτώ γυρεύω νά γ'άφιση.

Ἀγάπη εἶχα κι ἤχασα ἀπό τήν ἀνεμελιά μου
τώρα σπένα καί τή θυρῶ καί κάθετ' ἡ καρδιά μου.

Ὄρμια σά δέ μάντια μου μιό ἤξιμ σά βλαστά
καί ὅτι μυρίσῃ καί σι βῇ σαΐ καί βασιλικό.

Ὄρμιο σά μή τ' ὄμορφο νά χῃ καλές μοναί του

νομίζει δύσβατα χεσπῶ νά 'χη στήν ἀγκαλιά νου.

Ε' παρτὴ βάρκα ~~μ' ἔχα~~
Μαρίτσα μου ~~βλοῦμα~~ νά παρεστὴ Καστέλλα.

Ἀπό τὴν πόρτα σου σπρώχνω καὶ εἶχνω μιὰ νεραΐτα
τὴν κώρη σου τὴν ἀγαπῶ, γιατ' ἦτα μαυρομάτα

Ἀνάμεσα σὲ δυὸ βουνὰ δυὸ φίδια σιωπωμένα
ἔτσι δὰ σιωπῶ κ' ἐγὼ ἀγάπη μου γιὰ σένα

ἀγάπησα καὶ 'χω γιὰ γιὰ γιὰ δὲν ἔχω
ὁὰν ἤμουν μὲ μυαλὸ καὶ μυαλτὸ δὲν 'χω

Σ' ἀγάπησα σὰν πόλεμο ὁὰν τὸ νερὸ σὰν φλόγα
καὶ τώρα σ' ἀλησμόνησα στὸ διάβολο σ' ἔστειλα.

Ὅλοι μοῦ λένε πὼς σὲ κλαῖω καὶ τὰ ξύλα
κι ὅταν πονηρὸν σὲ θυμοῦμαι τὰ φύλλα.

(παρὰ τῶν αὐτῶν ὠμοτοφωτῶν)

Ἡ ἔρωτας εἶναι πικρός, πεθαίνω ἀφ' αὐτόν
ἐκλαψα καὶ μ' ἀποδόθηκε ὁ ἀγαπημένος μου

Ὁ ἐρωτάς σαν μ' ἔκαμε ὁ ἐρωτάς σαν μ' ἔβα
τὰ μαραγγίνο διαστρί ἀπ' γαμωδιά δὶ ἔχω

Ὁ ἐρωτάς σαν μ' ἔκαμε νι ἄν ἀπόω δὶ κοιμᾶμαι
καὶ τὸ στικρό τὰ χεστικίνι νὰ μάζω δὶ δυμᾶμαι.

(Ὑπάρχαν πολλὰ σπίτια πὸ 'χαν χεσμένοι. Ἀλέβηνε ζάβα, τὸ σιάρι, πνιάρι κάθε πρᾶμα. Ἀλέβηκε καὶ τὸ ἀλάτι, τὸ κάνον γιλὸ καὶ πασκώνει τὸ κρέας.
Ὁ ζάβας εἶνε ἀπὸ ἀραμιά. Τὸν ἀλέβει τὸ κάνει ζάβα κ' ὕστερα τὸ μαγειρέι. Ἔχον καὶ μηχανὴ σὴ Μεγαρίδα ποὺ 'λέβει τὸ ζάβα.)

(Τ' ἀμπάλια τὰ ζευγάρνε τὸ Νοέμβρη, Δεκέμβρη, Γεν. Καταβρᾶδια καὶ καλὸς βάζγει τὸ Σεπτέβρη.
Καταβρᾶδι εἶναι ἕνα μαντρωμένο, κάνει λάκκο, τὸ χώνει ἀπὸ τὴ ἀμπελιά σου ἴδια. Ἀφίνει μέσα ἀπάνω κι ἀνοίγει. Νὰ περάσουν δύο τρία χρόνια ἀπὰ νὰ πάρη κρούτσα (=κελαΐδια) δικά του κ' ὕστερα τὸ πόβεις.

Καλτσά. Εἶνε γιὰ ἀμπελιὰ νὰ τὴ κάνεις, νὰ τὴν ἀπάνω τρεῖς σειρὲς. . . . Ἀνοίγεις λάκκο, τὴ ξεμπαζώνεις καὶ τὴν κάνεις δυὸ τρεῖς, τέσσερις ἀνεμπόδιστα. Ἀρὰ ἔχει δύναμη ἡ ἀμπελιά, δὲ τὴ πάρει καὶ

ωαρακοάνω, ἀμα δὲν ἔχη δύναμι νὰ κάμῃ δὲν τρώ.
Αὐτὸ γίνεται γιὰ νὰ γιάνῃ ὁ τόπος.
Τὸ Δεκέμβριο μῆνα νὰ χαιρετήσουνε καὶ ὕστερα τὰ
λαμπίζουνε. Τὸ φλεβάρη τὸ διαλίζει καὶ τὸ φλε-
βάρη νὰ τριαλεγρίζει.
Τὰ λιπάσματα τὰ ρίχνουνε. Καμμιὰ φορὰ πάνουνε λαν-
πάτικα χαμάτικα καὶ εἶχαν τὰ λιπάσματα. Στὶ
χαμηλὰ τὰ ρίχνουν πιὸ λιπάσματα.
Πὰ διαφίζουνε γιὰ τὸν Ἀπρίλιο μῆνα. Τὰ δια-
φίζουνε μὲ τὸ διαφιστῆρι.)

(παρατ. Ἄμα πράζουνε κοκκόροι πολλοὶ ἀρχὲ νὰ ξημερώσῃ.)

(παρατ. Κάλλια νὰ 'χῃ νύχια νὰ ξυστῇ ωαρὰ νὰ σὲ ξύ-
σῃ ἄλλος.)

Ἀγωνίσματα

(Ἡ ἀσδένια ωρωτὰ τὼ ἀμαξιὼ ἤτανε, τὰ ὅπανε σαὶ
ζεράχνη, ἀραχνιάζανε. Τὸ ὥπανε σὰ μαῦλα.
(Πρῶτα τὰ ἀμαξία τὰ ξεμπλίζανε, σὰ δὲ εἶχανε σταρύ-
δια. Αὐτὰ γινόνανε τὸ Μάϊο μῆνα κ' ἤρουσάνανε
πάλι κ' ἐβάζανε σταρίδια.
(Ἀμὰ τὸ διαφίζαμε ἔμαγε γ' μαῦλα.)
(Καμμιὰ ἐβάζαμε τὸ χειμῶνα κατὰ τὸ Νόεμβριο μῆνα.
(Καμμιὰ φορὰ τὸ σπείραμε τὸ κριθάρι γιὰ νὰ κοιλύνῃ
καὶ κουρμὰ σὰ μεγάλ' ἤντερα τὸ βάζαμε.)

(Τὸ λιντέρο λέγω νά τρυγοῦνε. Τά σταφύλια τά ὠρίζουν στούς κάναβους (= ἀπλήγια ὅπου ὑπάρχουν παντιῆρια). Ἔχω παντιέρι ὡσ μέγα φέρμα νά σταφύλια ἀπό τό ἀμπέλι, τά βάζω μέσ' στό παντιῆρι. Βάζω καί μερικά στόν πῆχυ.)

(Τό βιολάντο ψαρί εἶναι χαμπό. Ἐκεῖ ὅπου δέ μπορῶ βιολάντο τά βάζω ἄλλα στόν πῆχυ.
Τό ἄλλο ψαρί τό λέγε μπρουσκο.)

(Ἐκεῖ παντιέρι τά ψάρια μέ τό σουβέρια. Ὅταν τά ψαρέψουμε καλά, βάζουμε τό μάγουλο. Πού γυρίζουν γύρω γύρω, ὥστα βάζουνε τήν ἀνανόσαβλα καί τά σφίγγουν.)

Τσιμουδιά. Αὐτή γίνεται ἀπό τό τσιμούδα. Τό τσιμούδα τά βάζω στό λιντέρο καί τά κυλᾶ σέ δυό μέρες καί πάνω τήν τσιμουδιά. Ἔχω καμάνια πού βάζω τήν τσιμουδιά.

Ἀφορῶ: εἶναι μεγάλα βαρέλια πού βάζουνε μέσα ὁλόβλ μέσα. Ἔχομε μαϊστρες (μαϊστρα) καί τσοχτυπᾶμε καί βγάζομε τό ψαρί. Αὐτό εἶναι σάν πῶρα. Τό χτυπᾶ ἀρχάνι τό ψαρί καί βγαίνει τό ψαρί.

(Τόν Ἁγιο Ἀθανάσιο (22 Ὀκτωβρίου) δουλεύω ἐδῶ τό ψαρεμά. Αὐτός εἶναι τοπικός Ἅγιος. Ὑπάρχει γιόν εἰκόνα ἐδῶ στήν ἐκκλησία πού λέγεται Χεσθιός.—
Πάνω ἀπό κάναβα σέ κάναβα καί τά δουλεύουν.

Πού ήφτω ἐκεῖ, μαδιασσοῦ καὶ ἀρχίζω πὸ
χαίτες.
(Τὸ φύλλα τὰ χρησιμοποιοῦν μιὰ γιὰ καλαμάδες. Τὰ
ξερὰ φύλλα τῶ ἀγριμιῶ τὰ μαζεύω γιὰ τοὺ καπνί-
σεις.)

(Ἰωάννης Δρόσος, ἐτῶν 83, ἐκ Δημοσικοῦ, χωρὶς)

παροιμ. Δπίτι ὅσο χωρεῖ
καὶ κάτω ὅσο βαρεῖ)

Στὴν ἀνιψιάδα τὰ χαιρὸ
ἠσαντερώνια ἀ'γώ
καὶ μὲ δῶκαν μιὰ γυναῖκα
ποὺ 'χαμε γιὰ πάντε δέκα.
Ἤτανε τὸ παξιμάδι
τρὶς φορτὶς πρωῒ καὶ βράδυ.
Ἤτανε καὶ τὴ σαρδέλλα,
τὴν πίκρα τρὶς βαρδιές.
Ἤτανε καὶ τὸ ρακόμελο,
τὸν κοσμὰ 'χε στοιχάμι.
Τὸ νερό της, γιὰ νὰ χύσῃ
σχέρια νὰ 'κῃ δὲ τὴ χωρέσῃ.
Κι ἅμαν ἤθελε νὰ πλάσῃ
σπίτι νὰ βρίσκῃ δὲ πάτημα.

(Ἀντώνιος Χαρ. Βαλτής)

Μιά χριά μοιρολογιά
εἶχε πόνο κι ἀρρωστιά,
κι τὴ λιά ὁ γιατρός
ἔχει ὅρεξι νὰ τρῶ.
Σπίτια δέ ἤξερα ἄλλο
μόνο ὧν ἀρνί μεγάλο
κι ἂν μαγάκι κι ἄλλη πῆνα
τρώγω κι τὴ προβατίνα.
Κι τὴ λιά ὁ γιατρός
τὰ ψαρίδρομο νὰ τρῶ.

(Παρὰ τὸ αὐτό)

Λιὰ τὰ ἔβγαν τὸ Ἀποκρέα.
Τὸ παπᾶ τὸ γαϊδάρι
ἔβγαζε βοριὰ στὴ μάρη·
ὁ σκοῦρος μαρμαρώνα
παντοῦ παγωμαρίτα.
Κι ἀφ' γιαίνη ὁ χάλαρός μας
ὅλη διάφορο δικό μας.
Κάνω τὴ μαγειριά τὸ γουδὶ
κι τὰ δόντια τὸ πετράνι
κι τ' αὐτιά τὸ κουδούνι
γιὰ νὰ χρῶν τὰ φαγητά
κι τ' ἀσκίδια τὸ κοδούνι

νά χτυπῶ τά κουμπάκια.

(Εἶναι ἀποκριάτικο
ποὺ τό αὐτό.)

Ἤρθανε ν' ἀποκριές μέ χαρά καί τραγούδια,
ἤρθανε κι οἱ ἀποκριές γ' ὅλοι καί μέ τσαμπούνες.

Βοήθα, βαφτιστήρι μου, ν' ἄχ θυρώ μέ σπίρτο
νά τό σκοτώσω δύο φορές, νά φύγω δέ μ' ἀφήνει.

Ὅσοι καί δεῖ ν' ἀρνηθῶ τά δύο σου μάτια μέλια
μέ μέ γ' αὐτά τρισβάθυμα καί γλυκά κομμάτια

Ὅλοι μοῦ λένε, βρέ κοπέλι, τί σέν' αὐτά σού κάνω
γιά μιάν ἀγάπη σού 'χασα, κοπέλι νά σοῦ δώσω.

Τρισχίλιοι χρόνοι ἀγγαρεῖς καί μισό σκλαβάκια
πλέρωσαν οἱ κωμοπολίτες σού σέν' οἱ ἄντρες βούλια.

Βιοποριστήκαμε σταυροί νά 'ναι στά δύο σου μαράτα
νά μή σέ χαλοσκάσουνε τῶν χριστιανῶν τά χέρια.

Παροιμ. Ὅποια δὲ ἠγέννησε κι ὅποιος δὲ ἀρμένισε
ὅτο δὲν ἠφοβήθηκε.

παροιμ. Θέλεις νὰ ζήσῃς καὶ δὲν
θέλεις δὲν νὰ καυχᾶσαι

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τηρουμένων θέρους

Γέρους αὐτῆς γρύς 31.
Ἐκρίθησαν ἐν ἱ χωρίον νέζω Τσυκια.
~~Κατὰ τὸ αὐτὸ~~ προσῆλθαν χαὶ
ζώσης ἐπὶ τὴν αὐτὴν Δαυρήνην.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Στὰ Χριστιανὰ (εἶναι ἕνα νησὶ ποὺ τὸ ἔχει ἀφήσει ὁ σφαγμὸς κοντὰ στὴν Δωδεκάνησο) ἠκούσαμε σ' ἕνα σπίτι μαζὶ μ' αὐτὸ τὸ βασιλικό. Τὸ λέανε αὐτοί:

Χόρασε φραγγοπούλα
ὥσπου νὰ 'ρθῶ ἐγὼ κ' ἐσένα σπίτα.

Κι ὁ ἴδιος ὁ Δοὺκας ἐχορεύτηκε κάμποσα. Ἀνδρειωμένος ἦτανε, δηλαδή ἦτανε σὲ ἡλικία.

(Ἐμφανίσου Δυράς, εἶναι 90, ἐπιβιώνων αὐτὸ τὸ μέσα Γενιὰ Θήρας.)

Τραγούδι

Ἡ μάνα Πόρφη ἀφέντη μου κι ἀφέντη καβαλλάρη
ἀρματωλὸς μὲ σπαθὶ καὶ μ' ἄρματο καπάρι.
Θαρρῶ ἤβρα κεῖνο τόπο μὰ δὲν ἄκουσα πουθενὰ
ἄνθρωπο τὸ καϊμένο κανεὶς σπαθὶ κι ἀρνάδι.
Μιὰ μέρα δὲν τὸν εἴδανε ἄνθρωπο νὰ βαποράρη,
σταλιὰ κι ὁλόγυρά του ἦτανε τὴ χώρα νὰ ἀρνήσῃ.
Νὰ βάλῃ τὰ μοσχάρια του, τὰ πλούσια ζῶα του
νὰ στείλῃ τὸ σπαθάκι του νὰ τὸν διαφεντέψῃ.
Λένε τὸ ἴδιος ὁ βασιλιάς, ὅπου τὸ μάθε εἶπε
ἀφέρτε τὸ βασιλιὸ καὶ τὸ σπαθὶ γι' ἀφῆστε.
Καὶ ὅλος τρεχάτος σὲ βασιλιὰ πηγαίνει
ἦτο σπαθὶ ὁ βασιλιάς, ἦ σπαθὶ ἐκεῖνος κι ἦτανε.
Ἀφήστε τὸ κι ἄλλο μου καὶ κάμετέ το πίσω
κι ἐζήτεψε τὸ ὁ βασιλιὰς σπαθὶ καὶ ἀρνάδι.

Όλος τού ἐσηγάνατε ὅλα τὸ ἀφγ ἐφέφγω
κ' ἡ κυρὰ σπίτια ἔλειφε ἀγλόγυφτο σέμνα.
Ξένος ἀγνάφιστος ἀφτιὰ τὴν κυρὰ χαιρετάει
ἡ κυρὰ τὸν ἀσήντιστο κ' ἡ κόρη τὸν μγάλο.
Ἔστο ξενιτεμὸν μου, γραμῆζω ὡφαιότερα
γιὰ ἔδγη ἀπάνω τὸ δφιὸ καὶ φαίνιότ' ἡ ἐμέρα.
Ὅλον ἤβγαιν τὸ δφιὸ ὅλα τὰ ἀφγ ἀφέφγω
κ' ἡ κόρη πάντα ἔλειφε λαμπφὸν σέμνα.
Ἐφησὸν τὸ γραμμάτιμα σου νὰ πιγαίνω ἀπάνω
κι ὅταν θὰ βγαίνη τὸ φεγγὸ μέμερα κ' ἐ-
μ' ἀπάνω.

Γυφίζω ἀνατολικὰ καὶ κάνω τὸ σταυρό μου
καὶ βγάζω τὸ σπαθάκι μου καὶ κόβω τὸ χαμό μου.
Πᾶμ' ξαπλωτέφωσα ἐπὶ πάφτα γιὰ ἀπὸ ἐδῶ ἔως
μεγάλη τάφρα ἔμαγε ἐκεῖ σίτφες καὶ ἀπὸ χάτω.
Πῆγα νὰ βγῶ, ξάνε μου, σὺν Θεὸ τ' ἀνηφόνι,
νὰ δῶ νὰ πάφω καὶ γὼ χάφι τῆς δικαιοσύνης.
Γιώφγης σφακιώτης βγῆκε ἀπὸ τὴν Κασταλιά,
νὰ δῶ νὰ μάφω χάφισμα χτὸς μεγάλου ἐκκλησιοῦ
καὶ στὰ βουνὰ τῆς Παναγιᾶς μαφὶ νὰ καταβγοῦμε
ἀφμαλωσιὰ μὲ σπαθὶ καὶ μ' ἀλογινὸ πόδαφι.

(παφ' τὸν ἀπάνω)

Τὸ ξεχαλινάνεσαι μαφμαφωμένος, χαϊλαφοδούλης,
ὅπου ἐφυτάφης.

Ὁ Καλιτζάρα μὲ τὸ Ἀπραΐδες ἐχόρεναν πρωτρωμαϊνὰ Τὰ νησιά.

(Παρὰ Ζὰ αὐτοῦ).

παράδοση

Ἦτανε αὐτὸς οἱ ἀπραΐδες ἠχορεύανε σὲ χαρτὶ μαγ τὸ Νιγκαφεσὶ. Γιὰ αὐτὰ ἐκεῖνες βὲ ἔχανε ρομάγια, κι ὁποτάξα-
τε τὰ ἄστρα! (στὶν τοποθεσιὰ Χῶνες). Λοιπὸν αὐτὴ ἐσυ-
νήθησε τὸν ἄντρα τὰ αὐτὴ τὰ βάζη δράματα. Στὰ
Μεσαρικὰ βγαίνει ταὶς ἠχορεύανε. Λέει αὐτὴ θὰ
πάρτσω. Πρέπει νὰ γλυκὸ. Ἐκεῖ μονὰ, γλυκὰ, κι
ὁρμηνεία μὲ τὰ ἄστρα, αὐτὴ αὐτὶ βγαίνει τὰ Ἀπραΐδες
καὶ ἠχορεύανε. Ἐκεῖ ἤμαγε ὁ ἀρχηγὸς αὐτουνῆ. Λοιπὸν
λοιπὸν αὐτὸς, γιὰ, ἄλλος ὁ ἀρχηγός. Φυλάγη ξανὰ ὁ
ἄλλος αὐτουνῆ, λέει, ν' ἄλλος ὁ λίγος, νὰ ἦναι ὁ
ἀρχηγὸς, νὰ σιάζη ἡ μὴ νὰ γάνε αὐτὴ λεπτὰ αὐτῆς.
Ἀμὲ λοιπὸν ἔλεγε ἤξερε, καὶ τὸ ἔλεγε, χαίρεται
ἡ γριὰ καὶ ἀκόμα καὶ τώρα καὶ ἀκόμα σὲ αὐτὴ
γιὰ τὰ δράματά της.

(Μαντρίτσα ἀπὸ Καραμαγάνα, κάτω τὸ χάνι)
τὴν Ἐφορεία.

παράδοση

Ἦτανε ἡ ἀδελφή μου καὶ βρέθηκε σὲ ἄστρο νὰ τὸ δεῖ.[1]
Πιάνω αὐτὸς, τὸ βάζω ὁ ἴδιος σὲ τσουβά, κι ἄλλη
τσαμπούνα νὰ γάνε τὸ χορὸ. Ἔτσιος λοιπὸν σκάνει
τὸ ραδὶ καὶ τὸ χωνὰ τὸν μεσανύχτη ὥστε νὰ ἤμουν

[1] μονὸς ἐχοινέ.

ότι το γουρούνι μ' έχει κάνει κακό μ' έχει φάει αυτό
αυτό μέσα.
(παρά την αυτή).

Παναγιά η Γουρλομάτα, αυτή είναι εικόνα.

— παράδοξες

Εδώ στο χωριό μας υπάρχει παράδοση ότι ήρθε
η Αιδαγκίτσα (εικόνα), απ' έξω από δω κάτω, στο
Χωριό έχει μύρα σημασία. Βγήκε αυτός που είχε
μαζί έχει πάρει, ήταν μεγάλος, μι άλογα αρματωτά,
όλοι οι άνθρωποι γύρω γύρω χαιρέτησαν. Έβγαν οι
γυναίκες, από τα κάτω, από δω κάτω να
παραδώσει δια η Γουρλομάτα, από δω κάτω μέρος
μέσα ο Αδαφρόνης (= Άγιος Χαράλαμπος) και
έφυγαν.
(Παναγία Ζωοδόχος, είναι Τι)
Τα χωριά τότε ήταν γύρω καλαμιές (αγροικίες) ι
Πυργάκια (στα καλύβια του Πύργου). Εφυλάγανε
καλλιέργειες για να φυτέψουνε κοκ. Όταν θέλανε
στρατιές έρχονται στις καλαμιές και μαγαζιά
κλέβουν όλο το χωριό. Μια καλή μέρα
φτάσανε κάτω στο Πύργο να κάψει όλα ο άνεμος τις
καλαμιές να μην. Πρόλαβα, ήταν δυο κάτω στη
την Παναγία μαζεμένα μέσα και χάλασε κάτω
κλειστή πόρτα της εικόνας της Παναγιάς η εικόνα

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κε. Πάντα ο πατέρας μου, γέρασε κι εγώ δεν
αλλά δεν τον είδα.
(παρά την αυτήν).

Άγιος Μόδεστος είναι για τα ζώα.
Άγιος Αβέρκιος για τα πρόβατα (22 Οκτωβρί) αντίχαν τα πρόβατα.

Άϊ Γιώργη καβαλάρη
κι άϊ Δημήτρη σπιτικάρη
δάκτυλα και χαϊνιτσε
τα όφι και την όχεντρα
και την καπιά γουρούνα σκοτώστρα
και τα βραχνά και τη βραχνα
και την καπιά γουρούνα
(παρά την αυτήν).

βραχνάς = και άλλων αρρωστιών: και το δαγκωμάτο.

βραχνάς ήτανε το δάγκωμα.

Η καλύτερη γιατρειά που είναι δαγκωμα απ' σκυλιά και
λύκο και το πρόβατο είναι αμμωνία βουτάς έπειτα
το χρυσό.

Παραδόσεις

Η Παναγία ήταρε το αλεύρι της. Δυο δρομάδες απ' αγ-
γαναν αρπάν ένα σωτί με μια γυναίκα. Αυτή έτσανε
γυαλιά το χωριό κι' είχε ένα αβδάκι. Πιάσ' τη
κ' έφυγε, σ' τη ρίφα, άτε νύχτα. Έσπαγε χαμός η Παναγ-
γία με το Χριστό και εβγήκαν νερά τα μάγγ μπό-
νια τα αγγειά (= λεν Χριστιανοί). Τ' αρχιά η Παναγ-
γία, γιατί ψαχνε το αλεύρι σαν θυμάται, γιατί
έχε χάρα. Πάει χαμό μέσα στα πρά απ' εφυλάκε-
ο Χριστός ήβρε το αλεύρι του χωριού και το 'χωσε
κι απ' έξω στο αγγειό ηβρέθησε. Μετά ηρώτησε ο
χωριάτης γιατί βε χάλεσε το αλεύρι. Μα είπε χαμό-
γελα, ψέματα. Πάει είπε αύτος ο Χριστός τα 'κανε, για
αύτο είδε τα δέντρα και κάνανε σπόρια.

(Ελαία Δανέζη, έτων 60, εγκάτοικος)

~~ξωλοντρο~~, το: είναι στις γειτονιές.
ξώκελλο

Ἡ μητέρα μου εἶχε πάρει τάμα στὸν Ἅγιο Διομήδη. Γι' αὐτὸ στὴν ἡμέρα τοῦ Ἁγίου Διομήδη νὰ τὸ πάμε τὴ χάρη του καὶ τὴ νύχτα. Καὶ πράγματι, ἤμασταν ἐκεῖ, ὕστερα πιὰ ἤμαστε πολλὰ παιδιά.
Ὁ Ἅγιος Διομήδης εἶναι γιὰ τὰ παιδιά.

Τὰ ἁγία Φιδίσσια λέει. Φίλοι μου καὶ πάνε με. δηλ. νὰ τὰ φέρῃ καὶ τὰ πάνης τὴ δουλειά σου, γιατὶ οἱ ἐκεῖ ἦσαν τρία μακρυστὰ ἀπὸ τοὺς Ἁγίους Θεόπιπα ἦταν μεγάλες.
Λαφαντάμφο = ἐκφάνωση.
Μισοσωρίτισσα = τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου. Γιατὶ εἶναι σ' μισὴ σωρίτη.
Τὸν Ἅγιο Ἀνδρέα κάνουνε Δαμιανάδες γιὰ ν' ἀνεμώνῃ τὸ σπίτι.
(Δαμιανάδες: πλέκανε περβόλι καὶ ἀνθίσανε ὅλα ἐφέτος. Τὸ σωρὶ βάνε ἀλεύρι, βάζῃς τὸ περβόλι καὶ ζυμώνῃς καὶ φασκιώνουν. Βάνεις τὸ ταψάκι γιὰ κατοπτρό σαν γίνῃς δὲς Δαμιανάδες καὶ φύτεψα ἐσφογγάρι, τὸ εἶχες μέσ' στὸ σπίτι. Ἂς βάλῃς ρίχτες καρβουνόχορτο σπαράγι καὶ μὴ κοπῇ τὸ ζυμωτήρι καὶ χύνῃς ἀπὸ πάνω.)
Ἡ Ἁγία Βαρβάρα εἶναι γιὰ σῦκα, γιὰ ἐξαδίκητα.
Νικηφόρα. Ἁγία εἶναι τρικυμία λέει εἶναι Νικηφόρα καὶ εἶναι γιὰ νὰ κατεβῇ ὁ Ἅγιος Νικόλας.

Πού λίγο τρύπωμα τὸ σιρήκανε, ἔνα σιό Βόλο.
Πῆγε σέ μιανὴ τὸ ὄνειρο κ' ἐπῆγε καὶ τὸ ἀντρικό.

(Μαρούλω ~~σκοτώθη~~ σαλτιέρη, ἐτῶν 82)

Μὲ τὸ νηρό τὸ σιόρδο γίνεται κακὰ. Τρίβουν ἀγέ-
νια μὲ τὸ σιόρδο καὶ ὡ Τάξης. Ἕνας Γερμανὸς μοῦ τὸ
ἔχε φτιῦ.

Ἄη Γιώργη καβαλλάρη
κι Ἄη Λιὰ παιδαλάρη
δενὲ καὶ χαλίνωνε
τὰ προπατήματα τῆς γῆς
τὸν ὄφι καὶ τὴν ἔχιδνα
καὶ τὴ μαυρὰ συναλόγια
ὥστε νὰ βγῆ ὁ ἥλιος σίντο ωτιναρόχωλο.
Αὐτὸ σιὰ χαρόφια ἄμα δὲ νὰ πῶ νὰ κάτσουν
(παρὰ τῆς αὐτῆς ἡ ἄνω πληροφορήτρια).

Μιὰ Μίσα Γυφτιὰ ἔχε αὐτοὶ γιὰν ἀσθένεια καὶ
φωνάζανε δὸ χρὸ τὴν ἡμέρα. Ἐπήρανε τὸ Ἄγιο
Χαρέλαιφο μέσα, νηστέψανε καὶ τὰ σιωπέχνα σιοῦ
ἔδω σιοῦ ἐλαμπσὸ καὶ ὡ τὸν δλύμαλη χτυπάνε
ἤμοι καμὰ καὶ σὶ ἐπιγαδίναν δυνάμα. Δυὸ
χρὸ σιὸ κομπόι ἔφχαναν ἔδω σιοῦ τὴ Μέσα
Γυφτιὰ σιοῦ σπορὶ Τω
(Παρὰ τῆς αὐτῆς).

Τοῦ ἀρὼ Χαραλάμπους ὅλα πρῶτα μεγαρεῖα
γράφρι καλάτης. Τὸ ἔξοδα ἦτα τὰ ἔκανε ἡ ἀνυμ-
δία. Ἐκεῖ ἦταν ἕξι ἀὸ γραμματόσημα πετσέζ,
φορεῖ ὡς μεγάρων. Ἔφυγε ὅμ ὁ νοστὸς λιὸ
ἀμέρα λὴ ἀρχὴ ὡς. Ἀλὸ βραδὺ ἀρχιτάσανε, νὰ
καθρίσουνε καλάτζ, νὰ ἐτοιμάσανε τὸ γρέσι. Ἔχαν-
ται ἀὸ ὅλη τὴ Δωτερίνη. Κάτω μὸ γρέσι
μὲ καλάτζ καὶ γρέσι, ἀλλὰ σὰ ἦταν μεγάρου
ὀρχιτέρη ἦταν ἕξι δυὸ γρέσι.
Ἔμα σπέρνε κανεὶς τὸ ἄμπρο ἡ ἀνυμφίτα
στὴ Δελφικὴ ἐμπαίνανε μέσα στὸ πανηγύρι ὅλοι
καὶ τὰ χόρευαν ὁ δασκάλ καὶ ὁ καλάτζ. Ἔβαζαν
μέσα καὶ τὴ εἰκόνα.
Ἔχανε γραῖτσα σὰ θρακιὰ σ' ἀκαδέτσανε. Γινόταν
ὁλόκληκα τραῖτσες. Ἐμπαίναν, τράγανε σ' ἐπίγανε.
Ἀλὸ τώρα ἔχαν καταδρομὴ Πρῶτα τραγάφανε
σπυρίτσι, ὕστερα ἀ' ἀρχίσανε τράγανε.
Τώρα δίνουνε γαμπρὸ δῆλ. γαμπρὶ (ἐκεῖ ἀπαγαδόμε
μὲ λὴ σερβιτόρα ἀνάνω ὡς ἐδῶ) καὶ γυρί.
Κὶ ἐκεῖ λὰ μοιράζει ἡ νοστρούλ.
Ἐχορεύανε στὸ κεφάλι.
Τὰ γρέσια λὰ ἔδιξαν σὸ χωριό, ἀρνιά, κριάρια.
Ἀλὰ ἦτα τώρα χρόνια. Τὴ καλὴ ἀνυμφίτα σήμερα
αὐτὰ τὰ ἔδιξα. Τώρα εἶναι ἡ ἀκριβὴ ἀνυμφίτα
(μπρὰ τὴ αὐτῆ)

Ἅγιος Βλάσιος. Εἶναι γιὰ τὸ Δεκέμ 21 αὐτὸς ὁ ἅγιος. Τὴν καὶ γυρίζουμε σπίτι. Ἐκεῖ χαιρόταν μέρα σὰν αὐτή.

(πληρ. δὲν αὐτῆς).

Τὴν Δεκαπενταυγουστιάτισσα ~~πάει~~ γιορτάζει ὁ παπὰς δίπλα μὲ γάιτες (φανταῖες), βιολέτες καὶ βιολόγυρα. Ἕνα μεσημέρι στὸν κατῆ κοντὰ στὸ τέρμα τῆς Δεξιγιᾶς μπερδεύει ὁ ἀδελφός. Δίνω τὸ χέρι καὶ τὸ χαιρετῶ τὴν ἐκκλησιά. —

(πληρ. τῶν ἱερέων τῶν χωριῶν).

Τὴν πρώτη τοῦ Μάρτη στρίβανε φτιὰ βόλη μεσιανή, ἄσπρο, κόκκινο καὶ γκρὶ. Αὐτὸ τὸ ἔβαζαν στὸ δάχτυλο τὴ χαιρετοῦν ἀλλιῶς. Πὸ βράδυ κάνεις κάνουν γιὰ τὴ βίγλα καὶ τὸ σφυρόνανε στὸ μαλλὶ καὶ κοπέλια.

(πληρ. τῆς αὐτῆς).

Ἀγία Βίγλη, κανένας δὲν τὸ σκοπάβανε ἐκείνη τὴν ἡμέρα τὸ σπίτι. —

Πρῶτα τὴ Δεκαπενταυγουστιὰ δημάζαμε νὰ κάνουμε τὸ μοναστήρι τῆς Παναγιᾶς: δίνγαμε μαῦρος ἀφρὸς σπίτι μαῦρη μέρα. Ὅλοι χαρτιὰ ἡμαζάναμε, ἀλεπίτσα.

Πρωτοχρονιὰ τῶν Καλόγερων ἐπλάναμε τὸ Κάλαρο. Ἐπλάναμε ἕνα σταυρὸ ἀπὸ βασιλικὸ καὶ βάζομε

στὰ βαρέλια. Πῶρα βάζουσε στὰ βαρέλια σίδερα. Ἐβάζανε γύρω γύρω ἁλιόχαρι (αὐτὸ εἶναι τὸ δεντρόβιτσο) μ' ἄφηναν ἕνα χῶρο ἀνάμεσα γιὰ τὸ ἁλιόχαρι. Κατόπι, μόνανε μέσα ἕνα σταυρὸ γύρω γύρω γιὰ τὸ ἁλιόχαρι. Ἀπὸ τὸ χώνανε στὴ γῆ τὸ κοντάρι, τὸ ἀνάβανε, ἔνα ~~σταυρὸ~~ ξύλο γιὰ πάνω καὶ τὸ ἀνάβανε μέσα κεράκι ὅλη τὴ νύχτα Βδομάδα. Τὰ ψάρια μέσανε στὸ ἁλάτι, εἴχανε γιὰ ~~χου-~~ χάλα, τοὺς βάζανε ἕνα κοντάρι μ' ἀγκιστάνια καὶ τοὺς ἔψηναν μ' ἀγάπη:

Ἔκρυ' ὁ λάβαρος ἤρθαν τὰ βάρκα
ἤρθ' ἡ κυριακὴ καὶ ψῶ τὰ γάρια.

Ἢ βασιλοῦσανε ἕνα καλάθι μ' ἤπιανε σύκα.

Δῶστε μας αὐγὰ δυὸ γιὰ σᾶς τὰ φλούρι
μ' ἀλλοιῶς θὰ μᾶς καῆ σᾶς τὰ χωριό.

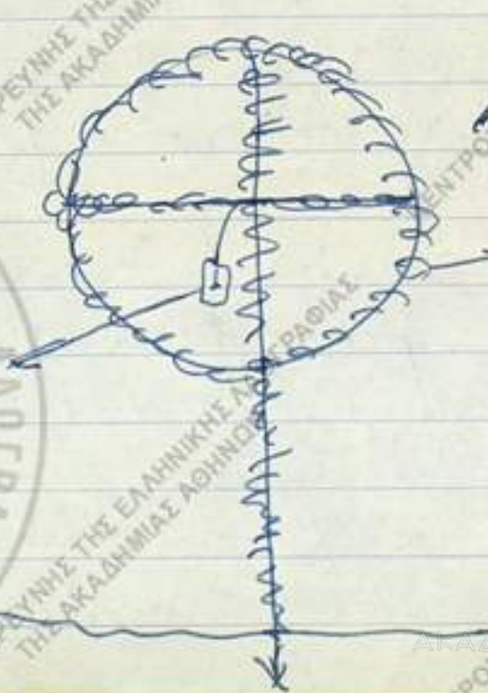

Πώς δίνανε αὐγά καὶ τὰ μοιράζονται τὸ σπιτάκι
τὸ σπουργίτανε στὰ σπίτια τους.
Ὁ Λάζαρος ἤτανε ἀκόμη ἴσαμε τὴ Μεγάλη Παρασκευή. Τὸ Μεγάλο Σάββατο τὸ ξανακάψανε.

(ὥρα τὴν αὐτή).

Θόρυβος:

Πρώτα δὲν ἠξεύρανε οἱ μαγαζάτες τὴ Μεγάλη Παρασκευή. Ἔχανε ἕνα σανίδι ἐδῶ στὸ μαγαζί καὶ τὸ βάνανε στὸ μαγαζὶ τοῦ τὸ σανίδι κ' ἔχυνα γιὰ νὰ πάρῃ σὰν ἐκκλησιὰ τὴ Μεγάλη Παρασκευή, σὰν ὥρες. Λιτὸ τὸ ξύλο ἐβρίσκανε τὰ σανίδια καὶ τὰ χτυπούσανε.
Ἐχτυπούσανε καὶ τὴ τραγανίστρες (τραπεζαρίες) Δυὸ-τρεῖς μπήγανε στὰ χέρια καὶ ἔκανε ρεφρεφ . . . . . κ' ἔβγαινε τὰ σανίδι.

Οἱ Ἑβραῖοι τὰ σανίδια
ὅπου σταυρώσανε τὸ Χριστό
ξύλο τὸ κάνανε
φράγκα καὶ ταΐσανε
φόρτε φόρτε τὰ κιβάδια
νὰ κιλαδώσουνε τ' ἀηδόνια
καὶ τὸ Θεοφώτισμα
τοῦ Χριστοῦ τὸ πλούσιο.

Πάρε τὴ κόκκα ποὺ σπαράζει σὰν γουρούνι

ὡδή, χωνόταν ἀπό. Γύρα χωπάν οἱ πλάγιανάς.

(πάρε τὴ αὐτή).

Ὀθραῖος:

Παίγναμε ἕνα σώβραμο ἀγόρι μαζί καί τό γειτόφαμε κοντά με ἄλογα. Τά δύο ποδία καί ἕνα τό σῶμα. Γυρόφαμε καί τό χέρι μας! Στή μέση βάναμε ἕνα μαντήλι. Εἴχαμε καπνιστήρι δέκα πάνω καί τό γυρόφαμε καί τό κουρδώναμε. Κάναμε ἕνα γάμο σέ ταμπάκικο, δύο φάσαμε στό καπνιστήρι ἀπό πάνω καπνίζαμε καί ἄντα μεζεμέ. Κάναμε καί μιά μουσική σέ ἕνα φρύδια, σούγα. Στά χέρια βάναμε γάντια. Εἴμαστε σάν ἄνθρωποι.

Ἔξω ἀπό τό σπίτι βάζαμε μέσα καί βαρέλια σέ σειρά, σάν κόκκινα, σάν μπυρά, σάν κρασί. Ἤθελαν ἀπό τή γιά καί πάνω ἀπό τήν ἄλλη καί σέ μιά μόνη τά ἡμερεύαμε. Τό ἀπόγιομα τά βαρέλια τά πλέναμε μέ πανέμορφα καί τά ταξιάναμε κατάφορα σαν τά βαρέλια. Πέρναμε τό μπρούτσα τους καί τά ἐπιθυμούσαμε τούς Ὀθραίους.

(πάρε τὴ δεύτερη).

Τώρα βάλαμε βάζουμε ἀπό σταυρό ξύλα καί τό ἄλογο ὁ ἄνθρωπος.

Μεγάλη Δευτέρα μεγάλη μαχαίρα
Μεγάλη Τρίτη μεγάλη Κίνδυνος
Μεγάλη Τετάρτη ἀνθστανάγκη μεγάλη
Μεγάλη Πέμπτη ὅλοι μαζεύουν νὰ σταλοῦν (γιατί
εἶναι ~~[illegible]~~ πολλὰ τὰ Σαββατόβια σπὶν ἐκκλησιά)
Μεγάλη Παρασκευὴ ἀμάχατα κι ἀνεστανάγκη
Μεγάλο Σαββάτο ἀρνιὰ καὶ ριζιαμάτω.
(Τὴν λαμπρὴ τὴν Κυριακὴ μιὰ γυμνὴ καὶ χορεύουν
μὲ χαρά.

(πορὰ δὲν αὐτές)

Τὸ ὀξύχρονο εἶναι τὴ Μεγάλη Τετάρτη. Τὸ βράδυ τὴ Κυριακὴν εἶναι τὰ ὡραῖα νύφια, τὴν Δευτέρα τὰ ὀφτέρια καὶ τὴ Μεγάλη Τρίτη τὰ γενέθλια.
Τὴ μεγάλη Βδομάδα ἑτοιμάζουνε κουλούρια, μελιτίνια καὶ μουστοκούλουρα.
(κουλούρια. Τὰ κουλούρια δύο φορὲς σχεδὸν χρόνια. Κάνω καὶ παξιμάδι μὲ βούτυρο.)
(μελιτίνια: αὐτὸ τὸ κάνω μὲ ζάχαρι καὶ ἀλεύρι καὶ βούτυρο καὶ αὐγά. Ἐτοιμάζεις ζύμο μὲ ζυγάρι, τὸ κόβεις, μ'ἕνα πιπέρι στρογγυλὸ καὶ βάζεις τὴ ζύμη μέσα καὶ τὰ ψήνεις.)
(οἱ μουστοκούλουρα: εἶναι μουστοκούλουρα, ζάχαρη, ἀθούρικα γιὰ γιὰ αὐγὰ, κανέλλα καὶ γαρύφαλλο. Τὸ μουστόκουλουρο τὸ ξύνεις ὅσο τὸ μυρίσει. Τὸ βάζεις σὲ ταψὶ καὶ

γυναίκα. Τό κόκκινο χρησιμεύει καί τό φαγητό.)
Πρῶτα γινάνανε τυρόπιτες μέ διάφορα. Βάνανε
κολοκυθάκια, ἀγκινάρες, διάφορα (αὐτό τά γυρεύουν-
τα, τά κοπανίζω, τά βάζω σ' ἕνα ταψί, ἄλλη φορμέ-
νη μακαρόνια καί τέτοια). Τά βάζω στή ζύμη.
Ἔχω καί πρόζυμι τό βάζω χτές. Χωρίς πρό τά
ζυμώνω ὅλο αὐγά. Αὐτό εἶναι χωρίς βού-
τυρο. Ἀντίθετα, στίς πίτσες βάζω ἐλιές. Τυρόπιτ-
ες τή ζύμη. Ἀνοίγω δύο φορές αὐτή. Ὕστερα
τά βάζω στό φοῦρνο.)
Ὁ παλαιοί αὐτή ἴδια ζύμη κάνανε γιατί τέλειωνε καί
τό ξυμώνανε καί τό βάζανε σ' ἕνα τέρρες καί τό γινάνε
καί τό λέανε φουσκωτή.
Οἱ παλαιοί λοιπόν ἐπιάνανε κολοκυθάκια, φουσκωτή
τυρόπιτες, μελιτίνια καί κυδώνια μέ βούτυρο.

(ὡραία ζωή αὐτή)

Κόκκινη κλωστή δεμένη
στήν ἀνέγγιχτη γλιγγίνη
δός του κηπιοῦ φυλάκου νά χορέψη
καί τή νύχτα μή σπουργίτια νά τή κλωστοπλέξη.
Καλή ὥρα ὥρα ὡραία
μέ τά ἀγγουράκια ὅλα
νύχτα ὥρα ὡραία ἴσως χάνει
καί ὅλων τῶν καπετανιῶν

καλή σταφ τὴν κερὰ γιά
καὶ τὴν ἀγαπητική μου.
Κ' ἐκεῖνα ἀρχίζει τὸ κλαψούρισμα.

(Γλαφυρὰ Σιώρφη κάτω τὴ δημοσιά)

Τελικὰ τὸ νιπτῆρας φίνεται στὴ ἐκκλησία. Στὴ πα-
λιὰ κυρία ἔκανε ἀναστάσεις.

Καλλιανοῦδοι.. ἔβγαιναν τὸ χριστόψωμα. Ἤθελα νὰ βά-
λω ἕνα κόσμημα ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὴ πόρτα. Ἔφτασε
νὰ φωνάξουνε ἅγιοι καὶ ζῶα τὰ κοσμήματα, ἤτανε
καὶ γιορτὴ ὁ κόσμος, ἤθελα δημιουργία καὶ φύλλα.

(Μαρουσὼ Φαλιέρου, ἐτῶν 82

Τὴ Πρωτομαγιὰ ἤθελα νὰ στείλω κάτι ἐξωτικὸ
μοσκάτο μὲ τὰ ἄνθη σὲ ἐξέλιξη, φυσικὰ ἤτανε
νύφα, κορίτσι. Ἄλλοι κάτι φορτώθανε, αὐτὴ κάνει
πάρα τὴν Πρωτομαγιά.
Πρῶτα γιὰ τὸ θρῆσκο ἤθελε νὰ κρατᾶ στάχυα,
μηδική, ἀνθοὺς καὶ κλῆμα κι ἀπὸ τὴ μασκά, ὥστε
ἀθόρυβα ἄλλη μασκὰ καὶ λάμπρυνα ὅλο ἀπὸ τὸ
κόκκινο. Δὲν ἔχω κρατήσουνε καὶ τὰ στολίσανε
πάρα κάτω χαλὰ μὲ μασκάλα

(κορὰ τὴ κάτω)

Τὴν Ἀναλήψης πάνιαε μπάνιο.
Τ' Ἁη Γιαννιοῦ τὸ βράδυ κάνουν τὶς ἀφωτιδιές. Μαζῆλν
πλαδιά, ξύλα ὅ,τι ἔβρονε καὶ τ' ἀνάβουνε. Λιὸ γίνεται
τὸ βράδυ τὴ νύχτα. Βάνουνε γλιδάνι ἀπὸ πάνω καὶ
σκιδιώνουνε. Ἤτανε γιὰ φωτιὰ ἀὴ χρήγ. Θυμᾶμαι ὡὐ
σκιδιοῦσε καὶ ἔλεγε·

Ἔλα Ἁη μας Γιάννη
νὰ κυνάσῃ τὸ ἁηδάνι
κ' ἡ χανηλαφιὰ τὸ βράδυ
τὸ συναλάκι π' ἀγαπῶ.

(παρὰ τὴν αὐτή).

Τὸ βράδυ τοῦ Ἁη Γιαννιοῦ ~~ἤμαν νὰ πάω γιὰ κατὰ-~~
~~δα κεῖ νὰ πῆ. Ἤμαστε~~ ἀμὰ ἤμαν καὶ ἡ φωτιὰ
ὡὐ ἀνάβανε, σκίρνανε σιτάρι καὶ τὸ ρίχτανε ἀὸ πάνω
σὰν φωταφιδιὰ καὶ ἠρέανε·

σπέρνω σκόρνω τὸ σιτάρι
στοῦ Ἁη Γιαννιοῦ τὴ χάρι,
ὅπου εἶναι μεγαλειὰ γιὰ
νὰ ἐρθῇ ἀούγα σὶ ὄνειρό γιὰ.

Τὸ βράδυ ἔμπλιο πιάνανε σὲν ἀγκωδιὰ. Πιάνουν τὸ μαγού-
λι τὸ κλειὰ τὸ βάνανε σὲ μιὰ τρουπιὰ τοῦ νεροῦ ὡὐ κάνει
μέσ' στὴ ποτάμα. Ἤβανε σιὰ νὰ σὸ πιοῦ τὸ ζῶο.
Κάνει ἀγκωδιὰ λέσνε. Τοῦτος δῶ γιὰ τὸ Πιπέρη, τοῦτος
γιὰ τὸ Μανόλη..... Κυλάνε νερὸ καὶ βρέχτανε
τὸ μέρος σὰ κατουδιόνει καὶ τὸ θέχτανε ἀούγα καὶ

βάναμε ἀπάνω μιὰ στιγμὴ κι ἀνταμώναμε τὸ σπίτι μου τὸ παλιό. Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ ἀπανωθέ ἔφυγε πιὸ βιαστικὰ ξύπνησε, γιατὶ ἤτανε τὸ ὄνομα αὐτὸν ποὺ δὲ θυμήθη ~~Ἐσυντὰ ἤθελα νὰ βάλω~~

Τὴν ἄλλη μέρα τ' ἀπὸ Γιαννιὰ ἤβάνανε ἐδῶ καὶ κανεὶς δὲν ἤβάνανε μέσα: ἄλλη τὸ δαχτυλίδι της ἀλλοιῶς ἀφήσαλε χαρτάκι, κυρία ἤθέλανε νὰ ἰδοῦνε ἐδῶ τὸ κάθε ἕνα.

Πὸ πρὶν ἤθελα νὰ ὦρθη μιὰ ὡραιοτάτη νὰ βρῆ τὸ πρὸ σὺ κανένα. Ἀγάπη νὰ σοῦ κάμη καὶ νὰ τὸ φέρη ἀγάπη. Τὸ ἄφησαν αὐτὸ κάτω ὅτι μιὰ μαρτυρίδα. Μὸ ὡραῖο τὸ ὡρίσανε ἢ τὸ βρῆτε καὶ ἤθελαν τραγούδια. Σ' ἐνὰ μὲν δὲν ἤθελε σὺ μηδὲν, ἤξιωμένος ἤτανε μὲ ἤτανε τεφτὶ. Τὸ τραγούδι.

Κύριε μὲ τὸ ἤφιγμο καὶ μὲ τὸ μπαστούνι ὅτι ὡρέσανε αὐτὸ δὲ σὰ καταρῆται τὸ μουστάκι. Λεπτὸ καὶ ἄσκημα τραγούδια καὶ ἤμορφα καὶ τὸ ὡραῖ βγάζη τῶν καλλιῶν τὰ ἀρέσματα.

Ἀπήγαν ὁ μηδὲν σὲ τὴ Παννιὼ τὴ χαρὰ.

~~τὸ ὄνομα ἐδῶ τραγούδι~~ .....

τὸ ὄνομα ποὺ θυμήθηκα αὐτὸ ποὺ δὲ γιὰ ἀρχή. Εἶναι πλοχρονιὰ νὰ κάνη αὐτὸ τὸ πρό. Βάζανε στὸ σπίτι πρὸ μέσα νὰ βγῆ ἔξω. Νὰ κάνη — Γιάννη νὰ τὸν φωνάζε Γιάννη νὰ φύγω. "Ηκουγα

Η γιὰ αὐτὸ σεὶ παῖδα γιὰ ἀγγὰ δὺ ἥλια πρό.
Ἀθήνα ἔχω Γιώργη ἄλλα πάγι.

(ωαρά τὴ αὐτὴ).

Μαῦ χὸ ωκέ ἡ λαγὰ γιὰ πρῶτα ωοῦ ἤρχάνε ἀχὸ
πήρχα ωόκι τὸ παγκί, ἤτανε ἕλα ξυὸ ωοῦ ἤτανε
μόδα μόδα ωοῦ τὸ χάνε χωάρδο. Ἔμα Ἐκεῖρε
τὸ χωάεδο, ὅλους δᾶς, ὅλα ωάρως ἔλα νὰ ἀνοῖ τὸ
ὄντρα αὐτό. Ἡ χγέ μου ἄνοιξε Ἰάνουβ, Ἰάνουαρ
βε... κ' ἤτανε ὁ ἀλουσὰ γιὰ Ἰάνουβ. Τὸ ωλὰ
κ' ἐγὼ γιὰ ξωρά. Πάγι ἥλια νὰ Γιώργη καὶ πύρα
ἥωρα.

(ωαρὰ τὴ αὐτὴς)

Ἔχω ἀνάγκη ὅλι πάγι, τ' ἂν βιαννῶ ωαχάτια ἀχὸ
ωχὰ κ' ἐκοπτάβανε ἀνό ωοῦνο, χὰ τὰ λοῦν ωοῦ
ὅλ' ωάρου. Αὐτὰ ὅλα ἕλα χὰ ὧ Ἅγ Πάνγη.

(ωαρελθὴ αὐτὴς).

Μέβ' ὅτι λέγω κ' ἔβγαγε κουρέλα ἀνὰ τὸ στρῶνε
τὸ ωάρο ωλάρνα σ' ἐκοπτήγη κι τὸ βάζω σεὶ μαῦρο,
κι' ωαρέτανε ἕνα ὄνειρο ἴνη βλέπαν ἐκεῖνο ωοῦ λὲ
ωάρου.

(ωαρὰ τὴ αὐτὴ).

Ἄρχισε νὰ βάζῃ κανεὶς νὰ κάμῃ τίποτε ἐκεῖ
ἐμᾶς, Ἁγιὰ γιὰ Μαρίνα κι' ἔτσι γρήγορα.
Ἡ Ἁγία Μαρίνα ἤθελε νὰ πάμε στὴ στιγμὴ νὰ
γιορτάσουμε. Δὲν ἤτανε Ἁγία ἀπὸ ἐκεῖ. Ἤταν
ξανθὴ βαθιά, καὶ τὴν ἀγαποῦσε ἡ μάνα μου.
Τὸ καλύτερο ἀπὸ ὅλα ἦταν ποὺ ἡ ἀδελφή μου
ἔλειπε στὴν Ἀμερική, τὸ πιστεύω, (ἐπειδὴ τὸν καιρὸ ἔχει
ἀλληλογραφία μὲ τὸν ἄντρα), τὸ κάνει μυστικὰ τὴν
νύχτα κι ἀπὸ μένα, τὸ φαίνεται σὰν ἀπόφαση
κι ἐπὶ πολὺ μοναχὴ κι ἀπὸ κεῖ καὶ τὸ φάτσο
φόρεσε φανοφλάσκι καὶ ἀδύνατο ἄγριο.

(σκηνὴ τρίτη)

Αὐτὸ ἦταν τὸ μεγάλο δράμα ποὺ ἔκανε ἡ Ἁγία
Μαρίνα. —
Ὁ προηγούμενος Μάης ἔγινε στὸ βουνὸ καὶ τὸ ~~σταύρωσε~~
ἀπὸ πέρασμα. Ἔχω καὶ φωτογραφίες ἀπ' αὐτόν.
Ἤταν ἕνα δράμα ἀληθινὸ δὲν τὸ ἀστειεύομαι.

(σκηνὴ τρίτη)

—

Στὴν ἐποχὴ τῶν Χριστουγέννων βγαίνανε σταφύλια (ἀπὸ
μέρεσιες τοῦ Σμυρνιοῦ). Ἐφωτογράφησα σταφύλια τοῦ
κήπου. Τὰ ἐξηγήσεις ὅλους. Πέρα δὲν φάνηκε
σταφύλια, χρόνια ἔχω νὰ φάω.

(σκηνὴ τρίτη)

Τον παραγιό της Παναγιάς (το Αγιαστικό) καλούν
Γιάλο στη Μικρά Γωνιά πεθύμησε. Το 'πλο χαρτί
βάζω φλέβα και' αρχοφάσουλα. Έχαν δυο γίδα
στη αυλή κατσίκια και γαμπρίτσια, έχαν τραπε-
ζαρία και τρώνε οχτο. Πάρτον και πρακτικά. Παχνίδια
και Τέτοια δεν έχανε. Μείνω μόνα και πλύνομαι
και σπό σπίτι. Γίνεται κρασί φανερώνει. Καλοσπίτι
βάζω αυτό φρά και τα δε σοβίζω. Θάνατος να 'ναι βου-
νά πάνω.

(μετά τη Ζωή)

Ο Αγιος φανερώνει, για να σου φανερώσω κάτι
τι. Μια φορά είδα ένα κοπά μ' είχε χαθεί απ' τη μάνα.
Τον γυρεύω πάει στον Αγιο φανερώνει μετά πίσω για τη
μάνα του και δε τον βρίσκω. Δεν σταμάτησα πολλή ώρα
και τον βρήκα. Είδες, Γιώργη, κοπά; Ευχαριστώ τη μάνα
του Αγιο φανερώνει.

(μετά τη σύνη)

—

Το Χριστόνα είναι γιορτινά δε χρωνε τίποτα. Όλοι
βάνουν σταφανωτή τη θύρα.

—

Ο Αγιος Μάρκος είναι κι αυτός για τα ζώα όπως ο Μόδε-
στος. Γιορτάζουνε οι μπάτσοι μες τη βάγια γιατί είναι χόρτο
από το μονάχο, τον άγιο Μάρκο και τα σκύρτα. Όλοι τα

Τό χόρτο τῆς μελόκας καί τό ἔφαε μ' ἔγινε πικρό.

(μοιρολόγι)

Ὁ Ἅγιος Γιώργος ἦτανε καί αὐτός γαμπρός, γιά ἀρρώστους
Μονεμβασίτης ἰατρός, βασιλῶν νοσοκόμος. . . . . .

Ἅγια-ν-εἶναι ἑορτή μεγάλη γιατί τό ἐφάγαμε μέναν πουρνό
ἄδουλα ὅλη τή νύχτα, ἄλλοι διαβάζαν, ἄλλοι γράφαν...
γυναῖκες πάνε.
Τό μεσημέρι τά σχολειά χτυπᾶνε τό διάλειμμα τῶν
παιδιῶν. Ἅγια-ν-εἶναι γραμμένη τό λιόβεργο γιατί
φυτρώνει καί βγαίνει ἔξω καί τό φυτέβει ὁ κύριος, τό
ἀνοίξει λιγάκι καί φύγει. Δέν φύγει ἀφού πάνω
ἡ γραμμένια.

(μοιρολόγι τῆς αὐτῆς πληροφορητρίας)

Ἅγια δέν ἔβγαμε ἀκόμα ἀρέπια χαμηλά καί ντροπιασμένα
στό πρόσωπο μένη. Ὅσοι δ' ἀκροβολίστηκαν τή φυτεύουν
ὡραῖοι καί μοσκάνε.

Πρωΐ σηκώνουμε ἐδῶ κόκκορας καί ἐφάγαμε στή πρω-
λή τῶν μέσ' στά βλεφάρια- Τό ἄλλο τό χαϊκαί λιγάκι
βλέπω. Ἄλλοι βλέπουν δηλαδή στερεό ἔτσι βλέπουν,
ἀνάμεσα ὥρα χαμένη, τά βλέπω γιατί, βλέπω αὐτῶνα
γιά αὐτό, γιατί τά γιά πάνε γυάλια καί ἐγώ.

αὐτὸ ἤτανε αὐτὸ πρωτα καὶ ~~σήντερ~~ καὶ τώρα

(μετὰ τὴν αὐτὴ ἡ αὐτὸ ἐμφανίσεις)

Εὐχὴ διὰ τὴν θεραπείαν τῆς Χρυσῆς.[1]

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν.

Ἡ Παναγία ἐπανέσχοντος ἐπῆγεν εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ἐκεῖ τὴν ἀπάντησαν μυρίοι ἄγγελοι, ὁ γιαφράς, ὁ ἄσπρος, ὁ κόκκινος, ὁ κίτρινος, ὁ πράσινος, ὁ μελαχρινός, λέγει τοι ἡ Παναγία, Καλωσωρίσατε παιδάκια· τί σε θὰ ἐμπρός μου καὶ γὲ ρωτᾶ ποῦ πάω; Πάω νὰ γιατρέψω μέσ' τὶς ἑβδομήντα δύο μιὰ ἀρρώστια ποὺ κορμιὰ τοὺ καὶ κιτρινίσανε τὰ μαγουλάκια τοὺ καὶ κιτρινίσω τὸ πρόσωπό τοὺ καὶ ἀπὸ μέσα ἐπιγάσια νὰ πάρω τὴν ψυχήν. Λέγει τοι ἡ Παναγία καλοκαρδιὰ σεφτεράδα ποὺ σου καὶ σὺ τὸν δικό φοβᾶσαι ἀπὸ τούτα τὰ καλοκαλόγια; Περπατιὰς τὴν δεξιὰν καὶ ἀπαρέδιν μαγιάς. Ἀμήν.

Σημείωσις: Ἡ παραδοσιακὴ λαϊκὴ ἀντίληψις ὅτι ἡ ψυχὴ ἀφίνει τὸ σῶμα κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ἐξελκυσμοῦ, ἀλλὰ ἀπὸ ξανὰ πρόσωπα πάει νὰ γνωρίσῃ συγγενεῖς καὶ δικούς τοὺς τὸ ἄτομα τοῦ λαοῦ.

---

1) Τὸ ἀνέγραφα ἀπὸ ἀνωγραφέως χαρτὶ καὶ μοῦ ἔδωκε

Ο ίδρώς του χαρίου "Εξω γυναί Νικόλαος Λεβαδέ-
ρος. Ούτος τὸ ἀνεγράφαμεν εἰς τὴν Ἀνάφην διότι πλησίον
των οἱ ἀρχαιρεῖοι εἰσὶ 9 1/2 χειμερινὰ ἀπὸ τοῦ Ἁγίου
καὶ ὠκεανοῦ.

Ἄμα πράξῃ ἡ κόπτα, εἶναι θάνατος.
Πεινᾶτε μαμμιά ψαρά καὶ πρίζῃ σὶ παράπανο, γιὰ
σκάβετε, σκάβετε.
Ἄμα ἀρελιάζῃ ὁ σκύλλος λάκι σὴ δίνει κακὸ, μὴ
σπάζῃ....

—

Ἄμμ δὲν κόκκινο σκοῦ νὰν σου εἶναι χρήσιμο. Ὅμ
κόκκινο ἔναι εἶναι χρήσιμο.
Ἄμα παίξῃ τὸ γάϊδ λάκι σὴ δίνει ἄδυνγο, ἄλλη δὲν
ἄδυνγο, ἄλλος κάπιο θὰ δίξῃ.
Ἄμα σὲ ζώσῃ ἡ φούστα σου νὰ ἰδῇς χεράκια ἡ
κάσσιο γυιὸ σου νὰ χαρεῖσῃς.

(μαρσαὶ! καλήμερα, ἐλπίζω καλά, ἐν δι, ἐν δημοτικό)

Ἀμὰ χαρίζῃ κανεὶς δὲν τὸ τόδο μοῦ δυμήθηκε.
Ἡ ἀμὰ ζῇ κανεὶς, ὁ χαμένος, δὲν μὲ δυμήθηκε.
Ὄρνιο λίγανο εἶναι καὶ ἄμμα νὰ πάῃ, ἀμὰ
εἶναι τὸ πρόσωπο γλυκό.
Τὸ τραγοῦδι λοιὸν λοιὸν σοῦ νὰ τὸ κανῶ.
Πλάϊ τὸ ποτάμι. Τὸ ἀκούγω καὶ θέλω νὰ ἔχω κεφάλι
χαμηλά. —

Μιὰ θρυλὰ ἀηδονιάρα
παινεμένη καὶ καμαρωμένη
ἄντρα δὲν ἤθελε ἡ καρδιά της
γιὰ σὰ μεράκια της.
Τὰ κορίτσια ποὺ ἀγαποῦσε
ἔβαζε ἕνα κατάρι
στὸν ταίρι ποὺ θὰ πάρουν
σὰν τρελὴ νὰ ζηλεύουν
κι ὅλα ταίρι νὰ μὴν κάνουν
νὰ μὴν φανοῦν στὸ σκοπό.
Τὰ κορίτσια τὴν ἀγάπησα
καὶ τὰ ἀηδόνια ἀγάπησα.
Μιὰ θρυλὰ χαμένη χαμηλὰ
δὲν ἀγάπησα καμμιά.
Ἔτσαν τὰ δίνια σὰ
ἐμονάζησα τ' αὐτιά σὰ
σκληρὰ ἀέρια πονέσανε

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

και στο διάβολο σιγαίνω.
Διάολε καπραζένα
φύτρα από δρεκτά
~~άντρα δεξιά η καρδιά μου~~
~~βύρα στα χαράματα μου~~.
Όλα 'χει το παγωμάρι
η παναΐλα να σας πάρη.

(παρά την αυτή πληροφορητρίαν)

Το λιανοτσούπι.

Ο μέγιστος αμφιτρίτος
αυτό το πλανόδιον
Ως φώναζε η μάννα του πως ως καραβοκύρης.
Θάλαν να ~~χάσω~~ φέρω χάλκινο να χύσω γιαπωνέζι
να βάλω τα ωραιότερα του να μου τα φάνε τα
γύλλοι.

(παρά την αυτή).

Γύρω γύρω γράφουν
σε τοίχους τα αφίσσια.
Κάτω στο γκιώνα
και στη χαλκιδόγαυρε.
Δω 'χει μη φύγεις σου
και τη δυγατέρα σου

Κι ἀ τὴ κάρφω τίποτα
σύγκε τὸ κεφάλι μου.
Ρίξτε το στὴ δάφνοδα
νὰ σπέρνῃ ὁ βασιλιᾶς
γιὰ τὰ δίβολα σκαντζόχοιρα
νὰ φυτῆτε κι αὐτὰ
γύνος σὰν τὴ μαγκούρα.
Τὸ μαγαζὶ τὸν ξεκάνει
κι ἀνοίγει τὰ σοκάκια
κι ἀφήνει τὰ νοικοκύρια.
(Θεσσαλονίκη (Θεόνη) Δεκέμβριος, ἔτος 67, ἀνδρόγυνο).

Κάθε κι ἀπὸ κυνηγὸς
θρέφαν' ἕνα σκυλὶ
τρώει ἡ πέρδικα τὸ χιόνι
κι ὁ χαμπρὸς τὴν κυρὰ
κι ἀπὸ σκυλόψαρα
τ' ἀνάφορα καὶ τὰ ὀλλανδέζικα
καὶ τὰ σκυλοπούλια
βγάζανε τὰ νύχια.
(Μακρυνὸ Χωριό, ἔτος 82
Χαλκιδέρου

απορία λαμ μι δε χφω ωρνή μι αν ξεφαντώνω
γιατί δεν ξέρω τα μυστικά του χρόνου αν δυνάτω.

Τέλειες άγιους γύρω τέλειες μορφοχριστές
έχω στο γαντζάκι μου βαρκαδικό δεμένες.

Χριστός γεννάται σήμερον . . . . . .
Μετά το τέλος λέγει:
Απάνω στο παράθυρο βλέπω μιά αδριστέρα
άνοιξετε την πόρτα σας να' πάμε μαζιστόρα.

(Βαρά τις αντιμ Μπεζεστενιέδες)

Έπιασα να' πλώνω νύχτα
και χαδ κάποια η μάνια
έδιωξα και το λιχνάρι
η' ήμενα στα δυοτανά.
Πάλι να' ανάψω το λιχνάρι,
να τ' ανάψω αρχινώ
και χα σκάζω η βροντή
συχνά κι' να χυτώ.
Στη γειτονιά μου πάω
μια βροντή του βρίσκω,
την καρφώνω στο γαντζάκι
και χε δια σεφτέδες.
Πάλι στο δρόμο απ' χυτώνα

πήγα νάλω ψαρόνι
καὶ μὰ σπάρμα ἡ βγόνη
τί νὰ γίνω ἡ δυστυχής.
Σὰν ἀνοίξα στὸ σπίτι
στὸ ρημάδι γκαστρί
τὸ κρεββάτι γιὰ νὰ στρώσω
ἀρχίσα γὲ προσοχή.
Τὸ σήμωσα καὶ πάλι ἀπάνω
πρὶ τσαπίζησι κι αὐτό,
ὁ Χριστὸς καὶ Παναγιά μου
τί ἤθα ζωὴ τὸ κακό.
Κλείδωσ' ἀνοιχτὴ τὴν πόρτα
κι ἄπλωσα σ' ἄλα σκαφνί
καὶ ζύμη ἀπ' ἀναδόρα
γκαστρωμένα μέσα σὲ σκυφί.
Καὶ τὸ σόδι γὲ ἀφιόμου
μὲ βραχιὰν κλαδὶ γῆς
μ' ἄναψε κι τὸ μαγάλι
μία τρεχερὰ σκλαγή.
Ἔλεγα τὸ ἡ καημένη
ἡ ἀνοα νὰ κοιμηθῶ
ξυπνῶ ἡ γάλα μαδρὸ μοῦλο
ἀχ ὠῦ νὰ ξεμυρδωθῶ.
Τὴ τίμη τίμη βρακὶ ἡ πόρτα
ἀνεάχτηκα ἀπὸ

μάννα μου μαμή μου μάννα
θὲ 'δει ν' ἀνοίξω παράθυρο.
Ἄνοιξα καὶ μοῦπα μέσα
παμπάλαιη μαμή,
φώναξε τότε οἱ φίλοι
καὶ οἱ ἀντικαταγγεῖοι.

(ὡραία τὴν αὐτὴ ἡμερομηνία)

Ἀμὰ παιδὶν παιάνης τὸ μοιρολόγι. Μιὰ φορὰ ψάλ-
τη ἕνας πὸ καὶ τὸ ἔπανε:

Κρίνε μου τὸν παιδιά μ' αὐτὲ τὴ μεγάλη
ῥάνα
σήμερο θὲ ν' ἀνεπαστῆ αὐτὴ ἡ μαρδιὰ τὴς μάνας.

Ἐνάμαν τὸν μιὰ παπᾶ πὸ μνημόνω καὶ ἄλλα
στὴ Κωσταντινούπολι:

Τὸ φουστάνι μου λερωνιὰ καὶ μάντα ἐμαφάδι
καὶ δὲ τὲ σφιγέναμε ἀπὸ τὴν πόλι νὰ 'ρθῆ.

Σήμερα μαῦρος οὐρανὸς σήμερα μαύρη μέρα
σήμερα βάλανε βουλὴ οἱ ἄντρες Ἕλληνες
οἱ ἄνομα καὶ τὰ βουνὰ ν' ἀτρισυλαμένοι

σήμερα βλὴ βλήθηκαν καὶ τὰ βουνὰ γυρίσαν
γιὰ νὰ σταυρώσουν τὸ Χριστὸ ἐκεῖ ποὺ πάνω βουλή

Κ' ἡ Παναγιά σαὶ τὸ 'κανε ἤσυχα ἀ' ἐβγάλῃ
σιάχνι ἀπὸ τὴ ρίζαν τρία κανάτια μόσχο
καὶ ὥσα μὲ ροδόσταμο, γιὰ νὰ σωθῇ ὁ νοῦς της.
Καὶ σαὶ τὸν ἤλιο ὁ δάσκαλος καὶ σὰν τὴν ἤλιο τοῦ
γιὰ τὴ μαχαίρι νὰ σεργὴ μπρὸς νὰ σὰ τὰ πέσῃ
γιὰ σὰν θυμοῦ νὰ φαρμάσῃ γιὰ τὸ μονογιὸ της.

. . . . . .

Πάρε τὸ Γιάννη, γιὰ παιδί καὶ ἄμε σὸ καλό σου
Μέρες ἐλὸ γυρεύω τὸ τραγούδι ἡ πληροφορία

(ἀπὸ τὴν αὐτὴ πληροφορήτρια)

Ἅμα πρωτοδοῦνε τὸ φεγγάρι λέανε οἱ παλαιοί.
"Ω! καλῶς τὸ νιὸ φεγγάρι
καὶ τὸν καλὸ ποὺ σὲ κάτεχε
νὰ χαίρεσαι κ' ἐμᾶς μᾶς
σιτάρι καὶ κριθάρι
καὶ κουκιὰ γαρδαμωτά.

(ἀπὸ τὴν αὐτὴ)

Ἅμα δοῦν τὴν κεφαλὴ ἡ ἔξη θάνε σὰν δυὸ δὲ κάμῃ
πιὰ πολὺ κακό. Ἤτανε λέει τὸ σημεῖο τοῦ Νῶε ἡ ἀνωσσε
σὰ κάλαγε καὶ τὰ νερά.

Ἄη Γιάννη θεμέλιο
αὐτὸ εἶνα [illegible] λόγο
πάντοτε νὰ σὲ προσέχω

και βοήθεια νά σ' έχω.

Ό άη Γιάννης ὁ Θεολόγος εἶναι γιά τά μάτια.

Κοιμήσου παϊδάκι μου στή Χίο τό πατρικό σου
στή Βενετιά τά φάρμακα σου καί τά διαμαντικά σου.

Κοιμήσου παϊδάκι μου στήν Πόλη τά τραπέζια
νά κάψη τά ἀκριβούτικα σου μέ τό μαγκαλάκι.

Κοιμᾶται τό ὀμορφάκι μου καί σκύβω νά τό ξυπνήσω
νά κάμω διαμαντόπετρες νά τό πετροβολήσω.

Ὕπνος μου διάβολε σου κλοπή γειά στήν περιουσία σου
κ' ἡ ἀγρυπνιά στά μάτια σου νά κάνη τό προικιό σου

γλῆγος γλῆγος καλόμοιρος καί κόκκαλα δέν ἔχει
(καπνός)
γύρω γύρω δάφνες στή μέση ἡ φωτιτσα
(κεντήλι)

Ἀπό ἔξω ~~γιατ~~ γιαλιό
κι ἀπό μέσα μέ μαλλί
κι ἀπό μέσ' ἀπ' τό μαλλί

Εἶναι μιὰ μπουνιὰ καλή
(τὸ καΐσκαρο)

Μασῶμαι μαλαπίκομαι ἀλλὰ τροφὴ δὲν εἶμαι
εἶμαι φορτὶ τὸ προϊὸ ἀλλὰ φαγὸ δὲν εἶμαι.
(μαστίχα)

Εἶμαι κάτι ποὺ ὅλοι ἔχουν δὲ ἐσυλλογοῦν νὰ χάσουν
Ἐὰν πάλι δὲ τὸ ἔχω, δὲ συλλογοῦν νὰ τὸ ἔχουν.
Ἐὰν ὅμως τὸ κερδίσουν τόσο πλέο δὲ τὸ ἔχουν
(δίκη)

Δυὸ βοδάροι μάλωναν δὲ ζύγωναν ἀχυρῶνα
δώνουν κλωτσὸ δυχνὴ ἐσυνωρὶς.
Χαλοῦ τὸ πόδι ἀπὸ τὴ φωκὴ ἀπὸ τὸν ἀγῶνα.
Καὶ δ' ἐκείνη τὴ στιγμὴ ὁ νοικοκύρης φτάνει
κρατῶντας ρόπαλο χοντρὸ
καὶ τὰ βοδιὰ τοὺς μαλώνει ἀλλὰ τοὺς χαϊδεύει.
(παρὰ τὴν ἀπὸ ἄνω μυθολογουμένην
Πλουτοφορτηρίαν)

Μάρτης, βδάρτης,
ἀμπελοβδάστης πανηγυροκύρης.

παροιμ. Ὁ φλεβάρης κι ἂ φλογίτη (= καὶ γρὶ)
καλοκαίρι μὲ μυρίζει.

παροιμ. Τὸ Μάρτη φύλλα ξύλα
νὰ μὴν κάψῃ τὰ παλιὰ

παροιμ. Πὶ ἀράπη κι ἂν τὸν πλύνῃς
μόνο τὰ σπαράνια χάνεις

παροιμ. Κάμπο ὅσο θωρεῖς
καὶ σπίτι ὅσο χωρεῖς.

Στὰς Χριστοῦ τὸ σταυρὸ ἄνοιξε βασιλιός.

παροιμ. Στὸ φεγγάρι λένε πὼς ἔνα μέσα ὁ Ἄβελ καὶ ὁ Κ
φάνηκαν ἐκεῖ δυὸ σὰν πρόσωπα
(παρὰ μὴ ~~αὐτὴν~~)

παροιμ. Ἡ νυφοζηλιὰ ἔνα ἐλιὸ καὶ λιὸ πὼς ἐφτιάστηκε ὁ Ἴ
ἄνδρας. Μὰ αὐτὴ δὲν μπορεῖ νὰ φτιαστῇ μονάχη, μοιάζ
ρίζα κάτω κάτω ἕνα χαρμάνι. Λένε ὅτι αὐτὸ τὸ δέν
φτιάχτηκε, γιατὶ φτιάστηκε ὁ Παῦλας
(ὡραία τὴν αὐτὴ πληροφορία)

Ἡ μοῖρα μου τὸν ἄντρα μου μεφώνει ὦ ~~πατέρα~~
νὰ ἀρμάτωσ' τον . —

Χιλιοτρύπητο λαοῦνι
καὶ σταλιὰ νερὸ δὲ χύνει
(σφαγγίει)

Ἔχω ἕνα νοῦ
κ' ἔχω μέσα καὶ τί
κι ἄμα ζύμη τὸ κάτι τί
τί νὰ τὸ κάμῃ τὸ νοῦ!
(μυαλό).

Εἶμαι γυλὴ λιγνή, ἄλλος ἀνδύω καὶ εἶμαι γυμνή
ἀν ἔμμω πίσω δὲ σέρνω μαλλιά τὴ γρῦπα κόρ-
κυνες δὲ μάνω ἄλλα
(βεδόνα).

Ποιο σὺν τσιμπῶ τὸ σκί σου ἀπὸ γυναῖ αὐτή
μύτη,
κι ἔχω μαῦρα τὰ φρύδια
καὶ ἔχω μαῦρο σπίτι.
Τρεῖς τὸ μεγάλο ἄλλα γυναῖ ~~τρεῖς~~
μ' ἀγάπα σφιχτὰ πίνει
μαῦρα τὰ μάτια τὰ δικά

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

και πιάν τον τ' ἀφίνει.
Κι τὰ καϋδάκια τού γυνᾶ ἀγριοπαίχνιδα
ἄλλοι γιὰ βλέπον ὅταν μιλοῦ
μι ἄλλοι τὰ ἀγριοκιτάνε.

(η' μοίρα)

Ἐκείνοι μολυβιοῦ, μολυβοκαπνοσκεπή,
κοῦ δ' ἐβγαίνοκαπνός, τὸ χιονοβαλοῦμο-
καπνοσκεπή ὁ γυιός. Νὰ χα η' ὀλή γιὰ ἴρμα-
δα τὸ χιονοβαλοῦμοκαπνοσκεπή τὰ χιον
δὲ δ' ἐβγαίνοκαπνοκαπνδοκλείσιμα καμίνια
κοῦ τοῦ χιονοβαλοῦμοκαπνοσκεπή τὸ χιο.

Θυμᾶ γιὰ σί μίλη μι πρίγκ στὰ ξύλα.
Τὶ μαλὸ σου τὸ χιονιὸ καὶ τὰ μαῦρο σου
τὰ σύκα. (Λύος κάμε νὰ μίλη σύκα καὶ γιὰ ἐπιά-
σανε, πάνω μάρη η' συνιὰ καὶ τὸ εἶπεν).
Πάρτε στὸ διάολο σαὶ γιὰ μεῖς ἄνθρωπος.
Η πατάρα μου μπροστά σου
θένα καὶ σὴ θεμελιά σου.

Ὅπου λέει τὴν ἀλήθεια
παραγ- ἔχει τὸ θεό βοηθό.

πφφ. Ψιχή γονιοῦ ἀγόραξε καὶ στὸ βουνὸ ἀνέβαινε.
Θ, τι πάνες στοὺς γονεῖς σου
πφφ. Νὰ 'ν' ὁ δρῦς ἀπ' τὸ παιδί σου

πφφ. ράβε ξύλινε δοκιὰ νὰ μὴν πληθῇ.

Καὶ τὴν Κυριακὴ φρύδια
πάνων οὐ μπράτζ ρούχα.

(μαντήλι: αὐτὸ ποὺ φορῶ οἱ γυναῖκες στὸ κεφάλι. Παληότερα τὸ φοροῦσαν καὶ οἱ νιές. Ἦταν ἄσπρο κ' ἔβαζαν κεντητάρι ἀπὸ κάτω, χρώσους.
Ἔχουνε τώρα νύχια οἱ Γοαλλοῦδες.
Ἡ γυναίκα φοροῦσε φλοβιάκι κ' ἕνα σάκκο. Ἡ ποδιὰ ἦτανε ἀναγκαιότητα. Λαμπρὴ νὰ 'χανε δὲ φοροῦσε ποδιά.
Ἐφοροῦσαν πάντοτε κάλτσες.

Σαντορινιὰ στὸ πλοῦτο σου
μ' ὀστρακοειδὴ ~~χωρίστρα~~ χωρίστρα σου.
Σαντορινιὰ, Σαντορινιὰ
παντρέγω τώρα πιὰ δυὸ νιά

Καὶ τὸ κυριάτικο ἦταν φοῦστα. Φοβόμουνε συρτὰ γυρωχίρωτα. Καὶ ὁ σάκκος ἦτανε συρτός. Ἔπαιρνε ὀχιβάνε μονοκόμματο τὸ φόρεμα.
Οἱ μάγκες ἦταν μὲ χακρὶ νῆμα. Οἱ παληοὶ φο-

ρούσαν ἄσπρες παλτσες στό γάμο.)

Γαμπρέ μου ρίχα καί σκλά καί ἀρίγματα
τήν Πόλη,
καί βεντράλε χανουτέ τῆς οἰκογένης σας

(Οἱ ἄντρες στό γάμο, οἱ γαμποί φοροῦσαν
πανταλόνι καί σακάκια μονοκούμπι μέχρι πάνω
(φοροῦσαν τσιρίσια μεγάλα. Ὅλη οἱ γριές ἤτανε
σαν τσιράκια.)

(Οἱ γυναῖκες φορούσανε καλτσες, δερμάτινα στό γάμο.)

(Τσικουδιά πίνανε οἱ παλιότεροι. Διή τσικουδιά ἔβανε
σταφυλιά ἢ δαμάσκηνα, ἀμυγδαλιά κ' ἐλάτσι διάφορα
πιστά.)

παροιμ. Ἡ τιμή τιμή δέ ἔχει
καί χαρᾶς χαρά δέν τήν ἔχει.

παροιμ. Τό μῆλο ὅσο κρίβεται τόσο γλυκά μυρίζει.

(Πρῶτα δέ ἤξαν οὔτε λάδι οὔτε τίποτα. Ἔβαφαν πάχος
τή χαρτιά καί φτιάχα ἀλά φιλιγί καί μ' ἄσπρο
δά κεντούσανε.)

Ὁ πρωτογάμος ἢ ἡ πρώτη χώρα πάντοτε φέρνει φαγη-
τό σαρδέλα.

Πιό τά βραζώνε βιό καλλιά νά δά κεντζιτζούνε καί

μετὰ τὸ δάκτυλό των νὰ ἔναι δικά των.

Ἄγραφα Μιὰ παντρεύτηκε μ' ἤτανε κοπέλλα μ' ὅπαιρε κὰ γύρο χαρτζένο, ἐπῆνε ἀπὸ ἀὐτὸ ἐγὼ κι αὐτοῦ εἶπαν:

Σύννα καρτσάτε πετεινὲ καὶ μαρτιανὴ παλλάδα
δύπνος, γύρο γάδαρε, ν' ἀκούσης μανινάδα.

Ἅμα ἤτανε κανένας χαρτζῆς καὶ πανηγύτανε τῶν ἁγιοπάσανε κοδούνια, ντενεκέδες, ρίχς τὰ βγάζανε τί δῆ καὶ δὲν τὰ κάνανε, ρίχς τὰ βγάζανε. Χωπᾶσαν καὶ τῆ καμπάνες. Ἂν ἤτανε χαρτζῆς, τὰ ἴδια κάνανε καὶ σ' ἐμένα.

Ἂν ἔχώρτζε κανένας, δὲν' ἐὼ κάνω τίποτα, τὸ κάνω ἀφιλοκερδῶς ὁ ἴδιος ἢ ὁ ἄλλος.

Νομάτσια: Κάτω στὰ Ἅγια Γιώργη ἐπηγαίναμε στὸν ὀλόνα τὴ δευτέρα πὰν ἐνηστεύαμε. Ἂν ἤθελε κανεὶς νὰ κοινωνήσῃ, νὰ κάμῃ μιὰ δεκαπενταήμερα.... Ἅγια νηστεία ἤτανε καλό. Πολλὲς φορὲς πηγαίναμε καὶ βρίσκαμε δευτέρα αὐτὸν στὴ εἰκόνα. Ἐλέγαμε: Νὰ ξεκάμε πάλι σήμερα νὰ κοινωνήσῃ.

Ἅγιε μου Γιώργη τῆς Γωνιᾶς πὰ' ὅλη μέσ' στὴ δαμάδι
ξύρε μου τὴν ἀγάπη μου κὶ νὰ σοῦ ξεφώνω λάδι

(παρὰ τὴν αὐτὴ μὲ αὐτὸ ὁμοιοκατάληξο)

Γ' Αγιά, Γουρλάδο γίνοταν πανήγυρι. Εκεί 'χει μιά πανδαισία και ηχαιρώνεμ' έλέγανε και γραγούδια.

Οι πιό πολλοί λένε για χαιρετισμό: ώρα καλή. Καλή δημέρωσι, σε μιά γυναίκα που κοιμάται να γυναθεί.
Η ώρα η καλή: για τις αρραβωνιαστικούς.
Να ζήσετε: στους παντρεμένους.
Και στα δικά σας, καλή ψυχή: στο κοιμητήριο λεν' στην άλλη που είναι στο χάρο.
Ζωή σ' έσας: λένε σ' αυτούς που 'χουν τα παιδιά του.
Στα μνημόνια Δευ: δώρια και η γνώμη.
Καλό ταξίδι, καλή ανάπαυση, η Παναγία μπροστά σου: για αυτούν που φεύγει.
Καλά στοιχειά: σ' αυτά που δεν να σπάρη.
Χρόνια πολλά να 'ζήσης: για αυτά που γιορτάζει.
Καλοσυνιμένο, ωραίο που είναι, με υγειά να το φυτέψεις: σ' αυτά που αραιοβάνει ένα ρούχο.
Υγειές, γερές υχτές σας: άμα φτιανίζουν. —
Όξ' απού δω: για τον διάολο.
Κουμή ώρα στ' αυτού: άμα νυχτιάνει. Καμμιά φορά λέει: όσα δω μα γένα, απάνω σου.

(από τη λαϊκή παραδοσιακή)

"Όρκοι: Στά γάτια μας, στή γυχή μας, άλλοι ὁρκί-
ζονται στήν Παναγία, στό Χριστό.
Βλαστημοῦν: τοῦ Παναγία, τό Δεκρό τό Χριστό.

Στό Καστρόδο (χωριό τήν Θήρας) εἶναι ἡ Παναγιά ἡ Γλυκοφιλοῦσα. Πά-
νε ἄγια δέ κάνουνε γάμο σ' γυναίκες κι γιόντουσε
στή Παναγιά αὐτή.
Τάγματα: ἄμ' ἔστειν τά ποδάρια μου κι κάνουνε πολύ
ἀπ' ἀτήμι κι τά παν' ἄλλες βάζουν βέρες, κάνου-
νε πιτοῦα . . . . . .
Ψυχα-ν-εἶνε παντοῦ πάνε στεφάνια, μετά . . . . . .
Στή Σαντορίνη ἡ γυναίκα ἔρχεται ἀπό μιά σπηλιά, εἶχε σ'
μιά μολυνα, ~~πάει στην ἐκκλησία~~ τό νεκρό. Ἀλλά δέ τό ἔχουν πιά ἀγιάσμα.

Τά φῶτα βάζουν ὅλη τή Δευτέρα κι ἀφήνουν
τά χωράφια γιά αὐτά. Πρῶτα κάνουνε ἀλαστρό
μιά ἡμέρα μέ φῶτα στά σπίτια. Πῶρα τό ἀπα-
γόρεμα ὁ Δεκαπόντης, μετά γίνεται ὁ μεγάλος ἁγια-
σμός.

(περί τῆς αὐτῆς πληροφορητρίας)
Τῆς χειμῶνας τοῦ ἔβγαν ὅλο τό χειμῶνα, τόν Ὀκτώβριο, τό
Νοέμβριο κι τά Χριστούγεννα.
Τή συμφωνία τήν Πρωτοχρονιά κάνουνε βασιλόπιτα. Οἱ
ὑπηρεσιόπροι κάνουνε λουκουμάδες.
Τήν πρωτοχρονιά τά βγάζουμε νά ψάξει στή ἐκκλησιά

ὅπου ζήσαμε... - ἀμα-ν-ῆνα εὐηχισμένη καὶ χαρ-
μένη δὲ ὅλη μέσα ὅλο τὸ χρόνο, ἀμα-νῆνα κατα-
φασγένη δὲ εἶχε καμὸ μεγάλο.
Ἀπὸ τ' Ἁγίου Δημητρίου ἀρχίζουν οἱ μοσκαραδζ. Τὴ
Τρίτη Κυριακὴ γίνεται οἱ παλλοί. Ἄλλοι κάνουνε
τὸ ἀναβαμὸ, ἄλλοι ὡς πανηγύρια, ἄλλοι γενοῦν
ἄλλα βαφτίζουνε παιδιά. Εἶναι καὶ μεγάλο καὶ
μεγάλοι.
Πρῶτα ἄμα ἤλθα ὡλόκληρα κανένας, βάζανε ἕνα
πανηγύρι πρὸ στὰ δημόσια σχολεῖα μέσα
γιὰ νὰ χόρευε, οἱ γυφτες.

Ἁμα-ν-ῆνα τὸ φεγγάρι μεγάλο χάνω ὡς δὲ
ἔχει τρεῖς μέρες ἄδερα.
παροιμ. Δίπλα φεγγάρι ὀρθὴ χειμωνιά
ὀρθὸ φεγγάρι δίπλα χειμωνιά.

Ἄφρασ τὰ μάτια σοῦ δαν τρεῖς μέρες φεγ-
γάρι. Εἶναι φαίνεται πολὺ μικρὸ καὶ ὅπους τὸ βρέχει
ἔχει καλὰ μάτια. —
δρύμες. Μαζὺ δὲ δὲν τὰ πλένουνε οὐδὲ εἶναι
δρύμες. Ἐγὼ πλένω λοιπὸν τὰ ρούχα.
Εἶναι πηγοὶ ὡς τὴ Τρίτη δὲν μποροῦν ρούχο νὰ
πλένουνε, δηλαδὴ, ὑπάρχει. Τὸ Σάββατο πάλι
ὁ,τι ρούχα δὲ τὸ βάζῃς σάββανο δὲ

Άλλος μᾶς εἶναι μαζί. Δὲν 13 λὶ μπορῶ νὰ
μὴ πιάσῃ δουλειά ἀλλὰ καλά.—
Ἀμὰ ἔλεγα νὰ δὶ παντρέψω, βασιλικὸ δὲ φυτεύω
ἀλλὰ νὰ ὀμορφύνω λιγάκι. Βασιλικὸ ἄμα φυτέ-
ψῃς λὲν κόπτῃ καὶ λὲν βάζῃς σὲ ἀσουδαμάνο.

(παρὰ τὴ αὐτὴ)

—

Ἡ μάννα μου μ' ἐδέλησε
κι ἀρένιης μου μ' ἐγέννησε
~~ἡ βρειὰ μ' ἐπλέντσε~~
ὁ ἄντρας μ' ἐπῆρε
στὴν ἀλίμπη νὰν μ' ἐπῆρε
ἡ βρειὰ μ' ἐπλάντσε
πάτω μ' ἐμαζέβασε
βασιλιὸ ἀπὸ μ' ἐπῆρε
στὴν μπαρὲ τοὺ μ' ἐπῆγε
τώρα ὁ γιὸς ἄμα τὴ μάννα
↓ κ' ἐγὼ βλέπω ἀμανάρια (~~ἐπλάντσε~~ ~~ἐπλάντσε~~).

705

Ἤτανε ὥρες γιὸς καὶ γιὰ βρειὰ καὶ δὲ ἔχανε πολλὰ.
Τὸ 'χανε μαζύ. Περάσανε δυὸ μάχουσες καὶ τὴν Τήνα,
γιὰ γιατὶ εἶσται γιγαντοδυνή. Ἀμ δὲν, ἀφοὺς μὲν
στεναχωριόμασε ποὺ δὲν ἔχομε νερό. Καὶ ἐδῶ,
δὲ μὰ γυρεύει. Βγαίνω ἐγὼ στὰ χέρια, δὲν καταλα-
βαίνω τὸ ἀλησόνι σου. Καταβάζω τὸ ἀλησόνι μου

Ακαδημία Αθηνών/ Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

και τὸ χωριὸ λένανε σὰν γάτω. Ρώτησα
ἀπὸ τὸ σόϊ. Πᾶνε σὸ γιατρό, τοῦ λέει ὁ
γιατρὸς λέει, μέσ σὸ σόϊ σου ἔχει νιάτι.
Δὲ τόξοβγε πίσω γε.
Ἀφοῦ πέρασε μιὰ γύρα, ἔβγαλε ὁ γιατρὸς τὸ σόϊ-
δι τοῦ βγάνει ἕνα μηλιτσάκι, ἀγλέ ἄγρια.
Πολλὰ ἀπὸ ἀτὴ γύρα τὸ γιόμισε καὶ τὸ κάτσε
καὶ τὸ φάει στὴ ζωγιά του. Τὸ γάϊδαρο ἀφάνηκε
σὸ μεγάλωσε καὶ τὸ κάμανε δεκαοκτὼ χρονῶ.
Ἡ ζωγιὰ ἤτανε γυφὰ καὶ δὲν ἤθελε νὰ
τὸ σπάσουν. Πάντα ὁ βασιλιὰς ἤτανε γυναῖκα, ἔ-
σπάνια ὁ γιὸς τοῦ ν' ἔζησε μόνο αὐτός, εἶχε μό-
νο μητέρα.
Ποτὲ τὸν ἔδε ὁ βασιλιὰς π' ἄρτσε σὲ ἀγιὰ σ
νὰ τὴ κυνηγάσει κάτι ἀπὸ κεῖ γιά. Βρέθη-
κὲ σὸ δρόμο γιὰ γρέκα. Τοῦ λέει. Τί κυνηγᾶς ἀπὸ-
νω. Θυμᾶ, λέει, νὰ κυνηγάσω τὴ κυρὰ αὐτή,
τρέλα ἀγιὰ ὥρα νὰ τὴ κατεβάσω. Λέει, ἐγὼ
δὲ τὴ κατεβάσω.
Παίρνει καὶ πάρτα σὲ ἕνα χωριανάτσο κ' ἔδωσε μαγαίρι
καὶ αὐτὴ δὲν κάνει ἀπὸ τὴ ζωγιὰ τοῦ ἄσπρου
Σοβαγιὰ ἤτανε μεσημέρι.
Τοῦ λέει ἡ κυρὰ γρέκα τί νὰ κάμῃς τὸ χωρι-
νὸ τσοῦρο. Λέει δὲ τὸ ἐφάγω.
Ἀφοῦ γύρεψε γρέκα πίσω στ' αὐτί. Τοῦ λέει λοιπὸ ἡ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κουζίνα ὅλη ἐκεῖ, σωρό. Δίπλα μιὰ σ' αὐτή, μιὰ στὴν κουζίνα. Ἡ κουζίνα ἀπὸ τὴ φωτιὰ στὸ χαμηλό, τὸ καταπιάσανε. Λέει ὅτι κουζίνα τὸ τὴ σφάξανε. Καταλάβατε ἡ φωτιὰ ἀπὸ ὅλα σφάξανε. Τὸ χαμηλώνει, τὸν πατέρα του βασανίζει, τὴ βάζει ἀνάνεο στὸ ἔδαφος καὶ τὸν κάνει στὸ πόδι. Ἡ μητέρα τὸν ἔβλεπε. Ἐπιχειρήσανε ὅρκο. Ἐν τῷ μεταξὺ πῆρε στὸν ὦμο αὐτὸ. Γύρισε τὸν ἄλλο, τὴ μητέρα του καὶ τὰ μάτια του. Δίπλα τὴ πιάνει τὴ φωτιὰ τὴ βάζει ἀφρικάκι κάτω τὰ μαγιάτικα τοῦ δίνει ἕνα μαχαίρι νὰ βάλουν τὸ ἀμπάρια.

Ἡμερομηνία τὸ ἀρχεῖο τὸν ἤτανε. Ὁ πόλεμος τελείωσε. Τί ἤτανε μέσα τὸ βαπόρι. Πήγανε αὐτὸ ὅλο πήγανε αὐτὸ καὶ πάλι τί ἔχει τὸν ἴανε τ' ἀμπάρια. Φρικτὰ αὐτό, γιὰ σκέφτεστε ἡ μητέρα μου γιὰ τὴ χάση. Λέει μέγιστα. Δίπλα τώρα φαντάστε ἐκτρός.

Τὴν ἀρπάσε ἀπὸ τοῦτο μέσα ἀλλὰ καὶ τὴ γειτονιά αὐτὸ τὸν ἔβαλε στὴ ἀκρή. Πόσε χωριὰ αὐτὸ τὸ μαλάκα τὸν ἤξανε τὰ χωριὰ τοῦ καὶ τὸν ἀέρα καὶ τὸν ἀέρα στὸ αὐτό. Λέει τώρα τί νὰ τὸν κάνω; Τὸν ἔβαλε στὸ ἔξω στὸ μαγαζάκι. Ἤθελε τὸ χῶρο τὸν καὶ ἐγὼ τὸν ἔβγαλα στὸ κάτω ἀέρα καὶ τὸν ἤλιο καὶ τὸ φῶς. Ἡ ζωή αὐτὴ

μέ τή γυναίκα του κι ή μάνα του κι ὅλοι οἱ γύρω μαναριῆρι.

(μαζί τήν αὐγή Μαρουλιῶν δεκεμβρίου)

Ὁ βασιλιᾶς εἶχε βγεῖ στή σφαγή. Κι ἡ νύφη του πῆρε τό βασιλιᾶ καί τό γυιό καί σέ ἕνα σπίτι κι αὐτό τό γυιό ὁ βασιλιᾶς, σάν νά τόν καταδιώκουνε.

Ὑπό ὀργυιάν πόδαν κάθεται ὁ βασιλεύς.
Καί ἀπ' τή μητρί αὐτοῦ ἐδακώθη
ἡ λύσσα μου τό λόγο
κι ἔδωσ' μου ζωή νά μάθω
καί ἀνδρα τῆς μητρός μου.

Ὁ βασιλιᾶς κατάλαβε. Ἡ φαρδιά ἦταν ἄγριος, τήν πλάγιασε κοντά καί βγάλανε τό φαρδύ. Ἡ φαρδιά ἠμίλησε. Τό δέρμα τῆς φαρδιᾶς τό ἔκαμε σπίτι κι ἐκεῖ ἀθόρυβα ὁ βασιλιᾶς. Ἀλλά τό ἄλλο ἡ λύσσα μέ τό λόγο δέν τό κατάλαβε ὁ βασιλιᾶς. Ὑδρόγραφε ὁ βασιλιᾶς μέ δέν δά σωστά καί πάλι τήν πλάνη του ζωή τό γυιό ἡ μοῦσα.

Ἐγώ ὅταν εἶχα τό πάθος μου στή σφαγή, εἶχα γιατί, εἶχα γάλα κι ἐκόπιασα ἀπό τό παράθυρο τῆς σφαγῆς καί πάλι δάνα τό βυζί μου καί τό σβήσανε καί ἔτσι ἔμεινε, γιατί ὁ βασιλιᾶς δέν τόν ἔλιπε φαί. Τό πῆρε ἀπό

τη ξημερώνει και δεν έβλεπε τον πόρο του.
(πορεία της αυτής)

παροιμ. Όπου πάρει ο Μάρτης δυο πρέπει και Απρίλης άλλο δυο

Χαρά σ' εκείνο το χωριό που πολύ βαρυχειμώνει.

παροιμ. Από Μάρτη καλοκαίρι, κι από Λήμνιος χειμώνας

853

Ήτανε μια βασιλοπούλα και ήπεφτε τα νύχια της κάθε μέρα και δεν έβρισκε το χτένι της για να χτενιστεί. Όλη ημέρα ήτανε με τα χέρια και τα μαλλιά της. Μια μέρα βρήκε τον σκύλο της.

Ένας γέρος γιατρός διψούσε να πάει. Ήμερνα τον τον κάνει μια πίτα με το φαρμάκι, για να σκοτώσει τον άλλο γιατρό έτσι να μείνει στον συνοικισμό ο διψασμένος. Μα δρόμο έπεσε η σκύλα του. Τον αυτά την πίτα, γυρεύει η σκύλα. Πάει εφτά μέρες να πιάσει, γυρεύει ο γιατρός.

Δρέψε στο δρόμο το φαρμάκι και βγάζει το φαρμάκι από μέσα και το πέταει μακριά.

Στο δρόμο πιάνει ένα αγριοπούλι το σκότωσε, πάνω σε μια μικρή εκκλησιά, πάνω το εκκλησάκι τα χαρτιά και τα μολύβια και το έφαγε κατόπι.

Δίψασε, πήγε το νερό τα κατηγιά.

Πάει στὴ βασιλοπούλα τοῦ Δία.
Ἡ πίττα δουλώτου τὴ μαρμαρίτσα (ἔτσι ἔλεγαν τὴ
συνήθεια) ἡ ἀφηγήτρια φωνάζει ἐξτά, ἤρθα σωρὸ
φιὰ μὲ τὸν ἀγώνα, ἤμουνα πρώτος μὲ τὰ λόγια,
πῆρα πρὸ ὅπου ἄλλε στὴ γῆ ἔφτυσε ἄλλε σοῦ
ἀέρανό. Αὐτὴ δὲ τὰ θέλησε στὰ βιβλία της
ἐκεῖ τὰ ἔπιπρε ἄνεμα. Πῆρε κι ἡ μάνα της
μαζί τους κι ἀνάρσανε αὐτὸ μεγάλο κι ἔγιν
συγύφα.

(ὡραία ἡ ἀνώνυμη ἀφοσίωση).

Ἀπ' τὴ δική σου ὀμορφιὰ τὰ φόδα ἄς πάρω χεμῶνα
γιὰ νὰ γενῶ πιὸ νόμιμη κι ὡὸ δροσάτο ἀνοιξιάτικο.
Ἀπ' τὸ μάτι σου τὴ φωτιὰ τ' ἀστεφάνι ἄς πάρω τοῦ
γιὰ νὰ μὴ χάσω τὸ φῶς αὐτὸ δὲ ξημερώνω.
Ἀπ' τὴ γλυκιά σου τὴ λαλιὰ ἄς πάρω τ' ἀηδόνια
νὰ μιλήσουν πιὸ γλυκὰ τ' ἀμυγδαλιᾶς τὰ μανάκια
Ἀπ' τὴν ψυχή σ' ὁ ἀέρας ἄς πάρει μιλωσύνη,
γιὰ νὰ μὴ ὡὸ ξάστερος, πιὸ γαλανὸς νὰ γίνω.
Μόν' ἀπὸ τὴν ἀγάπη σου μονάχη νὰ μὴ πάρω,
ἄλλε σὰ ἔγιναν θεοὶ δὲ μὲν' αὐτὴ τὴ χάρη.

(ὡραία ἡ ἀνώνυμη).

Άλφα θέλω ν' αρχινήσω
πώς μου νά τ' αγαπήσω.
Βήτα βίβλια σπ' λέγω
όχι δέ π' αρέσω θέλω.
Γάμα γίνεις κομψεύεια
μά τα δυό σου χάρα χύτρα.
Δέλτα δ' σου φανερώνω
τη καρδιά μου τα σπό.
Έψιλό μου μπαρούτα
κάψε τη δικιά μρίσι.
Ζήτα ζύνομαι σε φίδια
μά τα δυό σου μαύρα φρύδια.
Η . . . . → Βλέπε τέλος
Θήτα δίνδυ μέ βία
καρδιά λέτσα γυαλιστερά.
Ι . . . . . .
Κάππα κλαίω κάποτε και φαντάζω
και μά σέν' αντέχω.
Λάμδα λιώνω σάν κεράκι
και μά σέ πόνο ραγάδια.
Μή μαζί μου σέ θέλω
μαζί στέκω και κοιτάζω.
Νύχτα μέρα σε ονειρεύομαι
και τη νύχτα δέν κοιμάμαι.
Ξένος ήμαι δέ σέ κάρω

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

στὸ χωριό μου δὲ σ' ἀφήνω.
Ὅμορφό μου κορίτσάκι
σὺ μ' ἀδύνατη φαρμάκι.
Πάρε τὰ ρούχα σου καὶ τρέξε
καὶ στὴν ἀγκαλιά μου πέσε.
Φόδα εἶν' τὰ μάγουλά σου
ἀλλὰ πίκρα ἡ καρδιά σου
Σπίρτο ἀνάμεσό μας μπαίνει
σ' ἔχω μέσα στὴν καρδιά μου.
Τάφος θὲ νὰ σκάψω φῶς μου
ἂν σὲ χάσω ἀπὸ μπρός μου.
Υ..... → βλέπε σ. 100
Φύγαμε μαζί, ἀγάπη μου,
πρὶν νὰ χάσω τὴ ζωή μου.
Χ..... → βλ. σ. 100
Φέγγει μαῦρο τὸ μαντῆλο μου
καὶ μαῦρη πίκρα τὸ μυαλό μου.
Τὸ γιαλό μου μυστήριος
ποιὰ δὲ βρίσκει νὰ σὲ πάρει.

(πικρὰ τὴν αὐτὴν πληροφορητρίας)
Ἥλιε μου σύρε ἔβγαλε σβέντσα
μπρὸς στὴν ὀμορφιὰ ἐμένης

—

Ἰατρὸς γίνε μπρὲ μου
βλ. σ. νὰ ἐχάνω ἐξ σ. 100

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Μεγάλον Χωριόν Θήρας

Κάτοικοι ωρίσθη 180. Οί ηγάθεοι γεωργοί. Ἀσχολοῦνται μέ τήν γεωργίαν.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Κάποια φυλή της Παναγίας τα βούδια έρχόταν από την Κρήτη όρθια πάνω στη θάλασσα με δυο μεγάλα βεργιά αριστερά. Τη νύχτα οι μεγαλόκαρδιανοί λύκοι φοβερίζανε στη θάρρη. Δυο φυλά είναι αυτά η Αλμυρά, τα δε ο Βούναρης και ήτο δυο φυλές βγαίνει δαμόσια κάτι κρέατα. Ο Βούναρης ήταν δραγάτης. Πήγε κι ο δημάρχος και άλλοι άλλα κανένας δε θέλανε τη δουλειά να σαν να δη από κοντά.

Εν τέλει κάποιος Δευτέρα έπιασε νύχτα με μαύρο και βγήκαν στη θάλασσα με τη δυο μαγαίρες. Τη ξέρω εγώ αυτό χωριό. Τρεις φορές ήθελαν να πάρουν τη δουλειά αλλά η μάνα δε τη δίνει και έτσι έχτισαν αλλού στην άκρη ώσα μικρό άλογο βάνει τα βούδια τη θυσίαν. Καλότυχη εμαγάλωσε τρεις φορές. Δύσκολο είναι ο δουλειάρης των χωριών.

Λάμπρος Ι. Ευδαίμων, ετών 60 ψυχορράφτης

Και Μεγάλη Παρασκευή πάνανε κουμάδες όλοι. Υπάρχουν δυο ειδών: οι άγριοι λύκοι και πλαναγιά (τα βούδια). Τη νύχτα της Μεγάλης Παρασκευής ξεκινάνε μεσάζει τα μια χωριά και της άλλης μεσάζει καταμεσίς και κουμαριάνε πόλεμος. Επιάσανε τα τσαμπά. Λιτά ήτανε σαν δια από βαρέλια και τα χτυπούσαν με πάνω.

(πόσανα είναι ξύλινα σφυριά). Όλοι έφυγαν
στις δουλειές τους μαζί, από πέρα από τις Άγιους
Αναργύρους έκει σφυρίαζαν οι μάγκες.
Οι ανυπαρξιανοί ήθελαν να σαράσουν αφού τα πέρα
και οι καλημερισμένοι αφού τα από κάτω. Ήτο βίτσιμα
μας έφυγε, η μύγα... έφυγε σαράκι από δωμάτιο, πού
πλουτισμό... μ' αρέσει ο κόσμος, σπίτια μεγάλα, κύριες
μαδημένες, χαλία σωσμένα.... Αλλά τώρα, τι
μεγάλη παρανοϊκή το αρωί! Όλοι όμως έχυνονταν
οι ώρες των εκλογών, όλες οι εφημερίες, τα σαράκια
σφαλα έφταιγαν και όλοι οι από τον τον χωριό σάγκα-
να από μιλιό μιλιό αγανακτώ για τα σπίτια. Ρω-
γάνε αφού να γυρίσουμε τα σπίτια και έχω
Αναργύρου και κατόπι τα σπίτια των Εισοδίων.

(μετά τα σύνο πληροφορίες)

Σήμερα έχουμε καταπληκτική μέρα δηλ. καταστροφή
όλων η καθημερινή.
Δίνω: Πετσωμένη τη βίβλο και βαμμένη τη βίβλο

(κάθεσαι)

Δίνω: Μαλλί με μαλλί να σμίξη
και τίποτα να δροσίση

(το μάτι)

Αχορ. Νά τά λόγια μου Δανιήλο.

Δύο φίλοι ήτανε. Επήγανε σε κάποιο χωριό. Δανιήλης ο ένας, ο άλλος Κώσας. Ο Κώσας έβλεπε αραγμένα. Έχει τίποτε, Δανιήλο, στή βάρκα κανένα ραβδί, μήπως άρμεγμα και μοχτά μας. Όχι, είπε ο Δανιήλης στίς λόγια τού Δανιήλη. Κάτι είδε ο Κώσας, αγριάζει ο καπετάνιος, σαλώνει μιά μεγάλη. Λέει τότε ο Κώσας: Νά τά λόγια μου Δανιήλο.

Βαστώ τό χαρτί στό χαρτί
πίνω τό πράμα τό μαυρό
κι τό χώνω μές στήν τρύπα
πού 'χει γύρω γύρω ψίχα

(τσιγάρο)

Χτές τό βράδυ ήμουν στό σπίτι μου δύο μπουκάλια κρασί δύο καρδιά. Πότου ήτανε.

(κρασί)

Τήν αγαπώ μου γλυκά εξτά φορές ηξερωμαρκοσμου. Δοθημανούτσα.

Η μάννα μου στήν Βανετιά άρδη χομένη σπίτι γυρεί τα άρματα οι Βαπτσιάνοι; ώπα σιλιάντη η ορδογδυμνογωνοπολίστερα.

Παράγγειλα νά μου στείλουν μετά βραδύ, μιά φλόγα

Ρη ξωγκλάρα.

Καμή μέρα κυρία μου μ' αὐτὸ πού ἔχασε μωρὸ σας.
Καμή μέρα κύρια μ' αὐτὸ πού σᾶς κρύβω. Δίστε
τὸ μάτι σας σὲ τὸ κουρμένο μου καὶ σφάσετε μέσα
νὰ σᾶς κόψω τὰ φαγητὰ τοῦ κύρη μου.
(κάποιον πυκνόβαινε καὶ βρῆκε φιλί, στὴ αὐλὴ ἀγαλλιασμένο τὴ μαγκιά. Αὐτὸ πού ἔχασε μωρὸ σας: ἡ μαγκιά
Αὐτὸς ἦτανε καβουκλητής. Πὸ σωθεὶ τοὺ ἐπρεμόσαν.
Εἶχε ἄλλο μάτι. Δίστε τὸ μάτι σας στὸ χαρτάρι
πού τὸ εἶχε κόψει μὲ τὸ δρεπάνι. Πρόσεξε νὰ σᾶς
κόψω ἕνα αὐγὸ (στὰ φαγητὰ τοῦ κύρη μου).

Μάρης βδάφτης
καὶ καλὸς ὀξαγοράκης.

Γωνία Θήρας

νά γιαρέψῃς τήν πληγή μου
ὑπομένω μέ ἀφτιάρι
ποτέ νά γινοῦμε τσίρι.
Χαίρω μά χωπᾶ ἡ καρδιά μου
ὅταν βρίσκεσαι κοντά μου

Ντολαντέγιος. (παραμιλᾶ) 425

Ἕνας βασιλιᾶς εἶχε τρεῖς κόρες. Ἔφυγε γιά νά πάῃ στή Ρωσσία. Ἄφησε αὐτές ἦτανε στήν Ἑλλάδα. Ἐρώτησε τίς κόρες του τί θέλει νά τοῦ φέρῃ ἀπό ἐκεῖ. Εἶπε ἀπό ἡ πρώτη νά τοῦ φέρῃ ἡ βασίλισσα τῆς Ρωσσίας, ἀπό ὅλα, ἀπό σαπούνι, ὑφάσματα. Ἐρώτησε καί ἡ δεύτερη τά ἴδια. Ἡ τρίτη ἦτανε ἡ Ντολαντέγιος λέει σοῦ θέλει τό φόρεμα νά μήν ἔρχεται τό βαπόρι.
Λέει ἀπό, γιά μά δέν τώρα ξέρω. Αὐτός ἔφυγε, ἦτανε δυό καί τώρα τρεῖς ἀπό τά ἴδια φορέματα. Πᾶ νά μαρώσω λέει, ἐγώ τό Ντολαντεγιο. Πῆρε δρόμο τό καϊκάκι γιά νά ζυγώσῃ. Ἐσκέπτετο δυό ὧρες νά ζυγώσῃ δέν ἔζυγωσε τό καϊκάκι. Λέει δυό ὧρες ὁ καπετάνιος μπῆκε καμιά/μιά μαγγιά παραγγιά καί δέν ἔπιασε καί δέν μπορεῖ νά ζυγώσῃ τό καϊκάκι.
Λέει ἐγώ ἔτσι ὁ βασιλιᾶς: Μοῦ ἦτανε ἡ κόρη του νά τήν κάρω τό Ντολαντέγιο ἀλλά δέν ξέρω ποῦ

Εἶναι αὐτὸς ὁ Νικολαντέκιος. Λέει νὰ βρῆς νὰ ρωτήσῃς, γιατί δὲν μποροῦμε νὰ φύγωμε.
Πρώτιστα ἀπὸ, λὲ ἔτανε, βρέχους ἀπάνω στὸ βουνὸ ἔτανε ἕνα παλαιάκι καὶ ἐκεῖ κάθεστε.
Αὐτὸς ἀπὸ ὁ Νικολαντέκιος ἦταν πολὺ παράξενος. Ἂν χρειὴ νὰ τρῶς, ἂν μιλᾶ, νὰ μιλᾶς. Αὐτὸς ἀπὸ πουλάσε κι ἔμπανιζε. Ἀμὰ ἐμπάνιζε, ἐμπάνιζε πάντα τὸν μίλημα. Βοσκὸς μου, λέει, σὺ ἤρθες ἐδῶ; Πῶς ἤρθες καὶ ἔβρες τὴ παραξενειά μου; Ἡ κόρη μου μοῦ ἐπέθανε καὶ μοῦ ἀπόμεινε τὸ Νικολαντέκιο. Τὸ βαποῦρι δὲν σώζεται καὶ ἤρθα νὰ σ' ἀφήσω καὶ μοῦ 'πανε ὅτι πάνει νὰ πάρῃ. Πού 'χεις φαντασία ὁ βοσκὸς τὴν κόρη του. Ὁ Νικολαντέκιος τὴ σκοτώνει αὐτή.
Λίγη καὶ τὴ νύχτα τοῦ λύκου. Δὲν νὰ τὴν ἀφήσῃ αὐτὸ τὸ μαγαίρι νὰ σφάξῃ. Πάει τὸ σκοτάδι νὰ φοβηθῇ. Καὶ ἔβαλε ἀμὰ τὴν τὸ πῆρε δὲν ἀφιόνει, ἄφηε καὶ τὸ μαγαίρι αὐτὸ νὰ σκοτώσῃ τὸν ἑαυτό της.
Ἀμὰ σᾶς εἶπα ἐγὼ Ἀλλὰ τὰ ὅλα τὰ μυρίσαν ἐμένα, ἔλεγε καὶ τὴν τρίτη μέρα τὰ λέμε. Δὲν αὐτὰ μοῦ ἔλεγε νὰ σᾶ φέω.
Πιανὲ μοῦ αὐτὴ καὶ κλαίει μεγάλα καὶ βάνει φωνὲς αὐτὰ ὅλα τὰ φαγητὰ τὰ μιὰ βαρέτσα καὶ τὰ ἀμανιὰ καὶ ὅλα καὶ ξάφνου.

Ἤμουν κάτω κοντά μαζί της καὶ αὐτὴ τὴ Ρωσσία. Δὲν φοβᾶμαι ἐγώ. Κλαίγοντα κυρία καὶ ὅσους ἄλλους ἄρπαξαν λένε κάτω κοντά Προσ-χοράκι καὶ τὸν κάτω κοντά.

Ἤτανε κάμποσες ἀπὸ ἐμᾶς ἐδῶ σὲ αὐτὰ τὰ κα-τόρθωμα. Καὶ τῆς γύφτισσας μοῦ ἔλα δὲ κυρία νὰ μοῦ πῇ τί ἔχω κι ἀδυνατῶ. Βγαίνει ἡ γυφτο-πούλα ἐμπρός, μαχαίρι στὴν πλάτη. Κ' αὐτὴν σὰ γύφτο-σσα τὸν πυροβόλησαν. —

Δὲν τὸ ἤξερα. Πᾶμε μετὰ τὸ φαΐ ἡ κυρία κ' ἐγὼ καὶ δίπλα στὸν πατέρα του. Ἡ κυρία ἤμαστε μιὰ τρόπο μὲ ζυμώνει, ἀνύπαρχτο σὲ προβλη-τὶ καὶ σκέτ' αὐτὸ γιὰ νὰ ἤμουν. —

Τὸ φαΐ μετὰ κοιμήθη κατηφὴ ἡ γυναῖκα μου καὶ τὸ δικό της γαμπρὸ καὶ ἡ κυρία μου. Διάγει τὴ φλόγα καὶ τὸ πιπίλα τὸ κάπνισμα. Κάτσαμε κ' ἐμεῖς τὸ χάι καὶ φύγαμε καὶ πάλι στ' ἄλλο δωμάτιο ἕνα ἄλλο. Μετὰ μετὰ τὸ φαΐ ἐκοιμήθη τὸ δικό μου καὶ ἡ κυρία. Ἔτσι ἀρχί-νησα νὰ τὸν ἐρωτῶ τί ξέρανε νὰ τὴν πῇς νὰ κοιμήθη. Ἐσύ, νὰ ἔχῃς ἀφορμὴ νὰ χύσῃς τὸ χαρτὶ καὶ δὲ θὰ ἤτανε ἐδῶ γιὰ μένα.

Μετὰ μετὰ ἔφυγε τὸ γαμπρὸ καὶ τὰ δικά μου

Δε μαί νόεξεφτε τι σπο. Σκοτώθη αύτος μεσ
σάτε μόνα μαι βγάζω τ' γυαλία το μαι τ' έβγο
έξω από το σπίτι. Είχε μιά τζαμαρία...
Τι να σου πω, είχε μαγαρία μου θαύμ' σεσ.
Λέει δε θαύμ' γω σο χεσποχοσίο να παραγγείλω
μια γυαίκα δυο άντρες.
Εκείνη η μαγαρία τη παράκλεσε την πόρτα Ρα-
δίτσα μαι έβγε.
Βρήκε αυτή μιά από το σωίτι της μαι την
έσφαξε μέσα μαι τη γδυσε από το πανιά της εφόρεσε όλα
μέρα μαζί μαι τη νύχτα, μόλις είδε βέβαιο δι-
άλειμα δε χύσε τα πόκαμα τ' αδελφιού μου μαι σ' δ'
μείνη το σπίτι μου. Το πρωί αυτή, μπαίνει
μέσα πόκαμα στη δίπλα μας.
Αυτή σκέφτηκε αυτός δε το κακό. Τους λέει μανά:
δε σπάτε πάτε μι το αδελφό σου. Αμή ό,τι άνα-
βαν το μαλό απ' τους τοίχους.
Παίρνει το αδελφό το δικό του μ' έβγαλε
τον πόρτα. Κάνει δυο τη σκαλοχώρια της πάνω Το
σκαλοπάτι μ' έβγαλε το βαρύ. Δεν ήξερε τι να
κάνη. Περίμενε να 'ρθω σ' αλλιώς να δι-
τι δε θα γίνη.
Αφού ήρθαν σ' αλλιώς έβγαλε μαγαρία
φως στο βαρύ, με άρεσαν φυλάξη το αδελφό μου
σαν μ' έβγαλε τα πόκαμα απ' το αδελφό

Βγαίνω από το σταθμάρχειο και αγοράζω εισιτήριο.
Βρίσκω χωριό στο δρόμο, ξεριζώθηκα, κατέβηκε
στη γειτονιά του σταυμάρχη και το χάζεψε έτσι
δίπλα.

Πάω στο χωριό αυτό, τι κάνεις άνοιξε χάρο. Λέω
να μια δροσούλα και δίψα μ' έπιασε να πάμε στο
σταθμό και λίγο νερό γύρω από γυρεύω τα
παιδιά του μέσα στο σταυμάρχη όμως δε τα κόβω
για να τη βασανίσω.

Της λέω χωριό, άμα είσαι μεγάλη μεσίστιο
Μ' είσαι βρώμικη έτσι το σωστό το χάνω μονάχα
με όλους έρθεις εδώ και μέρες ζήτησα νερό
σιωπούν.

Πάς να ξεπορτίσεις, τα χέρια, τα πόδια, τα αλλά
καλούνε έτσι; Λέει γιατί μορφή; Μάταια λέει.
Πάει χωριό αυτό να κοιμηθεί, κάτι αυτοί πιάνει
το σταθμό και τον κόβει το χαμό του.
Πηγαίνει στο σταυμάρχη να δει τα παιδιά της λέει-
πανε. Φτάνει αυτή, κάτι γυαίκες από το παράθυρο,
βλέπουν το σταθμό, τα παιδιά της στο πάτωμα.
Σ' αυτό το τι λιποθύμησε δε κάτσε για ώρα.
Η μάνα του δεν έβγαινε το σταθμό να φωνάξει
κι' έκανε κάτι σαν τρελή, παράξενα
το σταθμό δεν μιλάει, χήνες σάν
μη μιλάς τη γλώσσα, μαζί φύγανε

Δεκαὶ αὔριο τὸ πρωΐ θὰ δῆ.
Ἡ Δανὴ λύεχ ν' γυρίσῃ τοῦ, κ' αὐτὸ μεσάνυ. Ἀ' ἔχει
λιγόρια τὸ σπουδάγμα θὰ ναι μεγά. Νὰ φαίνῃς κι'
λὰ γελοῖα. Μοῦ κι' τὰ μαλλιὰ κιόλα τὸ
σχιδὶ ἤτανε μεγά. —
Τί νὰ σοῦ κάμω κυρία μου ἐφώναξα τὸ κορί-
μου. Λέει νὰ μοῦ κάψῃς τὸ κεφάλι τῆς ἐκεί-
νης. Ἤσπρε ἕνα χεφτεδάκι, τῆς σήκωσε τὸ κεφά-
λι, τὸ βαλε στὴ βασίλισσα κ' ἔχωσε μέσ' τὸ. Τὰ
μπερδεμένα μέσ' ἀπ' τὰ μαλλιὰ κι' τῆς ἔβγε
κυρία ἕνα μεγάλο μαῦρο ἀράχνι τὸ-
ρε βαβάλλιτε. Ἔκανε ἀρραβωνιασμένη μὲ τὸ
Ντομενίκο. Τώρα σοῦ βαβάλλιτε δὲ τὸ βλέπ.
Τὸ κρέβατι πάγει σήκεται κανεὶς ἀπ' δεξιὰ τὸ
κάμαρι φαίνεται σοῦ, κερνᾶ γιὰ νὰ ἔρθουν.
Βρέχει τὴ νύχτα κι' μεθαύριο μεσάτο Νοέμβριος
κι' τὴν ἔβγαλε ἂν κοιμήθη ἀπὸ τὸ σοῦρμα
κι' φωνάζει. Πῆγε ἀπ' τὰ δέκα γιὰ
λούσει... Ἐκεῖ ὡσότου αὐτὸ τὸ κορίτσι ἀδυ-
νάτισε. Ἤθελε δηλ. νὰ τὸ κοιμᾶται.
Τὸ ἄλλο βρέδυ πλέον γυρεύει κρέμασε κι' τὴν κάμα-
ρα ἕνα μαντήλι. Ἀμ' τί 'βαλε τὸ κορίτσι
κι' μπρὰ νὰ τὸν κοιμήσῃ ὡσὰν ἤτανε νύχτα
γιὰ ὕπνο.
Τὸ βρέδυ μαζὶ ἀκόμα μοῦπε τὸ κορίτσι μου.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Πάει αυτή βάζω το γυαλί στο παράθυρο
δλο χίονιζαν νύχτα. Από μονού της έβγαλε ως δω
βρέχει το κουκλάκι μου δλη... μόνο να τη μέρη
να ανάψη.
~~Αύ~~ Ήταν το παράθυρο αυτός δεν, μ' άνοιξα την
νύχτα, ζεστή να ξημέρωνα. Πάει μονό αυτή
βάζω το γυαλί βγαίνει αυτός χάρα πατατάκι
για να φύγη. Που σκέτα το κουκλάκι, πάει αυτή
φτάνει το κουκλάκι το σου.
Μα αφού μονό λέει στη γυναίκα της η κόρη
σου γρι. Πρέπει μονό τη χαιρέτησε, αύριο.
Λέει και τι να σου χαιρέτα μου. Αφού
γιαφ σκέτα κεντητή.
Πάει αυτή στην κοντέσσα και τη φέρνει
στην σκέτα. Πάει αυτή διά δυο Νοεμβρίου.
Ήτανε πια να τον πάρη ο Νοεμβρης.
Είπαν μονό της μαγαρίζης, για να βοηθήσης,
γιατί δε σαπρεύη ο Νοεμβρης.
Έστησε αυτή η παίχτρια λουλούδια ότι η Μάης
λέγει για για ότι ήθελε κάμει θέλει
φτάνει ο Νοεμβρης.
Ήμουν μονό η σοδιάρα να μάζη το κρασί. Που
να έρχεται χαι εδώ να κάνη αφού ήμουν.
Αυτόν στην μαγάρα να δουλεύουν το κρασί
αυτό έχω το ίδια δικάζω. Αυτόν μονό στην

Μαζόμαστε δουλεύαμε το ψωμί. Ήτανε η δουλειά
της γαλανόλεες. Ο Νταμιανός από τη μαγεμένη
πόλη ήξερε και μερικά τραγούδια. Παίρνανε
αυτή μόδα, βάζει τα μυρτιά της αυτά και της
πλύνει ο μπαμπάς της, είχαν τα μεγάλα της πίσω
βάνει στο αρόδωμό της σαμαράδες και έβγαιναν
άλλοι, όχι άνθρωποι.
Πάρκα τη γυναίκα βάνει πάνω στα στάβλα και
πήρε της και τα χαρακτήρια.
Αυτός λανό παιδί μας είδε ίσια ίσια και πάει
μεγάλη να σκώσει και το δίνει το μεγάλη του
της τρεις, δέκα, είκοσι να φορτώσει τα δίνει
και το άνοιξε τα δίνει και τη νύφη τα πάει
σπίτι. Παει η μάνα του μπρός, βγαίνει αυτός
απ' άλλο μέρος, βγαίνει τη δεύτερη τη χειρ-
μεγάλη και άλλος πιάνεται και τον παρ' τη
μεγάλη του.
Πάει γυναικούλα της πάνω, δεν είδε η δύστυχη,
την άρπαξαν βέβαια, γι' αυτή δε μας αφήσαν.
Την αρχαιότερη δαμαλιά τα νύφη της μ' έφαγε
και γι' αυτή ο γάμος μπαίνει η πεθερά
μου μπρός στο μεγάλο το ψωμί απ' πάνω
δεν ξεμπλέκει. Συμπαθάτε με μας
μεγάλες.

(Μαρούλη Δεμίρη, έτων 82)

Πλοκαμάδι

Ἦτανε μιὰ φορὰ κ' ἦτανε ἕνα γριό. Καὶ λοιπὸν κι ὅλες μιὰ μονιὰ δὸν τὸ χασάνε κι τὴν πυλ. νη καὶ βάτη βράδυ.

Αὐτὸς τὴ ἤτανε, δὲ τὴν ἀπῆξε, σκεφτὰ ἦτανε ἤτα. νε, τὴν ἤβαλε κ' ἤβραξε. Πάει λοιπὸν νὰ τὴ δου. λαθεῖ αὐτὴ εἶναι μαγκεμένη, κατάλαβεν αἰ ἄλλοι ἀπὸ πάνω του, κατὰ τὸ ταχύ, κάτω κ' ἔφερε. λε κ' ἡ μάννα του.

Τοῦ γειὰ λοιπὸν ἡ μάννα του, νὰ πᾶς νὰ φάρῃς μιὰ μονιὰ κι τὴ κόρη καὶ τὴ σχύλα καὶ νὰ τὴ βράσῃ. Αὐτὸς λοιπὸν ἀγόρασε τὴν κυριά, βρέ. ξε κι μεσὴ καὶ τὴ μοιὰ τὴν ἔβαλε στὸ καζά. νι μαθρεῖτα (= χωριό).

Εἶπε νὰ καμάκι κ' ἔφερε σημειώσει τὴν ἄμμουρα. Φω. νάζει λοιπὸν αὐτός, σιόλον κατασκάνει, σηφέγει καπα. λάκιο κι σταυτάνει βάνει βάρκα καὶ βγαίνει. Λεκὶ τί νὰ δῇ καὶ κ' ἔβγαλε ὄμορφα πιάνα σὰν κι καμιὰ γυναῖκα;

Τὰ βγιστ λοιπὸν φῶς καὶ τὸ μέσα αὐτὸ λέει κι τὸ μέσα λέει κι λὲς:

Παναγιὰ σκηνὴ σημάρι σου
μὶ ἄγγελες στὲ σκοινιά σου
σύρτε μου ἐ κατάχαμα
κι τὸ ἀρχὴ γυρόσταλά σου.

Ἐβάλανε λοιπὸν αὐτὸς κι τὸ μέσα καὶ τὰ σκύψη-

Ήτανε ένας κυνηγός και του 'πε ως αυτό το φαρμάκι του κυνηγού. Πιάνει ο κυνηγός και του δίνει [illegible]. Λέει τι να λέω; λέει να λες:

Δέκα δέκα την ημέρα κι εκατό την εβδομάδα.

Πήγανε μαζί και το λέγε. Και του σκοτώσανε ένα νεκρός νέος. Λέει, Δέκα δέκα την ημέρα κι εκατό την εβδομάδα. Άλλο ξύλο πάλι. Λέει και τι να λέω.

Να λες: κρίμα στα νιάτα τ' όμορφο
κρίμα στο παλληκάρι
κρίμα στα ρούχα που φορεί
να του τα πάρη ο άλλος.

~~[illegible]~~ Που σκοτώθη πάλι γάμος. Ήλθε γονιά αυτής αυτό, άλλο ξύλο πάλι. Λέει να πω; Του 'πανε να λέη. Μ' αυτή να ζης μ' αυτή να πης
μ' αυτή να ασπρίσης να γεράσης.

Είδε έναν κι ήθελε να σκοτωθή. Και του τα λέει: Θεμέλια καλά αυτός τα χειρότερα της λύπης και του έβαλε και του 'πε να λέη ~~[illegible]~~ [illegible]. Πάει σε μια [illegible] κι ήθελε κι ήλθε αυτός [illegible]. Λέει για δεν γυρίζεις; έσω γυρίζει το γιοφύρι, και τι λες [illegible]; Άλλο ξύλο πάλι. Λέει τι να λέω; Λέει να λες όχι.

Είδε δυο λόγια κι εμάλωνε, λέει, όχι. Λέει αυτή να 'ναι ξεχωριστής και κείνης χαρίζεται και θέλει όχι; Λέει τι να λέω; Λέει να λες: αλεύρι

είδε κάτι περίεργο.
Είδε δύο σκύλους ν' ὁμιλοῦνε. Λέει ἀλλήλοις εἶδα κά-
τι παρά. Οἱ σκύλοι δὲ ἠκούσανε, σώπασε μιά
ὥρα κυττάνε τὸ σκυλί.
Ὁ σκύλος Ἰωνού αὐτὸς σκύλε ~~ἀπὸ~~ κάτω ἀπὸ τὸ κρεβάτι
μιᾶς γυναίκας κ' ἤκουε ~~ἀπὸ ἄντρας~~ κ' ὕστερ ἄντρας
ἄλλος κοντὸς αὐτὸ κάτω ἀπὸ τὸ κρεβάτι.
Παν Ἰωνού αὐτός, λέει βγάζε τὸν κοντὸ ἀπὸ
κάτω αὐτὸ τὸ κρεβάτι σου. Λέει νὰ σοῦ δείξω μί-
ζες καὶ τὰ χρόνια σου τί σοῦ κάνε.
Ὕστερα βγῆκε ἡ γυναίκα τὸ σκύλο καὶ λέει.
Ὁ σκύλος ἤτανε κ' ἄντρας μ' ἐκεῖνο τὸ ἔβγαλε τὸν ἄντρα
μὲ τὰ δόντια καὶ τὸν ἔριξε.
Ἐκεῖνος Ἰωνούς αὐτὸς σκοτώνει τὸν. Ἡ γυναίκα
πάρτε τὰ τὸ σκύλο σχίζει. Λέει αὐτὸ κι αὐτό.
Καλά, λέει, τὴν ἔκαμε ἀφού ἤτανε ἐκεῖνος. Παν
τὸν Ἰωνού τὰ ἔριξε κ' ἔκοψε κομμάτια.

(Ἀπὸ τὴν αὐτὴν πληροφορία).

Γιά τά μιυρά παιδιά (Αμπελουλάδι). Ἀσθένεια μιυρῶν παιδιῶν.

Ἐξ τό ὄνομα τοῦ Πατρός καί Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν.

Ὡς καίγεται τό ψλαδί νά καῇ τό ἀμπελουλάδι, νά καοῦν τά ψλυνιά του, ἡ ρίζα του, νά καῇ, τό παιδί καλά νά γίνῃ.

Σημείωση: Ἔχουμε 9 ἐννέα ψλαδιά ἀμπελιοῦ ἀνάβουνε τά 3 μαζί καί σταυρώνουμε τό παιδί καί λέμε τά λόγια αὐτά, σβήνουμε πάλι τά ἄλλα 3 καί κάνουμε τήν ἴδιαν δουλειά καί πάλιν τά ἄλλα 3. Τώρα καί τά 9 ψλαδιά μαζί τά σβύνουμε μέσα σ' ἕνα ποτήρι μέ νερό καί ὅπως βγαίνει σβυσμένα τά ρίχνουμε στό τζάκι ὅλα μαζύ καί τό νερό καί λέμε.

Νά βγοῦνε ἀπό τό τζάκι καί νά πᾶνε στό γυαλό.

(Ἐξ Ἀναφῆς. Μοῦ τό ἔδωσεν γραμμένον καί τό ἀντέγραψα ὁ ἱερεύς τῆς Ἔξω Γωνιᾶς, ὁ ὁσιος ὑπηρέτησεν ὡς ἐφημέριος ἐπί 8 χρόνια εἰς τήν νῆσον Ἀνάφην)

Αυτός μου νά ᾽ς ᾽ω τί ἦτε σέ μιά χώρα
γιά μιά πού ξαφανώθηκε ἀπ᾽ Σμύρνη ἐτό
Μπαϊρούθα.
Ἠαγαπῶσε ὦα πό ᾽κείνη τήν ἀγάπα,
ἡ ᾽κεῖα ἦτανε μπιχτιά γιά δίγαμος ἐκείνης.
Τῶ λέβε φθάνει ὁ καιρός φθάκι μεγ᾽ ἡ ἀγάπη,
κ᾽ ἐμᾶ νά πατρατσάρε πίκ νά βγῶ ᾽ἀπό τά πλάϊ,
νά βγῶ ᾽ἀπό Ζά βαθειά κι ἀπό τήν ἀρχήν
ἴσως κι ἀβλαβῶ κ᾽ ἐγώ καί μοῦ σ᾽ ἐκαμ᾽ ποιά.
"Γιά νά σοῦ ᾽πῶ κυρία μου τήν ἀλήθεια γιά γιατί
γιά μήν ᾽ωργυβάβησα κ᾽ εἶσαι μικρή ἀπόμη".
"Παράξενο μου φαίνεται αὐτή ἡ ὀμιλία,
ἐγώ εἶμαι πιοσιδιτικά χρωῶ καί μοῦ ᾽ναι σύνο-
ψερία,
καί μέλαγχολικά μου ὅταν ἐπιμακρύνη
ἤτανε λίβα χρωῶ στήν διαφορά γραφεία.
Καί μέσ᾽ στές διαλέσορες ἤμουνα ἔμενα
κ᾽ εἶμαι τό ὀμόιο μας καλό κ᾽ ἡ ἀγάπη της
μένα".
Γιά νά σοῦ πῶ κυρία μου λέσες ἤτανε φτώχιες
καί κυρά δέν ὑπάρχει τῶ μπορῶ νά
ἀκούσῃ.
Θυμᾶμαι δ᾽ ὅτ᾽ ἤμουνα παιδοῦλα μαθητής
μεγάλα μιά διαφορά σ᾽ ἐδᾶ δέβω.
Δούλεια καί χαμάρια μοῦ σ᾽ ἔχω μαρωμένα

Ὅλα τὸν αὐτὸ χειμῶνα πιὸ πολὺ λόγῳ αὐτοῦ μένα.
Ἤσυχα καὶ τ' ἀγόρασε ἕνα τσαλμὰ τὸ φορμάκι
στὴ μαγαζὴ ποὺ ἔρχουνε καὶ τὸ κουκλάκι.
Καὶ τοῦ ἄλλα μ' ἐσύχαρε μὲ λίγη χρυσοφάδα
καὶ ἠθόμφε ἡ ἀνοιχτὴ τοὺς ἄντα ἐκκλησιά.
Μὲ ἄκρες εἰκοσιτέσσερις ἤβγαινε ἡ ψυχή της
κι' ἀκούγαν τὸ ζαντὲ μαζί, ἀλὺ τὴν ψυχή της.
Κρίμα ἀτὸ ρόδο νὰ ῥιμᾶ τὸ ῥόδο νὰ ῥιώσῃ
κρίμα ἔσανε κ' ἡ ἐλπίδα μὰ ν' ἤθλιο δακτύλιο.
Πότες τοῦ λέει ἡ μάννα της
Κὰ γι ἄλλο τὸ ἀνοιχτὸ ἀνοιχτὰ τοῦ καὶ τὰ λέει
κρυφὰ τοῦ ἐμφράσματα καὶ ζώρα τοὺς ἐχαΐα.
Καὶ βράδυ τ' ἀργὸ σιωπὴ ἀὺ ἀργὸ φιλάκι
σὺν ἀέρα τὸ σβύσῃ καὶ στὴ καρδιὰ ἐὼ σβέει.
Μὲ ἄκρες εἰκοσιτέσσερις ἤβγαινε ἡ ψυχή τω
κι' ἤθοσεν τὰ σμαλτὰ μεγάλα ἀὸ τὴν ψυχή τω.
Τὰ πῆρα καὶ τὰ βάλανε σὲ μιὰ μνημορίκι
καὶ ἤσβησε ὁ κόσμος τριανταμιὰ μ' ἑκατὸ ἀνημερμαμμάκι.

Γιὰ σὲ ἐὰ τὰ φορμάδικα καὶ τὰ φορμοσκέπα
κι' ἐκαλάντα βιολιὰ σιγάτσα μὲ ἀὸ δάκτυλα.
Τὸ τραγουδᾶν στὸ χάμαμο ὠὺ κοιάκε βουλὴ
ἀλὰ καὶ ὠρκὰ ἐὼρα.
(μπροστὰ μακρινὰ, ἀλὼ 81. Τὸ πνιχοκαρδιὰ ἔξω
Πειρ. Εἶδα ἀὸ τὸν ἔξω Γιαννιά).

Τρεγούδι.

Μιὰ φίνα κοπέλα ἀπού ἐμπαίνει τὴ χήνες,
~~πού τὴ~~ π' ἄλλη μονβέντα δὲ χρονιὰ μό-
νο τοῦ Δεκαπέντε.

Ὁ Γιάνναρος ἠχορώντε μὲ ὅλη τὴ Τριάδα
κι ἡ Δεκαπέντε κάθονταν δίπλα στὴ μανούλα.
Κι ἡ μάννα τῆς τῆς ἔλεγε:
γιὰ πάρ' τὸν Δεκαπέντε μου γιὰ πάρ' τον ~~σπιτί μου~~
κι ἐγὼ δὲ θέλω σύντροφο μέσ' στὴ ~~σπίτι μου~~
αὐλή μου.

Κι ἀρένας πού τῆς ἔλεγε μὴ τὸν στενοχωρᾶτε
γιατ' ὅσα ὅν τῆς κάμετε τοῦ Πάσχα θὰ γιατρέψει.
Καὶ ἡ Μαρία ἀπάντα παντρεύτηκε τὸν Κανακάρη
καὶ Γιάνναρος ἐμπήκανε γιὰ ἐδῶ στὴ μανούλα μου.
Κι ὁ Χάρος τοῦ Μαρκοῦ δὲν ἀφοδιάζει τὰ χρόνια
τὸ Γιάνναρο δὲν ἤθελε γιατὶ τὸν ~~ἀγάπη~~ εἶπε
ρίζικα.

Ἡ Δόνα ἦταν μαυρὰ καὶ ὡραία καὶ ἔρίχνε
τὸ Γιάνναρο δὲν ἤθελε γιατὶ τὸν ἀγαποῦσε.
Κι ὁ Μιχάλης ὁ Κοντός μὲ τ' ἄσπρο καπουτάκι
καὶ ἡ ἀνεψιὰ τοῦ λέγε πάρε το τὸ Λαδάκι.
Παντρεύτην' Δεκαπέντε μου καὶ πάρε τὸ Λαδάκι
ὅλοι τσοπόζει ἀπὸ μᾶς αὐτὸ τὸ Πολιτάκι.
Παντρεύω Δεκαπέντε μου καὶ ἄμε νὰ διαβάζῃς
ἐλᾶ χαράχτι κάβουκο νὰ βγάζῃς ἀγγελίδες.

Σὰν τὴ δικά μας τὴ δική σου τὴν ἀποσβολεμένη
ὅλες τὸ λαδάκι μὲ ἄλλες σὴν Καμένη (ἐπαύ).

(Μαρουλὼ Βαρβαλιώτη, ἐτῶν 86, ἀγροκόρμαλος. Τὸν
αὐτοκινητικὰ Ἔξω Γωνιᾶς, μεταξὺ αὐτὸ καὶ
Μέγα Γωνιάν. Πὴν ρίγα τὴν εἶχα μαζὶ ἀπὸ τὸν
ἄνδρα της ~~τὸν~~ παλιὸν Ἔξω Γωνιᾶς)

Ἕνα Σαββάτο βράδυ μιὰ Κυριακὴ πρωΐ
ἐπιασάμε ὁ μαγερίκος νὰ σοὺ σὲ νησί.
Στὸ ἄρμο τοῦ γυρνάω γιὰ βραχὴ μὲ σιάτσε
νύφη μου νὰ φᾶμε δὺο πρωϊνὸ τὸ βρῦ.
Ἐκεῖ ἤμουν ἕνα σύρμο καὶ ἤβρανε σὸν ὑπνάκο
κοντὰ καὶ σὲ αὐτὸν καὶ φωνάζει.
Καὶ ὁ μαγερίκος ἔλα γιὰ φαΐτσα σοὺς λέγει
χαρῆτε σεῖς τὸ νέο καὶ γέρε τὸν καιρό
νέοι καὶ νιὲς χαρῆτε
μαζὶ μὲν παντρεῖτε
γιατὶ σιάρρη λαβαίνει
ἀπαὶ δὲ χαρῆμε πιά.
Καὶ αὐτὸ τὸ ἔλεγαν στὰ μάγουλο.

(Μαρουλὼ Μπαρμπή, ἐτῶν 81, ἐκ τοῦ αὐτοκινητικοῦ
Ἔξω Γωνιᾶς 25)

Δεκέμβριος

Μηδίσα σου ἔβαλα στὸ βουνὸ τὰ μῆλα ξεβγαίνω
τὰ μῆλα σα λιμπίστηκα μὲ τὸ βουνὸ φθάνω.
Καὶ σὰ φθάσω τὸ βουνὸ, βαρῶ τὸ μακοπάτι.
Μὲ γνωρίσει μ' ἔβγαλε σ' ἕνα ρημοκλησάκι
ποὺ εἶχε ἁφάνια μνήματα ἀθέριστα κι ἀξαλήφ-
ιστα.
Ὡς μῆλα σαράντα ξεχωρίστὰ ἀσὸ τ' ἄλλα
ἐμέ τὸ ἄντρο μου καὶ βρῶμα μου καὶ βαριανάσα μου.
Ἀ! ἔβγαλε μυρτιὰ καὶ βρῶμ μου καὶ βαριανάσα μου,
σὰν ἐν' τὸ χάρο σου ἀμὲ κ' ἡ πλάκα σου μέ-
βρωμη.
Δὲν εἶν' τὸ χάρο μου ποὺ κ' ἡ πλάκα μου
μεγάλη
μόν' ἔρθῃ κι μ' ἐπάτησε δυόκω στὸ κεφάλι
Πάλι δὲν ἤμουν κ' ἐγὼ πού, δὲν ἤμουν ψυχούλα
Πάλι δὲν ἤθαρρέχθη τὴ νύχτα στὸ ξεγράφι.
Πάλι δὲν ἠθαρρέχθηκα τὴ νύχτα μέσ' στὶς
ἐρμάδες
κ' ἐμοιρολόγησα κ' ἔρισμα ξανδίξῃ καὶ χ—
μαυρομάτες.
Κι αὐτὰ τοὺ λέγανε οἱ ἐρμάδες γυναῖκες σου
μάγκα.

(ἀπὸ τὴν αὐτὴν ὑπογραφή)

Πρεγκάδι

Ένα δεβδάλ βράδυ, μιά Κυριακή ψραί-
σκιαζε ὁ ἀέρας μιά δαλωσιὰ νηό.
Βλέπω μιὰ Παρμιανέζα σὲ γαμψράκια
γύρνα μ' ἐδιαλέγανε.
Πῆγε γιὰ Παρμιανέζα τὸ γύμι Δρισιανή
νὰ βάλγουσι δεβδάλ ν' ἀγοράζη Κυριακή
μιὰ νὰ μεταλαβαίνη Χριστούγεννα λαμπρή.
Ρέα νὰ τὸ θωρῶ κι μένανε νὰ δῶ τί θὰ γενῆ.
Μάνα Ρωμιός μ' ἔβγαλε νὰ γίνω χριστιανή.
Καλλιὰ χω θυγατέρα κι Παύρια τὸ σωστὸ
μπρὰ τὸ λόγο σου ἐσύ, νὰ τὸ ξαναπῆς.
Σαν ἀερόστατο μάννα μου σὲ βαριὰ
οὔτε γαμψὸ νὰ ἔβγη οὔτε μιὰ γαμψιά
μόνο νὰ μὲ ψέρνη σπὸ ρωμαίικα μιλιὰ,
σὰν χα ὁμορφιὰ κυρίας γιὰ νὰ μὲ μιγάνουν
μιὰ ὁμορφιὰ καμμιὰ γιὰ νὰ μὲ δάγουνε.
Κι ὅπου σὰν μ' ἀγάπα νὰ ἔχη τὸ κρίμα μου
κι ἐμένα σὰν μ' ἐγάπα σπὸ καρδιά μου.

~~Κυρ Δήμο καβρὶ~~

Κυρ Δήμο καβρὶ ἄγγλο σημειοφορικὸ ὡς:
Ἡ μάννα σὰν μ' ἀγάπα νὰ ἔχη τὸ κρίμα μου
κι ὅπως ~~τὸν~~ σὰν μ' ἀγάπα νὰ ρθῆ
σὸ γνῶμα μου.

(Μόχλα φουστέρι, είδος ζ, Της Πανηγύρεως
Έξω Γωνιάς. Εξωκλήσι εις τη μέση Γωνιάς.
Είναι 24 χρόνια απ' τα πανηγύρια).

Κυνηγός δυνατός τα 'δειν μια φορά
αι 'έπιασε να ανανεώση μια πρωτομηνιά.
Πηγαίνει μοναχός μέσα με λαγωνικό
βυσί και σπρωκάτο μια μικρή νεράιδα.
Καμαρώνει καμαρωτά τ' άλογό του ευθύς
τ' άλογο δε μιλάει αλλά αυτός το πρωτομηνιάτικο
αυτό.
Τ' άλογό μου δ' αυτό λέγω, γιατί δε μιλούμε
γιατί εσύ σαν ψαλτική ζωγραφιά τα μέδιξες.
Καλπάζουσι και όρθο και ωσαννάμε μπρος
ώρες-ώρες και λαγωνικό του σ' άγαλμα απ' όπισθε.
Πιάς τα όρνια τα ωσαννάνα τα θαν' ανωφελώς
γιατί σήμερα αυτός χρόνια είχε και δεκανός.
~~Καλπάζουσι το όρνιο~~ Το φαΐνηκε στα χόρτα
το πρωτάκι μου αυτό
και μεσ' στο αμάξωμα έτσι μου 'λανε
θραυστό.

(Μαρασλή Μανθήνη, είδος 81
Από κοντά το χειρ.

ἀπεδέχτησαν

Τραγούδι.

Μιὰ Δευτέρη καινούστηκε νὰ κάμῃ γιὸ Τρεχτή
Σαββάτο γραντιόνια καὶ Κυριακὴ βαφτίσι,
μαὶ τὴ Δευτέρα ζήτησε κουμπάρα γιὰ νὰ κόψῃ.
Τὴν Τρίτη βγῆκε μὲ σαλὶ Τετάρτη μὲ καντάρι
τὴν Πέμπτη τὸ καινούργιονε σπίτι νὰ σωθῇ.

. . . . . .

Κ' ἡ ἔρημη ἀπελέβεχε ἀπὸ τὸ παραθύρι.
Γιὰ εὐτὰ σωπὲ κυρὰ μὴν τὸ πῇ κανεὶς μήν τὸ πληροφορεθῇ,
νὰ μὴν τὸ μάθῃ ὁ βασιλιὰς καὶ κόψῃ τὸ κεφάλι μου.

. . . . . .

Χίλιοι τὸν πιάνουν ἀπὸ μπρός καὶ δυὸ χιλιάδες πίσω.
Ἔλεω ἐβγάλτε νὰ μὴ σκοτωθῇ ἀπὸ τὸ παραθύρι τῆς ἔρημης του.

(μετὰ τὴν αὐτὴ)

Τραγούδι.

Κωνσταντὴς ἤτανε καὶ εἶχε καράβι ἑτοιμασία.
Ἄμμωσε ἕνα παπᾶ πνευματικὸ του
γιὰ νὰ δῇ ἐὰν εἶναι ἀρεστὸ τοῦ Θεοῦ.
Καὶ αὐτὸς ὁ παπᾶς δὲν ἠμπόρεσε
καὶ ἔκλαιγε ὁ παλιόπαπας νὰ τὸν ἀκούσῃς.
Πάνω αὐτὸ καὶ πάλε γράμμα τοῦ ἀνοίγουν τὸν
καὶ τοῦ γράφει:

άπονος Μανέττα τό τί ἔρίμ,
μέ ἄλλον ἄντρα ἡ γυναίκα σου ἐπουρανίδη.
Στό κατόπρό του (σιγόντι) σκέφθη καί τό διαβῆ
καί γελαία κι ἀνεστενάξε.
Τοῦ χρειάζετ νά κάθη τό ζήνε ἐπουράνη
κόρη ὄμορφη νά ζήνε θνατή.
Ἤπορε αὐτή ἀνθρώπων νά κάνε νά ζήνε θνατῶν
κ καί θεή αὐτή!
Τί σκαμε τ' ἀντρός γα κι ἐμένα
ἄλλα τοῦ κακηχάνη μέ θνατόν.
Δέν τό ἔχω γιά τή ζωή μα
μόνο γιά τό σκληθῶ
μικρό κορί μα.
Δά ἔχω χάνα δέ ἔχω κόρι
δέ ἔχω ἀνθρώπι ἀπό ἀγαθρίδια
νά κάμω τοῦ Μανέττα ὅ,τι τοῦ ἀρέσαν.

(κόρη μή κάνεις ἀγκριφνιάρη)

Τραγούδι.

Ὁ κανένας μου ἀρρώστησε σαν καραβιά πλέχτρα
δέ ἔχει κόρη φάννα νά τοῦ κλαῖ γιάτρα νά τόν γιατρέψει.
Κι ὁ κυρτάκης τοῦ μέσα θάλασσα ἀπάνω κανένα,
σήκωσε ἀπάνω κάτω μου κι ἀφουγκράστη μου
νά κατωφέρνη τό μικρό νά σκάσω ζήνεια.
Φέρτε γιό δό νά σκαλώ κι κατόπερα νά κέτσω

Φέρτε τη χέρα τη χεντή, και τ' άρχιρο κουμπάρο
νά κουμπαστάρω τό χαιρέ νά σπάσωμε λιμάνι,
νά βγη ο καϊμός γιά πιό και μάγισσες χαρούμενα
και τά μικρά καπόσυρα νά σκάγουνε τό μυρμήγκι.
Νύ μήν τό σκάγουνε ταχιά άντε μικρό λιγάκι
μι αδρό δρά του μπήρ τη πάντα του βρισιά
σ' ώνα παραδρόμι
νά μοσάση ο ήλιος τό πρωί τό βράδυ τ' αγερόπι.
(Ελιά δανίζη, στύφο, αγράμματος)

Τραγούδι

Σε' άντικρυνό μας τό χωριό ο ήλιος δέν τό πιάνει,
ο Γιάννης δίνει τό Μαρίν και τό Μαρίν τό Γιάννη.
Κ' άμ' αγαπιούνται σάν τρελοί και κάτσαν τα δανίζει
ο ένας σαν άγριο θέ μιλή, θ' μέση τό κρατεί του.
Κ' έτσι κουβένα σύ κοντά ερπίδα δέ τα μένει
ο πού τη νέα γυρεύει και πα' τό πό τρελαίνει.
Μιά μέρα ήτο και μιά βραδιά σου ήτο μεγάλο

δάκρυ

ημπήκα στή αγγαδιά ο νύφη μη νά άντάρα.
Γιάννη τ' ουζερί μ' Μαρού μιά μέση σε άφίνει
τη Κυριακή μέσ' στό χωριό ο γάτος της δα' χύμ.
Μ' εσσού ο Γιάννης τη ρωτά σαι δα' χη τό λαιμό χάρι
Πα χύμι αυτή καμάρωτα: εγώ μεν σύ δα' πανηγύρω
μέ άγριο σαμπρέλι.

Πετίτα: Γιάννη σὰν παγί ἐμαθές καὶ τὸν
σκοπό
τὴ θάνατο τὴ ἀντοκτονημρά κι ἡ ὄψι τα χλομιάζει.
Μαρίω χωρὶς νὰ σὲ κράω, νὰ τὴ μαρέλο μ' ἀνοίγω
δὸ χείλια λίγα σ' ἄγαλο ἀνατρεύγητα νὰ σὲ
ἐρίγω.

Θὰ μήτε; ὠχὲ γιὰ μὰ δὲ θὰ. Κάτσε κανὲ
μου μιὰ
σιὸ ἔβδα νὰ δῶ ἂν μ' ἀγαπᾶς τὸ σπάσεις μαι-
μιές
Θὰ ἤθελα χρόνος νὰ σιὸ σου μήτε ἀφαντεύγω
νὰ σ' ἀγαπῶ νὰ μ' ἀγαπᾶς μὲ τσοὶ μιᾶς π
μονάχα.

Κ' ἡ νύφη μήτε προσεχή καὶ σὰν εἶδε τὸ γράψη
κι ὁ Γιάννης τὸ Μαρίω ἐρμὶ κι τὸ Μαρίω τὸ
Γιάννη.

(Μακεδὼ Μακρινῆ, ἐτῶν 81

Τραγούδι.

Τοῦ χωριοῦ μοῦ κανρώσετε καὶ ἀλάφενα
προσευχητά
προσευχητὰ σὲ κυρὰν τὰ μάτια μου
κ' ἡ ἀδελφή σου τὸ 'κοπε νὰ λέγε ξημερώνει
προσευχητὰ σὲ κυρὰ τὰ χέρια
μου.

Πιανέι δύο φίδια βενιζελικά, πιάνει τά τηγανίζει.
Ἕνα κύμα νὰ φᾶι φαΐ γιὰ τηγανισμένα,
μπροστηγμὰ σ' ἀγαῦ τὰ μάθει καλά.
Ὁ σουλτὰν ἄγγλο νεό, νὰ φᾶι τὸ φαρμάκι.
Ἐλὲ νηρὸ δὲ βρίσκεται ἄλλο μπρὰ νὰ πιεῖ τὴ
προστηγμὰ σ' ἀγαῦ τὰ γίδια του

(Ἐλιὰ ~~Μεδίνου~~ Βενιζέλη, ἐτῶν 60, ἀδράγματος.

Τραγούδι

Στὴ Σμύρνη τὸ Μπορνόβα ἤτανε ζενικό
τὸ φανικὸ φτάνει γιὰ μιὰ Κατερινιώ,
σὰν ἤταξο τὸ Μάνη γιὰ τὸ Παναγιανό.
Ἐννιὰ σουλτὰς τὴν δίνει καὶ δεκὰ τὴ μετρᾶ
τὴν ξαναδιαφώνα τὴν τρώει στὴν καρδιά.
Ἀλλ' ἀκλὲ πατερὰ ὅτι τὴ ἄγγλος καλά,
ὡὰ ἠσυχώσῃ τὴ φάννα μ' ἐμεῖνα' ὀρφανά.
Τί νὰ σοῦ κάνω, γέρο, σὺ τὰ ὄβε καὶ αὐτὴ
τὰ σύκα τὰ καρύδια καὶ τὸ βυνὸ μπρασί.
Κι ὅπου τὴν ἐπερνοῦσε ἀπὸ τὸν Παναγιά
ἐβγήκαν ὅλοι ἀγάλια γιὰλες καὶ παλιά.
Ὅπου τὴν ἀκουβάλαν σὰν τὴ σκάλες τὴς
ἔκαμε μιὰ ρο δίμα σ' μαζεύτης λες.
Κι αὐτὸ τὸ τραγουδᾶνε ἀκόμη σήμερα.

(μετὰ τὴν ἀνωμοτορνησίας).

Τραγούδι

Δώδεκα χρονῶ κορίτσι χήρα σάλε σὴ μάννα της
τὰ στεφάνια σὲν σοδιά της κ' ἔκλαιγε τ' ἄντρα της.
Καὶ ἡ μάννα της τῆς ἔλεγε, σώπα κυρᾶ μου μὴ
λυπᾶ καὶ μὴ κλαῖς
σπίτια καὶ σεργιανίζει εἶσαι καὶ ξανανυφεύγεσαι.
Καλὲ μάννα τί μοῦ λέεις, σὺς δὲ ξαναπαντρεύω,
σὰν τὸ ἀρραβώνι μου ἄντρα ποὺ δὲ τὸν ξαναβρῶ.

(Μαργιὼ Μαδρωνῶ, ἐτῶν 81

Μάννα μ' ὅπλα μ' ἐγέννησες γιατί δὲ μοῦ τὰ ἔδωσες
σὴν ἐχθρὶ ὁ πόνος βιάζανα σὴν ἔχω ὁ πόνος πίκρες

Τραγούδες ἤξερα δραχμὴ κ' ἔνα ἐβδομηντάρι
ἔδωσαν τὰ Μακρυγιάννου νὰ δώσῃ τὸ μαχαίρι.
Καὶ ὁ Μαθιὸς δὲν τὸ 'δινε νὰ τὸ μαχαιρώσῃ
νὰ τὸ σαχίνῃ σὸ κεφάλι κ' ἀνθιβολὴ νὰ μὴ γροικήσῃ.
Καὶ τὸ μαχαίρι γόγγυσε
μοῦχαν τ' ἀηδόνι μας κ' ἐΐδα κανὲ γραφτὸ σου
νὰ σὲ λαΐξω μὰ καλὰ νὰ δῶ τὸ ἀσπρό σου.

(Ἑλλὰς Δανάλη, ἐτῶν 60, ἀγράμματος

Τραγούδι

Μιὰ χήρα κόρη γαμοκαὶ μιὰς χήρας κόρη ὠσπλάνα
κ' ἡ μάννα τῆς φωνάζουσανε γὲ τὰ μαχαίρια στὸ χέρι.

Πενδίνης δυστέρα μου καὶ δὲν μοῦ παραγγέλνει.
Ἤτανε ὁ ἄντρας τριάντα χρόνια σιγκτὸς καὶ τ' ἔρεξε μέρες
σὰν ἀνεκρέτικος τὰ ἔκαμνε.
Μάννα σὰν ἔφθη ὁ Κωσταντὴς μὴ λὲ τὸ ἀσουβίζης
βάλε Τραπέζη νὰ χαίρη μανταλὶ νὰ φᾶνε
καὶ τὸ ποτήρι σοῦ δὰ πιῆ μαῦρο κι ἀρεχνιασμένο.
Κι ὁ Κωσταντὴς ἀνέβαινε σ' ἄλογο μαβαλχάρης.
Σταυρὸ θωρῶ σὲ σπίτι μου παιδὶ σὲ σπίτι μου
ἢ ψυλλερὰ μου ἠσούδωσε ἢ ψωτερὸ μου ἔχάνη
ἢ αὐτὸ τοὺ μοναχάδι μου πανένας ἐσκοτώθη.
Δὲν εἶνε βέσα τ' ἀλόγου του σὰν ἡ Γιώργη παίνει,
Βρίσκει τὸν πρωτομάστορη κ' ἤμουνε τὸ μνημόρι.
Νὰ ζήσῃς πρωτομάστορη τίνος εἶν' τὸ μνημόρι.
Νὰ ζῇς καὶ νὰ ζῇ κ' ἐμὲ βέβαια τίνος εἶνε.
Νὰ ζήσῃς, πρωτομάστορη μοῦ λὲς τὴ τίνος εἶνε.
Τὰ Κωνσταντίνου ~~τὸν κ~~ τὴν καλὴ τὰ Νικολαντρεμένου
ποὺ ἤτο τρεῖς μῆνες βασιλιᾶς, τριάντα χρόνια σιγκτὸς
καὶ σήμερα τὴ γυναῖκα του τὴ λιγοστὴ σηκώνει.
Νὰ ζήσῃς πρωτομάστορη λέγε τὸ σὺ μιγύ,
νὰ τὴ μαθεύ τὸ νὰ φαρδύνῃ δὲν τὸ χωρεῖ μέσα
Μὶ αὐτὴ τὴ γυάλα τὴ δεξιὰ ἔνα παραθυράκι
νὰ χωνεύῃ ὁ ἥλιος τὸ πρωὶ τὸ κρύο τ' ἀγεράκι.
Κι αὐτὸ τὸ δεξιὸ τὸ μέρος μιὰ κρυστάλλινη
βρύσι
~~βρύση~~

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ούτε χα αγαπώ εσένα μεριά να σοι γράφω τόσο-
σους.
Έλα στο μάτι το Περιστέρι, αν θέχαμε γρα-
φεία να σας να περιμένουμε.

Μαρτίου Μαδριτίου έτους 81

Ήρθε μια γριά γριούλα για να ξαγορεύσει
για να πει τα κρίματά της ίσια και σχωρεμό.
Πώς γριά γριούλα εγώ
θα να ξαγορεύω
αυτά και τα κρίματά τους αυτά ναι
τα σχωρώ.
Καλή μέρα παπά Μανόλη τι τον κάνετε και τη
δική Μανόλη;
Ήρθε νύχτωσε για να ξαγορευθεί
να μας πει τα κρίματά της τη ίσια και σχωρεμό
Να ο άγγελος της βουή και της ψυχής του,
να μας πει τα κρίματά του ίσια και σχωρεμό.
Έτσας νέα μ' αγαπούσε τα δικά σου κι εγώ
~~και αυτές εν' οι αμαρτίες όσον ήρθα~~
και μ' έφτιαχνε στο σώμα τον εξίσου
τη εμού
και αυτές εν' οι αμαρτίες και ήρθα να σου πω.
Το εμί δεν είναι κρίμα είναι αρετή ξενιτιά

σαι γιὰ νὰ στέγνω σοῦ μου καὶ σοταμαικός.
Καμί σπόδαινε σόσα γιὰ μὴ τὸ μάτι ἡ γειτονιά
καὶ τὸ σπίτι σου δὲ σποπὸν καὶ σοῦ μόχη τὰ μαγγιά.
Τὰ μαγγιά καὶ τὰ γιὰ μόχη τὸ καπέλο νὰ ἐφῶ
μιὰ σοῦ τὰ δικά γιὰ χάμια δὲ νὰ ἔχη χρυσό.
Ἡ χρυσὴ γιὰ νὰ σεκάζη καὶ νὰ σόν γύρνα
καὶ νὰ σὲ σὴν ἀγκαλιὰ τὴν δική σου ἀσπιλιά.
Μὴ μοῦ δόγοσαφάσαι, νὰ σοῦδω καὶ νὰ τρέχω
μ' ὅσα ἔχω νὰ μετανοιώσω μοῦχα σοῦ πεπὰ νὰ δέξ.

(σαμὰ τὴν αὐτὴ μ' ἄνω πληροφορητέρ

Ἐμὺ μ' ἐνόης χαρὰ νὰ δεῖ
μανοιχτὰ σου καὶ ξανὰ
~~σοῦ χαρὰ~~ μὰ ἐσὺ σοῦ μὲ σκληρύνη
μιὰ χαρὰ ν' ἄνα μαχαίρι.
Ρίχνω σὴν πρώτη μαχαιριὰ
γιὰ Χριστὲ καὶ Παναγιά
μὲ καὶ βγάζω τρία νοσταγὰ
καὶ σὲ τρία σπὸ κρασί.
Ἡ μιὰ ἔσκασε ἄσπρο χαμαρὰ
τάσκα τὸ νοῦ γιὰ Παναγιά
Καὶ ἡ ἄλλη ἀπὸ τὸ Δοχεῖο
σὰ χαϊμαγμένα κόκκι.
Κι ἡ ἄλλη ἡ μικρότερη
σοῦ ἔβγε ὁλόφρεσκη

και γιὰ 'γαάπησα μ' ἐγώ
γιὰ νὰ γιὰ ὠρέω δύ μαγρω

(Ἐλαία Δανέζη, ἐτῶν 60, ἀγράμματος)

Κάθιο γάννα πάντρεγέ με
θὰ τὸ νοικοκυρέγω με.
Νὰ σὰ δίνω ζαγαρράκι
ἔμορφο παλληκαράκι;
Δὲ τὸ θέλω τὸν ζαγαρένη
γιατί βραγάει αὐτοιὰ τὸ βράδυ.
Νὰ σὰ δίνω μωλεκοῦλα
ἔμορφο παλληκαράκι;
Δὲ τὸ θέλω τὸν μωλεκούλη
γιατί βραγάει σὰν κατσίκι.
Νὰ σὰ δίνω τὸν καπετάνο
ἔμορφο παλληκαράκι;
Κάθε γάννα σοῦ τὸ βρίσκει,
μέσα στὴ γαρδιά μου μπάκει.
Πάντα εἶναι ζαντογαρένο
κ' ἔρχεται φορέσια τὸ καμπάνο.

(Μαρούλω Μαδρινάκη, ἐτῶν 81..)

Ὁ κόσμος εἶναι δικαιοσύνη τὸ πωρινό του
κι ὁ χάρος εἶναι τρυγητὴς καὶ κλαίνε τὰ μαῦρά του.

Χάρε τὸ ἄδλιο κορμὶ γιατὶ τὸ βασανίζει
σὰ δὲν τὸν κλαίνε μήτε γιὰ σὰ δὲν τοῦ γιὰ χάρη.

Τί ὄφελο ἔχεις ἀπὸ τὰ μέτρα κόσμο καὶ μ' ἀφίνεις
θέλει μὰ μεγαλόνοιαρε ψυχὴ γιὰ μιὰ μοίρα.

Αὐτὸ τὸ ἔχω δὲν τὸ ξαμοιρα ποτὲ νὰ τὸ φωνάξω
κι ἂν λίμπα δὲ σπρωτὰ σιμὰ νὰ μὴν ἀνασταίνω

Αὐτὸ τὸ ἔχω δὲ σὲ πῶ μέσα ἡ καρδιὰ μου κλαίει
σὰν κλάψω τὸ κορμάκι μου μ' ἀδράχτου δὲ τὸ λέει.

Θὰ πάρω ὄργανο καὶ βιολὶ νὰ πάρω ἕνα σπήλιο
νὰ βάλω τὰ μεράκια μου νὰ μὴ δικαιοῦν ἥλιο.

Τὸν ἥλιο κι ἂν μοιράζουνε τὸ μέρος τὸ δικό μου
τὸ θέλω κι ἀκέριο σκοτάδι κι εἶναι ἡ καρδιὰ μου.

Ὅλος ὁ κόσμος χαίρεται κι ἐγὼ μονάχα μόνο
γιατ' ἔχω μέσα στὴν καρδιὰ ἕνα ἀγκάθι πόνο

Ἀπόψε ἐμπαινοβγαίνει χαρὰ μὲ τραγουδάει

μά νά μέ καῆς δι' μαρᾶ μού μέ φοκέτζι.

Δά' τά κομμάτια βάτανα μι ἀδ' τά κομμάτια
πάλι
ὡς ζά χαρί τό ἄγραφα ὁ κύρμος νά τό μάθῃ.

Βάσανα πίκρες καί καημό ὥστε νά ζῶ δέ νά ζῶ
δέ ρθῃ καιρός νά πάγωνε ὅταν δέ μοῦ σκιά
τάφο

Τό καημένι μου καρδιά βαλτά ἀπ' ν' ἡ λύμη σου
στόν κόσμο τόσο βυσάνια οἱ ἀνθρωπαγμοί σου

Ἀπαρνήθη δίβρα καί πῆρα λυπημένα
καί ζέρω πού ἐχάλυμε ὁ χάρος γιά τά μένα

Τίχη μου ἀπάρτο ἀκρί μαζί μου ἀνάπα
σ' ἐμέ ἠσουνάζετε ἄλλη σαν τήν καπιά

(Περί τῆς αὐτῆς διαφορατιᾶς)

Ὁ μέρμηγκας ἐμπρόβαλε ἀπό τό παραθύρι
τοῦ φίλου μου μέ κάτι νά σοῦ δῶ μυρμουδιά.
Πού νά φορῶ μαῦρο νά κλάω μανούλα
νά βγῶ τά καλάμια μου νά μήν τά τρώνε τά
(περί τῆς αὐτῆς γυναίκας)

Ο τζίτζικας πλάπωσε
μάϊρη ρόγα γάλιτσε,
μάϊρη κι αφράμενη
τσάμω τό καλό ποχί.
Ἐλιά Δανίζη

Τή τριβί τριβίτσα
τή παλμακαρίτσα

Τή τριβί τριβίτσα
τή παλμακαρίτσα
τά σαγιά κι ή μαϊτσα.
Ἄλογο ἠπιάσαμε
θά γυρίσου γιά σένα γιά ὁ μεσάργιας τζίτζικας

Καλό ἄλογο πλεσταρωτό ζο γρεμνιμένη ἀπό τό ὑπ' ἀρ. 2 τραγούδι καί ἄκρη τό ἐπό ἀρ. 1.

Σόλα σέ βγιώνω στό σταυρό χριστέ μου μεμασμένο
κι τό ἀγνό σου τό κορμί στό δίμα δουλεμένο
κι βγιώνω στό κεφάλι σου ἀγκαθένο στεφάνι
μαραίνεσ' ή κεφαλή σου κι ἀπ' ὅλο σου τό χάνη.
Κλάει μέ ἔχασε στό νά τό σπίτι τά φιλιτσάνια
οἱ ἀγγελοί κ' ἡ Παναγιά κι τά μυρολογάνε.

Τὸ ξύδι, καὶ σὲ κούπα σὰν ἀντὶ τὸ μάννα
πάλι γέ πόνου ἀλγήματ καὶ δάκρυα σωτήρα.
Γιατὶ σβυὴ σαν τὴ βλαὴ ὀλημερὶς ἐσβύνει
παράχτια τὰ ἀνήφαντα υἱὸ ἥλιος ἀσκιάτος.
Κι ὅλος ὁ κόσμος μὲ καημὸ κυροστὰ σαν γοργάδι
ἔκλωβι αἰγὲ τὰ πόδια σαν καὶ ἡμέρα καὶ δαμπρὸ
Χριστὲ σὰ μεταδίγματ τὸ αἷμα σαν νὰ χύσῃς
κι ἀπ' ἀμαρτίες σαβανὲς ὅλες νὰ ἐξαλείψῃς.
Λυχάρετ π' ἔβγῃς, Χριστέ, τὰ ἀμφιάματα μας
κι ἀπ' ἐγκόσμιες σάπιους μὲ ὅλη τὴ μεγάλη μας.

(Παπάδιαμαντος Μελισσηνὸ Μανδρινοῦ, ἐτῶν 8)

Ἀνοίγω δίσκο ἀγνὴ τὰ σωτικά μου χρόνια
τὰ ἀνοιγνεῖν καὶ ἐσωκεῖν τὰ σά καὶ ἀναγγελῶ
Βάτο σὲ κῆπ Μωϋσῆ σὲ ὄρος καιομένη
μυρτιὰ καὶ βασίλισσα τριανταφυλλούνη.
Γένη ἀλλοιῶν σὲ γένετ καὶ τάξη πῶ ἀγγέλων
χαῖρε θεόνυμη καὶ χαρὰ δόξα τῶν ἀγγέλων.
Δῶρο προσφέρω λογικὸ κόρη χαριτωμένη
μὲ τὸ δεκτὸν τῶ θεῶ εἶδα γραφομένη.
Εὐχαριστῶ σὲ Δέσποινα σὰν σ' ἔχω βοηθειά μου
κι ὅλη σὲ λόγια ἐνσάρκωσε στὴ γῆ
ὡραιότητά μου.
Δυνὴ ὥρεξε καὶ χαρὰ καὶ ὡς τέλος ὡραιότης

και δυρακιό παλάτσιο τοῦ γόνα βαστῶ.
Ἰάσπερι τὸ δῶρο σου μὲ ξηγημένη
καὶ φώκιαδ' ἐγὼ τὴ γυφτιὰ μόνη ἀξογημένη.
Θανιμάζομαι τὴ χάρι σου σὰ σ' ἄγγιξα μπουλὰ
καὶ ξυπνᾶς ἐμέ, δίπλανα, καὶ νύχτα καὶ μέρα.
Κυρία καὶ βασίλισσα παρηγοριὰ μου
ἄπιαστη σὰν πεταλούδα ἐδῶ μὲς βασιλειά μου.
Μάρα ἐδῶ γυρίζω ἡ ξανάρχουσα

(μαζὶ τὴν αὐτὴ ἡ ἄλλη πληροφορία)

Δὲν ἀγάπα ἤρθε ὁ Γύφτος γιὰ νὰ φᾶνε
νὰ σκοτώσουν τὰ μάτια μ' ἤθελαν μ' ἔκλαψε σὰν
Λύγαινα. Καὶ ἡ Παναγία ἤκανε τὸ λάθος της
καὶ τὸ 'πε σὰν νύχτα ὁ Γύφτος ἐμαλώσανε
ἡ μάγισσα καὶ δὲν ἤθελαν νὰ φᾶνε μ' ἤλυσε.

(μαζὶ τὴν αὐτὴ).

~~Ἀπὸ τὰ Πύργο σὰ Γυφτιὰ ἤχασε ξαναρχάνει τὰ~~
~~γῆ~~

Ἀθήνας εἶναι μέσα σὲ βουνὸ μιὰ σκηνοπὴ
κοντὰ στὴ γῆ τὴ Γύφτισσα σὲ Κάστρο.
Ἐκεῖ ἤτανε γέρα μιὰ βασιλοπούλα καὶ ἤθρασε
ἡ τύχη της ὅτι δὲ θὰ ~~χαρτοβγάλτρα~~ μὲ ὄφελος
Γύφτισσα νὰ τὴν πάρει σύντροφο, νὰ συγκυνδυνεύει μαζί της.

Ὁ βασιλιὰς Δονάτο τὴν ἔπιασε καὶ τὴν ἔβαλε γιὰ
τὸ βασιλιὰ καὶ γιὰ γυναίκα καὶ τὴν πῆγε στὸ
Κατεχώ. Καὶ ἡτοίμασε τὸ βασιλικὸ σπίτι καὶ
ἑτοίμασε γιὰ δρόμο, σὰ σπίτια, γιὰ κονάκια,
ὅ,τι καλὰ ἤχωρε ἡ ἰπορτάρια γιὰ νὰ μεταφέρῃ.
Καὶ ἡτοίμασε βαρίδια, γιὰ νὰ βγάλῃ τὸ σιρίτι
νὰ πάῃ, νὰ ψεβασθῇ.
Τὸ ἤξερε αὐτὸ ἡ πατρίδα του. Σὲ διάστημα
ἠρεμίας τὸ βασιλιᾶ, ὥστε νὰ πράξουνε τὸν
βασιλιὰ νὰ φύγῃ κι᾽ οἱ μπορεῖ ἡτοίμασε. Ἀφοῦ
ἔγινε ἑτοιμασία, ἔβαλε νὰ τὸ σουβλίσουνε στὴ φωτιὰ νὰ
τὸν ἀναβγάσουνε ἥρεμα τὸ κρέας ν᾽ ἔφαγε.
Καὶ ἀφοῦ ἔφαγε ὁ λαὸς ὅτι ἀνεπαύσανε οἱ
Τοῦρκοι ἀφοῦ ἐσκοτώσανε τὸ βασιλιᾶ ν᾽ ἐσηκώθη
καὶ ν᾽ ἐβγῆκε. Καὶ ἔπιασε τὸ χωριό, τὸ κάστρο
τὸ καὶ ἀφοῦ τὸ ἔβγαλε τὸ τυχερό του ἔτσι τὸν
ἐσκοτώσανε αὐτὸ δά.
Ἀφοῦ ἐγυρίσανε οἱ Λάτροι ἐδῶ ἀπὸ τὴ
σφαγὴ καὶ ἐκάμανε χάλκινο καὶ τὸ ἔχουνε
ἀκόμα ἐδῶ μέσα ἀξιοθέατο. Φαίνονται οἱ ἀέρες...

(τέλος τῆς αὐτῆς)

Στό Μέσα βουνό τό λένε ἀσυπτάνο αὐτό τό μέρος.
Ἤρθανε δ' ξέφω ἀπ' ἐκεῖ τόπο μακρυνό ἀσυπτάδες. Ἤτο-
νε ὁ Γιάννης ~~Γρηγ~~ ~~γέροντας~~ Οἱ γρηῦ ἤτανε ἀπό μι-
νά καί μή φέρνανε στό Μέσα βουνό ν' ἐχτίσανε
~~γρηῦ~~ τίποτες καλύβες. Αὐτό μό νά ~~κοπιάζαν~~ κοπιάζαν Πού
ἀπού τό. Ἤχτίσανε φαΐνο, ἤχτίσανε στάνες... Κα-
ὅτ κόσα τσοί κανβηδάνε τίς πέτρες ἀπό τό
ζιμάνι στό Μέσα βουνό.
Τή νύχτα πλεατενίνανε ἀπ' Ἅγιο Μηνᾶ στό
Καμάρι μή πετουρήσουνε γιά νά μή τσοί δῶ
κανείς. Ἠμπορούσε ἐκεῖνο τό μέρος τ' ἀγρί
φίλησε, τά ἀρωγάτα μέ τή χιονοστιά κοντάνανε
σ' ἀσυπτάδες.
~~Κάποτε~~ Βάλανε σκύλους νά τσοί δώξανε ἀπό
δῶ τσοί ἀσυπτάδες, νά φύγουνε. Ἀπ' αὐτή τσοί
τσέσσερα ἠκούσανε ὁ ἕνας. Ὁ ἕνας σπ' ἦταν κυνηγός
μαί ἦταν ἄρος ἤβαλε ἐν φάσο ἀπάνω στή
δράστα μαί ἔσυρε. Οἱ δυό ἤφυγανε μέ τό
βαπόρι. Ἀπό τσοί χουνό ἤβλεπε κανείνα. Ἐξ τά
χεράκια δῶ ἠκοπαδάνε νά φάνε τό χόρτο
τσ' κατσίκια πιπρό, φυλάδα. Εἶναι ἀπόψη
γ' κατσίκια ὡραῖα ἀλλά τσοῦτα ὅπου
κρατᾶ σκύλο, χάνεται.
Πέρ τσοῦ δώξανε εἶχε ἕνας ἀπό τό χωριό Μέσα
Βρύση φαμίλια νά σβῆ τό χειμῶνα, τό ἄρος, σκαλί

αὐτὸ δὲν τὸ ἐβγάλανε. Πᾶ γιὰ δουλειὰ σε
αν τὸ βρῆ δὲ σοῦδάγη. Λέει ἂς τὰ κάνουν μ
ἂς σοῦδάνε. Καὶ τὰ εἶδε καὶ τὰ ἔβαλε. —

(ὡραία δική αὐτή)

Ἐκάμανε σχεδὰ χρόνια σὰν ἔφυγε χαρλαὶ ἐως Κα-
βαφεῖ. Καὶ ἀπόμεινε ἡ λυπημένη σὰν ψυχρία.

Πό εἶχαμε μεγάλη τὴ βράδυ σήμερα.

Παφης. Ὁ χάρος μὲ ἀγαπάει
σὲ ἀντίφορο χωρίζεται.

Τραγούδι

Στὴν ἀπέναντι τὸ χωριὸ ἔχω γραμμένη ἀπ' ἔξω
ἀπ' ἔξω καὶ μιὰ γυναῖκα π' ἀξίζει γιὰ πέντε ἄλλες.
Καὶ τὴν πρώτη τὴ βραδιὰ μοῦ ἔφαγε μία πρόβατα
καὶ τὴ δεύτερη βραδιὰ μία πρόβατα μὲ τ' ἀρνιά.
Καὶ τὴν τρίτη τὴ βραδιὰ μοῦ ἔβγαλε σκυλάκι
γύρω γύρω μὲ χαϊτάκι.
Καὶ τὴν τετάρτη βραδιὰ μοῦ ἔβγαλε κανίσκι
γύρω γύρω μὲ τὸ βέγο.
Καὶ τὴν πέμπτη τὴ βραδιὰ μοῦ ἔβγαλε γυναίκα
γύρω γύρω μὲ φλουριά.

Καὶ τὴ ἔχη τὴ κρεββάτι μαῦ ἔβγαινε ὁμορφιὰ
γύρω γύρω μὲ δαντέλλα.
Καὶ τὴ ἐβάφη κρεββάτι γύρω γύρω τὸ ξύλο
νὰ φιστάνια νὰ καπέλα
νὰ γοβύλια, νὰ ὀμπρέλα.

(Τσαμπούλα Σύρρου, ἐτῶν 71 ἀπὸ δημοτικῶν)

Μιὰ φορὰ ἦτανε ἕνας γέρος καὶ μιὰ γριὰ
καὶ εἶχανε μιὰ κόρη καὶ τὴν ἐλέγανε Δοξιά.
Δοξιά μου νὰ πηγαίνῃς ἀπ' τὸ σπιτικό
γιατὶ ἡ δασκάλα μὲ στέλνει στὸ πηγάδι γιὰ νερό.
Βαρὺ στάμνι μοῦ δίνει κακὸ σκοινὶ
γιὰ νὰ τῆς κόψω ἀφορμή.

(Ἐλλὰς Δανέζη, ἐτῶν 60, ἀγράμματος
Ἀπὸ τὴν Ἀνάφη ἦτανε μιὰ μου φιλενάδα καὶ τὸ
θημοῦντανε)

Ὦ Παναγιὰ μιὰ μεγάλη κρυὼ ἐπέρα τὴν ἔβδα
γιὰ νὰ τὴν κάνω τσιλαδιὰ[1] νὰ φάω ἕνα φηλτα.[2]

Τρῶτε τὰ ἀδέρφια μι ἀφίντε τὸ φουΐσσα
ἐμίλησα τὸν Νικηφὸ τὸν Ἐλύμπιο τὸ Μιχάλη.[3]

---

1) τσιλάδια = πηχτή, χαρτὶ κατ' μεγάλων καὶ τὸ κάνουν μὲ ξίδι.
2) φάγια διὰ κάποιον 3) φάγια διὰ τὸν γιατρὸ τοῦ παρακάτω, ὡς ἐξ ὅπου ἀναφέρεται τὸ πρῶτον δίστιχον.

Τραγούδι.

Στης ἀπριβιάς τὸ χαμπρό [illegible] πήρ' ἕνα νὰ παντρευτῶ
καὶ ἤπῆρα μιὰ γυναῖκα ποὺ ἤτρωτε γιὰ πέντε δέκα.
Καὶ τὴ πρώτη τὴ βραδιὰ τρώει μιὰ προβατίνα μὲ
δέκα ἀρνιά
Βρέ γυναῖκα ἀτιμονομία γιατί νὰ ἔρχει δυστυχία.
Ἄντρα μου ἔχω μαθημένη ἔτσι ἐδὰ ἡ ἀκαμένη.
Καὶ τὴ δεύτερη βραδιὰ γιὰ νὰ πιάσῃ τὸ δισκοπότι
μοσχάρι ἤθελε νὰ χάσῃ.
Καὶ τὴν ἔρδε στομαχιὰ καὶ ἠβαίρνει παλιά.
Ἄντρα μου τί δέ μοσχῶ / τρέξε ἔφερε τὸ γιατρό
γιατρικιὰ νὰ δυρίσῃ
ἴσως καὶ μὲ ξαφωστήσῃ.
Πρέχει ὁ ἄντρας της ὁ ἀκαμάτος
πολὺ στενοχωρεμένος.
Πρέχει φέρνει τὸ γιατρό
τρέχει φέρνει τὸ σωστικὸ (τὸ φαρμακοποιό)
μὲ τὸ φάρμακα στὸ χέρι.
Τί ἔχεις ὁμορφούλα μου;
Δὲ μοσχῶ γιατρὲ παλιά
Μήπως ἔχῃς στομαχιά;
Ὄχι δικένη μου τετόρα
ἄλλο τίποτι δὲ νερῶ,
δυὸ φτιούρφα κι τὸ πέτσος (τὸ καφάκι τῆς γαϊδούρας)

καὶ δυὸ ἀηλάδενες κοντύτερο,
κι ἀ μὴ λάχη κι ἄλλη πεῖνα
τρωῶ καὶ μιὰ πρεβάτινα.
Πολὺ τὸ ἤπια κι ὁ χαλκὸς
κὸ ἀστείδρομο νὰ τρῶς.
Φτάνοντε μὲ τὸ σουπιόρι
μὲ τὰ φάρμακα στὸ χέρι.
Καὶ τῆς λέγω ὁ ἄντρας της
κοὶ ἠμάδνα ἀντάρα της.
Δὲ νὰ βιάσωμε μαζί
νὰ φύγω δὲ νὰ μὲ ξανανῇς
ἀκαὶ νὰ πάω μαρτνὰ σου
νὰ μοῦ ἀνοιὼ τ' οὐσιά σα.
Καὶ σωπάτη καὶ φεύγει
καὶ τὴ φύκει λυπημένη.
(Μαρουλέα Μακρινᾶ, ἐτῶ 81

Ποιὰ σὺν ἐμένα σὺ κατεβαίνει
στὸ σ[illegible] μονάχη ἀὸ τὸ βουνό.
Μιὰ σὺν ~~ἤρθα~~ καὶ ἀγαπητὰ
καὶ χαχταρᾶτα νὰ τοὺ ἰδῶ.
Βαστᾶ κοὶ χέρι τὴ ~~κρίτσα~~,
ἕνα καλάϊ
κρίτσινα ξύλινη μυρωδιὰ
καὶ γιὰ σημάδι ἴων ἀρμῶν μας

Αὐτὴ μοῦ πρόσφερε νὰ τὴ νοικιάσω.
Δὲν ἀποδίδω σπίτι δὲ μὲ χωρίζει
σπίτι δὰ μ' ἀνάγκη νοικιασμένο τάζω μου
μόνη ἡ νὰ σοῦ 'χαμπου.

(Σαράντη)

Τὴ τύχη μοῦ τὴν θέλω χαζὴ νὰ σώνω ἐγὼ μπαμπάκη
νὰ βγάζη τὰ παπούτσια του ἀπάνω στὸ κρεββάτι μου.

Οἱ σεβαστοί γονεῖς μου δώσετε τὴν εὐχή σας
γιατί ἐτσιμώσανε πλέον οἱ παντρειές σας.

Ἡ νύφη ἔκανε τὸ δεντρί καὶ ὁ γαμπρὸς τὸ μῆλο
καρφώθηκε καὶ καρφώθηκα τὸ ἀσημένιο φύλλο.

Νύφη ὡραιότατη καὶ βροντὴ καὶ γυαλὶ καὶ βρύση
καὶ ὅλη τὴ χάρη τοῦ χριστοῦ ἀπάνω σου τὴν ἔχεις.

Γαμπρέ μου ἀγαπήσατε μὲ πλούτη καὶ μὲ κάλλη
καὶ μὲ ἀγάπη πολλὴ καὶ μὲ σοφὴ μεγάλη

Τὸ βρέξε μὴ μαδήσετε τ' ἀπάνω σαρκοῦλες
γιὰ δὲ φτάνει ὁ καιρός σας νὰ τὴ φροντίσετε

ἐγώ. (Δεύτερη ζήλεια

όλαν είναι καλλιτέχνης ο Σαντιάγο).

Δήμερο μαὶ φανίστηκε ~~πό βγιλον τ'άλιβράκι μας~~
→ ἀνάσταση μεγάλη
καὶ βγιώ τ'ἀλιβράκι μας μὲ τὸ χρυσὸ σταφάνι

Γαμπρέ μας σὲ σταυρώνω μιὰ χαρικιὰ μὲ κάνης
ὅπως λιναδιχειάζα μας νὰ μὴν τὴνε ξεχνάνης.

Τὸ νυφικὸ στολίσαμε μὲ πίτρες γιὰ διαμάντια
γιατὶ δὲ νὰ φλεγίσουνε τέσσερα μοῦρα μάλια.

Τὸ νυφικὸ στολίσαμε ἂς εἶναι καλὴ ὥρα
ὁ ἄγγελος ὁ Γαβριὴλ φῆ Τὰ ἁγιόρη Λύρα.

Τ'ἀνθόλια βλαστημᾶδων αὐτὰ στὰ δαχτυλίδια σας
νὰ εἶναι καμωμένα τὰ στεφανώματά σας.

Ἀμὴ ἀμὴ σταυρώνω
μὲ τοὺς κουμπάρους γιὰ καλό.

Γαμπρὸ μ' ὅνας σ'ἐγυρέβγανε αὐτὴ τὴ πάνω στράτα
τὰ πάγη σ'ἀνηφορίσανε μὲ ἀρκάς μὲ τ'ἄστρα.

Γαμπρὸς μας ρίζα καὶ κλαδὶ βγῆκε τῆς κυρὰ Δόξης
καλόστηρα τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν ἁρματολάδων

Ὁ ξένος μές' σαν ξενιτιά πρέπει νά βάγῃ μοῦρα
γιά νά χαριάβῃ ὁ ναγός μέ τῆ καρδιᾶ τή βαρειά.

Θαλασσα πικροθάλασσα καί πικροπικραμένη
ἄλοι σέ λένε θάλασσα κι ἐγώ σέ λέγω ἀδειανή

Νά 'χαν' ἡ θάλασσα στιφιά νά 'ταν πικραμένα
νά ἐρχόμουνα νά δ' ἄρισνα ἕνα καί νά μπαρκάδα

Τό ναυκιανή ξενιτιά ἀγάπα τα λάξηα
γιατ' ἔχω καί γυ Λιάπνε καί τά ωαιδιά γ' ἀπόμα

Εἶπα γιά πολλά καί σώνει
ἀφ λαλιάρι κι ἄμπ' ἀπόνι

Ἀρχή παραμυθιοῦ:
Κόκκινη κλωστή δεμένη
στήν ἀνέγγιχτη γυμνιένη
δίνω 'γω τή κλώστη μου νά γυρίσῃ
καί τήν καλή μου συντροφιά νά τήν καλοσωρίσῃ.
Καλοσώρα ὥρια ὥρα
μέ τά παλληκάρια ἄλλα
ἔχω μάγια ἀφροσύνη
καμαρώνω χωρίς μοῦρη
ἔχω κόσμο ὡραιοκάρια

που τρατσάνονε στ' αμπάρια.
(αλφά την αλλη μ' όλο πληροφορηφόρι)

311

Παραμύθι

Μια φορά κι ένα χωριό ήταν ένας γέρος και μια γριά κι είχανε τρία κορίτσια. Έφυγε ο γέρος κι' πήγαινε στο βουνό κι' έβαζε ξύλα. Και έβγαινε τα κόβανε κι' έκαιγανε γυρί κι έτρώγανε. Και μια τέτοια μέρα σηκώνεται στο βουνό και τα μαζώνει με ένα μουλάρι του με κόκκινο σάμαρο. Και ρωτάει τη γριά: Έχεις κορίτσια; Και λέει ότι ο γέρος έχω τρία κορίτσια. Δε μου φέρνεις τη μιά νύφη μας; Δεν αφήνω. Και πάνω τη μιά απ' τον ουρανό και τη φέρνει. Και μόλις απόσωσε και ήβγαλε τον γέρο μια φαγητά φλουριά. Πολύ έφυγε αυτός απ' τον τόπο κι πήγε σ, έφυγε ο γέρος. Δίνει στη γυναίκα του τα φλουριά δεν τα πάρη όπου θέλεις να 'χεις. Από κει πέρα κατηφόρισε τον κόσμο έτσι πάει. Έφυγε κι έκατσε στο βουνό. Χτυπάει μια βίτσα και βγαίνει μια σπίτα από το βουνό και μπήκε την έχωσε μέσα σε αυτό. Την είδε, γιατί δε θέλει σαρίκια μεγάλα, σ' σαρίκια χαλάει δε βάζει τα σε χτυπάνε τρεις

βοῆ καὶ ἀ' δὲ γιὰ ἀνοίξῃς, δὲ δικό του κόσμο μιά, δ' ἀνοίξῃ καὶ δὲ σὲ κόβω τὸ ζωμό σου.

Ἐκοψάνησε τὸ κορίτσι κ' ἔβγαλε αὐτός. Ἤταν σαράντα μερόνυχτα κ' ἤσουν τὸ ἠθρέψανε στὸ ψωμοῦ, ἠμοιρολόγανε. Δικό του ἀφέντης καὶ κάθε μέρα. Βρέθηκε τὸ κορίτσι κ' ἠμοιρολόγανε καὶ βάζει τὸ σταυρό του καὶ τοῦ κόβει τὸ ζωμό του.

Ἔβγαλε παγώνι. Πάει καὶ παρακαλεῖ τὸ ἄρχοντα τὴν ἄγγλη νὰ ἔρθει στὸ σπίτι. Τοῦ λέει δὲ μὰ στέρνεις καὶ τὴν ἄγγλη σου νὰ μείνει νὰ τὴ πάρω κοπρόσκυλα νὰ μὲ μαζὶ μὲ τὴν ἄγγλη σου ἐγώ; Ὁ γέρος τὰ ἀγρίεψε, θυμώνει, λέει τὸ σκυλί καὶ δὲ σκοτώνει;

Πότε, λέει, νὰ κάνω κ' ἐγώ. Παίρνει καὶ τὴν ἄγγλη τὴν κάνει καὶ δίνει μιὰ χαΐτα γέρος κ' ἔβγαλε ὁ γέρος τὴ μαχαιριὰ τὸ κόβει καὶ τὴν ἔβαλε στὸ πλάι ἀφήνει τὴν βγάζει μέσ' ἀπὸ αὐτή, τοῦ λέει τὰ ἴδια αὐτή. Ἐ, τί 'ναι τοῦ ἀρχόντη σκύλος καὶ ἐσύ?

Χλόνης.

Θὰ ἐλέω θὰ σκέπτεσαι μέσα, γιὰ ἀρνάκι ἔσυ δὲ λάσεις βέ γιὰ ἀνοίξῃς δὲ σὲ κόβω τὸ κεφάλι. Ἤμουν ἔξω σκέπτεσαι γέρος, κάτω χαμηλὰ κοιμόμουνα, δίνει τὸν ἀέρα καὶ κάθε μέρα

τὴν κόρη τὸ κεφάλι, τὸ 'κοψε.
Ὁ πόνος ἀπὸ ἐκεῖ γιὰ τὸ χέρι. Ταὶ γιὰ, ἀπ' ἐκεῖ
φτάνει καὶ στὴν πρώτη κοιλιὰ καὶ πάει κι ἀπὸ κεῖ
κατὰ γιὰ τοὺς ὤμους τοὺς ἀπὸ δεξιά.
Ταὶ γιὰ ὁ γέρος, δὲ τοὺ τὸ σῶ κι ἀπ' ἐξή, καμιά.
Τοῦ δωκε ὠχή, μὰ χαίρεται ἐξουρία. Εἶρηκε τὴ
γυναῖκα του γιὰ τὸ παιδί. Πᾶμε, ἔρχεται σύριο
μέσου νὰ σὲ πάω νὰ σὲ γιατρέψει. Δὲν ἤτανε γιατρός.
Ταὶ γιὰ, ἔρχεται. Ἔσπασε τὰ ραῖκα τὴν κεφάλα
ἀπὸ γεννοῦμε, τοὺ εἶχε ἕνα κοντοσχοινάκι στὴν
παλάμη. Κ' ἤπιερε τὸ κόντεψε μαζεύτηκε μέσα
στὰ ραῖκα κ' ἤχτηκε.
Ὁ γέρος τοὺ σηκώνει ἀπὸ τὸ βουνὸ καὶ τοῦ δί-
χε τὸ κορίτσι. Ἤσπάνε στὸ ἴδιο μέρος. Ταὶ γιὰ, σαρά-
τα μέρες δὲ γιὸν, τὸν τσαμπᾶ σὰ φυλλάδι καὶ
δὲν ἀνοίχη δὲ καὶ κοψε τὸ κεφάλι.
Τοὺς ξεσηκώνανε τὸ κορίτσι. Ἡ παλάμη τοὺ γιὰ
ἀπὸ κοντὸν, καὶ ἀφ-ανέβη αὐτὸς ὁ κύ-
δὲ σὶ ξυπνᾶσε γιὰ.
Ἔφυγε ὁ γέρος, τοὺς ἀφ-ε ἤβρε ἡ κόρη κ' ἤβρόκα-
σε ἀπ' ἐστὶ σόρτα τὸ κορίτσι. Ποὺ ἔβγαινε
ἡ παλάμη καὶ ἔπεφτε χρυσό. Καὶ χαρὰ τὸ
κορίτσι καὶ τοὺ ἀνοίχη
Τοὺς καὶ ζεῖ ζεῖ μὲ τὴν κόρη. Καὶ τὸν
σκοτώνει δαὶ τὸ χέρι καὶ τοὺ δίνει τριανταφυλλιά

ψηλιά. Πέρα τριανταπλή ψηλιά ήταν τρανταλώνια λάψαρα καί δές ἄνοιξε τό ρέφι καί ξεδιπλώθηκαν. ✠

Ἄνοιξε τό μυρίτικο τριανταπλό πάψαρο σάν ζητιάνος γέρος. Ἔ! καί τόσο χαρε.

Ἕνα ψηλό δίπλα τοῦ ἄλλου κρεββάτι. Σέ σφίγγα μέρες κοντούλι ὁ γιός τῆς ζωῆς. Ἔβλεπα σάρκινα μιά ἄλλη τριανταπλή ψηλιά.

Δέν ἄφησε - ἦρθε ὁ γιός μπόρεσε νά ἀνεβεῖ νά δεῖ, σάν σκιά ψηλόρεια. Δέν μιλοῦσε τό ψηλό σέ αὐτή τή σκοτεινιά ἦταν ὄχι! αὐτό, μέσα.

Τό βάζει τή μιά μεριά λίγο βαρύ αὐτό ὅλο ὄχι ἦταν. Εἶναι κάτι τέτοια, νά μοιάζουν τό σκοτάδι, σέ χαρέκλα τό χω.

Καμμιά βγάζει ἀπό τό κορμί της τό ἄλλο. Πεινᾶ νά φύγει αὐτή, αὐτή ἔφυγε ὁ γιός.

Βάζει τό ψηλό, ἀνοίγει. Βγάζει σκοτεινά μαῦρα καί ~~[illegible]~~ ἤρθε μέσα ἕνα. Ἦταν ἕνα βασιλιόπαπο σάν μπεκάτσι.

Μπαίνει τοῦ γιοῦ, ζεῖ, ὡραῖος ἄντρας ἀπό ἔξω ἄντρα. Λείπει ἕνα χέρι. Λίγο μ' ἔχει μιλᾶ ἀπ' αὐτός ὁ γιός μιλοῦσαν ἄφραγκα γιά δίκια ἐφτὰ βαρδουνιασμένα ἔτσια.

Τόσες τό μυρίτικο γαλερικό ἀπό λῶ, γαλερικό

ως και τα τού καϊκιού χαμένα. Άμα λοιπόν μας ξαναγύρισε πάλι το καϊκάκι μας, ξαναβγήκαμε στη θάλασσα και ψαρεύαμε όλη μέρα και πάλι δεν μπορούσαμε να γυρίσουμε στο χωριό μας γιατί το καϊκάκι μας ήταν τρύπιο και βούλιαζε.

Άμα πλησιάσαμε στο λιμάνι του χωριού μας εδανείσαμε ο μπάρμπα-Βαγγέλης αλλιώς, τη βάρκα του, τη σαγή και τα λοιπά του καϊκιού μας. Πάλι στο βαπόρι.

Αφήσαμε πρώτα στο βαπόρι, και το ψάρι μας, αλάτια, εγώ όμως. Έμπηκα μετά και το μαγείρεψα. Και μετά το βαπόρι μας και αυτό το μαγείρεψα μ' αρχίσανε όλα τα άλλα χωριανά. Ο βαπορτζής τι να μη, φάει δεν μπορεί. Πολύ κουμπάρες τού στείλανε.

Άμα στεκόμουνα το χωριάτικο μου δεν τους βαπορτζήδες. Θες για ψαρεύεις, να βάλης σαλαγοί από πάνω.

Άμα έτσι ήτανε στο καϊκάκι το βαπορτζήδικο. Αφήναμε αλλιώς μεγάλα πράγματα όπως και στο σημερινό μας βαπόρια που μπορούνε να δούλεψα.

Ήχησα τη μαγειά και αυτός.

Πλύναμε δίπλα και έφαγε. Κ' έρχεται ο θανάσης μου ο ξάδελφος μου μαζί μας και φάνε...

Είπε ο καπετάνιος, δεν, σχεδόν ήτανε τον βαπο-

Ἀλλὰ ὁ μπάλλος μὲ μιὰ κουβέντα μ' ἔβαλε
γέλασε.
Αὐτὴ τότες ψάξει καὶ βρίσκει ἕνα μαγαζὶ
ὅλα μονοπάτια. Τὰ χαρτιὰ ἀπὸ ζωντανὰ
σὰν ἄλογα νὰ χαϊκίνη τοῦ Γιάννη, νὰ
μοσκίζη τὴν πίστη σου βρῆ. Καὶ νὰ
ἀρχίνη νὰ χαϊκίνη στὰ ἴσια τὸ βασιλόπουλο
Δώστε μια νὰ φύγω ἀπὸ χαϊκίνη. Θὰ σοῦ
πῶ γιὰ σένα, ὅσα μπορεῖ νὰ σοῦ δίνουν νὰ μὴν ἐ-
ωνηθῆς ἄλλα μόνο σ' αὐτὸ τὸ σπίτι.
Ὁ μάγος λοιπὸν τὸ πόνεσε, πῆγε σπίτι
μέσα ἤχαιρε ἀπὸ μέσα. Τὸ ἀκούει
σιγὰ σιγὰ μ' ἁπλὰ ἀπὸ κεῖ σοῦ τὰ μαγι-
τὰ πῆρε μονοπάτια μαζὶ τὸ βασιλόπουλο
συμπέρνη ὅλα, βγάνει τὸ πόνημα, τράχανε
γιὰ τὴ βασιλισσα.
Ἡ βασίλισσα σπιτὶ τὸ μαγαζὶ καὶ
πνεύματα σὰν ἀνέμι. Ἀρχίζει τὸ ἀνάθεμα
δὲν μ' ἔμαγε. Τὸ βράδυ αὐτὴ ἔδιν
δὲν μ' ἔλεγε, ἀρχίζει τὸ παιχνίδι ἔλεγε
μ' ἔνε τὸ σκυρόδεμα μ' ἔβαλε τὸ πόνημα.
Παίζανε τὰ χάλια τὰ μονοπάτια. Ξανα-
ραζε αὐτὴ χαϊδέψανε. Πάει κεῖ γιὰ τὸ βασι-
λόπουλο μὴν ἔχει κ' ἔτσι, σφίγγει νὰ φιλέ-
ψῃ τὸ σκυρόδεμα νὰ ἐδόνει σωστὰ.

Πάει καὶ ἀπὸ τοὺ Φορτς τὸ βαγιόνετο καὶ χωνεύει τὸ χωροφυλάκο νὰ ἐνεργήσει ἀπάνω. Σταλῆκε ἡ βαγόνα, ζεύει, μετράει τὸ κάντρο αὐτό.

Τὶ κατεβάζουνε πάλι ζεύει, σκάσει τὸ Ρρὶ τροχὸ ἦτανε λέει σκάσει τὸ. Ἤρε τὸ σφάσανε βαγόνι φύγω ἔξω.

Καὶ τὸν ἀπάνω μαναμᾶ οἱ χωροφυλάκοι κάθονε καὶ τὸ σάϊε στὴ ζωή. Ἤρα τὸν ἀπάνω στὴ ζωή, ζεύ, ἡ βαγόνα τοῦ βουνοῦ. Βγάνουν ἔξω οἱ γυναῖκες γιὰ νὰ ἔφυγα πιὸ ἀπὸ ἐκεῖ τηράξομε; Πότε ἤθελαν τὸ σῶμα ἡμέρα καὶ τὸ ἄφηναν στὴ μαγκὶ τοῦ.

Πότε σὰν ἡ βαγόνα τὸ βαγιάλει, τώρα ἤσουν μέρα, δὲ ξοκόμασα πιό.

Πάμε μέρα, ζεύ, ἡ βαγόνα, τὸ κουβαλάγαμε βουνὰ τοῦ ζωντὸ τὸν βουνὸ ἐδῶ, νὰ δῆ ἀφεντιά. Πότε τὸ βάνει ὥρες καὶ τὸ σκότωσε καὶ μὲ τὴ μανέρα σὰν καὶ κοντὰ καὶ χτύπα τοὺς νὰ σκοτώσει νὰ μείνουν τὶ αὐτὴ χαρά. Κ' ἤβγαιναν αὐτοὶ πολλὰ μ' ἄρεσε μεγάλο.

Κυρίως Σ. Νοταίρης, ἐτῶν 79, ἐκ τῆς Ἡμαθιᾶς βρίσκεται ἐδῶ 5 χρόνων ἀπὸ τὸ χωριό του ἔξω Γανίας Θηβῶν

Εἶχα π' ἀγάπη μιὰν ὀρτύκα
κι' ἤμουνα κάτι κάτι
μὰ σὰν ἐπέρασε ὁ πετεινὸς
κι' ἔμεινα σὰ μιὰ τόπα

~~Νὰ ἤτανε~~ Νὰ 'τανε ἡ δεξιὰ μου χαρτί μου
τὰ μαγουλάκια σου
καὶ τ' ἀρθρα τῶν μαχαιριῶν τσιγανιοχάρες
γιὰ νὰ σὲ φάω.

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἦτανε οἱ χριστιανοὶ κ' ἤθῆγαν οἱ Τοῦρκοι νὰ μοιρ-
μέσα. Ἦταν μιὰ γριὰ κ' ἤτηγάνιζε γάρια. Πάει χο-
τό καὶ τοῦ λάει τί κάνεσαι, φι Τοῦρκοι ἔχομε. Δέν
τό ωστιανό χρέ, ἡ Πόλι νὰ τανρκέψη. Εἶχε τηγανι-
σμένα τὰ χάρια ἀπὸ τὴ μιὰ μπάντα κι χαλ. Ἂν
σταλιὰ ἀπὸ τὰ χάρια ἀπὸ τὸ τηγάνι δὲ τανρκέ-
ψη ἡ Πόλι. Πεταχτήκανε ἤ ἤθῆγανε σὲ Μπαλ-
ικὴ ποὺ ἦναι ἁγιασμα.
Ἐθῆγανε ὁ νύφης κοὶ τὰ ἔβγαζε. Αὐτὰ λοιπὸ χρεῖ-
ἡ ὥρα ἔνα τὸ ἔνα καὶ δὲ χαλᾶ ὅτι ἠχόφτα ἀμμὶ
ἀποῦλε. Ἀφοῦ ἀδυσώσανε τὸ μπροσκοπὶ ἐθῆγανε
μὲ ἀξεκτέφια κ' ἤθῆγανε μὲ ὅλη τὴ μπομφιὰ τοῦ
μπόλη καὶ τὸ ἔλεγανε.

(μαραζιὰ Μανδρικοῦ, ἐτῶν 81)
ἐν Γαστουνίῳ

Τόνα τὰ δυὸ σκεβάρι φρεῦτι καὶ τὰ σκοτώσανε
μὲ ρόδα καὶ τραντάφυλλα κι ἄλλη ἔλη ἀπροβάσου.

Ὄμορφη αὐτὴ ὁ πάς χαμοφρὸ αὔρηχ ὀλιχαχεῖ
χάρω τριγύρω μέρμηρα χρυσοκεφαλαρικι

Ὄμορφη αὐτὴ ἡ αὐτὴ μοῦ σὲ ρόδο λῶ ἀνοιχτὴ
τὸ ἄλλο τριαντάφυλλο μὲ μορφιὲς χαλὴ

Στὴ Δωτσίνη ἐπέρχονε δύο ἀηδάκια. Πόκα

Είναι στο Καμάρι από κάτω στο βουνό στη δυσ-
δόχο πηγή το Λέντε. Είναι ένα μεγάλο εκκλησι και
οι δε βασιάς μαι το χειμώνα, δε μπορεί να
πάη μέσα. Το μεγαλοκαίρι όμως μέσα στο εκκλησι
ο κόσμος και δε βασιούνε μαι να πάνε.
Καθώς έρχομαι όμως είναι μέσα στο βουνό σταμπα-
ριασμένη η Παναγία στο κάτω. Και τρέχα το
αγίασμα από το βράχο της Παναγιάς.
Είναι δύο κυλίς και άνοιξαν όλοι για να πά-
σει γύρω για δω την Παναγία. Κάθε Σαββά-
χος πηγαίνανε πανήγυρις· φωτιά κάνανε μέσα
με κλαριές.
Το αγίασμα το κλίρνω από δω γύρω και αλλ-
λου το μεράκι μου, το κρασί μου.
Από πάνω στο εκκλησι που είναι η Παναγιά είναι
ένα εκκλησι χαλασμένο το βουνό και πάλε
μένει το Προφήτη Ηλία. Λένε, μα δε το ξέρ.
Δεν μπορεί να βρω το τέρμα του.
Το άλλο αγίασμα είναι στο Εμπορειό και είναι
ο Τίμιος Σταυρός μέσ' στη θάλασσα. Εμείς δε
ήμουνα συνηθισμένα κρασί· ηγκύσαμε δίκα σα
φως μέσ' στη θάλασσα. Λαιτό κλέφτο το
βγάνανε από το φως. Όσο αυτοφαίνος τι χω-
ριό και είμαστε να δούνε από το φως τι
είναι. Και σαίγε γίνει σε κλέφτο στο κάτω το

μαὶ ζω γεμα, τὰ ψῆς τὰ ῥδανε τὰ σιαγανε
νὰ φὲ θγάζανε ἐξω ἀπὸ τὴ θάλασσα, ὅμως
Μίμιος Σταυρος.
Ποὲ σπύγανε πόσγος Μπορμανὸ μαὶ ἠθελε θγοῦνε
μαὶ τὰ ἀρήνανε. Ἀμὰ τὰ ἀρήνανε ἐχτίδα-
νε ἀκμηνοία μά μεγάλη, ὥστε μητρόσυγος τοῦ
Ἀδωνὰ. Δὸ μέρος, νὰ ἠθρήσανε τὸ σταυρὸ φύτε-
μανε ἐν βρισερέκι μαὶ ἦνα μέσα τὸ ἀγά-
θρια. Ἐ' αὐτὸ τὸ βρισερέκι ἔχανε τὰ σύνεργα
μὶ ἀνάβανε μαντῆλι νὰ μ' ἔχανε διχάκι μαὶ
σὰν μαὶ ψλέχανε περὶ. Δὸ ἦνα σοτάδι
μέσα. Ὅσους σὰν σὰ Τίμιο Σταυρὸ νὰ προσ-
μυνήσῃ, σαὶ μαὶ ψλέχανε ἀγιάσμα, νὰ πῇ νὰ
σύρῃ τὸ ἁγίασμα Τ' σοὺς τοῦ.

(Μαρτυρία Μιδρωνᾶ, ἐτῶν 81

Φασόλης μὸ φαλτῆλης - Ἦτανε μαχαιρίδης (ἐγκαυεσθέντες τῆς)
τρόμος τῆς Γυναῖας.
Ἐτοῦτος μοιάζει τῶ φασόλη μὲ τῶ φαλτῆλη. Ἅμα τὸ
ψλεδὶ ἤτανε χοντρό. Δὲν μρύβανε τὰ λαμπία.
Εἴχανε μρισμένη ἀνδρεία μὲ τὴν μάνανε περήφη,
μαχιματζῆδες μὲ προχοματαῖδες τὸ πόσμο.
Δὲν ζήτανε αὐτὸ τὸ μέρος ἔχα μαρμάτζια,
τὸ ἄγριο γιαλλοῦς, τὸ ἄλλο ἠθέχανε σαρανάϊσμα
μὲ αὐτὸ γιὰ τὸ μὴ μπαίνανε στὰ μέρη αὐτά

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

γιά τά πλάνα Διαμερισμάτων. Μαζί μ' αὐτούς ἦταν ἀκόμα ὁ Κριδίνης. Αὐτός ὁ Κριδίνης μᾶς ἔφερε τζάκαρι...

Ρεβάνς

Εἶδε τή νύχτα μας ἕνα μαῦρο σύννεφο στό ἀριστερό μέρος τοῦ οὐρανοῦ κι ἕνα βρῶμα σάν ὠσαννά κατάτη τή μύτη του πῆγε νά σκάσῃ αὐτή τή βρύση. Λέει τή γυναίκα του Τί σφαῖ ἀλλιῶτο κι μοῦ ἔδειξε αὐτόνα. Δέν πρόνοιε ἐρχή μέρα καί ἐρχεται ἡ παλιά γρίπη, πλάρτε μ' ἤπιανε. Κάθε μέρα ἤσουνε νόμος, δύο φορές ἤταξιάζανε τή νύφη.

Ἀκουμπάμε ἀπού κι ἤσυρανε τόν Ἅγιο Χαράλαμπο αὐτό δῶ καί τό ἤπιανε στή Μέση Γωνιά, ἤμιανε δέκα, μαγάζι χάρι του, σέ μιά βδομάδα ἔσωσε αὐτό τό πλάκα.

2) Παναγιά ἡ Τριπιανή ἑορτάζει τῶ Εἰσοδίων. Καί ἦταν ἐδῶ καί ἔμεινα τή νύχτα καί ἤξύπνησα λέει ἄκουσε καί εἶπαν οἱ ἀρρωστεῖες ἡ παναγία μέ τή λοιμική. Δέ μπορᾶς ἐδῶ νά μπορέσῃς μέσα τό χωριό ἔλεο, ἐδῶ αὐτή αὐτή τή γιά ὁ ἀσπρόχωμος καί αὐτό τόν ἄγγλο ἔπεσε γρίπη. Ἀπού τόσες βδομάδες ἔχασε τό χωριό ἀπ' ἀρρώστεια.

(πάμε τή λίστα)

Ἂς ἔρχόσουνα πορτ μαι μι ἂς χτύσουνα πατσ
εἶχα ραῦχο γιά ν' ἀλλάξῃ παπλώμα γιά
σά χαστῆς
(καὶ κορμί γιά ν' ἀγκαλιάσῃ ὥστε οὐ νά ξεφεύγῃ.

Κάποτε ἠξέρανε οὐζ ὑπάρχε ἕλιο σιά σταυά, σιά βάρκα,
δούλεσαμε. Πιῇ ἤβγαινα ἕνας μεγάλος σκύλος καὶ
λέγῃ κυνηγοῦσε, σιό τρίστρατο. Κι' ἄντρας μαν ἤεχαν
(Ἐλιὰ Δανιήλ, ἐτῶν 60, ἀγραμμάτου)
κ' ἐμεῖνος εἰ νύχτα κ' πυρέθηκε ἕνας σκύλος γυρο-
σιό σπαν, ἀλλὰ δὲν τὸ θυμᾶμαι.

Δύσκολα καλογριὰ ἢ μιὰ κυνηγᾶ τὴν ἄλλη
(μύλος)

Χίλιοι πόδοι καλόγερος
γ' ἕνα ράσο τυλιγμένοι
(ρόδα)

Στριφτὸ κερατσάτο
στὴν γυναίκας τρύπα μπαίνει
(σπολχείμι)

Κοιλιὰ μὲ μουλιὰ καὶ οὐρανὰς στὴ μέση
(χταπόδι)

Μέ τά δυό μου λίνε πιάνω
κι ἀπ' τή μέση λίνω βάνω
(κάρτα)

Ὅλη μέρα γυριολόγω
κι ἀπ' τή νύχτα χασκαρίζω
(σαπούνι)

Ὅπως δέ εἶχα σοῦ 'δωκα τώρα πού 'χω δέ σοῦ δίνω
ὥσπου νά 'χω νά μήν ἔχω, νά 'ρθῃ πάλι νά σοῦ δίνω.
(Ὅπως δέ εἶχα γυναίκα σοῦ 'δωκα, τώρα σοῦ 'χω γυναίκα δέ σοῦ δίνω)

Ἀπό ὄξω ἀλλινό
κι ἀπό μέσα μαλλιαρό
κ' ἀπό μέσα ἀπ' τό μαλλί
σ' ἕνα μικρό φουντικό κακό
(κάστανο)

Τέσσερ' ἀδέρφια μαζί 'ν' ἀγκαλιασμένα
σ' ἕνα σεντούκι εἶναι κλεισμένα.
Ἀπό ὄξω κοίτα
κι ἀπό μέσα πανούκλα
(μαγιάτι)

Σὲ κῆπο δὲ φυτεύτη
δὲ περιβόλι ὄχι
ὁ βασιλιὰς τὸ χτίστη
κι ὁ κύρος ἄλος τὸ 'χει
(τὸ ἀλάτι)

Χίλιοι μύροι μελογάροι
σ' ἕνα ράσο τυλιγένοι
(τὸ φρούδι)

Τρεῖς τήνε πιάναν μιὰ γυνὰ
ἀλήθεια πρῶτα πίνει
μπρὰ τὰ μάτια τὸ σαυδιὰ
καὶ πίσω λης τ' ἀφίνει
(ἡ γρέννα)

Ἀπὸ μητέρα κόμαινη
γεννιέται ἀσπρὸ γαῦρο
ψηλὰ βλέπω μὰ κάτω
τὰ σύννεφα γιὰ νὰ 'βρω
(ἡ ἀφιναρίδα)

Ἕνα φορλίνα
σεσὶ ἐννιὰ ξεφορτώνει
δυὸ μαρωνῶς κ' ἕνα γαϊδάρι
(ἡ μηλιὰ καὶ τὸ γαϊδάρι. Τὸ λύχνο καὶ τὸ κανδύλι)

Γάβαρος δὲ εἶναι ωφελεῖ
δάσκαλος δὲν εἶναι γράμματα κάνει
(ἀπαράβολας)

Ἀνάμεσα σὲ δυὸ βουνά
~~βαρκόλακας~~ βαρκόλακας κωλοκλᾶ
(αὐτὸ εἶναι μὲ ἀχαρὲς ὀνόματα)

Μαῦρα μου μάθια καὶ γλυκὰ γιατί με τραβᾶτε
ἐνῶ ξηλυγκάτε ~~σ~~υχνὰ νὰ μὲ δωρᾶτε

Βγαίνω στὸ κόσμο κι ἀρωτῶ χώνες κι ἀσυλλόγιστοι
ἂ βρίσκατε καλὸς γαμπρὸς παχιὰ ~~πλ~~ πληγὰ
νὰ γιαίνῃ.

Μὲ στὴ φωλιὰ τοῦ ἄρπυιας ὅμως κανεὶς δὲ γιαίνει
ἂ γιάνῃ καὶ πικρὰ φαρὰ πάντοτε πληγὴ ζωγραφίνει.

Ὅσ καίγονται τὰ κάρβουνα ποὺ ναι μισ' στὸ γαμῆλι,
καίγομαι κι ἀπὸ τὴ μιὰ κ' ἀπὸ τὴν ἄλλη.

Ἐμὲ λίγα βρυσούλια μου κ' ἐκεῖνα ἔτρεχαν γιὰ μένα
μὰ σὲ τέτοια κ' ἐποίησε ὅλα τοῦ διγαστένα

Τί μ' ὠφελοῦν τ' ἀργυρὰ καὶ χρυσὰ μὴ σ' ἀπαρκέσω

θά νά' μουν μέσα σέ γυαλί καί νά μή μέ φτάνῃ.

Κι τά τραγούδια λόγια 'ναι παραπλάνα
σάν τίς γυναῖκες καί παίρνω παρήγορα κι δίνε.

Μπιτσόγυρα
Ἄμα δέν τήν παίρνω νά βάνῃ τόν ἄμπα σου (εἰσπράττω τῶν ἀμπελιῶν) ἄμα δέν τσοί πῆγες νά βάλῃς τό γιαπαλί σου (ἦταν σά παιδί μέ μανούλα. Ἤτανε ἀπό παντοῦ τείχος). Τσοί πανηγύρι μας τί ἤλεές μέ ἀφέντη.

Πρίτς, Μάρτη γιά τά προβατάκια μου ἐξαναπλάσανε.
πρβλ. Πῶρα δέ σ' ἔχω ἀνάγκη. Τό δεῖ ὁ Μάρτης μέ δίνει δυό γίδες δυόμισι; Λέει ὁ τζομπάνης δέν θέλω Μάρτη κανένα μέ παλαιοκαιρία. Ἤκαμε τό τζομπάνη κ' ἤπιαμε τά παλάτια τοῦ σπιτιοῦ.

(Ἐλλιά Βασιλη, ἐτῶν 60, ἀγράμματος)

Ὁ ὕπνος θρέφει τό παιδί κι ὁ ἥλιος τό μοιάζει
κι τό κρασί τό γέροντα τά κάνει ὡραιωμένα.

παροιμ. Γέρο βορεινό ἀρμένισε κι κάτω ὡραιωμένα.
Γιά τό χειμῶνα δέν σου ἔνα μέσα σ' Κάϊν, σιώπησε τίς ἀδικίες τῶν τῶν Ἄβελ

(Ἐμμανουήλ Λιγάρας, ἐτῶν 69, ἐκ τῆς Μέσα Γωνιᾶς Ἀμάθους)

Καρπανοί: τὰ τζιγαρικὰ σταφύλια.

Μανίτσα μου, γλυκερίτσα μου,
σῦρε τὸ ἀδερφό σου,
γιὰ βγάλῃ τὸ σταφύλι μου
καὶ κόψῃ κι ἀμπελόφυλλο
ἀπὸ τὸ τραπουλόκηπο τὰ παιδιά.

—

Μανόλαρος μανόλαρε
πῆρες βρεγὴ κι ἀγόλαρε.
Δεκαπαπέτσια Πάσχαδες ἑνὸς κοπάρου γκιώνι.
Ὁ Μανόλης μὲ τὰ λόγια
πάφτης. Χτίζει ἀνώγεια καὶ κατώγεια.

—

Ὦ μαργαριτερένια μου
δὲ ἔχεις πιὸ τὴ ἔγνοια μου.

Ἡ ὀρνιδὴ ἡ δίκωλη, ἡ τρίκωλη, ἡ τετρακοκκινόκωλη κάνει αὐγὰ δίκωλα, τρίκωλα, τετρακοκκινόκωλα, ὅμοιους τὰ ψάρια δικωλάδια, τρικωλιάδια, τετρακοκκινοκωλιάδια.

—

Πεντικὸς μεσ' στὸ ἀγέλι κι ἂν τρυπήσῃ τὸ ἀγέλι πεντικοτρικοΰγελας.

Ε! κομπάρε! κόλλια τὸ δραγκὶ δραγκὶ ὡλὰ μυρίδρα καὶ γυρὶ κατ' ἀλάκι κάβλο.

Ἤτανε δὸ φτωχιὰ καὶ ~~ὁ~~ ὁ ἅς τὰ χάσῃ βρὲ κομπάρε ἔχε στὴ ἀποθήκη νὰ σᾶς τυρί. Εἶδα κάτι κα-

Θά πατά νά ᾽ναι ἀπό βουνό καί νά τρῶν δραγιά. Ἐκεῖνο ὅμως τοῦ ἐπιασε ἡ φάκα καί τῶ ἴσα δ᾽ἀντό.

Παραμύθι μύθρος
κι ἡ κοιλιά μας πύθρος

Ὅλοι ἔχομ πόνο καί ποναῦμε μά ὁ δικός μ᾽ἀλλάζει
ἐγώ τόν ἔχω στή μερδιά παντοτεινό μαράζι.

Θά ᾽θελα γένια καί μαλλιά γιά νά μέ δοῦν γέρο
τί πόνο πού ᾽χω στή μερδιά μόνο ἐγώ τό ξέρω.

460A#330,

Παραμύθι

Μιά φορά ἤτανε ἕνας πλούσιος. Τό λοιπόν αὐτός εἶχε μεγάλα πολλά, τί αὐτοῦ σανε οἱ τσέπες, δῶστε μου δῶ α δραχμές δῶστε ἐκεῖ. Ἠμπόρατε ἕνας χρόνος, βρέ καλιά σᾶς τά δίνω δεκτά. Ποιός μοῦ βάνετε ἐγγυητή. Πεθαίνει τοῦ λένε νά τοῦ βάλομε τό Χριστό ἐγγυητή. Μέρος πάνω τοῦ ἐφτιανε γδυμνό. Πᾶν στόν ἕνα, πᾶν στόν ἄλλο, λένε αὐτε νά βρῆ τό Χριστό νά τά λάβῃ. Ἐσκιώθηκε νά πάῃ νά βρῆ τό Χριστό. Εἶχε τό Ψηφοφόρι ἐπάνω. Δῶ δρόμο καί συνάντησε ἕνα γεροντάκι. Βρέ, πᾶς. Λέει θέλω νά βρῶ τό Χριστό πού τόν δῶ. Λέει ἐγώ πᾶς τόν Χριστό, πᾶς τόν Χριστό τί νά τοῦμο

διά νά σωθῶ. Ἔχω σαπαλώσει πρόβατα καὶ γυναῖκα τὸ χρόνο καὶ σιό χωριό ἔχουν χρέος μας μένουν ὀφειλόμενα. Τί πρέπει νά κάμω γιά νά μή χαθῶ.

Καθώς διάβηκα διό δρόμο ἔτσι ποὺ σηκώνει ἄλογος σαν ἤχε τά σημαδάκια βούλα. Βρέ παιδιά σοῦ. Λέει ἀπό σι Χριστό. Ἀφέτο πάει σιό Χριστό, πού ἔτσι τί πρέπει νά κάμω νά σωθῶ ἐγώ. Ἔχω σαπαλώσει βούλα, τό χρέος γυναῖκα τό κάνω ἴσως καὶ μιά γυναῖκα καὶ τά κάνω 500. Τί πρέπει νά κάνω, γιά νά μή χαθῶ.

Τραπέζι αὐτή γιά τά Ἱερουσαλήμ νά ἔρθει τό Χριστό ἔφυγα ἀπό δῶ, ἔφυγα ἀπό κεῖ ἔρθαμε. Ἀφοῦ πηγαίνεις, βρεῖτε τήν πόρτα, ξέρει σου κανεῖς φωτογραφία του. Χαρτιά, βρέ τί λές ἔτσι, μέ ὁ Χριστός σου εἶναι. Μέ τώρα δά σου φτιάχνεις σου εἶν' ὁ Χριστός.

Τά 'βαλαν μέσ' στήν ἐκκλησιά καὶ λοιπόν νά ἔχει εἰκόνα, νά ὁ Χριστός ὅμως. Ἀφέτο τά ἔβαλαν τήν εἰκόνα, πῆρεν αὐτή μέσ' στήν αὐλή, ἀρχινᾶ αὐτή νά χαϊδεύει καὶ κάνει τό σταυρό του καὶ μέ τήν εἰκόνα πῆγε νά σ' ἀνεμιστεῖ σέ ἔβγαλε. Ἐσύ ἤσαι ὁ Χριστός;

Ἀνοίγει ἀπό μέσα σ' ἐκκλησιά καὶ τοῦ μέ ἐβγά

σήμα ὁ Χριστός. Τούς δ' ἀκαμπόρα ἤσταινε γελάστα
καί κάνανε τ' αὐτάνε. Ἀρχινᾶ καί λέ, γειά, σηράσαι
καί μας λέει ὅτι δέ μοῦ ἤρωτάς νά φυλά
μέ ζαντά μου, γιατί δέ ἔχω ψωμάκι καί τί μπο-
ρῶ νά κάνω, ἤρθα νά σ' ἀφήσω νά μοῦ λέσης
μερικά λεφτά.
Τό 'κανε μιά ὥρα, ὡς μιλᾶ δλά, ἀ. Γιατί δέξ φορᾶς
ἀφού δέν ἠμπορᾶσε. Δημιανίκα τό χαρτί του καί κα-
γείς ἐγώ δέν σου μιλῶ μόνο ἀλλά ὅτι δέ μοῦ
μιλᾶ, θά σου δίνω κάμμια φορᾶ νά φᾶτε
δέ δ' ἐχτήσης. Πό σήμερα τό χαρτί του καί
ὅπως ἤμπορε νά τήν καταφάη τήν εἰκόνα,
τοῦ λέει βάσια ἡ εἰκόνα ἄσης δέ χτυπᾶνε.
Περίμενε νά σοῦ πῶ. Πῆρε δέ' μας δλους τά
ψωμάκια μου ἤ ὄχι;
Ἀπαντᾶ ὁ κυρ Θέρα ἀφού μέσ' στή αὐλή νά τοῦ
μιλᾶ ἡ εἰκόνα, γειά, ἔβγαλε σ' ἀγκαλιάς στόν
ἀφού μᾶς. Μετά τόν γειά, Χριστέ μπρόσμπρα μου ἔ
δρῶ τοῦ ξαφνικοῦ πῆρε. Τό πάω σπίτι μου καί
δέ βρῶ τά ψωμιά δέ τσακίστηκε μερικά κέρ-
δια.

Ξεσπάθωσε αὐτός ἔτσι ἔτσι γιά νά φύγη τό
σόι του. Καθώς ἤτανε ὅμως ἀφού τόν ἔπιασε μιά
ἀδημονία τοῦ ἔρχομαι νά ἤμπορέση νά φύγη ἀπ'
Χριστέ ἄνοιξε δέν. Βλέπει δηλαδή ἀφού ἤρχόμουνα μέσα

πάντησε ένας τσιγκάνης κι είχε ~~…~~ τετρακόσια
πρόβατα. Ρωτά, και στό γυρισμό τού Χριστού
τί γυρεύει καί τά κάνει αυτή, τετρακόσια, τί νά
κάμη νά σωθή.
Λέει νά δώση τά τρακόσια πρόβατα πού είχε
κλέψει καί τά άλλα νά βαστήξη πού 'ναι δικά του
νά γλυτώσει νά μή χαθεί.
Πάει νά βγη όξω, αφήνει αυτά πού 'χε τά κλεψ.
Γύρισε καί τί βρίσκει: ένας είχε τετρακόσια βόδια και
γελαδιά καί τό Χριστό τού ζητάει τό μισά τί
πρέπει νά κάμη.
Πού τα αφήσει νά δώση τά μισά πού είχε κλεμ-
μένα καί έτσι θά τόν βοηθήσει ο Θεός νά τα κάμη
όπως θέλει.
Καθώς έβγαινε πάλι όξω έδωσε σ' ένα γέρο
τού κάνανε φιλοξενία. ~~…~~ Ά στό δάσος ζεία
μετάνοιες γιά κάνουνε, εγώ είμαι άνθρωπος σά
σένα. Σπουδή κι έχει.
Επήγε στό σπίτι του. Στό δρόμο απάντησε τό ίδιο
πάλι, μέσα, έτσι κι έτσι μού 'πε ο Χριστός. Λέει και
ζά. Παρακαλώ τί καλύτερο έχει σοι γένει τά κλεμ-
μένα πού έχεις κλέψει νά τά ωφελήσουν να βαστήξουν
οι γονείς σου νά μή σού χαθούνε.-
Επήγε στό σπίτι του. Ανοίγει τήν πόρτα μπαίνει
μέσα καί στό καθισμό γονατίζει νά δώ τό Χρι-

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

μα σ'αγαπῶ. Βρέ, ἐκεῖ πού τό ἔφτιαξε ὁ Θε. Νά, ἔφερε βιολιτζή ὁ Χριστός καί μᾶς τό ἔπαιξε.
Δυτικά τοῦ χάνερ βγαίνει τά ἀρόβατα. Ἐκάνανε αὐτοκίνητο καί τά βγάλε καί τά ἀρόβατα καί τά χάνερ ἐκεῖ. Λέει καλά μοῦ λέει ὁ Χριστός νά βάλετε τά μαγαζιά αὐτοί. Νά σοῦ μᾶς τά φέρανε σ'ἐμᾶς ἐκεῖ στήν αὐλή μᾶλλι ἤτανε χάος.
Ἀπ'ἐδῶ μέσα ἔλεγε σέ καμιά βδομάδα χέρι νά μπαίνω νά βρῶ νά σώσω λίγη γκιάλ μου. Βρίσκω τά παπαγαλάκια καί ζαμπαγάτα, καί τοῦ χέρι ὁ πανάθ. Βγαίνω κάτω λίγο βόλτα λέει τά βρεκά. Ἐκεῖ ἔβλεπα ἕνα καλόγερο μεγάλο νά ἔχει δῶ κι ὅτι σοῦ χέρι μίλησε νά σώσῃς τήν γκιάλ σου.
Πάω στό βόλτα βρίσκω τά καλόγερο. Καλῶς τόν ἔβλεπε ὁ καλόγερος τοῦ χέρι κάποτε πάνω μου. Τί ἤρθες νά κάμῃς; Καί ποιός διάολος σ'ἔστειλε, τοῦ χέρι αὐτός ἐσένα σύ μ'ἔρωτᾶς. Ἐδῶ σέ ἤρθε νά χέρι αὐτός νά τά βλαστήμῃς. Δέ βλαστημῶ χέρι, ἀλλά μέ φόβο τοῦ νά βλαστημῶ.
Τί δέ ἄλλο. Λέει ἤρθα νά μοῦ κάμῃς νά σώσω τήν γκιάλ μου. Δέν κάτω.
Ἔμαθε αὐτή κάνει ὁ καλόγερος καί πάει τό σταυρό του καί φαίνεται ἦταρε καί βασίλεψε ὁ ἥλιος, ἠθοποιήσανε.
Λέει τά ψάρια καλά μέ τοῦ μεγάλου δύο ἀρόβατα

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ἀλλά νά μή μᾶς ὄψει ὁ λύκος. Ἔκανε μαθ-
νους κι αὐτή μιά ὥρα. Ἐκεῖ κατέβαινε ὁ ἄγ-
γλος Κυρίου μ' ἕνα διωμάρι καί δύο ἀνύδρα γυρί
μές' σέ διωμάρι καί δύο σταμάκια κρύο.
Λέγει τῶ πλούσιον ὁ καλόγηρος γιά. Μά μέ αὐτό
δέν δέ χορτάνω. Φάε κι ἐσύ καί δέ χορτάνεις.
Πιές καί τό νερό, σάν τό κρύο. Πάει κι ὁ
καλόγηρος γιά γιά ἐχόρτασε. Ἀμέ
γιούτο γιά καί γιά φάε.
Λεέ θά ναί σύρε λαγέ. Ἀπιόσω κι ἐπέσανε.
Ἄμα ἤλθανε μιά ὥρα κι γιά σάν ἀνοιχτά.
Ἔφεξε γιά κι δέ κάνανε. Λέει τί; Θά σ' ἐφτιά-
νω κάτι νά τοί κουβάνε σέ τούτ μέρος.
Καί ἔτσι κι ἐφέρανε πέτρες καί τοί κοβάνε.
Ἄμα ἤλθανε μιά ὥρα, τά μέτει κάνεις
δυνάμα; Πέτε αὐτός τί ἐπάνω θά χρειαστεῖ καί τό γιά.
Πάν' ἐφέρανε τρεῖς ὧρες. Πλιό πολύ.
Φωνάζει κι τό κυρίου γιά, γιά νά σωθοῦμε.
Μετά ἔλεγε αὐτός ὄξω. Ἀπάνω κάτ' γιά
ὁ κύριος γιά σάν' ἀνάνω. Ἀχά τούτη γιά κι σήμερα
δέν' ἀνέβη.
Ἀχά τί κάνει τῶ χαμένο ὁ καλόγηρος, δέν σέβη-
κιο νά καμάσαι ἀπό μέχρι τό ἀρωτί;
Πέτε ἀνό δέν, κάτι μέν γκρέμνος. Ἄμα ἤλθε γκρεμός,
βγάνει ὁ καλόγηρος τό χρυσό ἀνάνω σέ τό χαλίκι

κι ἠσύχασα. Λέει αὐτουνῶ τὰ βεργιώνω ὁ κυρ-
ρος ἡμοῦν τὸ Χριστό, λέει ωὐ σὰν. Λεϊ σωνάω
ὁ ἄλλο γκαλίρι ωορὶς κιβαγιάρι, σιγάνε κι ωὐς
τὸ Χριστοῦ νὰ σᾶ δώση καλή γυχή.
Ἐσκωώνομε αὐτὸ κ' ἤρθε. Ἐκεῖ ποὺ ἔχασα τὸ μάτι
σὰν ὁ καγόρος. Γυρίζω κὶ φωτάω, γεϊ τὸ μα-
γόρι; Λέει ὡς τὸ κὶ σᾶ δώση καλή γυχή.
Πέρασε αὐτὸς ρεβάρι τὸ Χριστό. Ἀπ' ὅλω τὰ
ὠρέμια, ὡ μέσα, Χριστὸ νὰ μοῦ δώσης καλή γυχή.
Ἀλλὰ δέχασε νὰ ωῆ τοῦ Χριστοῦ καλή γυχή· καὶ τὸ
γεϊ ὅ,τι ἤθουνε τὰ χέλια μου γαροσταῦ μου καὶ
ὅ,τι ἀνοῦ νὰ γοαίνουνε σ' ἄλα νταρβᾶ μέσα.
Πάλι δεῖ ὁ Χριστός, λοὺ ἄγε καὶ νὰ τὸ χῆ.
Ἠσκωώνομε αὐτὸ κ' ἤρθε στὸν καγόρο. Λέει τί
τὰ ὄνω. Λεϊ ὅ,τι ἤθουνε τὰ χέλια μου νὰ τὰ ἀνοῦω
νὰ γοαίνουνε σ' ἄλα νταρβᾶ μέσα.
Βεῖ ζαρκιαγένος νὰ ἴσα τὲ τὸν ἀπάνω, πέρχα κα
λὶ πῶς καλή γυχή.
Πάλι ωάλι, βρίσκω τὸ Χριστό. Τί λῆ; Λέλε νὰ
ξέρω νὰ σκούβω τὸ λιγί. ~~κατὰ τραπεζάρια~~.
Ἄγε καὶ νὰ τὸ χῆ, κι γεϊ ὁ Χριστός.
Δημιάτικα βρίσκω ωῆ τὸν καγόρο. Τὰ γέλα σὰν
τοὺς γεϊ αὐτό μι αὐτό. Φώγα ἀὼς ὅλ γέλα ζαρκα-
γάκι. Προσέχω ωρὰ τὰ γέλα, γεὶ χαϊρεται
βέστα ὁ Χριστός, κὶ τοῦ ωῆ καλή γυχή.

Μου λέν χριστέ βάσαν νά σᾶ φῶ. Πῆγα ἐγώ
ἐκεῖ. Προτοῦ μιλήσ' ἐγώ, εἶπε τρία χαριστήματα δικά
τ' δικά. Λέει νά ~~[illegible]~~ ξεφύγω νά τραγουδῶ. Λέει ἄγε
καὶ νά τό 'χεις.

Ἔσκαψε πρῶτο ἕνα μεγάλο λάκκο. Τοῦ λέει ὁ μεγά-
λος τί τοῦ 'πα. Λέει νά σκάψη τό δικό του καὶ νά
τραγουδῶ. Μαρέ ἄγε στό διάολο τοῦ λέει, σέ ξορκί-
ζω νά φύγῃς ἀπό ἐμένα ἐγώ.

Ἤρθε αὐτή στό χωριό. Ἀφ' ὅτα ἤρθε στό χωριό
ἐκεῖ καὶ γκρίζησε νά βγῇ νά δῇ ξερό νά τό σκάψῃ.
Πάει ν' ἤνοιγε τό βαθύ, μέ μιά δεξαμενή γεμάτη ἦταν
ὁ μισός. Κ' ἐφαντάστηκε αὐτός

Εὐτύχησα σιά καμπόσα ν' ἤκαμα κάνα χαρτί
σέρα ἤβγαλε. Νά γέρι χαρτί.

Ἀφ' ὅτα ἤπιανε χαρτί ἐσκοτώθηκε ν' ἤτανε σειρ-
ωμένα σιά φέρα νά κλάψε. Καθίζει ὅμως
ἐκεῖ δεῖ τό καμένο ν' ἄνοιξε τό σαχνίδι
ν' ἤτραγούδησε. Ἐκεῖ πού ἐτραγούδησε, ἤνοιγε
βαθύνει καὶ ἔβγε ἕνα σπίτι τριώροφο. Ἀφ' ὅτα τό
εἶδε μέν χαρτί τσι αὐτόν ἐκεῖ χά αὐτό τό σπίτι
Βρέ αὐτό τ' σπίτι ἔνα θρανοῦζικο δέν ἔνα τζυχα.
Ρό.' Ἐγώ ἔχω ἕνα μικρό λέω μέν, νά τό κάμω
τζυχάρι.

Πάει καί γιά αὐτοκίνητα σα ἔχει τό σοῦ κάνε
βεῖσμα. Εἶδα μιά ~~[illegible]~~ νά μοῦ κάμῃς τό

σπίτι τυχαίος λέει γυρίσος. Αν σε τό καλό τε-
χνεό, τί δέ μαι δικός.
Θα σι δίνω μια χαζιά λίρες. Λεει εσύ τί βαζεις.
Λεει γώ βάζω λι Γιώργο, δίνει αυτός. Πάει καί
μάνας χαρτία μαορικά, γιά γάμησες.
Αμα-ν-ξυπνάνε τά χαρτιά τώ μεσεί αυτή ό λογαριάς
σπανιακάρος μα γιατί δικά μου βγάζει α λ' εκατό δρα-
μια αυτός.
Πλέε τού τά 'σπερα τώ τά δωσε. Άμα ηύρανε
τό αυτοκίνητο λό σπίτι λι έκλαιγε αυτός δυόνω.
Ήβρε τί σημαί ή 'σπα άν αρνιόβο ή 'σβανε
~~έλα~~ αυτός ή 'σλεγε σις φυλακές.
Έσωσε τό βιολί αυτός, 'σπα το φλυάβο ή 'σφαξιάδε
'σαμε τα μεσάνυχτα.
Έσωσε έσπασε να παιγνιδί. Άμα ήλθάσανε μαρ-
μαρίδα έβαλε τό σωτό τώ δύο μαι μαγειρεύ-
νουν φλαντί μαι ψαρόβολο μέσω μαι τα σφαγιασα-
μα αυτά τα πιάτα. Βρε αρνίσου γα να παιγνιδί
μεσούναε, μαι ωσπού να ήβρανε αυτοί.
Δα ήσουν τά χαλάς μου να δεί. Καμμιά βολά
αυτή τό χαλάς μου βιολί. Πιάνει μαι παίει
τό σταντάρτου μαι μένει δίνε χρόσια γα σένα
γα αυτώνες να γίνει. Μαι τσοί πάει μαι τσοί βάζει
σλοι γύρω στό σταυρό, δίνει ένα σανιδάμαρο
μαι τού βάζει τρομπόζο μαι μαγειρεύει.

Πό ωρυϊ ωδ ήβγαΐε ό ήλιος ήτοιανε ανέτο ωαί ήμε
ντ τό σπίτι. Ήχωπώσανε στήν πόρτα δίν ήβρά-
κα. Λέει αυτή είναι πανδρεμένη.
Βρέ άνοξι δίν ήτανε. Ήδιάνε τοή ωόρτσυ ήτοιτε
μέσα Α, ωαλαμάτσο στα, ήδέκνε.
Γιά ήφτα σά σάπακο ναί τόνο σαβανώσαμε. Καθώς
τόν σταυρώσανε από τόδε ωι από κεί χωνά, ήβάλε
τά ωόχο, ήρέ χέσει αυτός λαιμο ζώσε ήκανε.
μπροστά μου.
Πετιέται αδέ ωαί τόν χέσει τί λές βρε, τρεχάτο
δωσέ τα δικά μου ωαί ωόκαν τά σταυρό του.
Πωτχεί είπε. Δίνω τόν ήκοιτάξανε χά
τρέχω.
Φαγί αυτός ωαί ωλίρνε τόν χωριά μεβί του.
Πάω ωαί ήβρίσκω άλα χαζό. Τόν χέω νά σόν δίνω
μιά λίρα γαμεμένο τόν τρελό νά τόν βα-
λη απάνω στ' άλογό νά φ τόν χωνέψ.
Τότε βάζω απάνω οί άλογοι ε χαζός. Ήβγάλωσε τά
χωριά του ήμαρε ωυρμύρια. Τότε ήβάνω άδ
μαζύ ωαί έπάγω από μέσα.
Τόν χέω σέρε τη λίρα λίρα. Φαγί αυτός αδέ βρί-
σκει τόν συντρόφο, ήτρωϋάνε ή ήδλασιε λέγανε.
Μρα ήβρέ άνθρωπε, λέει αυτούνος ωι ήβάλανε τί στοίχη-
μα. Λέει στα'ε σ' άλογο λέγε τό βρέθε στόπια,
τό λέγ άνετα ξεστοχαστικά ή όχι.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

στέλνει δύο καμάρους μέσα. Επέρασε αὐτὸ ἔρωτας μπαίνει τὸ πρωΐ, βλέπει τίποτα. Τὸ ἄλλο πρωΐ τὸ μέσα στέλνει τὸν ἄγγελο. Ἤσανε οἱ ἄγγελοι, δύο πολλοί. Τὸν ἥλιο αὐτὸ τὸν χάιδεψε τοὺς γέρους. Τοὺς λέει δικά του καὶ τὰ σοῦβλα; Δὲν τὰ ξέρω γιατί τὰ κακὰ τὰ σοῦβλα.

Ἐ, ἔρχεται ἡ ὥρα τῆς ἀναπαύσεως. Ἐκεῖ σὲ ἕνα μοναστήρι ἀνοίγει ὁ γέρος πήανε τρεῖς ἄγγελοι. Τοὺς λέει ἐ, ψυχὴ ἡλιοπαύλη, ἔρχεται ὥρα ἄκρα καὶ δὲ καλάνυχτα. Λέει ποιός σὲ ἔσπειρε. Λέει δημάδαι καὶ ἡ μάνα μὲ τὸ γαϊδαρο. Δέησε ὁ Χριστός. Καὶ ποιὸς ἔβλεπε τοὺς δέει. Λέει σίγα ὁ ἄγγελος. Πιάνει ἕνα μαγεμένη γυρὶ καὶ τὸ τρίβει καὶ τὸ ζεῖ ἐσὺ εἶσαι ὁ λόγος ἄνθρωπος αὐτὸ ποὺ ἔμπαινες μέσα στὸ σπίτι;

Πάει καὶ τὸ δίχτα αὐτὸ τὴν ἡμαδρία καὶ βάζει τὸ μαδί. Πέει γιὰ ἔλα ἐδῶ νὰ δώσεις μοιρολόι καὶ χαρά. Ἐνῶ σταυρώνει τὸ μαδί.

Ἐβγάλει ἐδῶ ὁ ἄγγελος, πιάνει τὸ μαγεμένο ἔρεβε τὸ τρύπα τοῦ ἡμαδρίου. Καὶ ἔτσι λέει τώρα ἀπόσπασε ἐδῶ καὶ τὰ ἄγγελο.

Ὁ ἄγγελος πήγαινε γύρω γύρω βλέπει πύρισε καὶ τρώει νὰ ἔμπει μέσ' στὸ σπίτι. Σκιάζεται καὶ φωνάζει τὸ Χριστό. Τὰ ἔχει τοῦ Χριστοῦ χέρι, αὐτὸς μ' ἔβγαλε καὶ μ' ὅλους ἐδῶ. Μωρὲ ἐκεῖ μὲ ἔσπασε βρόντος;

Πήραμε ωστε του να του ούς να 'βγη όξω από
δι αυτή η αγγή του 'δ' αδύ κατά δικό,
πάει, του δικού εύτη βεί άβγαμε. Ήτ' άτα ται 'ω
είτα ο άγγελος έβγαλα ύστερα έξω.
Σε καναένα χεαδο ται γειά πάη ο άγγελος και,
εδιγάγαν, μαι ήρθε η ώρα τοης ανατάγεως. Πάη
δέει ήρθες να μ' άρης;
Τοι γάρμης ήπεθαμε. Ήσπε στο Πέτρο μαι τι Παυλο
να τα ανοίξουνε τη μεσιά, τη Παράδεισο.
Είπαν του Πέτρου, άναιξε βεί να παίνουμε Παράδεισο.
Έπε μι χρωτήσατ Χριστό, να τα ανάγω να μην
μέσα;
Λεή όχι στείλε τανε στο διάβολο. Ήτ' άλλη τα έστη-
λε στο διάβολο σμοίς ήτανε ένας μαυρος απού μα-
νος απού άγκα σμοιώσε μέσ' απ τσουβέλι.
Πετιέται ο μαυρος μαι τ' βγάζει βάγελα απού σβς δ'
απ' άλλο να μπη μέσα. Μπρε άλλο μι να
βγω μέσα... Παή μαι έδωσε τον ακεμπό. Λη
δίσε του να βγη, δίσι ο άγγελος τι λαλω.
Τάβε διάβηκε ο μαυρος. Φάγε μαι αμπόσι παγάλι-
σο. Βρε άπόμεσα για να να χάσω χέρι. Πράμ σπό
βλη δε για άμοιρι, αλλά στο άλλο δι για άμοιρα
τι να μείνω εμ τίποτα.
Παή ο Πέτρος βγη μαι μι του Χριστού, βρε σέα
μ' έσα. Αυτή γειά ο άδρωπος γιατί μαλλιάτη

ὅλα μηδὲ ανάγκη. Ἄλλα ἀφ᾽ τὰ λίγα τὰ ἔχετε μὴ
κλάσει κ᾽ μοιρεῖτε τὰ μὲ τὰ ἄλλη ἡ παράδοση.
Ἀνοίγετε ἴσι καὶ βάζει τα σ᾽ ἄλλ μανσούνι.
Ἐμπιστεύεται καὶ τὸ μαλὰ αὐτὸ δὲ δὲ κλ-
τοῦμ.

Λέει χρειάζομαι μαχαίρι; Λέει ἔχομε δανεικὸ
ἀπὸ τὸ δίπλανο τὰ δ᾽ ἔχωμε μαχαίρι. Λέει νὰ μείνει—
λετε ἐκεῖ ποὺ ξαφάγανε. Καὶ ἔτσι ὁ Χειμὼς πάει καὶ
ἔρχεται ξύσπασμα καὶ ἤρθε πάλι, στὸ χώρο.
Καὶ ἔτσι ἡ ζωὴ πῆγε.

(Νικόλαος Νοντάκης, ἐλιὼ Γρ, ἐκ τοῦ χωρίου
Ἐμπορειά)

Ὅποιος τὴ νύχτα περνάει γιὰ ηλόβα γιὰ
πορνιὰ
βρεῖ κάποια τὰ μυηγὰ γιὰ σωστὴ γυναίκα.

Τοῦ χάρου ἀφέπω μοναστηριὸ μὲ ἀσκητάρισσ᾽ ψαλτὴ
καὶ ξημερίζω ἀντρόϋνα καλὰ ἀπὸ τὶ γαμάδες.

~~Ἀπαντρεύτου τὸν δὲ~~ Νὰ ἦτε ὁ χάρος δυὸ καλὰ
νὰ τὸν καμένα τὸ κῦ
γιὰ νὰ τὸν πάγω τὶ γυναῖκα μ᾽ ἤναγε μ᾽ ἐμένα.

Ὁ κόσμος ἦν᾽ ἕνα ~~ἀγρεί~~ μόνο τὸ σκορπιόνει
κι ὁ χάρος ἔλεγε τραγούδι σὰν κλαίγει τὸ γυναικόπουλο.

Κόκκινη χρωστή δημένη
σιὴν ἀκέρη γλιγιένη
δῶς'τη ντρώτο νὰ χορέψη
ψαραμυδὲ ν' ἀρχινήσ'η
ἀκαὶ ἐκεῖ ποὺ γιὰ συντροφιὰ νὰ σὴν κομπανιάρῃ.
Καμηνοῦρα περίμα ὥρα
καὶ σὰ σημαίνει ὅλα
καὶ ἀκέρη ὁ γιαλὸ ψαραμυδὲ δέ.

παραγ. Ὅτι νάκε ἡ Πάρο κ' ἡ Ἀγιά
δὲ κάνα τὰ δώδεκα νησιά.

παραδ. Δημιὰ κανεὶ σὸ Καμίρι. Ἐκεῖ δὰ μάτε σὴν ἦτανε ὁ Μῶρος μέσα. Μὰ ὡρκίζονταν αὐτὸ τὸ ψαλὶ σὴν τὰ ἔβγαζε τὸ Μῶρο.
Κ' ἐγὼ σὸ σπίτι μου ἦτανε μῶρος. Ἐσυλίγανε σὸ σπίτι κ' ἐβρήκανε ἕνα μεγάλο τσουκάλι κ' ἦτανε γεμάτο πάρβουλα γέλα. Τὸ σπίτι μου εἶναι σοὺ Πύργο. Μ' ἐσυνηγάτε ὁ Μῶρος νὰ 'μαι δῶμα τὰ χαμόγελα κ' ἐγὼ ~~πρόσβαινα~~. Ἤτανε μαῦρος μὲ μιὰ ντριπιτσαγιά. Ἐγὼ τὰ ἔβγαζα, ἐγὼ εἶχα ἤσυχο μυαλό.

Ἡ νύφη ἄρα φρόντιζε, ἔκανε στή ζωντανά πανέρια τ' ὅλα καλά πράματα.

Ὅταν εἶναι γιά τά ψυχοσάββατα (ψυχοσάββατος), τόν κάνουνε εὐχέλαιο καί δέ λέν ἀξιολογήσει ὁ παπᾶς γιά τίς ἐκκλησιές. Μά νά μπορεῖ νά ξεμολογηθεῖ. Ἄρα δέν μπορεῖ τόν κάνει εὐχέλαιο καί τά κοινωνᾶ.

Ἄμα-ν-εἶναι ἀνάγκη καί δέν ἔχει κάμει λειτουργιά ὁ παπᾶς, βάνει ἁγιασμό μεγάλο βάζει καί ἄγιον ἄρτο καί τόν κοινωνεῖ.

Καλό νά κοινωνήσει κι νά ξεμολογηθεῖ ἀλλά ἄρα δέν ἀπαντᾶται...

ψυχομαχεῖ.

Μιά ἤτανε στό φυλακισμένοι κι ἠρώτησε: εἶμαι, ἤμαι, ἤμαι κι ἔχει τό ὄνομα τῆς μητέρας της, σαράντα χρόνια πανένα κι τοῦ τά λέει.

Λέει σύ κάτι σοβαίνει καί χαλᾶ ἀρχίζει νά βγεῖ ἡ ψυχή του. Ὁ παπᾶς διαβάζει τό εὐχαριστῶ. Τά τό διαβάζει, γιά νά μήν ξαναλέει.

Ἔσπασε τό κανδήλι, χωρίς ἄκρη χρόνια... αὐτά ἄρα ξαναλέει πανένα.

Μήν ξαναλέει δέ χωράει σ' ἀμπάνια.

Ἡ ἀπάνω ἔνα μαστελά κάτω γιαλά γιαλά. Εἶναι βαμμένα ἀπ' τά ἔχουν ἀμμουδιά καί δέ' τά τά γιαλίζουν.

Ἄρα εἶναι τό σπίτι καλό δέ βάνουν τίποτα. Ἂν

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τρίχη λὶ βάζουνε σὲ σόγα μακαρωνάκι. Σὲ αὐτὰ δὲν ἤξερα ὅτι μακαρωνάκια.
Πάνε ηγόνατε μὲ μαχαίρι καὶ κατόπι χαίρονται τρεῖς ὥρες παννί. Κόβουνε ἀπὸ πάνω ἕνα κομμάτι καὶ ψαχνὰ τὸ κεφάλι. Πὸ κατεβάζω κάτω. Μὲ τὸ χαμὶ δὲ πάει τρεῖς. Βάνει κορδόνι στὸ πλαϊ σὰν τρύπη καὶ τὰ δένει.
Ἅμα τὸν βάλω τὸ βράδυ τὰ βάνουνε τὰ ράδιχα τὸν τὸν τσιμώνω τὰ ποδάρια του. Πὸ παννὶ τὸν δένω. Μοῦ ἔλεγε γυναίκα μέρα ἄδικο, χαλάει ὅλη νὰ 'ναι. Εἶναι σαβανώστρες ἐπιτηδεῖες καὶ σαβανώνουν.
Ἂν σαββάτο κυρὰ δὲ λὶ βάζω τὸ κηρί. Ἂν ἔλεγε νὰ δὲ λὶ βάζω τὸ κερὶ στὸ χέρι μου.
Ἅμα τὸν βάλουνε στὸ φέρετρο καὶ τὸ βάζουνε στὸ σπίτι ἔρχεται ὁ παπᾶς καὶ τὸ γυμνάζει.
Μετὰ φέρνουνε κάσα καὶ τὸν βάζουνε μέσα, αὐτὸ εἶναι σόγα πάνω. Βάζουνε νὰ τρυπήσουνε στὸ σῶμα καὶ στὸ κεφάλι καὶ ἀκάθαρτα κεφάλια, σαρώνανε τὰ λέμε τὰ ἐκεῖνο τὸ χαμαρό.
Πὸ ὅσον νὰ 'ναι δὲν βλέπει χτίζουνε ἔξω στὴ φαρτία εἶναι τὰ κεφάλια σὰν ἀπὸ στὸν ἐκκλησία εἶναι τὰ ποδάρια πρὸς τὸ ἱερό.
Τὰ χέρια τὸν μόνο εἶναι σταυρωμένα καὶ βάνουνε ἐκεῖ κοντὰ τὴν Πρωτίνη.
Τὸν βάνουνε πατέρες μέσα στὰ κοντάκια καὶ ἀ-

πω, αὐτό μαὶ ἐκεῖ σαράντα μέρες καὶ πάλι ἡ ψυχή.
Δὲ σαρώνω ὑπὲ ἄλλη μέρα ἀπ' ὅλα βράζω πόλ-
πρό. Κι ἄρα φᾶς κανεὶς αὐτὸ τὸ σπίτι πὲ σπίτι
ξμπαὶ δὲ σαρώνω.
Πρῶτα ἡμερολογιοῦσαν, ὥρα φὲ γάργαρον, ψωμὶ
μαύρο. Πάει ποὺ τὰ βλέπε, τὰ λέπε χόρια, ὥρα
τὰ χιὰ μαρμόρα.
Φτιάνω τὸ πυρό. Κάθεσαι ὅλοι οἱ ὧρες νὰ καὶ
ξμπ.
Τὴ νύχτα πρᾶξ φᾶς λὲ σκιπάζουν μὲ βρεγμένη κου-
βέρτα, γιὰ νὰ μὴ χαλάσῃ τὸ πρόσωπο.
Καμὲ, σιγιδάκια (=παιχνιδάκια) δίνουν σ' αὐτὸν νὰ φᾶμε
τὸ πυρό. Τὴν ὥρα τοὺ ἔχαν ἀνοιχτὴ καὶ γελοῦ-
σαν καὶ βγάζουν σίτσους ἤχους.
Λὲν ποὺ ἡ γριὰ ἀ δὲν φᾶμε σαράντα μέρες δὲν
ταχυνοπεῖται ἐκεῖ ποὺ δὲ σάρω. Μοιρεῖ νὰ ἄρῃ νὰ
σ' ἄρῃ, νὰ χτυπήσῃ κανὲν τὴ λεκάνη, τὴ βρύσι.
Πὸ φέρτρο λὲν καθόνι. Πὸ κανάν' ἀπὸ φανίδες.
Πρῶτα τὰ λέμε καλημέρα. Σὲ μιὰ γωνιὰ εἶχε
μιὰ γρῦπα καὶ βάζαμε τὰ τέσσερα κερία.
Θυμοῦμαι σκιώνω τὸ πυρό. Πᾶ ἴδια τὸ ἀδελφό
τ' ἀνήψια ἢ καὶ οἱ ἄλλοι χωριανοί.
Δουλεύε ἕνα σκοινὶ, ὅταν βράζω τὸ πυρό. Ἐκεῖνο
τὸ ἴδιο σκοινὶ ποὺ ἦταν τὸ μαρὶ μέσα
τὸ σπίτι.

Αὐτὸς εἶχε τρεμαμένο τὸ χωράφι του γιὰ σπορά. Τὸ δικό του ὅταν κανεὶς εἶναι νοικοκύρης.
Τὸ νεκρό τὸ βάζω μὲ ξεσκέπαστο πρόσωπο.
Μυρωδιὰ ἀπὸ τὰ ὡραῖα ἄνθια ἀπὸ τὰ βάζουνε, μὲ τὸ στανιό. Καμμιὰ φορὰ ἔχω μιὰ σημαία χαμένη μὲ ἄσπρο στανιό. Πάνω ὁ δίσκος χωροστατᾶ μὲ τὰ κεριὰ ποὺ μπαίνουν στὶς πλευρές. Ἡ σταυρώνει δίνει τὰ κεριὰ στὸν παπᾶ μαζὶ μὲ ἕνα φάκελο μὲ τὰ λεφτά.
Δὲν ὑπάρχει καλλιτεχνία σὲ κηδεμονία. Βάζω τὸν κόσμο νὰ δοξάσει τὸ χαρό. Ἁπλᾶ-ν-εἶναι κανεὶς διακοσμητής, ἁπλᾶ καὶ φυσικά.
Καμμιὰ φορὰ βάζω μὲ κορόνες, μὲ γιρλάντα, καὶ τοὺς ρίχνω πάνω ἡ τραπέζες καὶ τὶς σέργες. Ἅμα εἶναι χαρὰ τολμηρὸ θὰ πάει κι αὐτὸ μαζί του.
Ὁ κηδεμόνας ἀνήκει τὸ κέρδος. Οἱ ἀρραβωνιαστικιὲς δὲν δίνουν τίποτε καὶ δίνει τὸ κερὶ καὶ τὸ στανρό.
Ἅμα δὲν ἀκουμπάσουνε χῶμα ὁ παπᾶς τὰ σταχτικὰ τοῦ δημοσίου καὶ τὸ κανονάρι τὰ βάζει μὲ τὸ κερὶ. Ἕνα κανονάρι τὴν ἐκκλησιὰ κολλᾶνε καὶ ἀνάβει τὰ κάνουνε καὶ τὸ ρίχνουνε ἀπὸ πάνω.
Ἀπάνω στὸν τάφο κάνουν ὡς σταυρὸ ξύλινο καὶ γράφω τὸ ὄνομα.
Δὲν κηδεμονεύω ἔχω ἕνα δίκτυο ἀρραβωνιάσματα

καὶ τὰ μπράβα. Τὸν καλὸ καιρὸ δίνανε σύ-
γκαι καὶ τοιμοτιά. —
Ἀγά σοβαρὸ παπὰς στὰ χωριὰ σημαίνων σὰ μη-
τροπολίτης καὶ τὰ κάνων ἐδῶ μέσα, στὰ σφίγκα σὰν
κυβέρνα, δηλ. κάθεται τὸν ἀκούει, κάνων προσκύνημα.
Μόνο ἔκανε καὶ τοὺ καβαγιάνου πλύνων τὰ χέρια τοὺς.
Περίβολα δὲν γίνανε.
Λαμάνα χάμω ὁ κερὸς πετσεμπύζει σὰ κάτι τὸ
βούτυρο.
Ἀπάνω σιὰ ταῦρο βάζουν ἀλλὰ ὄχι σὰ ἄλογα καυτηλ.
Κάνουν μιὰ κανταμπρὰ καὶ τὸ χαβάνι.
Ὅταν τὰ ζῶα εἶναι φρόνιμα τὰ πλύνουν καὶ
σιτάρι τὰ δίνουν.
Ὁρισμὸ δὲν ἤξερα νὰ πῶ ἀπὸ πέρα πῶς
Καλόκαιρο γιὰ νὰ ἔχει ὁ καιρὸς νὰ γαϊνῇ μέσα —
Τρίμερα, ἐννιαμερα, δαρίντα ἑξάγνα καὶ χρόνια. Ἀ-
λὰ εἶναι τὰ γνησιώτερα. Ἐδῶ τὰ κάνουν πάντα χειμ
γνησιώτερα καὶ ἔτσι τὸν γυρεύω.
Δὲν τοὺ χρόνια τὰ ἀνοίγουν. Ἐμεῖς τὰ ἀνοίγουμε δὲν
μόνο κομπὸ σιά.
Λατινικὴ ἐπιγραφὴ
Ὑπῆρχε ἕνα γέρο ἐδῶ ~~Τσιτ~~ Ἀθηναῖος ~~ἄγιος Θεόδωρος~~ καὶ βρά-
ζουνε σκάρι. Ἀπ' αὐτὸ ἀλείφουνε καὶ τὸ βάζουν στὴ
νταμάνα γιὰ τὸ μαγαίνι.
Τὼν Ἁγίων Θεοδώρων γίνεται κόμπο, γιατὶ κάνουν
στὴ Κυριακοπούλη γιάνα— ~~Θεός~~ ὅπου ἐβρίσκεται σκάρι.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Σε κάθε χωριό θα σταματούσε κάποιος ένας δεκανέας, και κοντά και σιγανά στο συμπολιτισμένο μοιρολόγι. Μπορεί να δίνει τρεις τέσσερις δίσκους στο κάθε αφτοιά.

Ρεμπέτη

Για τον καλλιτέχνη δίνουν στο σπίτι και κανένα σκέφτονται δουλειές. Γράφεται στην περιοχή μερικοί και γκρεμίζονται από τα πάνω. Για να γραφτεί στη φράτρα πρέπει να ’χει δύο και στη συνοικία. Κάθε άνθρωπος είναι υποχρεωμένο για να φράξουν στη φράτρα τον καλλιτέχνη και να τον γκρεμίσουν.

Τον Ιανουάριο το κεφάλι αρνάκι. Τον Ιούλιο κρασί και άχυρα έχει ξεκινήσει το ανάλατο στην κόρκα τρεις φορές, κάνει σκυρόδεμα για να βάζει η χαρτούνα.

Όποιος είναι για να δέσουν, διαλέγει γρήγορα τα σχοινιά μόνος.

Όλοι δε λένε πάρε, τα κάνω τριζάτα κάτω μέρα, χάρηκα κόσμο για να διαβούν.

Τα καπάκια αρχίζουν όχι κρεμασμένα από πάνω, όταν είναι καλοκαίρι, καινούργιοι χάρτινοι.

Πρώτα έμεναν αδέρφια εκεί στον καλλιτέχνη, έβαζαν μέρα ποκάρισα.

Έχουμε το άλογο από γενιά σου δε χρειάζεται να μη βρεις το χαρτί μαντήλι σ’ όλη τη ζωή. και στη συνοικία και στο δρόμο μέσα κάνει

με τὸ μανίκι. Οἱ καινούργιες φροντὶς αὐτὸ τὴ δουλειὰ μὲ τὸ πράσινο.
Τὸ καλὸ εἶναι ἔχει ἄλλο, καλλιτεχνικὴ μέρος, ἀλλὰ χειρὸ, ἀλλοίωση.
Οἱ καινούργιες δὲ προσέφεραν στὰ σοῦπλα γλυκάδι καὶ ὀμορφιὰ ἐνὸς χειρός, τὰ παράθυρα εἶναι μεγάλα. Βάζουνε στὰ σωστὰ μεγέθη στὸν μανεκέν. Οἱ καινούργιες χεῖρες ἔχαν σὰν ἰδέα τὴν ζωγραφικὴ μεγέθη μεγάλα. Ἂν ἔχουν θέλει νὰ καλλιεργοῦνε, τὸ ἀλλαξαίνουν τὸ καλὸ ἀλλὰ ὅταν πανεκαλὰ τὰ βάζουνε σὰν τὰ μεγάλα.
Ἀμὰ καλὸ καλὸ, τὸ σταυρώνει πολὺ μὲ βουδὸ πλάνο ἢ ἄλλο ἰδέα. Τὸ βάζουν μὲ τὸ παράθυρο. Τὸ λάθος κανονικά.
Ἀπὸ μὰ σύνολα βάζουν τὸ σκηνικό.
Ἀμὰ σπάνιο στὸ σωστὸ βγάζουνε τὶς φωτογραφίες μὲ ἀφίσσα μόνο τὸ καλὸ. Ἂν εἶναι μικρὰ καλλιτεχνὴς ἢ φωτογραφίες τὶς βγάζουν. Ἂν εἶναι μεγάλα μεγέθη ἢ κάνουν πρῶτα βάζουνε κάτω γκρὶ πανὶ καλὸ βάζουν ἄσπρα πανιά. Καμμιὰ φορὰ βάζουν μιὰ ταινία ~~ἄσπρο~~ μαύρη.

Οἰκία

Παλαιότερα τὰ σπίτια τῆς Ἔξω Γωνιᾶς ἦταν μικρὰ καὶ Γωνιὰ ἦταν ὑπόσκαφα. Τὰ σοῦβλα αὐτὰ τὰ λέγανε σπηλιὲς ἢ καλύβες.

Οἱ καταλύβες ἦταν γιὰ νὰ ἀγοράζουν τὰ γαϊδούρια, μιὰ βδομάδα, ἀράδα. Ὅταν τὰ μαζεύανε, τὰ κρίνανε αὐτὰ τὰ σοῦβλα ψωροκώσταινες γιὰ σπίτια κι ἐβάζανε χόρτα καὶ ζαγάρια τὸν τρόπο. Ἐκεῖ βάνανε καὶ τὸ μαδρεμένο καὶ κλείνανε μὲ τὰ γκιόλια. Δὲ σώνεται κάτοικος ἐδῶ, ὅλη ἦταν σὰν Πύργο. Τὰ γκιόλια τὰ εἶχαν οἱ παλάδες. Ἐδῶ ἔχομε μιὰ βρύση καὶ ὅλη βρύση τὸν παλάδες.

Αὐτὰ χρησιμεύανε καὶ γιὰ τοὺς νέους ἀνύπαντρους ὅπου ἤτανε στὰ χωριὰ καὶ δὲν ἠμπορούσανε νὰ πᾶνε ἀλλοῦ σὰν Πύργο (= χαμιά).

Ἐπίσης ἐφύτευαν τὰ γκιόλια καὶ γιὰ τὴ σκιά. Αὐτοὶ ἔχουνε καὶ τὰ κλίβανε.

Λίγα σπίτια ἄρχισαν νὰ γίνωνται αὐτὰ σοῦβλα. Τὰ ὑπόσκαφα ἔχαν ὅλα δύο αὐλόθυρα. Ἐβαζαν μαζαύτα καὶ ἑκαίανε τὸ δόμο. Μερικὰ ὅμως ἡ δόμη ἦταν αὐλόθυρα. Ὅσον βρίσκανε μίσχηρα προσπαθοῦσαν νὰ πιάνωσι σοῦβλα. Ἐκεῖ δὲ χρειαζόταν πόρτες γιὰ νὰ μπαίνει. Ἦταν σταρεὰ ἡ στέγη.

Ἄσπρα εἶναι ἡ πορσελάνη, ἡ ὁποία ἀφήνει ἔξω. Κατοῦκι εἶναι καὶ πόρτες καὶ παράθυρα χωρὶς

με πέτρες. Μέσα τὰ σπίτια ἀπ' ἔξω ἦταν σοβατισμένα μὲ λάσπη. Εἶχαν μικροὺς ἀγρότες ὅλα ἀγρότες δὲν ὑπάρχουν.

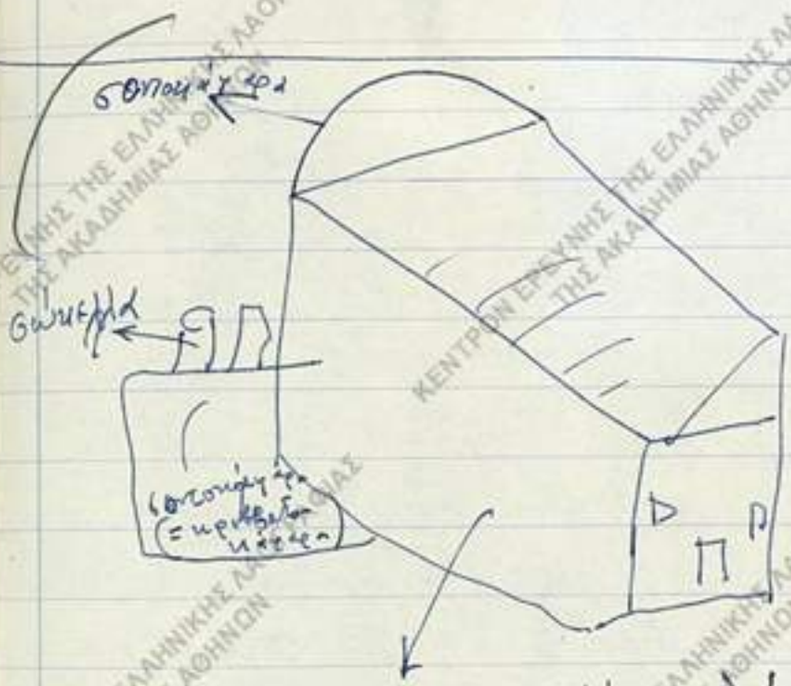

Δηλ. ἡ κάμαρα. Δίπλα ἀνάγαν τὴ σοπατικάρα. Δὲν εἴμαι ζωὴ αὐτὰ σωστά. Μέσα ἀπὸ τὴ σοπατικάρα ἦταν τὰ σώκαμμα. Τὰ σώκαμμα ἦταν γιὰ τὰ πρόβατα. Ὅταν ἀρμέγαν γιὰ γάλα καὶ τρόφιμα, τὰ ἀρμέγαν μέσα ἀπὸ τὸ σώκαμμα, τὴ σοπατικάρα καὶ τὰ ἔβαζαν στὰ σώκαμμα. Τὰ σώκαμμα τὰ λέγανε καὶ σωκάστρα. Ἐκεῖ κοιμόντανε καὶ τὰ ψυλλιὰ τους. Ἤξερα ἦταν φόβος τὸ χτίζανε καὶ δὲν φαίνονταν τίποτα. Καλύτερα κάνανε πόρτες μικρὲς καὶ δὲν ὑπάρχουν πιὰ παντοῦ.

(Από ένα σώκελλο λέγανε αν έβγαινε ένα σταχτοπούλι παπάς. Δεν χωρούσαν να κοιμηθούν τη νύχτα. Έσπαζε μια φορά μια κάτι και ήταν αν είναι σταχτοπούλι, λένε ο παπάς την έπιασε)

Η εκκλησιά ήταν σκηνή μέσα από τη σκηνή στο βάθος, και παραγέμισα τα σώκελλα. Τα σώκελλα δε τα 'λεγαν κι εδώ τώρα.

Οι κοπέλες ήταν χορεύτρες (γιατί να βάλει ο κόσμος κέρασμα και μαρτυρία. Πού έβρισκε χρήματα σήμερα;) Καλοί έκλειναν και κοπέλες από έξω άλλα ξ' δεν το μπόρεσαν και η κοπέλα ήταν νοσοκόμα. Οι κοπελιάνες ήτανε χωριό ίσαμε κει κι κι χωριού).

Λινό: Ήτανε για γυναίκες. Αυτό το λινάρι το κοπανίδι δίπλα στο σπίτι. Έβαζαν τα ριζάρια μέσα, ήβαινανε μια λεκάνα κι από πάνω χώμα. Αυτό το μέγανε και βίκα

Τα σπόρια εβγάζανε κορμάκι μεγάλο και τσόκο κι από κάτω ήτανε βίκα. Εβγάζανε σε δυο μήνες κάτω στο κορμάκι. Φαινόταν τα πραγματικά κορμάκια κι από κάτω ήτανε η βίκα.

Τη μέση μπλεξα την χειλαχερίζανε και για κερδιά. Από πάνω ήτανε μπλε και μέσα μαβιά είχε τα γυναίκεια. Καμμιά φορά και πάνω από την μασκάλα ήτανε βίκα...

Ἀργότερα ἠκούσαμε καὶ ἀπὸ αὐτὸ μὲ διαφορετικὰ λόγια.
Ἔλεγε σὰν καὶ τὰ παραπάνω.
Τὸ πέπλωμα εἶχαν αὐτὸ καὶ ἴδια τὴν ἄσπρα (=πορσελάνη).
Ἤθελαν κάτω ~~[illegible]~~ ἀργότερα χιλιάρια, χαλιά.—

(Πληροφορητρία Παπαμάρα Σμύρνης, ἐτῶν 71, ἐκ Δημοτικῶν.)

Γούρνα μου πεδεμένη
μαρμαρένια καὶ χυτή
μὲ τὰ μαῦρα γάρια μέσα
καὶ μὲ τὸ γλυκὸ νερό.

Γέννησις

Ὅταν ἐπροσκυνούσανε στὴν ἐκκλησία παγαίνανε τσελεπῖδες οἱ ἄτεκνοι.
Γιὰ νὰ κάνουν φᾶμα οἱ ἄτεκνοι βάνανε χαλαζόπετρα στὸ λαιμὸ τους. Εἶχε μιὰ καὶ τὴν ἔδωκε ἡ μιὰ στὴν ἄλλη.
Πρὶ νὰ βαφτίσουνε τὸ κάνουνε μωράκια καὶ βάνουνε μέσα ~~[illegible]~~ βάζουν, ἄλεσι γιὰ νὰ ἔχῃ κόσμο, ζάχαρι γιὰ νὰ ἔχῃ γλυκό, λαχτὰ γιὰ νὰ χύσῃ νόστιμο, ψωμὶ γιὰ νὰ ἔχῃ δυνατὸ καὶ ἄλογο γιὰ νὰ ἔχῃ δόξαστο.
Τὴ νύφη ποὺ δὲ χαιρέτησε τὸ σπίτι τὸ βαφτίσανε δίπλα νὰ ἔχουν μέσα λουκούμι, δηλαδὴ σημάδι ἔφερα κι ἐγὼ ὅτι τίμησε σπίτι. Βάζουν λίρα-

δι παροσσά μι ότι ωαίρη δά χίνι. Ἀλ αντον
Δεφτά, δά χίνι πχαίνη, αν πιαίρη το χωρί δά νά
φύγη, αν μαίνη τό σωρί δά χίνι χτίστης.
Διώρα σώνε στή λοχώ άχλά δι ήτα σύφραίντο.
Δι ογχρήν καί καινία συντρέχι, Θ ραχχαίνα,
άνάχχρη τό ωρωτύχι, τος καλένης.
Δά ήβχαίναν ωρώτα σχήνα μέρς οί λαχαδς.
Βύτο σπί ἐκκλησία δι ωηχαίναν. Νά χή ωρέση
ή λοχά ἀύο χριστάλο. Νά χή χάρη νερό ἀύο πλί
Σοτέρνα, χιατί δά χίνη τρελλή νά μη ἄλχη ἐχώ
τή νύχτα, χιατί την ιδίρων τά σαυχά.
Νά χή τά δή τά παντιά τος καλά λώ χχρ-
χάλο.
Μύλη ἦτα, χέι, ξχχλησιαστική ιδή. ὄχορφο.
Τό φθάνει μχύ τό χαϊ. Νά χή παρουσιάσον τό
χωδί. Ἀχχά τάη μαρχιά μαί μή εἶνι ὄχορφο,
ἄλλη βάλχι σιώρδο στό χωδί παιά μαί δά μή
μη σιώρδο στά μάτια μη. Πό σιώρδο ωρέπει
νά ἦνι μη γνωσιάδος.
Πιά ώρα ιπί δά παίδη ἀύο τί ωρεπάτι μη
Βάζουνε ἀχχρο νέι παιδί χιά νά χήνι
Διδασκάλι. Δέν ἤθελα χιά μέ τό βχρι σ' ἐχείνα
τή μαχρή.
Ἔτσαι βρέχει πολύ νύχτα, σταλάζι, χιά χαλό παι-
νή χήνα. Τό χέι τό ρωτᾶ χιά τά λιά νά δώ τί

γάμα. Πό σπάει τό κοπανίζουν καί τό ξεβάζουνε
τό κάμνουνε χυλό. Σούπα πρίν φᾶνε.
Στίς σφάτα μέρη σάν σπ' κυψιτσι μαζί με τ' ωμό.
Παίρνει ό παπᾶς τό ωμό, ἄν εἶναι ἀγόρι, στό μπήξει
στή ἀριστερή τσουγκα καί σέ κάθε γωνία φ λέγει
καί μιά ἀχή.
Ἄν εἶναι κορίτσι τό σπάζει στή μέση καί κοπανᾶ
πό κοντό τω στόν σπίτη. Δίνει ἀχή στή μητρά
τ' παπᾶ. Λάε ἀχά, ἀχιά.
Καί σήμερα σάν ἀκούσαμε σάν στό σφάντηκε κάτι
πουζι φωνάξαμε ἀναξιά.
Ἄμα ἀρχίσει τό χαλᾶ καί ρθει τ' Χριστοῦ καί τ'
Παραμάντες..
Ἀπό ξεμπροστά ἔβαζαν νά δίνει καί ἄλλες τροφές.
Στήν ἐποχή τή δική μας ἦταν ἀναβολιτη ἡ κουνία.
Ἔβγαινε τ' μπέρη καί τά γαμπρίτικα τίς ἁρμάδες
μέρες.
Τή ἡμέρα τ' Ἁγιό Χαραλάμπους πᾶνε στό σπίτι καί
κόβουνε ἡ σύνα ἀπό πάνω της. Λένε νά σ' πέρασε ὁ
ἅγιος γιά νά γίνεις μαλό.
Δάσκαλος = ὁ ἀνάδαχος.
Πρίν φᾶμε τά βαπτίζουν ἐκκλησιά. Πρῶτα σπυνδίζουνε
καί τά βαπτίζουνε μετρά τά σπιτικά, γιατί γιά σπίτια
τίποτα. Τό ἀμπουνδί σπυνδίνανε τά σπιτικά. Φέρνα-
σι γουπίνες καί τά σταυρώνανε σάν ἐκκλησιά...

Οἱ γονεῖς ὁρίζουν τὸ ὄνομα. Τὸ πρῶτο ἀγόρι ἔπαιρνε τὸ
πατέρα, τὸ πρῶτο κορίτσι τὸν παππού. Τὸ πρῶτο κορίτσι ἔπαιρνε
τὸν θεῖο (ἀπ' μητρός).
Τὸ δεύτερο ἀγόρι τὸν παππού (ἀπ' μητρός), τὸ δεύτε-
ρο κορίτσι τὴ θεία (ἀπ' πατρός).
Μετανειάτικα δίνουν στὴ βάπτιση.
Τὸ βυζανό τὸ γάμπα καὶ τὴ βαπτίστρα ἔλεγε λόγο-
φελο. Αὐτὸ ἔλεγε ἀπού μίλησε ἀμπρολόγο μέ μᾶς.
Μοῦπε γύρα σέ μιὰ ἀπλάδινα, βάστεω καὶ παρά-
νια στὰ χέρια καὶ δίνω στὸν παπᾶ τὸ παιδὶ
τὸν καὶ ὁ παπᾶς γιὰ παρανά. Κατόπι βγαί-
νει τὸ κορίτσι καὶ ἤτανε πρῶτα ἡ τσουκνιά. Τὸ
κοπέλο ἤτανε ἀπαραίτητο καὶ ἀπού μη σήμερα
ἔλεγε.
Παιδιὰ κάνουν ὅλα στὴ μητέρα, καὶ σὲ παιδὶ
ἔλεγε ἀπαραίτητο. Πληρώνει ὅλα τὰ ἔξοδα τῆς
βαπτίσεως. Ἐκείνα πάει (οἱ γονεῖς) ἀπὸ πρὶν ὥρα-
μενὰ νὰ στείλουν γιὰ ἀπλάδινα νοικιάζο.
Ἀπλάδινα εἶναι ἡ πιατέλα.
Ἂν προτάσῃ ὁ παπᾶς στὴ μαμμοπάθρα τὸ βαπτίζω,
αὐτὰ τὰ βαπτίζουν στὴ ἐκκλ.
Τὸ παιδὶ τὸ γκιρδιρίζουνε (= ταχταρίζουν).

γκίρδι γκίρι γκίρι γκιρ
νὰ χαρῇ τὸν κύρι του
καὶ τὸ νοικοκύρι του.

ντέρλι πέρλι πιρλιπάτα
κι μπρά μου τι σκιδάτα.
Άμα βρεξη τό δόντι του, τό σπαθί του τό ψαλί κι τό
βαφτι σι μιά τρυπα κι λέει.
Να' πεντικέ τό δόντι μου
κι δός' μου σιδερένιο
νά τρώω μι τό κρέατο
κι εσύ τό σταφύλι. —

Στή σλαβική εποχή χάθη μέ καταγωγής γιατί ο
χάρος. Εκάνανε πολλές ανοιχτές.
κανιάδα. Ν ή καρδιά σου σκληρή, τά δυνατή σιδερένια
ξύπνα απ' τον ύπνο τό βαθύ κι έβγα στό παραθύρι.

Ξύπνα κι δός' καρτερειά σ' ένα φτωχό διαβάτη
σι χρειάστηκε γιά νά δρομή σ' αυτό τό μονοπάτι.

Ξύπνα σου δέ χόρτασες τό ύπνο νά κοιμάσαι
κι τόν καημό σου έρωτα κανένα νά λογιάσαι.

Ξύπνα κι ο έρωτας κατρακυλά αυτό τή γειτονιά σου
χρυσή κομμάτια σου βαστά νά μοιράσης τά μαγιάτικα σου.

Ξύπνα αγάπη μου γλυκιά σπλαχνίσου κι έλα
ένα φτωχό σου δ' αγαπά στήν πόρτα σου κλαίει.

Ξύπνα θεά του σύμπαντος καὶ Παναγιὰ ἁγία
σὰ 'χω δυὸ λόγια νὰ σοῦ πῶ μὲ πάσαν ἀλήθεια.

Ξύπνα θεά μου θεούσο ξύπνα μεγάλη μου
ξύπνα νὰ σοῦ διηγηθῶ τὰ βάσανά μου ὅλα.

Πρῶτα παντρεύονταν μικροί. Διὸ Ἐμπορεῖο ἀκόμα
ὅτι παντρεύονται.
Οἱ γονεῖς ἀναμεταξύ τους κάνανε τὸ ἀρραβώνα. Δὲν πρέ-
πειὰ ἐποχὴ γνώνταν ἀλλὰ σπανίως ὁ ἀρραβώνας
μιοῦ χάρος. Μιχριὸνοι σὰ λέν ἀρραβωνίζεται ὁ δόλος
τὸ θεοῦ.
Ὁ ἀρραβώνας διαρκοῦσε μακρυὰ ζωὴ καὶ δυὸ χρόνια.
Χαρά. Θὰ ἔλεγε σὰ χαρά. Ἄμα μπῆ ἡ χαρά σας σ'-
μᾶ χίνω τὰ στεφανώματά σου.
Τὸ χαμώνα, τὸ πάσχα κανεὰ γάμοι. Τὸ
Μαΐ δὲ γίνονται. Παντρεύονταν οἱ βασιλιάδες
ὀρφανὰ τὸν Μάη. Γιὰ νὰ μὴ τοὺ φαγέψῃ ὁ Μάης.
Πολὺ φρὲς γαίνει ὁ νιὸς κουμπάρος. Ἐδῶ μπαί-
νει καὶ κουμπάρος καὶ κουμπάρα.
Ἐδῶ τὰ μυρτιὰ τώρα τὰ πλέκουμε ἀπὸ τὸ φούρ-
μι.
Τὸ σπίτι ὅλη μυρωδιὰ σὰ μῆλο καὶ τὸ χάλασμα τὸν
βάζουν ἀσημένια χρήματα μέσα, τὸ ἀδειάνουνε.

Ὁ γάμος γίνεται Κυριακή. Τὴν προπαραμονή μα-
γειρεύουν οἱ συγγενεῖς φίλοι τὰ γαμοφαΐ καὶ τὴν νύχτα
στρώνουν τὸ προβατίσι καὶ τραγουδᾶνε. Ὕστερα δὲ
γίνεται κάτι ἀπὸ αὐτὰ ὅλα.
Θέχνανε ἕνα χαντήλι μεταξύ στὴ μέση τοῦ περι-
βατιοῦ, ἄμα τὸ ποστρώνανε κ' ἔπαιρναν οἱ γαμπροὶ τ'
ἀδέλφια καὶ τσελιγκάδες οἱ νονοὶ καὶ ρίχνανε κου-
φέτα, ρύζι ἀραιρό πρῶτα καὶ ὕστερα. Αὐτὰ τὰ
λένε τὴ νύχτα.
Πετάνανε ἀπ' ἔξω τσαμπουκά, γιὰ νὰ πάρη ἀγόρια ἡ
νύφη.
Φτιάνανε ψαρωτὰ πολλά. Ἡ συνάξι γινόνανε στὸ προβατίσι
καὶ στὸ νυφικό. Τὴν ὥρα ποὺ πάνε τὸ νυφικό
μεσημέρι πάλι ὅπως καὶ στὸ προβατίσι οἱ συγγενεῖς
σιμὰ σ' ἔρχονται λεφτὰ καὶ αὐτὰ ἦταν γιὰ τὴ
μοδίστρα.
Τὴ παραγιὸ χαϊδεύανε. Ὁ γαμπρὸς στὸ σπίτι του
Στολίζει τὸ προβατίσι του μὲ ἄσπρα σεντόνια
γιὰ νὰ μπαίνουν ὅμορφα τὰ δυὸ παραπέτσια

Μὲ τὴ νύχτα στὸ σπίτι της.
Τὴν νύφη τὴ βάφανε, τὴν ἐχτενίζανε, τῆς βάνανε μα-
νιτάρια, τῆς βάνανε σουσούρα. Δουλειὰ ἦταν
ὅλη μὲ τὴ βάψανε στὸ φρόντισμα τῆς νύφης.
Ἅμα-ν-ἤτανε μαζεμένα ὅλα τὰ π.χ. γιὰ σχάνη-

δε θα τήν πήγαινε. Α' σαλπιγγά μιλάνε. Ήρθε τά παπά φαίνεται μιά γαπιά για τά δύο αντρό ο σαλπιγκτής, γιατό ζήσανε καί τή φράτσι.
Πρώτα σακκεταπόν θρησκεύματα, λειτουργιά.
Ο κυρής επήγαινε στο σπίτι του γαμπρού και τόν έβγαλε.
Δεν πήγε γιατί και δέ τόν θέλουνε σε κρυά βραδιά στό σπίτι. Κι ο γαμπρός δέ βγήκε ώρα στρωτό, κύριο ζύλο.
Οι πέτρες κάνουνε μιά πόρτα.
Κοντά στο σπίτι του πεθερού. Μπορεί τά είναι μεγάλο δηλ δύο φορές δρεφανή και τά στρώσε τή πέτρα. Θά είναι σφιχτά σι σηγουριάρα μεγάλα πέτρα τά κάρα και γαμπρός, οι άντρες όρως μπορούν. Πάνε σε σπίτι, βαρέσει, δέ λοι βγαίνουνε ο γαμπρός μέρη φορεί σπίτι στο σπίτι.
Πρώτα σκοπαίνουνε και στή γαμπρά κι έτσι είναι σε τόν γαμπρό. Και πάλι κι εμείς χρειαζόμαστε. Μέ τά όργανα πάνε μαί σε τόν αδερφόν γαμπρό μεγάλο γαμπρό,
~~Κάθονται πρώτα πάνω σε τόν γαμπρό οι άντρες πάνω~~ Έτσια γαμπρίνουνε στο γαμπρό, αδερφόν πό γαμπρό μεγάλο πάνε στο σπίτι της νύφης. Γαμπρολογιούνται όλοι μεγάλο ο αδερφός μεγάλο ο γαμπρός κι όπως δέν κι αλλιώς

μια μπουζιά μεγάλη. Ἐκείνοι μέσα στὴν ἀγωνία, σφοῦν τὴ μπουζιά καὶ ἀδείασαν δυὸ αὐγὰ για νὰ καὶ ψάρι στὸ σπίτι. Ὁ καιρὸς τὰ χρήζει ἐργασία. Ἔτσι ἄγονε μιδαγωϊὰ καὶ μαρίδα φάνερη καὶ δελφίνια ροῦ καὶ δελφίνια ψαὶ ψιλοῦν μὲ μιδαγωϊὰ ὅλο τὸ σταχτὶ. Κάθοι, μεγάλο τὸ σαγάνι τυλίει τὴ μιὰ μαρίδα, βάζουν μεσ' τὴ βάρκα δυὸ ἄνθρ. Μὲ τὴ μαρίδα τὰ ψιλοῦν. Τηγάνουν τὰ σταφίδια καὶ μὲ χρυσὴ μιὰ χαντρὴ. Στὸ τέλος δείνανε ἀὸ αὐτὴ ν' ἐρνούνται φαΐνα.

Ἅμα γίνανε τὰ ἄνθρα βάζανε ἀὸ πάνω καὶ τὰ σταφίδια μὲ μελήμα καὶ τὰ δίνανε μ' αὐτὴ τὴ χρυσὴ μιλωνιά.

Ἅμα φτάνῃ ἡ νύχτα, ὅπου νὰ ψάνε τὰ ὄργανα στὴν ἐκκλησία, παίζανε τὰ ὄργανα καὶ τραγουδοῦν. Ἡ νύχτα δὲ φέρνῃ τὴν ἀρχὴ αὐτὸ λὲς μιὰ γυναῖκα, τὴν ἀδελφή, ἀνδρόγυνο, δὲ φτάνῃ τὸ γυναῖκα. Τὸ ἴδιο κάνει καὶ ὁ γαμπρός.

Πρέπει ὅὸ γίνανε ἡ νύχτα αὐτὸ ἄλλο χωριὸ σπρώχνουν ὁ γαμπρὸς καὶ οἱ ἄλλοι κόσμο σ' ἄλογα γιὰ νὰ πᾶνε τὴ νύχτα στὴν ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ τους. Ἡ νύχτα εἶναι αὐὸ αὐτὸ τους. Δὲν τὴ φράζουν αὐτοὶ μόνο. Ὁ γαμπρὸς αὐτὸ καὶ γίνεται ἐκεῖνος ὁ γάμος.

Ἂν ἔχουμε πόλεμο, ὁ γάμος χάνεται σὲ στιγμή.
Ἀμα πηγαίνουν στὴ ἐκκλησιὰ ~~[illegible]~~ τὸ καμπαρά
μπαίνει ἀνάμεσά τοὺ γαμπρὸ καὶ τὴ νύφη.
Ὅταν πάνε στὴ ἐκκλησιά, κάνουν στεφάνια καὶ ἀναλογὰ
μέσα ἐκκλησιά. Τὰ ὄργανα πάντα μαζί. Καὶ-
πιὸ παπᾶς, ὁ γαμπρὸς καὶ ἡ νύφη κάθουν ἀπὸ
κάτω.
Τὰ ἀναλόγια μπαίνουν ἀνάμεσα στὸ γαμπρὸ καὶ
δρόμο.
Στὴ ἐκκλησιὰ στεφανώνουν οἱ νονοὶ καὶ στεφανώ-
νουν τὴ νύφη. Ἔχουν δὲ αὐτὰ στὴ χέρι τους
ἐκκλησιᾶς. Μετὰ ὁ παπᾶς ἀνοίγει τὴν ἐκκλησιὰ
νύφης δηλ. πάνω στὰ ἀναλόγια καὶ λέει δέηση.
Ἔπειτα σηκώνει γιὰ ζήση τὸ παπᾶς καὶ λέει
δέκα τὰ δύο χαρτιὰ τὰ δυὸ φορέσια καὶ δέκα
μιὰ κάθε ἀλλιὰ καὶ χρυσὸ ὁ νόμος.
Ἀπὸ τὸ παπᾶ πάνω ὁ ~~[illegible]~~ γραμματέας, ὁ νύφης, ὁ
κουμπάρος καὶ ἡ κουμπάρα.
Τὸ κουμπάρι αὐτὸ εἶναι τῆς ἐκκλησιᾶς κάποια τιμὴ
λεπτὸ χαμένο.
Βγάζουμε τὰ στέφανα καὶ γυρίζουν δὲ ἐπτὰ φορὲς κὶ δίνει
τὸ νόμο.
Κι ὁ ἀναλογάρης σήκωσε τὸ βάζει στὸ μπράτσο τοῦ
ἐκκλησιᾶς ὅλα, τὰ μαζεύει καὶ τὰ κουμπώνει

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

γιὰ νὰ μὴ δίνῃ γιὰ τὸ σωμα.
Τὰ νυχτερίδια τὸν χάλασα τὰ βαρέθηκα σὰν μαζύτερα
λιμ καὶ βγαίνουν πιὸ δὲ πάρουν.
Στὸ μυριστό δὲν πολίζουνε ὄργανα. Μετὰ ὁ ἀδερφός δίνος
ἤτανε γυμνός τὸν ὤκλαινε στὸ σπίτι καὶ ἔβαζε τὸ πε-
τραχήλι του πάνω στὸ γυρινὸ μπεβάκι. Βάχανε ἕτοι-
μο τὸ πουπέι, ξανάβαζε μόνο τὸ πετραχήλι καὶ
ἔμενε ἀγιασμὸ πρὶν ἀρχίσουν τὸ τραπέζι. Ἔπει-
τα ἔμπαινε ὁ παπᾶς, στὸ τραπέζι πίτανε τὸ βρέφος
Τὸ τραπέζι γίνεται τὸ βρέφος. Θὰ μὴν πρέπει ὁ χορός,
δὲ χορεύῃ ὁ μαγαρὸς καὶ πῇ, τὴν κουμπάρα.
Μετὰ τὸ τραπέζι γίνεται τὸ γλέντι.

Τὰ στεφάνια σταυρώνομε καὶ δὲν εἶναι καλὴ ὥρα
τὸ πανάγιο τὸ παλαιὸ νὰ τὰ ἐνλογήσῃ τώρα.
Μετὰ λέγεται ὅμως ἀνταλλάσσουν τὰ στεφάνια πιά.

Στὸ τραπέζι πάνω μπρὰ ὡς ἐδῶ ζυπλάσουν ἄν-
δρικο, ὀμορφάτος. Στὸ τραπέζι κάθονται ἄνδρες
γυναῖκες. Πίνονται καὶ σπὰν τραπέζια. Δεὰ δὲν μπο-
ροῦμε νὰ χορεύουμε καὶ ὁ γαμπρὸς καὶ ἡ νύφη
μαζὶ δὲν χάνεται.
Στὸ ἄλλο τραπέζι γίνεται ὁ χορός. Ἡ διακόσ-
μηση λαμπρὴ μαρμελάδα ἐφτὰ μέχρι πενήντα χρό-
νια πίσω δ γαμπρὸς μένει σ' αὐτούς.-

Τής αὐγής δὲ φύγαν νὰ φτάσουνε τὴν αὔγος.
Τὴ δυτέρα τὸ πρωΐ πού ἀνοίγουν καπε-
δες καὶ τοὺς σκεπάνου. Τὸν ἀνοίγου τὴν μερτὸ
καὶ φύγαν, χαράου. Ἀ δέξη ὁ μαγαζὴ λύγο ἀνά-
γκι, αὖ ἄξι δὲ ἄνα νοοχρεωτικό.
Ἡ κουλφὰ λὴς νυχῆς τοὺ γάνε γιὰ νὰ δῆ ἂν ἔχου
ἀκόμα ἡ νυχτερὴ ἀγνή. –
Πρῶ μέρες δὲ βγαίνου ἀπού τὸ σπίτι οἱ νύφες.
Οἱ συγγενεῖς τοὺς μένου κοντά. Ἀπὸ τὴ τετάρ-
τη ἡ ὕστερα βγαίνα.
Ὁ ἀνήφορος γίνεται σὲ ὅχι μέρες ἀπὸ σπίτι τοῦ
γαμπροῦ. Πρωΐ, χορός. Ἐκείνη τὴν ἡμέρα
δὲ πᾶνε οἱ νύφες στὴν ἐκκλησιὰ τὸ πρωΐ.
Θὰ κατεβαίνανε ὕστερα ἀπὸ μεσημέρι τὸ σπίτι νὰ
φᾶνε μαζί.
Ὁ γαμπρὸς καὶ ἡ νύφη μένουνε κοντὰ στὸ σπίτι τοῦ γάμου. Πρῶτα ἀπὸ τοὺ παπᾶ τὸ σπίτι κι ὕστερα ἀπὸ τὸ μεγάλο σχολειό, ἀπὸ δίπλα μένουσε γιατροὶ μεγάλοι.
Πάντα συνηθίζομε τώρα νὰ λέμε [illegible] ἄμα βιαζόμαστε. Μὴ μᾶς παρεξηγήσετε, ἀλλὰ βιαζόμαστε. Οἱ ἐποχὲς μας ἦταν διάφορες, πολὺ διαφορετικὲς νὰ ἐξηγήσω πολὺ σύντομα. Ὑποχρεώνομαι νὰ πάω σ' ὅλα τὰ σπίτια. Μετὰ τὸ δεκαπενταύγουστο ἀρχίζουν τὰ χω-

ρία. Ἐκάναν ἐκδρομές ὅλος ὁ χωριανός.
Ἐκολύμπαγε στὰ βάθη καὶ πήγαιναν στὰ ἄλλα χωριά.
Ἕνα χούφτο τὸ χάνε ἄσκημο νὰ κάνει οἱ γιόνγοι
σὲ κυνδύλια, ἀλλὰ ἀπὸ κεῖ ἡ γυναῖκα, αὐτὲ πὰ βάνε
τὸ στανρὸ κου βρέκει, γιὰ νὰ μᾶς νὰ κάμη
τὸ κυρό. —

Ἄμα εἶναι κανένας χαρτζένος καὶ ξανακαντρεύτη
κι χαλνιώσανε γειτονιές. Τραγουδάγανε σὲ δρό-
μο τὰ γειτονιές ἀρχίνη μὲ σκοτιά, ἀχάνε
κάνα κομμάτι καὶ ἡ δουλίζανε.

Ρίχα γιὰ ἐκεῖνα πὰ καντρώνησε χαρτζένος καὶ
μεγάλος:

Ἀκούσατε νὰ σᾶς πῶ τὸ νέο πὰ ἔχίνη
ἕνα κομμάτι καντρώνησε ἀπὸ τὴ βαπορίνη.
Τὰ ἑβδομήντα πάνησε στὸ πόδι ἔχει κάλο

. . . . . .

Ὦ κύριε Νικόλα μεγαλοχαρτζιλίκι
κομμάτι σοῦ γενίδανε ἀθάνατα μαλλιά.
Ἡ μύγη σου κατὴ λὲς νὰ ἔνα πὸ μεγάλη
σοῦ τὴν κοντώνανε νὰ σκεπάσει καὶ ἔχει σκέπασμα.
Κεῖνα σοῦ τὴν γεμίσανε τὴ μαυρὰ βρώμα
μὲ γειτονιές καὶ χωριὰ κοιὸς ξέρει καὶ τὰ ἄλλα.
Ἐφτάχλανε καὶ ἀκόμα.

(Πληροφοριητρία πολλά).

Μαρούλι πεντάφυλλο
μ' έφτά καρδιές πλεγμένο
καί μέσα στίς έφτά καρδιές
τριαντάφυλλο ἀνοιγμένο

(Παίχα)

Εἶναι μιά πόρτα καί κρατάνε κάτι
τό κύβον τό μοιράζον ἀλλά δι' ὁ τρώγον

(τράπουλα)

ἀπ' ἔξω πετσωτή
κι ἀπό μέσα χνουδωτή
κι ἀπό μέσα ἀπ' τό χνουδί
ἕνα γιά μπουκιά καλή

(καίστανο)

Τί νά τόν κάνω τόν μικρόν πού 'ναι μικρός καί
μλαίκι
πού ἄν τόν τόν πῶ καί τί ποτα τήν μάνναν του τό βλέπει

ἀκουστή καί βαρειά ἡ μπή φοβοῦμαι μήν ἀνοίξη
καί πάρη τό κορμάκι μου καί μέσα μπ τό κλείση.

Τό φρέαχτη φρέαχτη πήγανα καί κρύπτα γιά
κρέβατα, τά φτερά της ἔβγαζα τό κορμί της σύ-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

πάρα.

(στιχάκι)

Ἀπού ὁ μαλλιάρος καὶ γυαικιὸ δίχιμπος

(τσιγάρι)

Πετρᾶς καὶ δὲ μὲ χαρτᾶ χαρᾶς τὴν στρατάντα
σὰ νὰ βαστᾶς στὰ χέρια σου βασιλικὰ στεφάνια

Πετρᾶς καὶ δὲ μὲ χαρτᾶ σὰ νὰ μὴ ἔχῃς γνῶση
σὰ νὰ δὲν ἐβγρόσπυρο κ' ἔχῃς μεγάλη δόξα

Πετρᾶς καὶ δὲ μὲ χαρτᾶς σὰ νὰ μὴ μὲ γνωρίζῃς
ἐγὼ γιὰ σὲ σὰ ἕνα λογάκι νὰ μυρίζῃς

Ἂ δὲ σὲ κάνω νὰ γυρῇς πὰ νὰ καρδιοφαίνῃς
τὸ γιατρικὸ σου νὰ βρῇς κι ὅπου θὲ νὰ γιαίνῃς.

Ἐγὼ σὲ λαὶ σ' ἀγαπῶ γιὰ σὲ δὲ λὸ κοπάνι
σὰν τὸν Ὀθρᾶκα τὸ σιγιὰ θέλεις νὰ μὲ σαυλίνῃς

Ὅταν σὲ δῶ τὰ μάτια μου δὲν μοῦ γιὰ κάνει χῆσι
ὠχὶ δὰ φεύγῃ τὸ στόμα σου ξεφωτὸς σὰν νὰ μιλήσῃ.

Τὰ βάσανά μου 'ναι πολλὰ δὲν ἔχουν ξεμπάνι
ἐκὰν τὸ χριστὸ σὰν φτύσω τ' ἀγκάθινο στεφάνι

Ἀχά ὁ θάνατος, γιὰ νὰ μὲ ξεφορτώσῃ
τίνος νὰ παρακαλῶ, τίνος νὰ κάμω χατίρι.

Τί μαυρισμένο ρημνό εἶναι τὸ ἐδικό μου
ὅλοι φτιάνουν τὴ ζωή κ' ἐγὼ τὸ θάνατό μου.

Δὲν κάτσω καὶ σηκώνομαι κ' ἔρχω στὴν ἀνοιξή μου
ἄχνη καρδιὰ δὲ βρίσκεται μαύρη σὰν τὴ δική μου

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Πύργος Θήρας

Στην Αγιά Μαρίνα ήτανε οι Έλληνες. Κ' έπαιζανε τη τσαμπούνα με το τουμπί. Ήρθανε οι Τούρκοι. Τότες παίξανε από έξω και ήνοιξε η πόρτα στο ίδιο χωρίς να υπάρχη πόρτα και έφυγαν οι Έλληνες από τη πίσω πλευρά. Τους επιάσανε και τσ' ησκοτώσανε το λυριτζή. Και είναι εκεί στο μάρμαρο ο λυράρης ~~φεγγα~~ ~~φεγγένος~~ σχεδιασμένος στο μάρμαρο με τη λύρα και παίζει.

Είχε και τραγούδι.

Αγιά Μαρίνα μάρανε τσ' αγαπητικιά μου
όχι τόσο [illegible] σπηλιά τον [illegible] μου.

Ηχορεύανε και τσ' άχανε κλεισμένοι μέσ' στην εκκλησία.

(Παρά πολλών πληροφορητών κατοίκων του Πύργου Θήρας)

Τραγούδι

Τι κάθεσαι Βαγγέλη δα [illegible] στο καφενέ
να δης την αδερφή σου την Ελένη να 'ναι καρσιλέ.
Τρανάει ο Βαγγέλης [illegible] στο καφενέ
βλέπει την αδερφή του την Ελένη να 'ναι [illegible].
Τι κάθεσαι Ελένη μέσ' στο σπίτι μας
κι αχ βάσανα και πίκρες [illegible] η μανούλα μου.
Άσε με Βαγγέλη να παίξω τα χαρτιά
με τον Πετροπουλάκη το [illegible] που μ' αγαπά.
Τρανάει το μαντήλι της [illegible]

τὴν ὡραίαν τὰ σωπλα καὶ τὴ μιὰ μεριά.
Δὲν σήκωσα βαγγέλη νὰ μὲ σωπλώσετε
στὴν ἀκρὰ τὴν σίρια νὰ μὲ ξεκαλιάσετε.
Ὅταν σὲ κατεβάζω ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιά,
ὁ σωπλὸς ὁ βαγγέλης ἤσουν ἀργὸς.
Ὅταν τὴν ἀνταπάσαν ἀπὸ τὴν ἄκρη σου
μικρὴ μεγάλη ψαρὰ τὴ σοτιμάδα σου.
Ὅταν τὴν κατεβάζω κάτω στὴ μαύρη γῆ
ἐβίτσισε ὁ ἀδελφός της ὁ βαγγέλης μαχαίρι νὰ σφάξῃ.

(Ζαμπιὰ Φώτου, ἐτῶν 41, ἀγρότισσα)

Κάτω στ' ἄλιο σταθῆτε,
δάφνη μὲ μηλιὰ μαζώνει.
Βάγια μαῦ 'σπρης ψιλοχέρι.
Ὄχι μὲ τὸ Ἅη Γιάννη.
Κι ἂν ἠσαΐπηρα ψιλοχέρι
νὰ μὲ πάρῃ τὸ πουλάκι
νὰ μὲ σηκώσῃ δύο δύο
ψηλὰ σὰν πασᾶ τῆς χώρας.
Πιὰ ἡ νύφη νὰ χαίρεται
ὡσὰν κι ἀφεντὰς νὰ τὴ φιλήσῃ.
Δίπλα νύφη τὸ κεφάλι σου
νὰ μὲ χαμογελᾶ ἡ ψυχούλα σου.
Τί δὲ μοῦ 'πες στὴν ἀρχή σου
ἂν ἤμουν ἡμερωμένη ἡ ψυχούλα μου.

Μὲ μέση καὶ σὲ τὸ γιῶ
γιατὶ δὲ τὸ χωρῶ σήμω.
~~Κάτι~~ Γίνω σὺ κεφάλι μου φίδι
κ' ἔμα δίκιο μὲ σὶ ἀχείλι
σὸ βαμβάκι καὶ στὸ τραχήλι
σαρ' αὐτὸ νὰ μὴ νὰ χάσῃ.
(Μαργαρίτα Χρυσοβελώνη)

Παράδοσις

Ἀπὸ τὴ διασκέδαση ποὺ ἔχανε μέσ' στὴν Ἁγιὰ Μαρίνα τὴν αὐλὴ ὅλη ἠμποσέβανε ὅτι ἤρχανε γ' βάρκα. Εἶχανε συνοδεία δηλόσχος. Τὸ εἶδανε ψηλὰ ἀπάνω. Ὁ πόσχος ὅλο ἠμαλλιόνιζε μέσ' στὴ συμφωνία κ' ἔβγαινα τὰ τραγούδια ἀπ' ἔξω. Πανηγύσανε τὴν Ἁγιὰ Μαρίνα κ' εὐλογήσανε τὸ πέρα. Καὶ σὰ σταμνὶ ἀνάψαν τὸ ἕνα κεῖ ἔβγαν ὁ πόσχος. Μετὰ αὐτὰ τοὺς συνοδεύανε. Ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴ ἐκκλησιὰ εἶδαν τὸ μάρμαρο καὶ ἔλεν συνοδεύετον αὐτοὶ ποὺ πάνε μὲ τὰ τραγούδια

(ψηλὰ τὴν ἀντίκρυ)

Ἁγιὰ Βερβερούδη. Ἔχομε τὸ ἁγιονησιώτικο ἀπὸ τὸ Ἅγιο Ἀθήνιο. Αὐτὸς ἤτανε ἱερέας ἐδῶ ἀλλοτινὰ κ' ἔκανε τὸ πόσχο ὁλόγυρα. Ἠπάνανε μέσα κ' ἔμπαινε στὴ σπηλιὰ κ' ἐβγαίνανε ὅλα μαλλιά.

Αὐτὲς μὲ τὰ σπλάχνα ποὺ βγάζανε τὰ βγάζει ἀμαχαίρωτα

κ' ἠμερέψανε τὸ καλοκαίρι. Τὸ φρικί αὐτὸς ἀπὸ κι ἐκεῖνοι ἀφρί, σὲ τρακόσα χρόνια ξεχνιέ-σανε. Λεξὶ ἡ μιὰ τὸ ἄλλο. Λεξὶ μὰ μὲ τὰ σύνια κοὶ ἠξαίρε κι ἐκεῖ κάμερα σκέφα. Βγαίν' ἐ τὸ ὄξω δὶ γκρεμίζ' τὸ μαγαζί. Βγαίν' ἡ ἄλλη τὰ ἴδια. Ἡ τζαπάλε κὰ χεὶ ἀκριβιὰ αὐτὸ κι αὐτό. Γιὰ νὰ δλέψ' τὸ σχεδιάγρο. Βλέπαν, ἔχανε κεφάλι τρακόσα χρόνια. Καὶ τὰ σύνια ἤτανε ἀμέ-σα ἐκεῖ. Εἶναι ἡ εἰκόνα μὲ τὸ καλοκαίρι κρεμασμένο. Ὕστερα φεύγανε)

(ἀφὲ τὴ δουλειά)

—

Ὁ Ἅγιος Γληγόριος βρέθηκε σὲ μιὰ ἐκκλησιὰ μπρεμὰ κ' ἤθελε νὰ τὴ μεγαλώσουνε. Ὁ ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς μαστόρους εἶπε πὼς θὰ ὄλεγε ὁ Ἅγιος Γληγό-ριος κιαμέ. Πὸ βράδυ ἐκεῖνοι κοιμήθηκε καὶ σὰ-νε αὐτὸ κοὶ εἶπε, πὼς θὰ ὄλεγε κιαμέ καὶ τὰ κινάξανε ἀλλιῶς ἀπὸ τὰ ἤμερε ἐκεῖνοι τζα-πάλε ἀνακατωνοί. Μετὰ ζαν λέγ': Ἅγιε Γληγόριε κάν καλύτερο κιαμέ θὰ σοῦ φτιάξω. Καὶ ὁπὼς ζαπὸ ἤλαγε τὴν ἐκκλησιὰ κιαμέ ὁλοῦθα ὄξω μὲ κιαμέ, μὲ ὅλ' τὴ [illegible] Οἱ μαστόροι ζαπλώσανε μέσ' μὲς χωρὶς νὰ τοὺ δοῦν: φὲς πάνω ἕνα χτὶ ἔφε κ' ἐκοσμήσαισε τὸ κτὸ τὴν καὶ πάλι στεκιὰ τὸ βάλανε κὰ ἔσκιζε. Καὶ λοιπὸν μὲ-

δαν τ Παλαιρά.

(μαρά τηϋ αὐτηϋ)

Ἤτανε ἕνα παιδάκι καὶ τοῦ ἔλεε ἡ μαμά του νά κάμῃ λλόι ἀλλά ἐκεῖνο μεγάλωνε καὶ τό κάμε στήν μαμά του. Διὸ ἤτανε στήν Κωνσταντινούπολι. Ἠκουρνοῦτε καὶ πῆγανε μεσά στήν Ἁγιά Σοφιά καὶ μόλις πῆγανε ἤκλασε ἡ σόμπα μιάν τους καὶ μετά σέ δίγως μέρες βγάνει τό ἀλλάκι ἔξω κ' ἔπεσε στό σπίτι του. Τοῦ λέει ἡ μαμά του: σέ ἤξερα τόσο μεγάλο καὶ ἔξυπνο; Λέει ἤμασταν στήν Ἁγιά Σοφιά κ' ἐφτιάνουμε καὶ ἤκλασε ἡ σόμπα.

(μαρά τηϋς μπορῶ γιαντῶ).

Ἠλθανε στήν Κωνσταντινούπολι καὶ εἴχαν ἕνα ἀλόγο καὶ ἤμασταν μεσά στήν Ἁγιά Σοφιά καὶ καὶ ἐκεῖ ἤκλασαμε μόνο τό ὅλο μέ μάργαφο. Καὶ ἤτανε μεσά ὁ Δεσπότης καὶ τοῦ ἔβαλε μάργαφο στό Δεσπότη. Κ' οἱ ἄλλοι σπουδάνοι ἔβαλε τούς ἔβαλε κι Δεσπότη.

(μαρά τῶν αὐτῶν σχετικῶν)

Κλέβανε τήν πίτα τοῦ Ἁγιοῦ φλουρί σάν χάσει τίποτα. Λέει ἀπό μαν φλουρί νά μοῦ τό βρῇ καὶ δέ σοῦ πάρω μιά πίτα. Καὶ τήν κάνανε σαρένια μαγειρεία

καὶ τὰ σῶνε σὲ σφάντα σωίτια. Λεύτο ὁ θεὸς σχωρ-
ἐσῃ τὴ μάννα τοῦ Ἁγιὰ φανερωμένη.
Ἄγια σὺ δώσων τὴν κόπα τὴν τρυ καὶ λέ:
Ἁγιὲ μου φανέρωσε μανερωμένη στὶς μάννας σου.

Αὐτὴ ἤτανε μιὰ σοῦρτα καὶ δὲ ἤξανα τοὺ μάννα
~~τοῦς~~ νύφη της. Καὶ τὴ ~~μάννα~~ φίδι σὰν κάνα γέρο
καὶ τὴς ἔδωνα νὰ φᾶ νὰ φύγ, μὲ τρελαίνεται
τώρα. Καὶ ἔφυγε καὶ σώθανε.

(Καμπιὰ φίτρα, ἐτῶν 41, ἀβράκματος)

Γιὰ τὸ μάτι:

Δύο μάδια σ' ἐθαρρίσανε καὶ τρία νὰ σέ χάν-
νανε τὸ Πατρὶ καὶ τὸ Υἱὸ καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Στὸ
ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος
σὺτέ ἐδῶ νὰ βραδυάσῃς σὺτε νὰ ξημερωθῇς. Βασκαίνε
τὸν ἀγαπητό καὶ τὸν ἀγαπᾶς τὸν ἄθρωπο καὶ τὰ
λές.

(Καμπιὰ Φίτρα, ἐτῶν 80 ἀβράκματος)

Ἀπὸ ρόδο βγαίνει ἀμυάδι
καὶ ἀπὸ ἀμυάδι βγαίνει ρόδο.

Δυὸ μέρα βουὸ ἤτανε γ' βασίλισσα. Εἶχε ὅλα ἀδύρο
κ' ἤτανε λησμονῆς. Τὸν εἶδε τὸ μησὶ κ' ἀσυλάς τοῦ
πῆρε ὁ βασιλιὰς χαμπάρι καὶ εἶπε τὸ ἀρχοντόπ
τοῦ ~~ἔβγαλαν~~ μὲ βόρμα ἐδῶ. Τοῦ πῆρε ἀπὸ μαλάγρος

κ' ἐσύρτε ἐκεῖ στὸ βουνό. Ἐκεῖ ἤτανε μιὰ γρότα
κ' ἐμπήκατε μέσα. Εἶναι κι μιὰ καστέλα ἐκεῖ κ' ἤτανε
ἡ καστέλλα τῆς βασίλισσας. Ὕστερα τὸ μετανιώσατε
καὶ τὸ χωρίσανε.

(πρὸ τῆς αὐτῆς)
Τρισυδι

Ἡ λυγερὴ ἡβέννησε κ' ἤτανε τὸ Πρωΐ
Παρασκευὴ χαράματα Sabbato τὸ βαπτίσαν
κι Κυριακὴ ἠβγῆκε κανεὶς νὰ ρωτιάσῃ.
Δασκάλα μπῆκε στὸ σπαθὶ κι ἴρισε στὸ κονάκι
Τσιάρτη τὸ κακκιόνικε ὡς ἕνα ὡραιάκι.
Μὰ ὁ βασιλιὰς ποὺ τὸ 'μαθε ποὺ ἦτανε κακιρένη
στέλνει τὸ Μαυροτράχηλο νὰ σοῦ τὰ πάῃ.
Δὼ σπὲ ἐλέγανε βασιλιά, καλὰ λὲς φοβερά
βάλε μας χίλιον ἀνὰ μερὶ κι ἕνα χιλιάδι ὠκᾶ
καὶ δῶσ' μου κι τοῦ ἑνὸς ἐσὺ γιὰ σοῦ ἀφωτιάσω.
μέρα.
Δὺο δρόμο ἀνεπαίνανε βρίσκουν ἕνα λιοντάρι.
Ἄφτα μαγὴ σου, τρόγωνε, μαγὴς τὰ ἀδυνάμια.
Μὴ εἶδες τὸν Προφύρι τὸ κρῖτο ἀδυνάμι;
Πᾶμ μου κι τόνε δῶστε κ' ἐγὼ δὲν σᾶς τὰ λέγω.
Ὁ βασιλιὰς μᾶς ἔστειλε κ' ἐκεῖ κι λέει στὰ σκάσου.
Ἐγὼ μι εἰμαι ὁ Πρωΐρις.
Πιάνουν τὸν δίπουλα μέσα τὸ μὲ τρίχινο γωνιάρι
τοῦ δένουν τὰ χέρια του μὲ τρίχινη ζωνάρι

Τὰ βάνουν στὴν πλάτη τὸ ζαῦ μὲ τὸ γιλέκι.
Σ' ὅλα τὰ μέρη ἄρπαξε με, σ' ὅλα μ' ἔβγαλε
σὰν κάστρο τὸ μονύκαστρο ἐκεῖνό μου μὲ ἔκανε.
Κ' ἐκεῖνοι γιὰ τὸ κέρμα τὸν ἐμέ τὰ κορατσώνουν.
Βγαίνει ἡ ρόζα στὸ γκαζέ.
Μὰ σύ 'σαι ὁ Προύριγξ τὸ πρῶτο παλληκάρι,
Ἔχει καὶ σὲ καὶ σένανε καμιὰ τρανὰ ἄλλα
Δώσανε ρόζα μὲ μιᾶς καὶ μὲ μοσχομυρίσανε
αὶ σὰ βουλῆ ὁ ἥλιος ἔβγα νὰ κάμῃ χάρη.
Πιάνει τὸ χρὸ τὸν βασιλιὰ καὶ σὲ κοντοσουλτάνο
βρίσκει καὶ τὸ σουλτανάτο καὶ κόβει δὸ χιλιάδες.
Ἐβγαλμὸ καὶ τὸ 'βανε κιβδηλοι τοὶ ἄλλοι χίλιοι.

Κάνει σὰν θεὸ τὰ χέρια του καὶ κόβει τὸ χλωρίδι
κόσμο σὰν θεὸ τὴν ὀμορφιὰ καὶ ρίχνει τὸ χαλάλι.
Πιάνει τὸ Μαυροτσάκαλο καὶ τόνε κοντοστέκει.
"Βγες νὰ σὲ δῶ τοῦ βασιλιᾶ τὶ σπίτια τοῦ ρουμιάνου,
ἂν ἔχει κι ἄλλα πρόβατα νὰ σταλῇ νὰ τὰ φέρῃ."
Εἴχαμε ἕνα μωρέπα κι ἕνα εἴχαμε γερωμὸ τὸ
λαούρια τοὶ λέξε αὐτὲς τοὶ ρίμες.

(μετὰ τὴν κύρης ἡ ἄνω πληροφορία)

Μιὰ χώρα τὸ μαυχάλωνε ἀγάπη καὶ δυὸς
σὰν δὲ πᾶρθῃ μονιχὸ νὰ τὴν μονιχιάσῃ.
Μὲ ἕνας γιὰ τὸ σπίτι της μεγὰ μονιχοπόνος.

Κι ὅτ μιὰ μηλιὰ ἀπὸ πάτω ἠβγυκιήσαν.
Κ' ἡ κύρη ἀπὸ τὴν κεφαλὴ ἔσκασε ν' ἠβγάλῃ.
Αὐτὴ ἀπὸ τὸ φόβο λω ἔκλαψε. ὄχε δὲν ἐμπαίνει νὰ φο-
βάται καὶ τὴ ξεγυμνώνῃ. Πάει στὸ σπίτι καὶ
τὴ βρίσκει.

Καλῶς τανε τὸν τσοπανὸ καὶ τί ν' ὁ ὁρισμός σαν
Ἔχω καὶ δλιγὴ δυναμὴ καὶ μ' ὅλα μ' ἔλεγε μάννα,
Ἔχω κατάρα γυναικὸς δλιὰ νὰ μὴν κάρω μὲ τὴ λυγερὴ
νὰ μείνω.

Δὲ βγαίνανε τὰ γρόσα σου μείνε καὶ μὲ τὸ μέτρο.
Πιάνει μετρᾶ τὰ γρόσα του καὶ τοῦ τὰ δίνει.
Κάτσε νὰ φᾶς κάτι νὰ πιῇς
νὰ τοῦ τὸ λόγο σου νὰ κρῇς.
Τὸν μέτρο αὐτὴ ν' ἐσυνεμπώνῃ. Ἀφοῦ ἠβγάνησε τὴν
λέει:
Δῶδ' μου μερὰ τὰ γρόσα μου δῶδ' μου καὶ
τ' ἀρχάτα μου
γιατὶ τὰ κανῶ γι' ἀκριβά μου.
Ἐδῶ καλὴ ἔχομε νὰ σὲ νὰ διαπατήσῃ
Ὥρα καλὴ σου κυρ-καλὴ καὶ τί ὁ ὁρισμός σου
ν' ἠβρίσκεσε τὸ δὶ μαζί;
Ἐγὼ χωράφι σου 'δωσα νὰ σπείρῃς νὰ θερίσῃς καὶ νὰ γεμίσῃς τὰ γο-
μάρια σου τὰ βόδια σου ἀγραδὰ καὶ τὸ ζαγάρι
σου τὸ γλεντζὲ μισοβγαλμένο.
Ἤχασε τὸ σοίχημά του. Κῶλο τὸ γέρικο σὰ τραπέζα

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

το' ἀποριές...

(παρά τὴν αὐτὴ μ' ἄλλο πληροφορία).

Σταμπαλιά σταμπαλιά τὸ μάμμα φουσκάει,
κι ὀχάλκωτη καὶ δὲ σκάφτει δὲ μπορεῖ ν' ἀφανίσει.

—

Σὲν τὴν μαμμοκυνηγάω σεβντᾶς μέσ' στὴ λαμπή
κι μαύρην πληγὴ στὴν καρδιὰ τοῦ γέρου καὶ πονεῖ. 6ά

—

Βρέ Μανόλη βρὲ λεβέντη
βρὲ καλὸ παιδί τ' ἀφέντη
σὺ ἔχεις ὄμορφη γυναῖκα
καὶ δὲ χάρεσαι, Μανόλη.
Κι ὁ Μανόλης μεσυρμένος
καὶ τὸ αὐτοῦ' ὁ καημένος.
Κι' τὸ βράδυ σὰν ~~ἐπὲ σπίτι~~

Πᾶ τὴν εἶδε σὰν τὴν ἔφερε
τὴ βυζαίνα μου βρὲ Γιώργη.
Δὲν ἤνοιγε μὰ ἔσκαβε τὴν εἶδε
κ' ἔβγαζε φαρμάκια Μανόλη.
Σὰν τὴν εἶδε σὰν τὴ ἔφερε
τί φιστάνι ~~φόρεσε~~ φόρεσε Γιώργη.
Κόκκινο φαστάνι φόρεσε
κι ἀσπρο μαχαῖρι
Τὴν ἐσκότωσε ὁ καημένος.

Καὶ μετάνοιωσε αὐτός. Ἀγοῦ ἠμετάνοιωσε τοῦ Θεοῦ.
δύνω χῶνα, ὅπου πάτια, σπίτω ζηγονιά Μαρία μου,
νι ἄμε στὸ χορό νὰ σὲ δῶ τὰ ὀμορφιὰ νὰ τηγάγω.
Κι ὅντα τὴν ἐωρνοῦσαν ἀπὸ τὴ φωτιὰ τὴν
μυρὲ μεγάλοι κλαῖγαν μὲ τὰ ὀλοδάκια τὴν.
Ἔχα ὀλλὰ ἀλλὰ δὲν τὰ δηγοῦμαι. Ἔχει ἐπιμηάει σὲ
ὀπεδάτε, π' ἀὸτὰ μὲ τὸ σπιτὸ λοιπὸν τὰ βράδια μὲ
λαϊδεριὰ σὲν τὰ δηγοῦσι.

(πορὰ τὴν αὐτὴ ἢ τὸν ὀλιγοστορμιὸ)

Ἔχα θεσπιάνι μου
πὸ προσκαμάνι μου.
ἀγγόνα νὶ ἀσχαμπρὸν
σπὸ γυφαίκα μου.

Αὐτὸ τὸ ἔφανε τὰ μυρὲ σωστὰ γιὰ ὀροσυχή.

(πορὰ τὴν αὐτὴ)

βρέχει βρέχει νὰ χιονίσῃ
νὰ τὰ μάρμαρα ποτίσῃ
νι ὁ ὠπὸς σπηλιὸ νὰ βρῇ
νὰ μὴ βρέχῃ νὰ γυλλίσῃ.

(πορὰ τὴν αὐτὴ).

Τὸ Μάρτιο μῆνα δηὸ γαϊδοῦρια. Καὶ αὐτὸς ἦτον
ὁ γάμος.
Μὲ τὰ πίττα ζὲν πιάνομε νι ὅταν ἤτη σὲ δηὸ χρόνη
τόσος χαρὸς μεγάλος. Κι ὅταν τὸν ἐβάλμε στὰ ὀμαξάκια

Τότε μάννα μου κι εμείς τα δυό μου τα μαλώσα
(ο γυιός).
βασιγκός κι η μαμαδή τη μυρωδιά δικό ’χω
η αγάπη μου κι αν σαντιανή την έγνοια μου δικό ’χε.

—

Θαρρώ κοντά φαρμ’ αγάπη μου σε ζώχο μη κυρώσεις
μη μυρισεί βασιγκό για δυό μαλησμονήσεις.

—

μανιβόμαι-κουμπεί ο ήλιος ο μισός κι αι το φεγγάρι όλο
κοιμάται τ’ αηδόνι μου κοιμάτ’ ο κόσμος όλος.
κυρίου κοντά σε μαμαδής κιάμα καλοσυνήσεις
δε σε χαρίση η μάννα σου ότι κι αν της ζητήσεις.
Πο γυρίζω με τα χαϊμαλά και αέρα με τ’ άστρα
τη θάλασσα τη γερανή με όλα τα καράβια.

—

Προσκυνώ σε νιό φεγγάρι
προσκυνώ σου κοντά το κάστρο
κι αν γυρίσω ο κύριος σου
να γυρίσω η γυρή μ’ αγάπη,
κι αι ~~[illegible]~~ η τσιώρα μου καλά
κι αι τα κόσμα τα καλά.
Κάτω το φέσι σε γυαλοί κι αι τα σπαθιά. Οι μεγάλοι
όλοι κι αι να γυρίσω η κατσίκα μου σκύβει και γυιδεύει
(μοιρολόγι αλβανίτικο).

Τὰ μέλαινα σὰ θεοφάνια εἶναι μαλά.
~~Δὲν εἶναι~~ Ὦ! μιὰ νὰ ἔμασταν ἐμεῖ στὰ Γερόλιμη
νὰ βαφτιστοῦμε μιὰ ἐμεῖς στὸ Ἅγιο ποταμί.
Δὲ εἶναι τοῦτη ἑορτὴ ὡσὰν τὴν ὠραιοτέρη
μόνο μεγάλη μιὰ φριτὴ μιὰ δοξολογμένη.
Δὲ νὰ ἀντρεύτε ἡ ψυχοφορτωσιά μου
(ὠραία λιγὸ αὐτή).

~~Ἐνθουσιάζω~~

Ὁ Χριστὸς.... ἐνὰν λαπάτσο εἶχαν μ'ἐμὲ μέτ τοὺς ἐφτὰ
φτώχια ὁ Χριστός. Βγαίνανε μέτο σπόρι μ'εἶναι ὅλα
μὲ τέσσερα δαχτυλάκια. Ἕνα ἔχω σήτε. Μέτ ὅτι εἶναι
τὸ χέρι τοῦ Χριστοῦ μιὰ τὸ φίλιανε μιὰ τὸ μύνανε
φυλαχτό.
(ὠραία λιγὸ αὐτή).
Ἄσπρο μου γριντσιμάμε βασιλιὰ τοῦ λαγαδιοῦ
σοὺ ἀρνήθη τὴν ἀγάπη νὰ τὴν ἀρνηθῶ μ'ἐγώ.
Τοὺ ἀρνήθη μ'ἕνα χέρος πὰ τοὺ ἑκατὸ χρατῶ
μὲ ἐγὼ δὲ τὴν ἀρνιοῦμαι σὰ γαλιούσα μιὰ ἀγκὸ.
Αὐτὰ τὰ λέανε ~~τὸ~~ τὰ ἀποφράγκα.

Μιὰ νύχτα ~~ἤτανε~~ ἤτανε πολὺ θρήσκα. Ἐμείναμε ἕνα σπίτι
φτὼ νύχτα μέρα καὶ τὸ ἔδωκε ~~τὸ~~ σ'ἕνα φτωχό. Ἤτανε
δερὰ τὸ βρύσι κάτω μέρα μαὶ στεκόμαστε.
Δίπλα τὸ ξομολογήσανε οἱ Τούρκοι καὶ τοῦ μέτε
κάτε ἕνα χαπάκι καὶ εἶχε μιὰ κουζιὰ φαὶ μέσα

για νά μή σταχαριόσω. Ἤρθε γ' ὥρα ἐβγῆκε αὐτοῦ ὁ λόγος μέ τό φαί. Ἔχει χαπό αὐτό τό φαί μουσχιβανο. Καταβαίνει ἄγγελος Κυρίου, τί χάρ. χαιρε αὐτοῦ τό θεό γ' αὐτό τό μιβαίνει ὅπου ἠθύχιασες. Ἤθελα νά βγοῦσα ὅταν ἀπλάνη ὁ ἀνθρωπος τήν γυναίκα του αὐτοῦ ἐκεῖνο ὁ ἄγγελο Κυρίου.

Α' λέει, γιά μεγάλο χάπισμα χαιρε. Θά τό πῶ τοῦ λέει ἀγγελ ἐίναι μεγάλο αὐτό τό χαιρε. Εἶχε ὁ χαιρε σύ τά δέ ἤβρε ἄγγελ, ἀπ' τ' ὀργανίσμ, πρέπει νά χη καί τό φάτερο νά μην μίσα, μαι δέ τηγανεύη. Ἡ ἀνθρώπ τήν παραπαιδώτε χαπό μόνο ἀπλάνε καπάκι πάρασε τηγανιά αὐτή ὅ' ὅ,τι πού θέλει. Πῆε χαπό σ' ἄλα σπιτικάκη τοῦ ἡμερολόγ τοῦ παιδιά του, ἡμερόλογε ἄλοι, ἀπέκει ἤβλεπε ἄγγελ ἄγγελ μαφορειά καί ἠχαίρονται.

Ἀλλά ἡ γυναίκ ἤτανε μαλό στό μυαλό τζη. Πάει σέ ἕνα νά ἤβγαστε μι γυχή καί ἠχαίρονται ἄγγελ ἐ. καί ἤβγαιγε ἡ πίτα, θάρρα αγγέλ ἐπιάσαμε. Δίπλα δέ νά ἐίνε ἀρμάκι τζη, βίνε ἡ γυναίκα, μαι τό ἤβλεπ καί τό τήν κρατεῖ σαί ἄλλο. Ἡ γυναίκα πῆγε νά τή τά ξεμπλέξη ἡ πίτα. Πάει γέει σιάν γυναίκα μου βάνανε ἔμπα σιάν ἄντρα σου, φτιάξε μου τό κασόνι νά κατῶ μεσα καί δέ θά ξεμπλεχτῶ.

Γ' Βιάζαν αὐτή τσαμπουκάνεται ὁ ἄντρας μέ τή γυναίκα

νου, γιατί εὐτύχησε νὰ μάθῃ μιὰ νὰ μοῦ τὴν πῇ
τέλος πάντων τὸ ζήτημα.

(ἀπὸ τὴν αὐτὴ πληροφορητρίαν)

Μεγάλη Δευτέρα μεγάλη χαρὰ μου
μεγάλη Τρίτη ὁ ~~Θεὸς~~ χριστὸς ἀνοίγει

— — — — — —

Ἦρθ' ὁ λόγος ἤρθαν τὰ βάγια
ἦρθ' ἡ Κυριακὴ πὰ τρώω τὰ γλυκά.

—

Τὰ βαγιὰ βαγιὰ βαγιὰ
τρῶνε γάρι καὶ ψαρὶ
καὶ τὴ δίλη Κυριακὴ
τρῶνε τὸ μέλι κὸ παχύ.

(ἀπὸ τὴν αὐτὴ πληροφορητρίαν)

—

Ἀνεμήνει ὁ Χριστὸς
ξυλίνομαι κ' ἐγὼ
φάντα φάντα στὸ γιαλό.
Κι ὅπου τὰ ἴδανε τὴν Ἀνεμήνη κὶ μανίκανε στὴ δίλαση.

—

Στύλεται σωρὸ τὸ κριθάρι
γιὰ τ' ἀη Γιάννου τὸ χάρι
κι ὅποιος εἶνε μελισσὸ μου
νὰ 'ρθῇ ἀπόγε στ' ἀνεμπρό μου
κ' ἡσωτέρανα τὸ κριθάρι ~~θ~~ ἀσπάρω στὸ ἀμπάρι

Δεν ξέρω τη Γιαννιώ (πρόκειται περί ξένων τουριστών) αλλά ήταν Αγία Σταύνα, 24 Ιουλίου)

Ήβαλα τα δαχτυλίδια για να σε πλανουτέρω (= βάζω μέσα στο νεροδούδο)

και μου βγήκε ο δαχτυλίδης φως μου ως δε σ' ωρέω. Κόβω δαχτυλίδι και κεφάλια στη ρίζα της Αγ Παντα και το φέρνω στη φατνή, στο τζιμάρι. Το ανάβω και το βάνω με σπάγγο και το κρεμνάω μέσα στο νεροδούδο και πάει το νερό μέσα στη γέφυρα. Αν το 'ταν βασκία, θείνε θα δε μαθαίνω ο γαμπρός και αγαπάει. Αν δεν ανοίγει δε μπορεί δε δε τα πάρει τα δαχτυλίδια η η γυναίκα του αγαπάει.

Καλώς ήρθε το κορίτσι μου της έμορφης μαυρομάτες, και από τότε σε παραπάλεψε σαν ο κύριος λαγαρόβγαλτος.

Τώρα δε βγήκαν τότε άντρας σαν πρώτα. Πρώτα ήταν γεροί άντρωποι.

Τα μαυρόξανθα ήτανε πολλά άλλα ήβγαιναν άλλης άλλα ήβγαιναν γίγαντες.

Έλεγε δε άποι κάτω λένε ούτε ήταν τα ξερά φάντασμα αν ήχουβίζαν τα νύφη.

Ήλεγαν ούτε ήταν οι Καραμανλήδες ή ήβγαιναν το δαχτυλίδι δεν ξέρω και το έχω έναν.

(αλλού τις άντρες)

Πρώτα οἱ παλαιοί, οἱ ἔμπειροι ἠσαν τὸ κόσμο τους
κι ἀφίνανε σημεῖο. Δὲν μέσα βουνό νὰ ρωτήσετε γιά
νὰ σᾶς πῶ.

Ἄδικα μὲ συμβούλευε ἀλέξη καὶ σύ νὰ μιλήσω
καὶ πῶρ' ἀπὸ τὸ αἷμα μου ἀνυπόμονο νὰ βάλω.

Ποιό τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος; Ἀμήν. Ἅγιος Παντελεήμων φρῶτε γιατρὸ τῶν κόσμων ἀλλὰ ἔδωσα δῶρα καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἔβγαινε βόρτα γιὰ νὰ πάει, τρία λεμόνια πάρασε δεξιὰ ἐξήρανε, δέντρα ἐξηρίζωσε

τοῦ γαμπροῦ τὴ ψυχὴ διασπρωτῆ κοὶ κόσμους
γιὰ ἔξαγε. Ποιὸς τὸν λέει ὁ Μιχαὴλ Ἀρχάγγελος αὐτὸς πάρασε; ~~Ποιὸς πάρασε~~ Νὰ ὧν κάτω στὸ κοιμητήρι νὰ βρῶ τὴ ρίζαινα καὶ ἐκεῖ, τὸ αἷμα της νὰ πῶ, καὶ ἀπὸ τὸ δάχτυλο τὸν δεξιὸ νὰ βάλω. Ἀπὸ κόκαλα τοῦ, ἀπὸ χέρια του, ἀπὸ ὅλη τὴν ὀρχιμή του σωματεῖο του. Ἐκεῖ νὰ ὧν κεῖ νὰ ἀμπαινόμης. Δέξω γῆς τὸν πόνο του, δέξω γῆς τὸ βάρος του, στὸ Παιδὶ καὶ στὸ Υἱὸ καὶ στὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἀμήν.

Ἔχω ἕνα φάτσο καὶ βάζουν νερὸ μέσα κι ἀνάβει τὸ κανταῆμι δίπλα. Καὶ σταυρώνω τὸ φὰτσο γιὰ φορὰ μὲ τὸ νερὸ μέσα. Λέω τὴ προσευχὴ καὶ ἐδῶ ~~τελειώνω~~ ἡ προσευχὴ μὴ δὶ πῶς εἶν τὸ ὄνομα τοῦ

Πατρός καί λίν γλυκό βάζης τό δίχτυ σου καί στάζης λίγο λάδι μέσα στό σπίτο. Όλων διαλύση είναι μάτι. Τό χίνομε τό σπίτο σπίτο. Όσα τό ξεμαγουλίζε εξτά φορές. Βάζομε άλλο νερό, άλλο λάδι, μέχρι νά νά διαλύση. Λέμε καί τήν προσευχή εξτά φορές. Όταν σέ γέρο δέ διαλύση βάζομε γιό γο σπασμό μέσα σε σπίτο καί νά τό νερό καί ξανάζης ωδή σπίτια στή τύχη. Έκεί με τόν σπασμό τή λέμε έννια φορές. Άμα βάλη τό σπασμό, σρχίζη κλώ καί φεύγη το μάτι. Όταν τό βάλαμε σντιά φορές, σύτες σταμή νά 'ναι γιά λέμε. Δύο, τέσσερα, τριάντα σαράντα, οί Άγιοι νά σε βοηθήσουνε.

(Ζαγορού Φίτρου, τών 41, σγράμματος)

Παρατ. Κάτε τίποτε καί νόστιμο

σύσταση ει σάν σμιλάζε ευχαριστήθε τήν πίτσα.
Δηλ. θέλω νά σού σού γίνουν καί οί σερβιτόροι νά τ' άρέσ-
ση. Δηλ. μπόρεσε αύτό σού σού μου νά πάνη.

—

Όταν έχη χρυσή τό παιδί σταύρωνε τήν χρυσαφίδα, τού γίνουνε, τή βάζουνε σ' άλα σπαθάκια με τό λάδι καί γυρίζε καίγοντας τό παιδί.
Οί άγλιφες σού τσί μάτι σέφτεσε δέ ξέρω όμως γιατί τσοί μάτι είνε αύτο.

μπίρι μπίρι χήνα
πού τά ωδῆ τά πρόβατα.
Κάτω στά λαγκώματα
καί στή χαβιρόμαντρα.
Δῶστ' μου τή μπέμπα σου
καί τή θυγατέρα σου
νι ὧν τῆς νάνω τίποτα
πάρτε τό κεφάλι μου
εἶπε τό στή θάλασσα
νά μετώσῃ ἡ θάλασσα
νά περάσ' ὁ βασιλιάς
μέ τά δώδεκα σπαθιά
καί νά μή
πίσω εἶναι τάχα ἡ κεφαλή.
Τῶν τρελλῶν τῶν μπουζουκιῶν
καί χτύπα στά σοκάκια
καί φίλα τά κοριτσάκια.

Πασᾶ ἐ ωλσα
καί σκοῶσαν τό ἀδα
μέσ' στά δώδεκα νησιά.

Ὁ Γιάννης ὁ Κουρούνιανος στή Μεσαιά χτίζει
τά κάστρα του νά κάνουν πλάκωμα Γαλαξείδι

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἀνέβηκα στὴν ντουρμὰ νὰ πάω 'να σπόρι
νὰ ἤ ντουρμὰ γιὰ γιάνισε μὲ γιὰ 'πόχε τὸ χέρι.
Δῶσ' μου τὸ γαντιλάκι σου τὸ χρυσοκεντημένο
νὰ δέσω τὸ χεράκι μου ποὺ δέρνει γατωμένο
(Σαμιακὸ φίλτρο, ὅπως 4ι, ἀβράμματος)
Ἀνέβασε με μάννα μου ἀπάνω στὴν καστέλα
νὰ βλέπω τὴ μουσκόπιτσα νὰ γίνη τὴ φέρη γ' αὔρα.

—

Ὁ παπᾶς μας ὁ παχύς
ἔφαγε παχιὰ φακή.
Καὶ γιατὶ παπᾶ παχύ
ἔφαγες παχιὰ φακή.

—

ἀντιεσπερινογυναικοπαίδουρικαλάκι.
ἀνδραίνανοκαλάκι ἀνδροκοσέλινο.
Τοῦ ποπῦ μου ἡ βενέρα ἡ χονδρόξομπλη ξομπλάρα.
Φλασκώνει πιποφίλασκο καὶ ἀποφιλασκώνω.
Εἶσαι γλήγορη σὰν τὴν ἀγιὰ Μαρίνα. Σὲ τρεῖς μέρες ἔκαμε ἕνα ξόρκι. Ἡμέρεψε τὸ ποταμάκι, τὸ ξεβάλωσε τὸ ἄγγισε, τὸ ἔκανε, τὸ κάνει παγνί, τὸ ἔκαμε καὶ σήμερα στὸ Προφήτη (= εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ).
νιὲ λὰ ξω, νιὲ, νιέ. Τὸ χάνει σὰν γαϊδάρος μου ἔχασμα.

κεφαλ. ἡ νύφη δὲν ἔχει γεννηθῆ
αὐτὴν τὴν ὥρα γεννιέται.

Ἕνα γυφάνι ρίζλα λίρες, ρίζλα λίρες, ρίζλα λίρες δέκα
σωστά.

γυμνὸς γδυμνὸς σπίτι γειριά.
ὁ μάννα μου στὸν ἐμπρεμνό γυμνὴ γδυμνεῖ γειριὰ
πουλεῖ.

Ἂν ἀγαπᾶς τὰ ἄντρα σου ἀγάπα με ν' ἐμένα
κάμε τ' ἀντρός σ' ἕνα βράχο κάμε κ' ἐμένα.
Τ' ἀντρός σου νὰ 'ν' τοῖχος κ' ἐμένα αὐτὸ μεταξύ
τ' ἀντρός σου νὰ τὸ φάῃ ἡ γῆ κ' ἐμένα νὰ βασταξῇ.

—

ἀνοιγοκλείνω κάμαρες καὶ κρόσος δὲν φροιμέται.

—

Κελὰ γιανα καὶ σ' ἔσπερα κ' ἔδωσε τὰ χεφτά μου (ἐπαίξη)
γιὰ νὰ σὲ βάλω ἀνάσκελα νὰ κάνω τὴ δουλειά μου.
ἀνοίγω τὸ σουνάκι καὶ πλέξτη βρίσκω μέσα (ἡ ἥλιος)

Τραγούδι

Τὴν χήρα γιὸς γαχομαχᾶ τὴν χήρα γιὸς ὠλάκε
κ' ἡ μάννα τὸν μοιρολογεῖ μὲ τὰ μαγουλιὰ τὸ χέρι.
Πές μου καὶ μὲ τὸ κρασὶ σου ποῦ μου τὴν ἀρπαγμένη
νὰ σὲ πάω νὰ σοῦ φιλῶ κατρὸ αὐτὴ τὴ πόρτα.
Ἐκεῖ μαρμάρια στὴ Ραύμβλη νὰ σοῦ διαβῶ τὴ πόρτα.
Δὲ θέλω μάννα μαρμάρια ἀπὸ κατρὸ τὴ πόρτα
μόνον τὴ μαῦρη ἀγάπη νὰ μοῦ διαβῶ ἀπάνω.

Κάθιά 'χω, λέ 'γω, νά σέ δῶ σύ κανεὶς ἐτ' ἀπάνω
παρά τή νεά ὡ' ἀγαπῶ νύχη νά ζήσε μάγω.
Μάννα τή νεά ὡ' ἀγαπῶ νύχη δέ ζήτε μάνας
ωρίμανε ἄσπρο κ' ἔχε γρίγορα σπή μέ χάνας.
Ζερβά 'ταν ἡ μάννα νου δεξά ἡ ἀδελφή νου
καί σύ σροσκαρεμάτε νου ἥτου ἡ σοθητή του.
Ἄνοιξε τό σανούκι γω τό καλαμαχνισμένο
καί σπάστε τό κασόνι μου τό κίτρινο καί τ' ἄλλο
σού μέ καλαμασήκανε σάβανο νά τό βάλω.
Ἀλά δέ μέ κατέλαβανε τά τρίσκαλα τ' ἀδελφιά
Σούτε βαρυκλαίγανε μου σάρε φωνή μεγάλη.
Μή φοβηθῆς τή μάννα σου σάτε τό ἀδελφό σου
τρέξε τό χαιρετίσμα σου ἀγαπητικό σου.
Ἀλά δῆλ τό γυναικάκι μου καί ἐβάλτε χορταράκι
τρέξε βοτάνι σέ τό μέ τ' ἄσπρο σου χαράκι.
Μέ τά καλιά σου σήματα μέ τό χαμόγελό σου
τ' ἀγκάλιασμά σου

(Μαρούλη Μ Καραγιάννη, ἐτῶν 53
ἐκ Δημητσάνης)

τ' ἄχαρα τσόντερα δὲ νάγω.
(Ὅλον κοντὰ δὲν κάθη τέσσερα)

Τραγούδι

Βρὲ Μαντῆ βρὲ χαϊνῆ βρὲ κακὸ αὐτί
σὰ χὴς ὄρεξη γυναῖκα νὰ τὴ χαίρεσαι.
Πῶ πῶς ἤξες σὺ τὴν ξέρω τὴ γυναῖκα μου;
Δὲν μοῦ ν-ἐχεῖς τὴν εἴδε νὰ τὴν ἀγαπήσῃς.
Δὲν τὴν εἶδες σὺ τὴν ξέρω τὴ γυναῖκα μου.
Κόκκινο φουστάνι ἔφτιασε καὶ μοῦ βρωμᾶ
τὸ κορδόνι της βρωμᾶ σὰν κόκκινος ταχυδρόμος.
Ντὲκι ὁ Μαντῆς μαντρωτὴς
τὸ ἐπῆρε' ὁ καημός.
Τὸ βράδυ σὰν ἔπεσε ἡ γυναῖκα του στὸ σπίτι τὴν
ἐπλάκωσε
τὸ παράθυρο ἀνοίγει καὶ τὸν ἀτενίζει.
Πὸ σοβαὶ καὶ σοκωτὴ τὸ μετάνοιασε
τὸ παράθυρο ἀνοίγει καὶ τὴ φώναξε
Δῶσ' πάνω σὰν χιὰ δῶσ' λεμονιὰ
δῶσ' πάνω καὶ σταφίδι νὰ βγάλουνε
νὰ τὰ δῶ νὰ τὰ φάω ὁ καημὸς νὰ μοῦ φύγῃ.

(ἀπὸ τὴν αὐτοψία μου).

Τραγούδι

Μιὰ χάρη μοῦ ζητῶ καὶ γιὰ τὴν ὀμορφιά
μὴ ὀζῶ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

τὴ Ἀρετὴ βαπτίσανε νὰ καντρευτῇ στὰ ξένα.
Οἱ ἐξαδέλφες της ποὺ δὲ θέλανε νὰ Κυπριανὸς τὴν
πάρῃ.
Μάννα νὰ τὸν καντρέψωμε τὴ Ἀρετὴ στὰ ξένα.
Ἔρχετ' ὁ χρόνος δύσκολος, χαρὰ δὲν ἐμπορεῖ
νὰ βρίσκῃ κανεὶς καὶ τὰ ἐξαδέλφες του
ζηλεύουν κι' ὁ Κυπριανὸς τὴν
ἀγαπᾶ κι' ἐκεῖνος τὸν μισεῖ,
τὸν κακομένει Κυπριανὸ τὸν βαριαναθαρεύουνε.
Τὸ συμπεθερικὸ νὰ χῇ Κυπριανὸ καὶ τὸ σπιτικὸ μεγάλο
καὶ ἡ ἀδερφὴ τοῦ Ἀρετὴ μ' ἔχω κακὸ μεγάλο.
Κι ὁ Κυπριανὸς φοβήθηκε τὴ μάννα του μὴ χαλάσῃ
~~Καὶ τὸ χαρὸ~~ τὸ χαρὸ ἄλογο ποὺ ἔχω
γιὰ συμπέθερο
καὶ τὸ προσκυνήσανε τὸ κάνει χαλινάρι.
Δῶστε δέστε τ' ἄλογο τοῦ στὴ δεξιὰ τοῦ πόδι.
Νὰ χάσῃ μωρὴ Ἀρετὴ ἔλα νὰ μᾶς σὸ σπίτι.
Καλῶς τὸν ἐμὸ Κυπριανὸ ἐδῶ νὰ βάλω νὰ φᾶν.
Ἂν ὄν' χαρὰ στὸ σπίτι μας νὰ βάλω σάπρα
νὰ φᾶν
κι' ὄν' ἐνὰ σάπρα στὸ σπίτι μας νὰ βάλω χαῦρα
νὰ φᾶν.
Νὰ χάσῃ μωρὴ Ἀρετὴ ἔλα φόρα εὐρέως.
Καλοκαιρίζει τ' ἄλογο κι' ὁ τσοπανάκος.
Στὸ δρόμο ποὺ περνάνε κομμάτια μιλᾶνε:
Κρύβει στὴ μέση τοῦ βουνοῦ τὴ κρύβ' αὐτὸς ἐκεῖνο.

Νά ζήσῃ βρέ σύ Κυρανή σά λιβανίζῃ γιά βάζῃ.
Διό τζι ὀμηνιές ψωμί καί λιβανιά σύ βάζῃ.
Νά ζήσῃ βρέ σύ Κυρανή σάν μέρτικο γι' ἐφάνῃ.
Ἀπού τή δάφνα ἔρχεται καί μέρτικο ἐφάνη.
Νά ζήσῃ βρέ σύ Κυρανή σά σωνιόμορφος κάνε.
Ἀπό λύ δρόμο ἔρχεται καί σωστόμορφος πέρα.
Κι ἀφῶ λογιάσανε κατά σύν Ἅι Γιώργη:
Ἄμ' Ἀρκή στό σπίτι μᾶς μή σύν Ἅι Γιώργη.
Ἄνοιξε γάννα γ' ἄνοιξε κι ἡ Ἄρκτη σά πέρα.
Ἡ Ἄρκτη μας δλη γαμψή κ' ἡ Ἄρκτη μᾶς εἶναι;
Ἄνοιξε γάννα γ' ἄνοιξε κι ὁ Κυρανής μέ ζέρνα
Ὁ Κυρανής γ' ἀνοίξανε κι ὁ Κυρανής σέ ζέρνα;
Διό δρόμο σύν ἐχούμασα σουβλιά κρασολιτα.
Κρίμα σύ νά μήν ὄφτσῃ νά κράξ' ἀνοιξαρέο.
Κι ἀφῶ σωμερίσανε κατά σύν Ἅι Γιώργη
κατ' ἀπ' τζιτζιστέρα καί βρατά σύν ἀρέσα καί βαίνῃ.
Ὅσον νά ἀνάξῃ ἡ γάννα της σύ βρύσι σαλαμάνῃ.
Ἐτσάλιε καί αὐτή

(παρά τήν αὐτή).

Κυνηγός σαν συνηγάσε ἐς τό δάσι μιά ζέρνα
ἤτσε νά συκώσῃ μιά ὀρτυκομιλησιά.
Πεσμένη καί μωάτη μέσα μέ λυπητή καρδιά
σύ πόνον σύροσυκάσε μιά μικρή καμπρια.
Κλαμμένα γιά τήν ζέρνα τ' ἄνταρα σ' ἀπόμω

Μ' ἀποφά σου δὲν τὸ λάω κι ἂς μὲ δῇ σὰν γέρο.

Τ' ἀποφά σου δὲν σὲ λέγω, γιατὶ δὲ μὲ χωνεύῃ
γιατὶ σὺ 'σαι ἡ αἰτία μαγγρεὰ νὰ μὲ δῇς.
Ἔλα πάψε τὸ φῶς καὶ σαντέγω μιὰ κρεββάτα
κάρτ μὲ τὸ μπογάτσι σου σ' ἀγάπαν γιὰ φορά.
Ἂν τὸ φῶς δὲ σαμπώσω τὸ θεὸ δ' ἀνορκιστῶ
σήμερα εἶμαι ψιτσιμένη σὸ φρικωμένο αὐτό.
Ἡ βουὴ μου σὰν τὰ χάλια τὸ κορμὶ μου αὐτὴ
καὶ μιὰ ὡραία προσκυνᾷ ἔτσι μου 'ταν γραφτὸ
Ὅσον δῇς δὲν ξανοίγεσαι καὶ στὴ μέση μιὰ ζωὴ
ἐσὺ μέσα εἶσαι ἀλλοῦ ἡ μοῖρα μαγγρία.
Ὅσον δῇς δὲν ξανοίγεσαι καὶ στὴ μέση δὲ ζεῖς
αὐτὴ μόδα εἶμαι ἀλλοῦ κ' ἔχ φῶς μου νὰ μὲ πᾷς.

(πρὸς τὴν αὐτὴν)

Θὰ σὲ ἐκστάσω λέγω σκύλα καλορκιώ
σ' ἀρπᾶ σὲ κρεββατὶ μὲ τὸ βαμπάκι.
Μὴ μὲ ἐκστώσῃς, ἄντρα, γιατ' ἔχω δυὸ ἀδελφὰ
ποὺ κὰ σὲ σὸ σχοινὶ καὶ τ' ἄλλο στὴν κουμπαριά.
Ἐξιὰ κοπιδὴ τὴν δίκη καὶ δυὸ τὴ μεριὰ
κ' ἐκεῖνη μεριὰ τὴν ἐκόβει τὸν σκύλα κι' ἐκεῖνα.
Κι' ὁ σκύλος τὴ βουὴ καὶ δὲν λύ' ἔρχε
χρυσὸ μυγόφρι κάνει κ' ἔκλαι' τὸν ἔβγαλε.

Κι ὅταν τὴν κατέβαζαν ἀπό τὴν σκάλα τοῦ
γιατροί μ' γράψου νὰ βάλουν τὴν ὑπογραφή τους.
Κι ὅταν τὴν κατέβαζαν ἀπὸ τὴ σκάλα τοῦ
ἤτανε μεσημέρι οἱ μεζεδάρες τους.
Ὅταν τὴ σκεπάσαν ἀπὸ τὸ πρόσωπο
ὁ σωλλογὸς ὁ Βαγγέλης ἤπιε ἀρρωστιά.
Ὅταν τὴν κατέβαζαν κάτω στὴν Πανσγιά
ἐσήκωσαν τὰ σκαλοπάτια κ' ἤτανε τὰ ψηλά

(ὡραία τὴν αὐτὴν πληροφορία)

Παπᾶ μου ξαγγόρα με τὰ γρίγελά μ' ἀρώτα με.
Νὰ γρίγελά σου εἶναι σχολὴ νὰ μὴν ὑφάνῃ
πιά.

Ἂν ἀφιντὴν ἐσύ, παπᾶ, τὸ ἄρτο καὶ τὸ κρασί
τότε κ' ἐγὼ δὲ τ' ἀφιντῶ ἐσᾶς τὸ μετάνοια π' ἀφατῶ.

(ὡραία τὴν αὐτὴν)

Παπᾶ μανούλη. Πῶ διάβηο δὲ τὰ παπᾶ μανούλη.
Ἤλθε μιὰ γρηὰ γριούλα, γιὰ νὰ ξαγγόρῃ
νὰ σοῦ πῇ τὰ γρίγελά της ἴσως καὶ ἀσχαρῇ.
Μὰ ἐγὼ γριὰ γριούλα δὲ τὴν ἐξαγγόρω.
Παπὰ μανούλη, ἤβρα ἕνα κορίτσακα γιὰ νὰ ξαγγόρῃ
νὰ σοῦ πῇ τὰ γρίγελά του ἴσως καὶ ἀσχαρῇ.
Μὰ ἐγὼ τὰ κορίτσακα ὀλ' αὐτὰ ξαγγόρω
ἐγὼ δὲν ἔχω μιὰ ἐγὼ ἔχω καὶ τὰ ἀσχαρῶ.

Θά 'ν' μάθῃ ὁ Διοπάνης τό 'μὲ' ἡ γειτονιά
νά σοῦ βγάλουν τά γονιά νά 'ν' πάρω τά μαγειά

(πρὸς τὴν αὐτήν)

Ἄφρα μαλαναύα μαύρα μοῦ μαῦρα μου
μάτια, ἄιλια νύχω νά ἀρχινήσω καὶ σ' ὡμάτα
νά σ' ἀφιγῶ!
Βήτα βάβαια σοῦ λέγω ὡσ γιά σέ ὁρκιῶ κείνη μέρα
Γάμα θά σερ-μέ τόν-ἔχω
κ' ἔχω σοῦ ἔφαρμα ἀπ' ὅλες.
Δόλτα δέ σοῦ φανερώνω ποῦ καθόμαι καὶ τό πάνω
Ἐμμέ μου κυπαρίσσι ποῦ νά σέ χαιρετήσω.
Ζήτα χώνομαι στά ξίδια
γιά τά δυό σου μαῦρα φρύδια.
Ἦτα ἥλιος ἐχάθη
κάτσε τῶ ὡμιοῦ μου νά 'ρθῃ.
Θήτα νά 'ρθῃ νά σέ πάρω
κι ἀπάνω νύχω νά σε δώσω.
Ἰῶτα χάπαρα χαμπέρι
νά σοῦ πῶ χρυσό βαπόρι.
Κάππα μέσα τήν καρδιά
μέ τήν βαθειά σου χάρα (=πληγή)
λάβρα) ἐμένα μέ 'ξανθιά

---

1) ὡσὰν ἀλλάκι μοῦ ἀπάνω σύμβαν.

Βγαλέ μ' ἀπὸ τὰ πάθη.
Μήλο θέλω καὶ μπήξω
καὶ λύτρωσή μου δείξω.

Ν.
Ξένος ἔρχεται πού μέ πάει
σ' τὸν πόνο τὸν πικρό.

Ο.
Ὦ τὸ μέγα τσακώνει
ἂς λαλήσῃ κι ἀλλ' ἀηδόνι

(ἀφρὰ τῆς ἀνοιξιάτικης θαλασσινῆς)

Νύφη μου ὡραιότατη κανένας δὲ σοῦ μοιάζει
μόνο τὸ τριαντάφυλλο κι ὁ ἥλιος σοῦ ταιριάζει.

—

Ἡ νύφη εἶναι ἡ μηλιὰ καὶ ὁ γαμπρὸς τὸ μῆλο
κυπαρίσσι καὶ κυπαρίσσα τὰ διαμαντένια φύλλα.

—

Πρέπει τὸ κυπαρίσσι μας ψηλὰ μακρυνάρι
γιὰ ν' ἀπομακρύνῃ τὴ μάνα του τὴ μαραζιάρα.

—

Νύφη βενετσιάνικη μηλιὰ γαμπρὸς μοῦ φύτεψε
ὁ γάμος θὰ γενῇ ἀπόψε κ' ἔπειτα καὶ δύο.

—

Τραγούδι

Δυόχτη με μάννα δυόχτη με κι ἀπ' τὸ σπίτι βγῆκα

Μάννα δὲ ρδὴ ς' cl/ Ἀϊ Πυργιὰ πρωὶ χιρὴ ζὸν χρόνο,
δὲ 'ρχ σ' νὶς ἐκκλησιὰ κ' σ' κάτι ἐγαπιδία
αὐ'ηνὰ τὸ ἐγαπιδι μου μάννα μου σὲ 'κι ἄδλιφ.
Θὰ ὡς μάννα ἐσύ Ἀθηνό[1] τὴ καϋτες νὰ ρωτήσῃ.
Ναυτόνια νὰ ὡς ἐδεν τὸ χιὸ μου τὸ Γιωργάκι;
Ἕνα καλὸ ναυτοπαῖδο ξενοδῆ καὶ ἐκεῖ ζεῖ.
Ἐχτὲς βραδὺ τὸ ἐδα ἐγὼ στὴ Βαρκιαρὲ κ' ἤτανε
κι ἀχὼ ἐποθυπνήσανε ἐσὺ ὡρίγο ἐμπῆκαν.
Μάβρα ὠχριὰ ζὸ πρόσωπο κι ἄσπρα τὸν τριγυρνοῦν
ἕνα μικρὸ μεῖο ὠχρὸ αὐτὸ μαυρὲ τηρέβγει.
Ἔλα καὶ σὺ καλὸ παιδὶ νὰ σᾶς λεγάκι πρᾶμα
νὰ πάγω ὡσὸν τὸ σπιρὸ καὶ σωληνὶ τ' ἀξύγγι
σὲν κανὴ σπιναύλα σὰν νὰ γράψω πρᾶμα ἀράδες.
Νὰ 'ναι ἡ μιὰ τῆς μάννας μου, ἡ ἄλλη τοῦ
ἀδελφοῦ μου
κ' ἡ τρίτη ἡ μεγαλύτερη κι' ἀναι τῆς κουνιάς μου.
Νὰ τὴ διαβάσῃ ἡ μάννα μου νὰ πλακώσῃ ἀδελφίκι μου
νὰ τὴ διαβάσῃ ἡ ἀδελφή νὰ πλακώσῃ ἡ κουνιὰ μου
νὰ τὴ διαβάσῃ ἡ κουνιὰ νὰ πλακώσῃ ὁ
πόσμος ὅλος

(στὴ θέση αὐτὴ σημειοφορεῖται)

---

1) Ἐπωνύμου θυρᾶς παιδὶ κάτοικος Δέλτα

Διὰ στεφάνι τοῦ γάμου

Νύφη σ' ἀσημαράς καὶ βρακὶ καὶ γιλέκι
καὶ βρέχει
πιὸ λίγο τὸ χάρι τοῦ Χριστοῦ ἀπάνω σου νὰ σὲ ἔχει.

Καράβια ἀρματώστε νεράϊδα σκαμπίζει
καὶ στὴν Ἀθήνα τρέχουν τοῦ ἀδερφοῦ της οἱ γονεῖς
ἢ τοῦ γαμπροῦ της οἱ γονεῖς.

Ἂν ἔχῃ παπὰ ἡ γυφτιὰ σοδομία:
Παπᾶ μὴ βάλῃς βρωμιὰ μὴ βάλῃς καὶ στεφάνι
γιὰ δὲ ἰδῇ ὁ παπᾶς της (ἢ ἡ μάνα) στὸ
γάμο νὰ φιλάρῃ.

Ἔλα βρὲ χαραλάμπη νὰ σὲ παντρέψωμε
νὰ φᾶμε καὶ νὰ πιοῦμε καὶ χορέψωμε.
Θὰ τὴν πάρω δὲ τὴν πάρω
ἄλλα λόγια λέει βρὲ παιδιά
τὴ παράξενο 'ναι τοῦτο
μὲ τὸ βόρι παντρειά.
Ἔλα βρὲ χαραλάμπη μὴν κάνῃς τὸ βαρὺ
τὰ στεφάνια σοῦ ἔφεραν κ' ἡ νύφη περιμένει.
Θὰ τὴν πάρω δὲ τὴν πάρω... (ξανὰ χαμπαλτὰ
τὸ λέμε)
Ἔλα βρὲ χαραλάμπη μὴν κάνῃς τὸ μωρό
δὲ σοῦ 'φερα νὰ μοιρίσῃς δυὸ χρόνια
Θὰ τὴν πάρω δὲ τὴν πάρω... (ξανὰ χαμπαλτὰ)
(παρὰ τὴν αὐτή)

* 13246

Ὁ Ἅγιος Γιώργης ὁ Λεοντάρος.

Ἡ ἐκκλησία ἔναι ἀνάμεσα Ἐμπρεών – Πύργου. Ἀπ' ἐκεῖ ἤτανε κάποιος ὁ ὁποῖος ἐπαιδεύθηκε νὰ ἀναπάρτε λό κοῦμι. Ὁ παπᾶς αὐτὸς ἔβγαζε αὐτὶ νὰ φτιάσῃ κεῖ ὅτι ἤθελε νὰ προσφέρῃ στὴν ἐκκλησία. Ἄμα ἤλθε ἀπὸ σπίτι του δὲν ἔχει κανεὶς ἄλλο νὰ προσφέρῃ καὶ ἔφτιαξε ἕνα σεϊντάνι (ὀρμαθάκι) κ' ἔβγαζε καὶ σὲ κόσμο στὴν ἐκκλησία τὸ σεϊντάνι. Τοῦ ἔδωκε μέρα πέρδικα ἀπὸ κυνήγι καὶ ἤθελαν νὰ φροντίσουν στὸν Ἅγιο Γιώργη. Ἡ ἐκκλησία ἤτανε φρεσκομένη, βλέπετε τὰ ὀργανα. Ἅγιο Γιώργη, λέει, τὸ φάγαμε ἀπὸ κονάκι μας καὶ σοῦ τὸ ψηφάσαμε. Μετὰ ποὺ φάγανε τὰ ὀργανα, δὲν μπορέσανε νὰ σηκωθοῦνε. Τέλος βγαίνει ὁ ἕνας μιὰ βδομάδα ἀργότερα ἀπὸ τὸ ἄλλο κόσμο φτάσανε μέχρι τὴ σχολὴ Ἐλιᾶ. Ὅταν καταλάβανε ὅτι ἔχουν δίκιο, μοιράσανε αὐτοὶ νὰ φύγουνε. Ἀπὸ βγάλανε ὅρκο ἔξω ἀπὸ Ἅγιο Πύργο, ἀκριβῶς ἐκεῖ ποὺ εἶναι τὸ σεϊντάνι αὐτό. Ἀπὸ Πύργο ἤρχοτανε ἀπὸ Πύργο ὁ σεϊντάνι. Ἐπῆγε αὐτὸ ὕστερα ἕνα ἰδιωτικὸν καὶ ἕνα σπίτι νὰ κάμῃ τὰ θεῖα χρείματα μέσα στὸ παγκάρι, νὰ τὸν χύσῃ στὴν ἐκκλησία.

(Δεξάνης Παπαγεώργης, ἐτῶν 60
ἐκπαιδευτικός)

Στόν Ἅη Νικόλα στό ~~Κάτω~~ Μαῦρο Ραχίδι (εἶναι πρὸς τὸ Νότιον μέρος τῆ Ἐκκλησιᾶς παρὰ τὴ θάλασσαν). Ἐκεῖ ἤμαν ~~προσκυνήσει~~ ξενυχτῆσι πάνω μέσα κορίτσια ἀπὸ τὸ Μεγάλο Χωριό μὲ μιὰ γριοῦλα ν' ἀκολουθᾶνε γιὰ νὰ προσκυνήσουν. Τὴν ἄρα ποὺ προσκυνοῦσανε, παραγιάσησε ἕνα παῖδι πεταλιὸ καὶ φώναξε γιὰ νὰ ταραχτοῦσι τὰ κορίτσια. ~~Κατὰ τὴν~~ Τὰ κορίτσια φώναξε καὶ πηδήσανε μέσα στὸ ἱερό. Μετὰ ὅμως ἡ γριὰ κοὶ ἐβγῆκε τὸ φόβο τῶν κοριτσιῶν, παραγιάσησε ν' ἀνοίξῃ, νὰ μὴ τὰ κάμουν φὲ ἄγριο γρικᾶ τὰ κορίτσια παρὰ αὐτὴ δὰ τὰ μαζώξῃ νὰ τὰ βάλῃ. Ἐν τῷ μεταξὺ αὐτὴ φώναξε γιὰ νὰ μπῆτε καὶ ὅλων κορίτσια μέσα στὸ ἱερὸ καὶ ἐβγῆκε ποὺ εἶχε ἀνοίξῃ μία πόρτα καὶ ἐβγῆκε τὰ κορίτσια καὶ φωναίνανε ὅπαν ν' ἀκοῦτε καὶ αὐτὴ μαζί. Ἡ πόρτα ἔμεινε καὶ μὴ χάσανε σὲ πηδηκιά.

(πορεὰ τῶν ἀντρῶν)

Νικολάκης ὁ Δυόφθος (παρωνύμ.)
Μανόλης Μπαλαμιάρος (παρωνύμ.)
Βεργιλῆς (παρωνύμ.)

Ἤμουν ἕνας ἀρχηγάκι καὶ ξύλαγε ἀνάνω στὸ Προβήτη.[1] Μιὰ φορὰ μεσημέρι βλῶτε σ' ἕνα μέρος πάνω ἤτανε ἕνα ~~κάτω~~ ἐκκλησάκι ν' ἁγιάζῃ καὶ

1) ὠν. ἀπὸ βροχὴ τῶν Ἁλῶν, μακαρίτη τὴ Συκορίνας Κοράκω ἀπὸ τὸν κορυφὴ

Παί αὐτός καί γι' νά δή λίρες. Πιάνει καί γρί-
γει δυό δισακκουφιές. Παίρνει αὐτές τίς λίρες
γειά δλ' αὐτά στόν ~~Ἐπιτροπό~~ νά 'αγοράσω μαγάρια,
νά ἀγοράσω πολλά πράγματα. Παί αὐτός γειά
ἀγοράζω μαγάρια... Ἔρχονται αὐτοί πού ἤρθαν
τά μαγάρια. Παί νά πιάση τά λεφτά ἄρχανε
κουρμπιδόκουφτα, ξεφά κάρβουνο. Ἔφυγε αὐτός καί
δλ' ἄνοιγα καί ἔχτυπούσαν ἀράδα.
Αὐτά τά λεφτά ἤθελα νά τά μαζώξη μιά-
μιά μαύρη πόσα ἤ νά τά μαζώξη καί νά
μήν τό πῆ.

(Μαρώσα Μ. Καραγκιόζαινα, ἐτῶν 53, ζώ
δημοτικόν.

Σ' ἕνα ἄλλο σπίτι ἤτανε ἕνας πού ἤθελε
πολύ νοικάτος. Κάτω στό σπίτι ἤτανε ἕνας μπά-
φος καί ἔβγαζε αὐτός μιά μαύρη σούπα καί
ἐκεί γαδώνε καί τόν ἐπίανε μέσα σ'
ἕνα πιάτο καί βράδυ καί νύχτα αὐτός μέ-
ρισε ἕνα πιάτο λίρες. Ἀκοῦ/στά ἀφαλιστε
(μοῖρα τῆς αὐτῆς)

Μιά ἄλλη πάλι αὐτή μέ τό σπάγκο τόν
μεσοκρεμᾶ γ' ἐκεί χωράφι γιά νά μαζώξη χόρ-
τα. Τόν ἀφήνει κρεμασμένο τό χόρτα μαζί του
μαζώξει χόρτα βρωμᾶ καί σκίζεται ἡ γῆ καί

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

βγαίνει ἕνας μὲ δυὸ γυναῖκες σὰ χήρα μαῦρος
καὶ σὰ σπίτια, ἄντρας ἡ γῆς κ' ἔπρεπε νὰ
καὶ ἡ ἔγνοια νὰ πάει κοντά μὲ δυὸ σπίτια
φοβήθηκε, ἔβαλε καὶ πάει στὸ σπίτι της καὶ
γιὰ μιὰ μοναχὴ μέρα ρώτησε. Ἐκεῖνη σὰν
δὲν ἤξερε πῶς νὰ ἔδειξε μπρὸς. Ἐκεῖνη δὲ τὸ
φανέρωσε μόνο ποὺ ἔβγαλε στὸ μαγαζὶ
(=μαγαζὶ) ἔσπασε τὴ γύρα της καὶ χτύπησε τὸ μαγαζὶ-
ρι δίχτα.

(μαγαζὶ τῆς ἀνήμ)

σουρβὶ = τὸ πανεφόνι.

μανάβισσα = πωλήτρια (ἔδιος πανιαρίου ἀντὶ σακκίου).

Γιὰ τὸ ἀμπίδα.

Πιάνει ~~ένα~~ ~~ένα~~ τρία μπιδράκια, μπουκάλα τοῦ
μπιδαριοῦ. Τρεῖς φορὲς δὲ τὸ σταυρώνει μὲ τὸ κάθε
ἕνα μπιδράκι, δὲ τὸ ἀφιλιώνει σὲ σταυρὸ
σταύρωμα καὶ δὲ τὸ πίνει ὅλον ἀπ' τὸ ἄλλο τὸ ἀνα-
δίνει λέγ ἀπὸ μέσα του.

Τσίτα μπίδα καὶ μαμπίδα
καὶ στὸ μπαλὰ τ' ἀρχίδια.
Οὔτε ἐδῶ ξαναπροβάλλω
οὔτε ἐδῶ ξαναφανῶ.

(μαγαζὶ τῆς ἀνήμ)

Ὁ Χριστὸς ἐπέρασε, τὸ σπίτι ἐφώτισε, ἤλυσα

Θα πόθια νιον μεθαδρια από στόμα του.
Μαύρο αὐτό ζένο και δύ κοπέτα αὐτό μή
Δύσι του

(μοιρά μή αὐτή).

"Κι Γιώργη καβαλάρη
μι φτι λιά σαρικάρη
δλε και χαζίνανε
πόν ὄρι στη χώρα,
αλλά τήν καλά σιωπόστερα
τά χτυπά σιωπόστερά
και κάτ' αὐτό τά ωτοράδικα.
Δύο μα και ζάνε να
στόμα κεφαλή μή ρίζα (δίρα δλίρας χαμ
πέντε αντιαρόζυγα ώσπου να 'βγη ό ήλιος

(μοιρά τής αὐτής)

Χρυσόμα. "Όταν δέ δώ να φάγ χρονιάς δίδα
νύφη φτε εδώ τραπαίνε από σπίτ α, αὐτό τό
χαραυγάζ μι γίνται ό ἄνρωπος καλά.

Τραγούδι

Τής χήρας γιός γυχτερεύει, τής χήρας γιός σκλάνη
κι μάννα του μοιρολόγανε γέ τά μαγλιά σάς χέρι.
Πής μας, γιέ μας, τόν κόσο σου ώρες μας τού ἀρμονικό
να σιάλω να σου φέρνε μοιρά δέο τού Πάη
μι βιολιά και τόν Βάγγη να σου διαβώ τό πόνο.

Δὲ θέλω, μάννα μαρὶ νὰ μήδε χαρὸ στοὺ ποὺκο
μόνο τὴ νύα σ' ἀγάπησ' νὰ μοῦ λαλῶ σ' ἀγάπη.
Κόρη γὼ μὲ γιὰ νὰ σὲ δῶ, στὸ μανάζι τ' ἀνάνω
ὡρὲ θὲ νὰ 'ρθῆς νύχτα νὰ τὴν κάνω

(Τὸ λαγκὸ φέρω, ἐλιὼ δῶ, ἀγράμματος)

Τραγούδι

Κωσταίνη ἐμάννησε νὰ σοῦ γιὰ νυνῆς
στὸ δρόμο σου ἐσάμανε βρεστὸ πὸ χουσαφία
βρεστὰ καὶ τὴ χαλάσε τὰ μὲ τὰ μαλαμοφία.
Ἔσπασα σου, χύνα, ὄνασε σου τὸ κρέβατι στὰ δυὸ μέρη.
Τί λὲ σ' ὁμὼς, ἀλησάνη μου, καὶ τ' δὲ μᾶς γυρνᾶς;
Στεναχώρια τὸ κατόπασε στὴν κάμαρα τὸ σπίτι.
Βγάζει τὸ σουγιαδάκι της καὶ σοῦ ἀρνὶ τὸ σφάζει.
Βγάζει τὰ συκωτάκια του στὸ τάβλι νὰ στὰ ψήνει.
Μαστίρεψέ τα, χάρη μου, καὶ βάι' νὰ στὸ πηγαίνει
τὸ κρέβατι ποὺ δὲ ρίχνει ὁ ἄντρας μου βαστὸν τὰ
νὰ τὰ φάει.
Τὸ κρέβατι καὶ ρὲ' ὁ ἄντρας της γυρνάει βὲ καταλύ.
Γυναίκα ποῦ 'ναι τὸ παιδί ὁ γιός μου.
Κωσταίνης.
Τὸν ἔστειλα τὰ 'κόμπα καὶ στὰ χωριὰ νὰ σπείρει.
Δίπλα βρεστὰ τ' ἄλογό του καὶ δεμένα νὰ τὰ βρεῖς.
Ἔχω τρεῖς μέρες καὶ τὸ δῶ μάτια μου νὰ τὸ φιλήσω.
Δίπλα βρεστὰ τ' ἄλογό του καὶ δεμένα νὰ τὰ βρεῖς.

βασιλιᾶς κοὶ ἦτανε τὸ παιδὶ ὁ γιὸς γιὰ ὁ βασιλιᾶς.
Ἔχω τρία μῆλα τὸ δὶ κοὶ τρία τὸ δὶ λαβαίνω
κοὶ ἕνα δὶν τὸ δὶ κοὶ σήμερα δὰ θὰ πὸ ξεγράσω
βίκα βιολιὰ τ' ἄγρια τὼ κοὶ σὶ χωρὶς πάω.
Γυρνάει κοὶ ἦτανε τὸ παιδὶ ὁ γιὸς γιὰ ὁ βασιλιᾶς.
Ἔχω τρία μῆλα τὸ δὶ κοὶ τρία νὰ τὸ ε-
γώ.
Βάζει νὰ φᾶ μέσα νὰ κοιμηθεῖ τὸ ξενοδοχεῖο.
Γιατὶ γιὰ λίγο κοιμᾶται, μέρια τὸ σπίτι.
Ἂν εἶναι δράκος φάει με, ἂν εἶναι σκύλα
κι ἂν εἶναι σατιρούζι γιὰ σκύλα κοὶ φύγει.
Πιάνει τὸν Γοῦρι ἀπὸ τὰ μέσια σὸ μέσο τσίτα κατά.
Ἄρτο μέσο φάει τὴ Γοῦρια τὸ μέρι.

(Ἀρτεμιά φίλρα, τώρα ἐδῶ, τὸ δημοτικό)

νὰ μὴν τὸ μάθῃ ὁ γιαννίς ὅτι θὰ πάρῃ ἄλλη.

875

Ἕνα βασιλιόπουλο ἦτανε μέσα σὸ σπίτι του,
ποὺ ἦτανε κοντὰ σταβλικαρειό. Τοῦ εἶπε ἡ μαμά
του, δὲ τοῦ ἔδωσε, σκυλὶ μου, γιάτι δὲ κατσικὲ
ἀγριὲ κοὶ ταΐζουσα κοὶ τὸ σῶμα σου πονάρα
σου; Λέει ἀπάντησε Ἔχει αὐτὸ ἐκεῖ
στὴν στάλι. Τοῦ λέει τὸ βασιλιᾶ νὰ τοῦ χύ-
σει ἴδα σαράκι κοὶ νὰ τοῦ γράψῃ σὸ δικό του
τὸ χαρτί. Ἄμα τὸ ἔγραψε, ἡ βασ-
ἡ βασίλισσα

λιάς. Ἐπέστρεψε πάρε ὁ μεγάλος στὴν πόλη. Πάρε
αὐτὰ ἔξοδα ἐκπαίδευσης ἐκεῖ ἤτρεχε, ἤτρεχε, ἤτρεχε ἡ κα-
ρέστησε.
Τὸ Σάββατο πῆγε στὸν βουνό. Πάγχει ὁ βασιλιάς.
Θέ μου γιὰ αὐτὸ τὸ κορίτσι τί ἀξία ἔχει; Ἐμένα δὲν
σοῦ μοῦσκος, ξέρω γιὰ τί ἀξία ἔχει τὸ κορίτσι σου;
Παῖ ὁ βασιλιὰς σὰν πῆρε τὸν νοῦ τοῦ γέρου ἤτανε τα-
θὰ σὰ τοῦ φὺ νὰ τοῦ πῆς, νὰ μὴ σταχυρίσουν.
Ἀφοῦ εἶδε τὸ ἄλογο Σάββατο ἤτανε καλὸ ὁ βασιλιὰς
νὰ γυρίσῃ. Πάει ἡ κορὴ του νὰ πάῃ. Φτιάχνει
ἔχει τὸ Ἀνδρέη τὸ νερὸ ἐδῶ τὸν φιλιμανάκη,
τοῦτη ἀφιλία ἔχει τὸ κορίτσι σου. Πολὺ καλὸ ὅτι αὐτὸ
λέει ἡ κόρη μου. Λέει αὐτὴ παρετεύτω τί τόσο δά
μεταμεσάμι, νὰ τὸ σκάσῃς τὴν κορὴ σου νὰ γαστόξῃ
νὰ τὸ κάνῃ ρούχα νὰ πάῃ στὸ σχολεῖο μου.
Πατέρα τότε ἐ τὸ κόκκινο αὐτὸ στὴν πόρτα. Πᾶμε
ἐκεῖ, ἀφοῦ μὲ ὁπ... Ἤρθε τὸ ἄλογο Σάββατο πάλι.
Τὸ ἄλογο Σάββατο σκότωσε τ' ἀετόπουλα τρεῖς φορὲς
τὴν ἡμέρα καὶ τὰ τὰ ζωντανὰ. Νὰ πῇς τὸν βασιλιὰ
νὰ τὰ πτίσῃ μέσα νὰ τὰ δοῦν σ' ἕνα γραφεῖο
νὰ κάνῃ σπόρια. Φεύγει ὁ βασιλιὰς σπίτι γιὰ τὸν
κόρη. Δυὸ σύκρα σὲ ἀκίεσε ζωντανὰ μου, σὰν θέλῃς
γιὰ τὸ βαγιὰ νὰ μὴ σὲ κατακεφάνουσα.
Ἤρθε χαρὰ αὐγὴ ἀρχίζει μὲ τὸ βαγιόπουλο. Τὸ
βαγιόπουλο πῆρε καὶ ἔκανε μιὰ χρυσὴ βιολόπουλα

αὐγά. Ἐρασμένα γιὰ τὸ φαγητὸ ποὺ ἤτανε τὰ
ὠμὰ δικά μας. Τί νομίζεις, λέει, ἐρασμένα αὐγά.
Λέει τὸ ὡς νὰ τὰ πάτησα νὰ γιὰ μάζεψα αὐγά.
Ἡ γριὰ ἡ μαμμή μου τί νὰ κάνει.
Τὴν ἔδωσα τὸ ὡς νὰ βρεῖ τὴ
βάση, σὰν κι αὐτὴ δὲ θ' ἐρμηνεύσει.
Τὴν ἔβλεπε τὴ βασίλισσα, μέσα στὸ μέσο, δὲ ξέ
ἐρμήνευε. Λέει δὲν ἔχω δικιά μου νὰ ἀνακαλύψω
μα. Καὶ τὸ σπρωξίδι του λέει, ἔλεγε, ἐσὺ νὰ
ὡς νὰ καρδιώσεις κοπριὰ καὶ νὰ τὰ ξανέβεις
καὶ δὲ σπρώχνει. Τί κάνει γραῖα αὐτή; λέει
κοπριὰ ξυλάω. Δὲν καρδιώνεται κοπριά
ἀλλοιῶς; Μέ καὶ ἐρασμένα αὐγὰ γίνονται κοπρ
λιά. Λίγο κοπρὶ θὰ εἶναι. Δέν ἤξερα μου
σὺ τὸ λέει.
Πάει καὶ τοῦ λέει αὐτὴ τὴ συμφορὰ ἤφτε τὸ κά-
ρμη τὰ μαγαρίσατε σὺ καὶ τὸ ὡς σπίτι
σου. Καὶ ὅτι αὐτὸ ἐρασμένα δικά μας τὸ πηγά-
νει, τὸ πάρει καὶ τὸ φύγει.
Ἠκάτσανε, πέρασε, ἤπιανε, τὸν ἐγκάλυβε τὸ βασ-
γιά. Πάνω καλὰ ἐμεῖς σ' μιὰ καμπούρα γκάστρε-
νο, βρέχει δυὸ χαμόμηλα, κάθε τὸ σπασμένα
αὐτὴ κι ἀφήσε τὴν σκηνιά μου.
Ἠξεμάνα. Πῆγε ἐμένα αὐτ. Μάλιστα μὲς
ἐκεῖ μέσα νὰ κάνω τὸ καμπύλο κάτι γκάστρα

Τό μεγάλο τσ' αηδόνι ήσουν σύ. Πού
τόν ήκουσε ή Δυσιά τ' ορφνό, σ' έβγαλε νά γράψω.

(Εύαγγελιά Φίτρου, ετών 80, άγράμματος)

Καημένη θεωνίτσα πί' έχεις πιό πολύ κλαῖς
καί τό παράπονό σου σέ μένα δέ τό λέγ.
Τί νά σοῦ πῶ μαμά μου, τί νά σοῦ πῶ καλέ
Τοῦ κύρ-ου Θανασάκη τοῦ γείτονα ὁ γιός
ἀπό τά γαλλιά μ' ἁρπάξε καί κάνω μέ πετά.
Πρέξε, χιονιέ μου πρέξε, νά δῆς τήν κόρη μου
νά δῆς καί τό ἀφτί της καί νά σπ' λυπηθῆς.
Καημένη θεωνίτσα δέ ἤσουν γιά ζωή
πό μέγα ζιβόλο τό βράδυ στόν Ἅδη δά πεθάν.
Παίρτε τά βραχιολάκια μου δῶστε τα στούς φτωχούς
καί τό δαχτυλιδάκια στής φιλενάδες μου.
Κι ὅτον τήν ἐνταφιάζαν ἀπό τήν ἐκκλησιά
ἀνήμερα τά πανηγύρια κι ἀνάγαν τά γυρά.
Ὅτον τήν κατεβάζαν κάτω στή μαύρη γῆ
χτύπησε ἡ μανούλα της μαχαίρι τά εφαχτῆ.

(Ρίζα Φίτρου, ετών 14. Τό γνώρισμα ἀπό τό δημοτικό
ᾠδικόν. Πολλά ἀπλᾶ τραγούδια τά ἔμαθαν
ἀπό τούς μεγαλυτέρους καί τά ζοῦσαν χαρ-
διά των σέ ᾠδικούς τά πλαστά)

Τόν Ἁγιό Γεωργιό.

Ἅγιέ μου Γεώργιε μέγα καὶ καβαλλάρη
ἀρχοντόγυρός με σπαθὶ καὶ μὲ χρυσὸ κονάρι.
Δὲν ἠγνώρισε καὶ σὲ δύναμι δὲν ἔχω νὰ σ' ἀντιβάλω
σὰν ἀνδρειωμένος γιὰ λιόντα, τὸ δράκο τὸ μεγάλο.
Ὅσον ἀφοῦ τὸ εἴχαμε αὐτὸ τὸ λιοντάρι
ἀνθρώπους τὸ καΐξαμε κάθε αὐγὴ καὶ βράδυ.
Κι ἂν δὲ σοῦ ἠπηγαίναμε ἄδροσο νὰ διψήσῃ
σταλιὰ νερὸ δὲν ἄφηνε τὴ χώρα νὰ δροσίσῃ.
Τὰ μπουλετάκια ἠβάλανε καὶ ὅτινος θέλῃ ἂς
πέσῃ
νὰ παίξῃ τὸ παιδάκι σου τοῦ λιονταριοῦ πεθυμᾶ.
Τὰ μπουλετάκια πέσανε σὲ μιὰ βασιλοπούλα
ὅπου τὴν εἶχε ὁ βασιλιὰς μοναχογοριοπούλα.
Καὶ ὁ βασιλιὰς σὰν τὸ 'μαθε πολὺ βαρὺ τοῦ φάνη.
"Ἄλλο τὸ βιό μου πάρετε καὶ τὸ παιδί μ' ἀφῆστε.
Λαὸς σηκώθη ἀρίθμητος, σοῦ βασιλιᾶ πηγαίνει.
Γιὰ δῶσ' μας τὸ παιδάκι σου μὴ πάρουμε κι ἐσένα.
Πάρτε το καὶ σταλίστε το καὶ κάμετέ τὄφη
κι ἀμέσως τοῦ λιονταριοῦ γλυκὰ νὰ τὸ μασήσῃ.
Δυὸ χείλος μέσ' ἀπὸ πηγαδιοῦ ρίχνανε τὴν ἀλυσίδα
κι ἐδέσανε τὴν ὄμορφη κι ἄπιαστη κυρὰ Σιδά.
Μὲ τὸν Γιώργη ἠβουλήθηκε νὰ πάῃ σιωπὴ
κι αὐτὸ τὸ ἄγριο θεριὸ νὰ τὴ γλυτώσῃ.
Τὸ χρῖβα του ἔβαλε καὶ λύτε δίχως δίγμα

στό χεῖλος μέσ' στοῦ πηγαδιοῦ παὶ λύ στεφάνι
Κ' ἡ κόρη τόν ἐνοίταξε σάν παραλογιασμένη.
Γιά φύγα, φύγα ἀφέντη μου μή σέ φάη κ' ἐσένα
πουτσό τό ἄγριο νέρο, ὅπου δέ φάη κ' ἐμένα.
Ἄφησ' με, κόρη μ', ἄφησ' με λίγο ὕπνον νά πάρω
κι' ὡς φονεύω τό νεράκι κι αὐτό ἐδῶ σέ βράνω.
Ἄφησ' με, κόρη μ', ἄφησ' με κάτσε νά μέ χαρίσῃς
καὶ σάν ἀφήγω τό νερό γλυκιά νά μέ ξυπνήσῃς.
Κ' ἐκεῖ πού λύ ἐχάιδεψε πετᾶ ἕνα περιστέρι
χρυσό στεφάνι τοῦ φέρνε ἀπ' τό δεξί του χέρι
καὶ στή μιά πάντα τοῦ στεφάνι ἤγραφε κ' ἤμολόγα,
ἀγάπα σου, Γεώργιος ἐσύνη δά τήν ὥρα.
Γιά ξύπνα, ξύπνα ἀφέντη μου γιατί τό νερό ἀφείβη
καὶ σ' ἀράνοντας τά δόντια του γιά μένα τ' ἀνοίξη.
Ἀϊ Γιώργης ἐσπικώθηκε σάν παραλογιασμένος
καὶ τό κονσάρι τ' ἄρπαξε σάν παὶ 'ταν μαθημένος.
Μιά κοντριά τοῦ ἔδωσε τήν πῆρε μέσ' στό στόμα
καὶ παρευθύς τό ξάπλωσε πάτω στή γῆ στό χῶμα.
Πάμε κύρη σ' τό σπίτι σου πάμε σ' τή χαρά σου
καὶ σ' ὅλους τούς ποιούς σοῦ ἔσωσε σήμερα τή ζωή σου.
Χαίρου το, βασιλιά μου, χαίρου το τό παιδί σου,
χαίρου καὶ τήν κορῶνα σου πού 'χεις στήν κεφαλή σου.
Γιά σᾶς μου τέσε ἐῶσβεξε πῶς λένε τ' ὄνομά σου ἐσύ.
γιά νά σοῦ κάμω χάρισμα νά 'ναι τῆς ἀρετσιᾶς σου.
Γεώργιος μέ λέγουν σ' τήν Καππαδοκιά

Δὲ θὰ νὰ πάψῃ χάρισμα νὰ δώσῃ μιὰ ἁγία
καὶ βάλε νὰ ζωγραφίσῃ Χριστὸ καὶ Παναγία·
καὶ στὴν δεξιά του τὴ μεριὰ βάλε ὡσὰ καβαλάρη
ἀρχοντοπούλο μὲ σπαθὶ καὶ μὲ χρυσὸ κοντάρι.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀνάφη ΑΝΑΦΗ

Ἔχει μόνα ἓν χωρίον ἀπ' τὸ ὁποῖον ναοῖκων σήμερα περὶ τὰ 450 γυχάς. Ἀσχολοῦνται οὗτοι ἢ ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲ τὴν κτηνοτροφίαν, γεωργίαν καὶ ὀλίγη μὲ τὴν μελισσοκομίαν.
Παλαιότερα οἱ κάτοικοι ἦσαν περισσότεροι. Πλεῖστοι εὑρίσκονται τώρα ἀπ' τὴν περιοχὴν τῆς πρωτεύουσης, ὅπου ἐφοίτων εἰς σχολάς.
Τὸ πλοῖον ἡμᾶς γραμμῆς προσεγγίζει ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος εἰς τὴν Ἀνάφην. Παλαιόφρον ἦτο καὶ τόπος ~~ἐξορίστ~~ πολιτικῶν καὶ ἄλλων ἐξορίστων, ὧν σήμερον ὁ ἀριθμὸς ἐκυμαίνετο εἰς 500σίους, ἀλλὰ μὲ πληροφορῶ. —

Ὡς τὴ μορυχὴ τῆς Ἀνάφης (χωριὸ) ὑπάρχει νάτρα ὡς τὸ ὄνομα ναυάγησαν οἱ νάτσινοι κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς περαιτέρω. Οἱ περαταὶ ἦρχανο, διὰ νὰ δημιούργουν τὴ πόρτα. Οἱ νάτσινοι ἐμίνανο ἐκεῖ ὡς νάτρα καὶ κατὰ τὴν παράδοση ἔχουν μαζὶ τῶν ἀνηψιῶν μελισσῶν. Ἐσκοτώθη αὐτὸς τὸν γεννῆσαν οἱ μελίσσια ἐπετίνιζο κατὰ τὸν ἀέρα καὶ αὐτὸ ἦτο τὸ γυρίσματον ὅλα τὰ νατσίνια. Τὰ γυφτόλια ἔρριχνα ἀπὸ τὸν τείχος νὰ νάτρα κατὰ τῶν περατῶν.

(Ἰανάκης Ν. Δαμίγος, ἐτῶν 60, ζῶν χωρίον)

Τώρα ἤμαστε γιὰ τὸ κομμάτι. (Δηλ. εἴμαστε χάρτι καὶ δὲν ἀξίζομε τίποτα).

Ἔλεανε ὅτι ἀπὸ 60 ὀχτὼ χρονῶ σ' ἀβάνανε στὸ χωρίο κι' ὅ' ἐμπερπούσανε. Δηλαδὴ αὐτὸ δὲ φεύγει πιὰ ἀμανάρι ὀχτὼ χρονῶ.

—

980 A

Πρῶτα ἄμα ἤτανε γενῆ ὀχτὼ χρονῶ τὰ ἐμπερπάνε τὸ χάρο. Ἀλλὰ ἔχε ἕνα γιὸ καὶ τοῦ ἔχε κάτω στὸ ὑπόγειο καὶ δὲ τὸ κορμοστάνεται τε. Ὕστερα μὲς τὸ εἶχε μιὰ γάτα. Λέει τί τὴν ἔχεις τὴν γάτα; Λέει ὁ γιὸς τοὺ ἔχει τὰ ποντίκια μας καὶ βλέπει τοὺς κορμοστάνουνται ἔτσι δὲ θέλω κ' ἐγώ. Ἀφοῦ τὸν τὰ κόβει

βρό βούτσι καὶ τοὺ ἔχε φῶς μαὶ καὶ μάλλια μαὶ.
Ἀπὸ τότε ποὺ δὲν τοὺ χτενίζουνε.

(Μᾶρκος Μ. Χάλαρης, ἐτῶν 74, ἀπὸ δημοτικοῦ)

Εὐτὺς οἱ ψαρᾶδες ἐφ' ἁπλώσαν ποὺ ἤσπανε ἀπάνω στὸ μάστρο κ' ἐπιάσαν δυὸ μυγδία σπίλια κ' ἐφύγανε. Δαὶ λέει τί καλὰ θέρια εἶν' αὐτά!

(παρά τοῦ αὐτοῦ)

Ἠκούσαμε πὼς οἱ παλαιοὶ ἤτανε ἀνθρωπάκια.
Τὸ λένε πὼς ἕνα ὁ Κάϊς μέσ' στὸ φεγγάρι. Λένε καὶ ὁ Κάϊε, ἀλλὰ πόσο ἀλήθεια δὲν ξέρω.

—

Καλά, λέγανε οἱ παλαιοὶ πὼς οἱ ἄνθρωποι εἶναι καταραμένοι.
Διὰ νὰ πέσῃ ἡ τριπυρία ξεγελάνανε κ' ἔσπειρόσανε τὴ ἐκκλησιὰ καὶ τὰ σκοπιὰ τὰ κάστρα ἐστὴν θάλασσα.
Ἄλλοι παίρνανε παλαμία, γιὰ νὰ φέρῃ ὁ βοριάς.
Τὸ βαπόρι ἔρχεται καὶ πιάνει ἐδῶ μόνο μὲ βοριὰ καὶ γι' αὐτὸ τὸ κάνανε αὐτὸ τὸ μάγια.
Διὰ νὰ πάῃ ὁ βορειὰς φυσοῦνε οἱ ψαρᾶδες κ' ἐξορκίσανε μιὰ Μαρία. Ἡ κόρτα της νὰ εἶναι ἀπάνω σὲ βοριά. Κατηράγανε σ' ἐκεῖνα μέσα κ' ἐπιάσανε καὶ μερικὲς φορὲς αὐτὸ τὸ φορέμα της καὶ τὸ κάψανε

φωροστά στήν πόρτα καί λέγανε.

Δυό μανομάνες τό μονό
γλυκός βοριάς νά μᾶς δώσῃ
καί ξανανε βοριάς τό αρωί.

Ὅταν νύβεται ἡ γάτα, ἄσχημο καιρό περιμένουμε
νά πάρῃ ὁ καιρός.

Τά μμήγγια βγάζουν χώμα καί σημαίνουν ἀπό
μέρος τόν βοριά.

Ἡ μέλισσα ὅταν θέλῃ, πάρνει ἄμμο καί τρυπάει καί
τό κρατεῖ στά πόδια της, γιά νά βαραίνῃ νά μή
τήν πάρῃ ἀγέρας. Αὐτό εἶναι ἀλήθεια.

Ἡ κουκουβάγια ὅταν φωνάξῃ δυό φορές εἶναι
τῆς χωνάρας.

Ἐπάνω ὁ κόρακας ὅταν φωνάξῃ δυό φορές μᾶς
κάνει νά κλάψω.

Ὅταν πράξῃ ἡ πόρτα τό χάνει κακό δέν πέρνει
καί ἡ σφάγα ἀμέσως.

Ὅταν πάρῃ τό μάτι λαί ὅτι κάτσει νά
δῇ. Ὅταν βγῇ τ' αὐτί, λέει ὅτι κάτι θ'
ἀκούσουμε.

Ὅταν φτερνιστῇ κανείς λέμε ὅτι κάτσει νά
ξεχάσῃ ὄνομά μας.

Ὅταν δέ χρωστᾶ ἡ σφάγα μας καί θά πάῃ.
Τί ἔν' αὐτό πού θά πάῃ, δέ τό ξέρω.

Ἂν ἱδρώσῃ κανένα, πόρτα τέλεια δέν κάνει ἀνέμο.

καίνουργο νὰ σοῦ πῶ.
Ὅλον ἕνα ὁμορφος ὁ καιρός, θέλω νὰ σοῦ πῶ
ἕνα τραγούδι νὰ σοῦ τὸ πῶ.
Ὅλον ἔχει μιὰ μικρὴ μύτη, ἔχει μεγάλη σχι-
ρηδιὰ καὶ ἔχει καὶ μαῦρα μάτια.
Λέγα εἶν' νὰ δοῦμε λέγα, νέα, νὰ ζήσει πολλὰ
χρόνια.
Θέλω νὰ σοῦ πῶ ὅτι λέγα εἶν' τὸ στῆθος μάλλιαρο
αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος εἶναι γερός.
Τὰ μαλλιά μέ αὐρὰ πάω ὅλον γυρίσουν πάσω
καὶ εἶν' ἀνθρωπάκια.
Ὅλον γυναῖκα μαλλιὰ μέ μαύρους, τὸ χουν τυχερὸ
τὸ κοπέλι καὶ τὴ μαῦρους αὐτὴν τὴ φιλᾶνε γιὰ
φιλιοῦνται, γιὰ νὰ μαυρώνουν τοὺς ἀνθρώπους.
Ὅλον ἔχει τὸ ζεγκάρι κύκλο λέγα καὶ ἄλλα καὶ εἶναι
κυκλώνει ἄλλοι κακοκαιρία.
πληρ. Τὸ ἥλιον κύκλος λέγος
καὶ ζεγκάρι μπαίνει.
Θέλω νὰ σοῦ πῶ ὅτι, ὅλον τὸ προφήτη Ἠλιὰ ἔχει σύν-
φορα ἡ χαρὰ νὰ εἶναι σύννεφο.
Ὅλον τσιμπᾶνε οἱ μύγες σφοδρὸν κακοκαι-
ρία, κακὸ τὸ χουν ἀκούσει.
Ἠλέγανε τὸν παπᾶ κακὸ ὅτι δὲν εἶχανε νεκρὸ
κι ἔλεγα νὰ βγῶ κι ἐγὼ νὰ χορέψω. Διὰ
τὰ σφάγματα τὸ ἔλεγανε τὸ κακοκαιρία στοιχεῖα.

γιά νά φοβᾶσαι νά μήν βγαίνῃς ὄξω καί νά φωνάζουν αὐτοί νά μή πᾶνε.-

παρ. Ὑπάρχει μιά σπηλιά ἐδῶ κάτω σέ μιά χαραδιά Κισσηρωμή. Λένε ὅτι εἶδαν ἕνα ἀράπη νά μπαίνῃ μέσα μέ θησαυρό. Τοῦ εἶπαν ὅτι αὐτό ἔχει νά κάνῃ μέ τά νεκρά ἕνας Γιάννης ἀρχιναύαρχος δηλ. νά κάνῃ ὁ ἄνθρωπος τοῦ καί νά χαλάσῃ.

Δέν μπόρεσε ἡ σπηλιά.

Ὑπάρχει μια κόρη κι ἕνας δράκος σέ αὐλή μιά χαραδιά καί τήν ἄναψε ἡ φωτιά. Ἐπλημμύρησε καί τά ἔπνιξε ἡ κόρη καί ἔβγαλε μιά φωνή καί τήν ἄκουσε. Καί ἀμέσως ἄναψε ἡ κόρη αὐτή

(Ι.Ν. Δαμίγου, ἐτῶν 60, ἐκ Δημοσιανῶν.)

Δρακοντόσπηλιο. Ὑπάρχει στό μοναστήρι μιά σπηλιά καί τό ὀνομάζουν δρακοντόσπηλιο. Ἐκεῖ αὐτή βάζει μέσα πολύ. Δέ μπορῶ νά τό βρῶ τό βιβλίο μου καί ἐκεῖ ὅπου τό ἀφήσαμε νά χάσῃ αὐτό κάτω καί φέρνουμε αὐτούνου στήν Παναγία.

(παρά τοῦ αὐτοῦ)

παρ. Μέσα στό Μανιάτη (τοπωνύμιον). Ὁ παπᾶς μᾶς ἔχει πεῖ κάποτε ὅτι παπᾶς ἦταν ἕνας ἄλλος καί γκαντεμιάρης ἦταν κι ἄγιος. Δυό δρύγο βρῆκε νά

γάδαρο καὶ τὸν καβάλησε νὰ φύγη νὰ ζητιανέψη, λέει σκεπτόταν αὐτὸ τὸ ἔλεγε. Πέρασε αὐτὸς καὶ ἔπαιρε τὸ σταυρὸ ἐκεῖ καὶ ἐξαφανίστηκε ἀμέσως

(παρὰ τὸν αὐτὸν)

Ὁ Γιάννης ὁ Βουσσετούης ἤτανε καπετάνιος στρατιώτης. Καὶ γιὰ νὰ πάρουνε νὰ γίνη ἔλεγε σοῦ πῆγε κ' ἔρριξε ἕνα γάδαρο καὶ τὸ καβάλησε κ' ἔφυγε... κάτι τέτοιο γιὰ νὰ κάνη τὴ δουλειά του

Δύο γυναικάδες σὰν νοιλό. Τὰ παλιὰ καιρὰ ἤτανε ξύλινα. Τὸ καλὸ ἄνδρες σκοτώνονται ὁλάδη σιτάρι, σκοτώθηκε ἀρκετὰ, ἀναλόγως τὴ μέσωση νὰ ἔχω. Ἔχει καὶ μισοσπίτια.

Παναγία ἡ Καλαμιώτισσα. Ἑορτάζει 2ᾳ Δεκεμβρίου. Αὐτὴ ἐφάνηκε αὐτὸ ἕνα τζομπάνη ἐπάνω σ' ἕνα μέρος Ἀλάμπ. Τὴν πῆρε ὁ τζομπάνης καὶ τὴν πῆγε στὸ κάτω μοναστήρι κάτω ἔφυγε πάλι κ' ἐπῆγε στὸ ἄλλο μέρος. Αὐτὸ ἔγινε δύο τρεῖς φορὲς καὶ στὸ τέλος κτίσαν ἐκεῖ τὸ μοναστήρι καὶ τὴν ἔβγαλαν τὴν εἰκόνα Καλαμιώτισσα. Μέχρι σὰν κτίστηκε τὸ μοναστήρι δὲν σταμάτησε ἡ εἰκόνα.

(παρὰ Ι.Ν. Δαμίγου, ἐτῶν 60, ἐκ Δημοσιανῶν.)

Νὰ σχεφτῶ τὴ μοῦ (τὴ κάτω μοῦ)τη

μονή Καλαμιτσάσης, υπάρχει εκκλησιά στο προαύλιο ο άγιος Μακάριος. Μέσα στον κόσμο της μονής ήτανε μία όχθη και άφησε το ποτάμι. Εμείς πήρα να σοβαλίσω την εκκλησία. Εκάμανα τα χαγιάτι και άλλαι αρχαιότητες μη μπορούν να μείνουν όπου από παλιά μαγαζιά, τα οποία ήτανε μέσα στον κόσμο του Αγίου Μακαρίου κατοικημένα. Εσκάψαμε και εύρομε τα σπίτια. Τα κατεδείξαμε επειδή ήθελε δουλειά και όταν σοβατίσαμε τον κόσμο του Αγίου Μακαρίου εξαφανίσθη αυτή η όχθη.

(Γεώργιος Αλεξανδρής, ετών 62, αγιάτης)

Άμα πάτσης στη σειρά της συνείδησης είναι βαρύς ο πόνος της.

αδράλι, το. Λέγεται το χωράφι που έχει πηγές νερού. Το χωράφι λέγεται και αδραλωτό.

Έχει γης, απ' την λέξη λιμπίδα. Η γης είναι πολύ σκληρή. Έχει πετρώματα κι έχει πολλές λιμπίδες.

Φτερεύει, το. Πώς αλλιώς είναι από την λιμπίδα. Είναι πολύ μαλακό.

Άλλη πετρώδης γης λέγεται παστωμένη. Έχει πολλές παστωμένες.

Έχει άλλη γης [redacted] που τη λένε σκληρή. Λέγ

Ἐδῶ ὅλη ἡ ὠφιγένεια ~~ἔχει~~ εἶναι πηλαφιές. Αὐτὸ εἶναι τὸ δωμάτιο μας.
Τὸ δεπέμβριο πὸ καμαζόμαστε τὸ χωράφι. Πὼ βάζομε φωλιὰ καὶ κλαίνε τὰ δυγάτρια μας (= φρύγανα) καὶ τὰ ἄλλα χαμόκλαδα.
Μετὰ τὸ καμάλιασμα δὲ φάμε νὰ τὸ μαζέψομε λὶ χωράφι. Βάζομε μαζίες λὶ διαφόρους ζώους. Πὼ πόφια τοὺ πάνω ὥρα, ὥρα, ὥρα λὶ μετὰ λὶν ἀφορπάμε. Ἂν δὲ βρεχῇ ἀμέσως τὰ μαζέψομε, δὲ τοὺ πάνομε ὥρα καὶ δὲ τὰ ξαναβάζομε γιὰ χῶμα.
Πὼ πηγαδὶ τὰ ὥρα βλέπομε (= ὥρα πὸ βρέχει) καὶ τοὺ πουλιά.
Τὸν ἀρώτη τ' Ἀλωνάρη τὸ ὠφιγένεια τὸ γκιολόγο. Πὼ ἀρώτη Λυάτση μέχρι τὰ ξύλα.
Ἂν τὸ ἀρώτη Λυάτση μέχρι λὶ μεσημέρι εἶναι σπάνια, ξέρει αὐτὸ ὁ μάστορας πὼς δὲ βάλει. Λοιπὸ τὸ μεσημέρι μάζεμα εἶναι ὅλο μάστορας. Ἀλλὰ μαστόρος βαστᾶ λὶν πέτρα. Ἀρχινᾶμε ἀπὸ λὶ λάκκο.
Στὸ σύνορα τοὺ παλάτσι, ἐδῶ μαζεύομε πρῶτα τὸ χαρράκι. Ἀμάξι εἶναι καλόμορφα φτιαγμένο. Καλόμορφα ἐδῶ εἶναι ἡ χάσι λὰν χαρράκι. Στὰ μεγάλα δὲ φάμε νὰ ἀρχινᾶμε νὰ μαζεύομε τὰ λιθάρια. Ἀμὰ καὶ τὰ μικρὰ δὲ ξέρω, δὲ λέρο τὸ βαστᾶνε.

(Τό ἀλέτρι εἶναι ξύλινο.

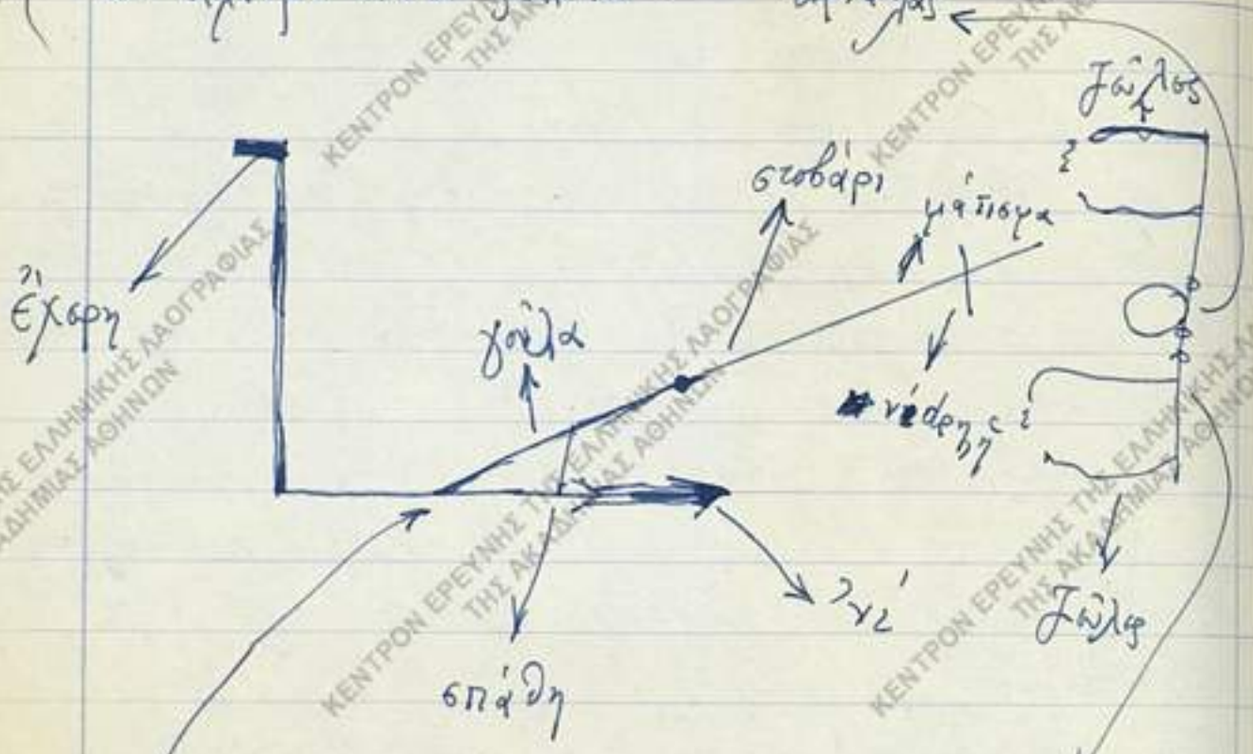

Ἔχει μαζί δίχτια σιδέρι. Εἶναι μαντιστό δηλ. δύο ξύλα. Τό πάνω ξύλο ἔχει τά γοῦλα καί τό πάνω μάτσα. Τό μάτσα καί τά γοῦλα κάνουν τό σιδέρι.)

(Ονομάσια βοδιῶν. ταῦρι, μοσκάρι, δαμάλι, γιδάλι. Ἔχω ἰδεῖ ἕνα γυνό. Αὐτό δέν εἶναι δυό γιδάλια, ἀλλά ταῦρι καί γιδάλι.)

[Μόλις βρέξῃ ἀρχίζω τά σπαρτά γιά τό χειμῶνα. Θά ἀρχίσωμε αὐτό τόν Σεπτέμβριο καί σήμερα. (Θέλει νά πῇ ὅτι τήν Τρίτη τά μή σπάρτα βρέχει. Ὅτι δηλαδή καί τό μάτσα, τά μπόρεσε τρι-
ῃ.) Ὁ χειμῶνας δέν αὐξάνει νύχτα νά σπείρω, καί τά-

σή τὰ βυζανά του, μόζη ζηγαίνη δὲ βγάλη.
Ἄμα εἶναι μεγάλο τὸ χωράφι δὲ μάγη ἐφύτρη.
Τὴ ἐφύτρη τὴ κάνη γιὰ τὴν ἀξίνη. Μὲ κάνη
ραι τὴν ὥρα τῆς σοφρᾶς δὲν μπορεῖ νὰ τὸ σκά-
ρη μοναχὸς τὸ χωράφι. Μπορεῖ καὶ νὰ πιάσῃ βρο-
χὴ καὶ δὲ σκάψ κανένας ὁ σκαφὸς ἂν σκαφ-
τῇ μὲ τὴ βροχὴ ὁ χωργός.
Παλαιότερα οἱ ἀνθρῶποι βουνίζαν τὸ γέννημα.
Ὑπάρχει τὸ μαγαζὶ καὶ νέτα τὸ γέννημα.
Καρφιὰ φτιάχν. ἀντ. ἠπουλήσα καὶ πετῶντ μὲ δρα-
πάνια.

Τὸ δραπάνι εἶναι χωρὶς δόντια.
Ὅταν σπάσῃ ἡ δραπανιά, ὅταν χαλάσῃ τὸ χέρι σαν
αὐτὸ λέγεται χέρόβολο
Δυὸ καὶ δύνοσι καὶ τρία χερόβολα μάνουν ἕνα
λιτάδι. Δυὸ τρία λιτάδια, τέσσερα λιτάδια (εἶναι
ἀνάλογος τὰ δεμάτια ποὺ ἔχεις) εἶναι ἕνα δρᾶτι.
Πέσσερα δρᾶτια εἶναι ἕνα φόρτωμα. Τὰ μοναχὰ
τέσσερα τέσσερα καὶ αὐτὰ τὸ ζυγὸ καὶ τὰ σπάρνα.

Δίπλα σε λιμνούλι βρίσκεται η θερμοκρασία.
Το λιμνούλι είναι από νερό, μεσογειακό. Γύρω, γύρω βάζουν μικρές νεροπόντικες και βάτραχοι (βατράχια). Επειδή δίπλα στο λιμνούλι είναι η λιμνούρα και παραπέρα ο λαχανώνας. Δ αυτόν κόβεται το άχερο.

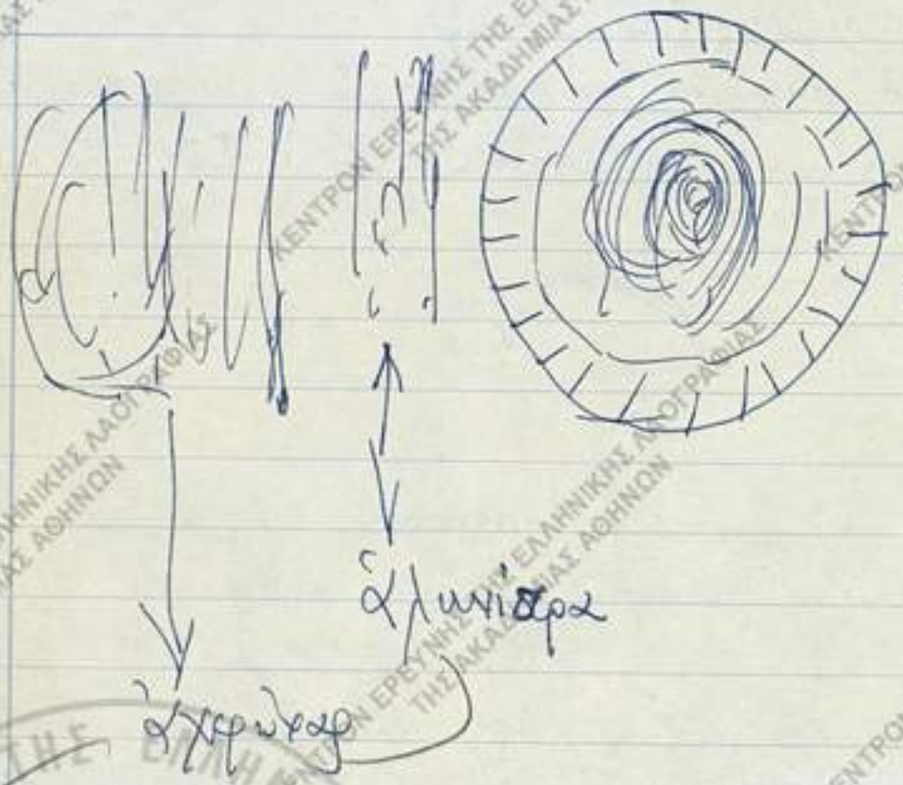

δηχάλι το. Είναι ξύλινο με τρία ξύλα

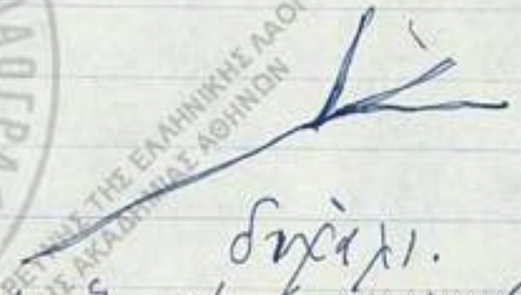

δηχάλι.
Λιτό είναι από όλα ξύλο και τα είναι. Είναι

μονομύγματο (άδειο) άμμο καί μαζισό. Τό ἀδειο
(τό βάζανε στό φαΐρτο καί τό γυρίζανε γιατί ὅλον
ἤθελε.)
(Πρώτα νά 'ναι γιατί, γιά νά ἁλωνίσης.)
(Δυό σωρό μέσα ἀμα τό πομχίσουνε κανουνε ἕνα
σταυρό. Τό σταυρώνει μ'ἕνα φτυάρι καί βάζουν
ν'ἄνα σταυρό στή μέση ἀπ' ἀσκέλα, στή γένη
τῶν σωρῶν.

Κατόπι τό μετρᾶνε καί τό βάνε στό σακί. Ἕνα
τό χώνουν μιᾶς. Τό χώνουν στή γῆ.)
(Τό ἀέρι ἔνι στούς ἀνεμομύλους.)
(Στό χερόμυλο ἀέρι δέν ἔνι. Δείχνει κανγιά
φυρή σιτάρι καί τό κάνουν πιτσούρι.)
(Κερατόμυλο. Εἶναι πουλάει ἀπό κέρατο. Φέρ' τόν
κερατᾶ νά φᾶμε.)
3 (Τό λιθάρι ἄμα βασιέψη ὁ ζύγος δέν κάνει νά
δώσης τσιχιά, αὐγό καί σπρώχνει. Δέ κάνει
καί 'τα δόν τά ἄσπρα.)

Αἱ πλεῖστα τῶν οἰκιῶν τῆς Ἀνάφης ~~ἔχουν~~ καὶ ἕχουν δωμάτιον στέγην. Ὁμοίως συμβαίνει καὶ εἰς Σαντορίνην ἀλλ' ἐκεῖ ἐπικρατεῖ παλαιότερος ὁ γηγενὴς τύπος οἰκίας. Ἐρωτήσας διατί εἰς Ἀνάφην οἱ κάτοικοι, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὸ πλεῖστον ἔναι ψαράδες, δὲν κατασκεύαζουν ἐπιπεδοστέγους οἰκίας, ἐπληροφορήθην ὅτι αἱ δομαὶ ἔναι πυριτιδώδεις καὶ δροσεραὶ κατὰ τὸ καλοκαίρι. φαίνεται ὅμως ὅτε ἔμαθα γύρω, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν στέγασιν, ἀναγκάζονται οἱ κάτοικοι νὰ κατασκεύαζουν τὰς δομὰς οἰκίας. Ὁ δόμος κατασκευάζεται ἀφοῦ στρογγυλίνης τὴν ξυλόντυπος ὑπάνω αὐτὸ τὸ ὁποῖον τοποθετοῦνται οἱ λίθοι. Εἰς τὸ μέσα μοναίνουν αἱ δομόμενα στήνες, ὁ ὅλος δόμος δένει καὶ σὰν ἕνα γερό. Ἀπὸ πάνω σοβατίζεται μὲ πορσελάνη μὲ λάσπην.

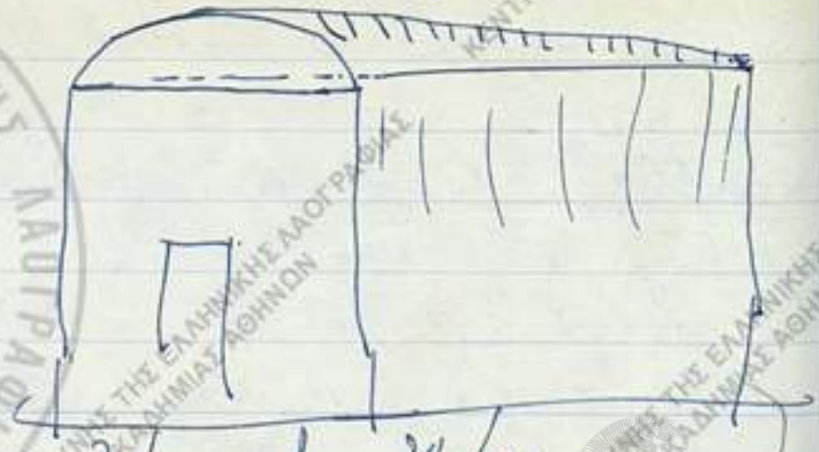

ὁ νέος δόμος οἰκίας εἰς Ἀνάφην.

Τά περισσότερα αὐτά τά σπίτια τῆς Ἀκάρης ἔχουν καί ἰδιωτικά ζῶα φοῦρνον, πού ἐξυπηρετεῖ μόνον τήν οἰκογενειακήν ἀνάγκην.

Μεδιτερρανική.

Ἀγγεῖον τό. Αὐτό εἶναι πήλινο.

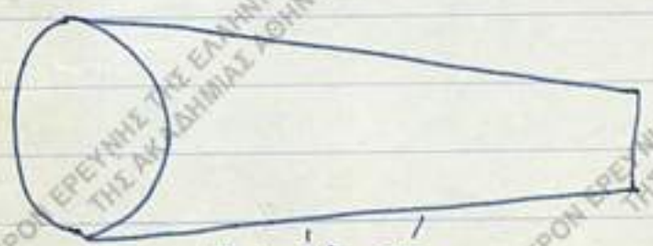

ἀγγεῖον τό

Αὐτά τά φυσιάχνεμα ἐδῶ, εἶναι ἀγχώρια.

Ὅταν ἔνα τό μέρος κατάλληλο φυτεύει τό πλεῖστον ἀκαλλιέργητα.

Ὁ τόπος αὐτός μοιάζει σέ τά ὑγρά λίγο τά μεσογειακά.

Τροφή τῆς μέλισσας. Γύρη (η) καί μέλι. Ἡ γύρη ἔρχεται ἀπό τά ἄνθη. Αὐτά τά ἄνθη ἀπό τά διάφορα βότανα. Κόν περισσότερο ἀπό τά ἀγκινάρια ἀπό τό χαμηλόδι καί τά γαϊδουράγκαθα.

Ἡ τροφή εἶναι ἐξ ἴδιας ἐργασίας. Τό μέλι ἀπό τήν ἐργάτιδα (=σκληροτράχηλος). Ἐκείνη, καί ἀπό τήν ἄλλη ἀσχολημένη τήν βρωμιά αὐτή τήν τροφή.

Ὅταν ἀναγκάζει ἀπό κάτω ἀπό τό ἔδαφος (πάνω καί

μηνα στὸ τραπέζι μπροστά. Μπροστὰ βάλ-
με μία ψηφίδα ἐφαρμοστὴ καὶ ἀμέσως ἕνα
ψαρὶ ἀπὸ τὴν ἄκρη τοῦ τραπεζιοῦ καὶ ζήτη-
σε νὰ τὸ φάει. Αὐτὸ μὲ ἔκανε
νὰ βγάλω μόνος μου,

Ὅλα αὐτὰ ἔκα-
ναν μπροστά στὸ ὑγιές. Μὲ τὴ τρόπο μὲ-
ναν τὸν ἀέρα τὸ καὶ γιὰ τὸ ἐχθρὸ καὶ
γιὰ τὸ φίλο.)

~~ἐμεῖς~~ Ὅλοι οἱ μεγίστοι ποὺ εἶναι στὸ ὑγιὲς
ζήτησε μεγίστου.

(Τὸ σχῆμα εἶναι ἡ πιὸ μεγίστου ποὺ δὲν βρί-
σκει ἐκεῖ ἡ ἀντιφατικὸς.)

Ἐχθρὸ ἕνα μεγίστου. Ὁ μεγαλύτερος ἐχθρὸς εἶναι
ἡ σφῆνα. Ἐπίσης ἡ ἀράχνη. Αὐτὴ στὴν ἐμπρο-
σθιὰ μέρος, στὸ ὑγιὲς τὴ ἀράχνη καὶ στὸν ὁ μεγίστου
τροφὸς δὲν τὴ κατασκευή, ὑπάρχουν οἱ
μεγίστοι βλάπτουν ἔξω ἡ μικρὸς μεγαλύτε-
ροι ἀπάνω στὴ ἀράχνη καὶ ἡ ἀράχνη τὴ
τρώει.

(Ἐπίσης ἄλλο ἐχθρὸς εἶναι τὸ ροζιδιοῦ ἕνα
μέρος στὸ χαμόγελο. Κάνει ἀράχνη μονὰ στὸ
ὑγιὲς χάνω ὅμως στὸ χῶρο. Αὐτὸς ὅμως

Ερχονται οι μνηστήρες καθένας η μάνα του για να ζυμώσουν και να μη μένει μέσα και δικό της ψωμί.

Παλιά ήταν οι μνηστηρικά. Αυτά τη πιάνουν ενώ έρα.

Ο αέρας τη παρέξει νερό. Πάει να βοσκήσουν και στην ανοιχωσιά απέναντος όλοι ήταν τα σχοινιά και ξυνάει νερό έρας αλλιώς αλλιώτικα ο αέρας αλλιώς ψηλά κάτω και τη ανοιξιάτικα. Για να τη προσέχουν μη πάνε σε μέρη που δεν ξυνάει ο αέρας. Δυο έρα κάνει και ακριβώς πρόσεχε η μάνα. Όλοι ξυνάει κατεβαίνει μαζί της μέσα και αλλιώτικα μια αλλιώτικα σε κάθε μέρος για να μαζέψουν τα μη τους αλλιώτικα αέρες, η μνηστήρες αέρες.

Τη λεάχνη βάζουν και τη κατεργάζουν τη δυνατούς, εύσωμη και το ροδάλιδι. Το ροδάλιδι κάνει λέαρνη στη γιορτή.

Το πλέξιμο δ' αυτά τα εχώρια βάζουμε χάχαρα και ειρωνεία ομοί.

Επίσης για τη σφίγμα όταν τη φυτέψουμε για μετά από δύο τρεις ημέρες ποτίζουμε και γυρίζουμε τον κάμπο με βουλιά κάνουμε με ένα ζυγό δυο τρεις τρύπες ίσα για να μπαίνουν και να βγαίνουν οι μέρους.

Από πάνω σύ 'νυχτα, κάπου μιά θυρίδα αύτ' ώτερα.
Θυρίδα είναι
ένα σπιτάκι
που βγάζει
χυδρο από τό
'νυχτα.
Αύτό είναι —
γιά περιγραφή. ~~Πάρα~~ Μπορεί νά ανοίγει μιά
ή μία ώτερα, ή ένα βιο μπορεί νά παιτάει
απάνω. Επίσης αύτό βγάζει καί γιά τό ήλιο.
Ο τρόπος ής μέχρισης καί έχχώρα βγάζει μέ
τό Δεκέμβρη. Ενδεχώς σταφανά η άνωθεν
φορία κατά τόν Αίγαιο, για νά κάνει τή
μπυρπάνια του. Μό μέχρι, τό χρυσά ωρά τά
μέσα. Αύτό τό μέχρι δηλαδή είναι για τόν
έαυτό του. Αύτό τό χρώμα είναι τό δικό μου
τό χαμηλώνα καί δεν θέλω άνθρωπα.
Εργαλεία χρησιμοποίησης.
μαρτύρ. Ένα κορμάκι σύνεργα μικροσκοπικά
καί ώτερα για νά μή μέ τσιμπάνε. Αύτό
είναι αύγουστος.

→ μαρτύρ!

(Καλόπι έχομε γιά φόρμα. Άλλοι έχαν γαναπούμαλλα
άλλοι έχαν χωριστά σανιάκια καί σανίζαν.
Ένα ζυγάρι σανιάκια ήρθεν.)
(Ένα τρυπογάχαιρο. Αύτό είνα ένα λαγούμι.

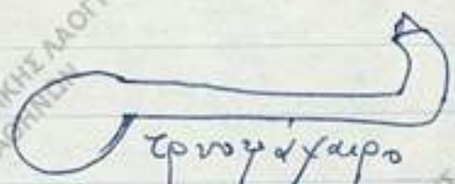
τρυπογάχαιρο

Το πάνω μέρος τό χρησιμοποιούσε, γιά νά βάζομε
μέσα τόν πίττυ αύτό πάνω, καί τό μυτερό μέ-
ρος γιά νά πάνουμε τή πίττυ.)
(Έχομε έναν δίχαλι.
Αύτό είνα από
γαλή δέντρα.

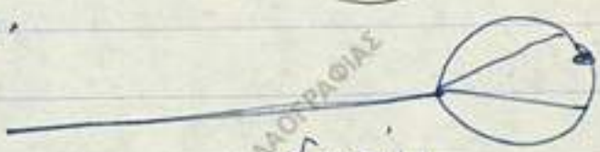
δίχαλι

Πό βάνομε στήν άκρη καί
βάλλεται σφοντύλι. Αύτό είνα γιά νά μεταφέρ-
τομε πίττυ από πό 'νερό στό σκαφίδι. (Έχο-
με καί ένα σκουπάκι, γιά νά βγάζομε τόν
μέλισσες από πάνω από τή πίττα.
Το σκουπάκι είνα όλό ζώνης
από τόν σκαντζόχοιρο.

(Η άλλα ή μέλισσα αγαπάνε τή πίττυ. Η πίττα
γαστάζεται από μέρι καί βάζει μέσα πό μ-
μέλι. Πό καί βγάνει από τό σώμα της, βάζει τή
μυρουδιά της. Οι άλλες τό μέρουν καί φτιάχνουν

τού ώτου. Γι' αὐτό σή ὠρωσδίνη βάζω ἔτσι μές πίτυρη, γιά νά μήν ~~κρίτα~~ μυρίζει.

(Μι τό χέρι ~~ξ~~σφουγγίζω καί κόβει μέσα στό νταμί τό μέρι καί στό χέρι μένει τό νερό. Πέρα ξύνω ἀπό κάτω τή κόνις, τή βάζω μέσα σ' ἕνα δρομόνι (= δρεπάνι) καί σφαγγάνω.)

(Τή νονά τή λέγανε Σάντρα.
Σύντεκνος εἶχε ὁ κυρ-Νίκος τού βαπτιζιοῦ. Δηλ/ σταφάνωσε βαπτιστικό κυρ-Νίκος.
(κυρά-Ντι, τό εἶπα τό κιάπι.)

2 (Τ' Ἀβράμη Ἀλέξη τή φωτάζανε οἱ μεγαλοκόσμοι ὅλω οἱ ἀλλοι. Ὁ Ἅγιος Ἀλέξιος ὁ ἄνθρωπος τού Θεού ἦταν ἐφημίτης. Αὐτός δέν εἶχε τίποτα τά κάμη καί ἀφαιναζότε τό Θεό. Καίνος τόν ἤρε στό χάρο του ὅτι δέ σά σκύλω κάτι σπορά. Εἶδε τά σπορά του ἄχρη κέφι ἀφού δέν ἤξερε τί νά κάμη. Τότε τόν ἔβγαλε ἀπ' ἔξω στά χόρτα του, πέρα ὅπα κυρεύει, νά τή βάλη μέσα κι ἀπέ δέ ζωντανεύει μόνος του. Τή ἔβγαλε ἀπού μέσα καί ἄρχισε ἐκεῖνα νά δουλεύη, ἔβλεπε χρυσό. Ἀπού τότε φάντασε ὁ μεγάλος σήν ἐκκλησιά.)

Για καταίκια

γλαράτηματσικα. Είναι μάυρη από πάνω ή άσπρη από κάτω. Υπάρχει και άσπρογλάρατη και κόκκινογλάρατη. Όταν είνη κόκκινη από κάτω λένε κοκκινογλάρατη.

(μαύρη όταν είνη είναι μαύρη.)

(λιβανή. λιβανή έχει ένα χρώμα των ζαγών.)

(ροδινή. Έχει τό χρώμα ροδί.)

παρδαλή. Είναι πάρα πολλά χρώματα, μαύρο, άσπρο, κόκκινο άσπρο...).

(γαριά. Αύτή είνη μία άσπρο με μαύρο.)

(χελιά. Ό λαιμός της άσπρος και τό άλλο σώμα μαύρο.)

(μορμής. Άσπρο με καφέ μέσα και μαύρο.)

(κόκκινη: Είναι κόκκινο τό χρώμα της και άσπρη είνη άσπρο.)

(γυαλοκαρδομαρτίδης. Έχει τά αυτιά σχεδόν μεγάλα τρύπια. Γ'αντάμα καλά μικρά. Τά γυαλοκαρδομαρτίδια και τά τσιπούρα ήτανε ξανθά.)

(αρπάδια. Τά καταίκια και δέ έχει μάτια.)

Κάνω αφρικής διάφες. Καλά τζομπάνη έχει και άλλες αφρικής. Πρώτα μάλιστα τή αφρικής των έτημασε καλάς στήν ακτονομία.

Ενό δεξιό αυτί τρία κόκκα από ένα αριστερό μέ.

Τρύπα. Διαγόνια τ' αυτί γιάτι και τον κοντρία τρύπα.

ξένα ἄλλη καὶ νύφη τὸ αὐτὸ μαρτυρᾶ σὰν μισοφέγγαρο.

Ἄλλος νύφη τὸ αὐτὸ καὶ κάνει μιὰ κουβέντα (μ' ἀγκαλιά) στὸ ἄλλο αὐτί.

Ἄλλη πάλι τοῦ νύφη ζητᾶ τ' αὐτί στὸ φεγγάρι σὰ μισοφέγγαρο.

—

Ἐνα χαϊτα Μέγα ποταμὸς ἀϊγιὰ. Ἤρθανε οἱ σκεφτεῖ τὴ νύχτα κ' ἐβγαίνετε ζεστὰ ἀπ' τὴ μάνερα καὶ τὰ σπίτια στὸ φεγγάρι καὶ τὰ μαρμάρανε. Ἔμοιαζε αὐτὴ μὲ ἀσπράδι τὸ φεγγάρι καὶ κρύωνε.

—

Ἔλεγε "ἐχ" ἀκούστε πάλι ὅτι δ' ἄφησε χαϊτα στὸ μεγὰ Ποταμὸ μήνες ἄλλο τὸ καὶ μὲ σ' ἀπὸ μάνερα κ' ἐμπρόβαλε ἔχοντας πάνω στὰ ραχοκόκαλο κῦμα καὶ τὰ ἄλλα αὐτά. Εἶχε ἀλλοιωμένα ὁ χτὲς μὲ τὴ χρειὰ (ἀπὸ γονεῖς) καὶ κατάλαβαν τὴ μοῖρα καὶ τὸ κρύωνε. Ἐβάλανε χαρτιὰ ξύλα καὶ μικρὰ διάφορα καὶ δὲν μπορέσανε νὰ τὸ βροῦν κ' ἔτσι ἔψαξαν ἀλλοῦ.

(Γεωργάκης Λουδάρος, ἐτῶν 76, γεωργοκτηνοτρόφος ἐκ Χωρίου τῶν Ἀμπελιῶν)

Ὅταν ἐγεννήθηκε ἐδῶ ἡ χρονιὰ ὁ ἀδερφός μου

να τὸ σαπατζῶ ὁ γιὸς μου τὰ πήρανε ὅλα
ἀπόμεινε μόνος. Ἔτσι τὸ ἔστειλε χίλια φορὰ γιὰ χωριὸ
μοῦ καὶ τὸ ἔστειλε καὶ πανάκριβο χάλκο μοῦχει
σὰν νὰ σαπάνῃ.
Μιὰ ἡμέρα ἔβλεπε στὸ καθρέφτη μιὰ κυρία
νὰ στέκῃ σὰν καλλίπυγος. Τὸ καλλιεργεῖ σὰ σοβαρὸ
πρᾶγμα, νὰ τὴ κάμῃ ἡ μεγάλη γυναῖκα τὴν
κυρία νὰ καθρεφτίζεται μιὰ σωστὴ καλλιστεία καὶ
τὴν ἄλλη μέρα τὴν ἐγκαίνιασε γιὰ σαλόνι ὑπο-
δοχῆς.
Καὶ ἀπὸ τότε ἀρχίσανε ἡ ὑπηρέτρια τὴν ὥρα
νὰ βγάνῃ καὶ σφουγγίζει αὐτὰ τὰ ἐρέθισμα.

(σχεδὸν τὸν αὐτὸν πληροφορητόν)

Καὶ κάμποσο μέρος μακρὰ
μὲ θάλασσα ἄλλαν ἕνα
χαρὰ σ' ἀκούσω τὸ βιολὶ
ποὺ ἔχει κομψὰ σπαθιά.

τετράδια: σίνα βιολὶ καὶ τραγουδάνε πιρασιά.

Οἱ σύντροφοι μὲ ὁδηγοῦν ἔξω χωριὸ μονάχη
μ' ἐβάλανε τὸν πόδια αὐτῶνο στὸ χαβάρι.

Τραγούδι

Κάτω στὴ Ρόδο στὸ Ροδανίκι
ταξιμπουλήσανε καὶ πανηγύρι.

δεν μπηγαίνε χαμάι π' ήφερα
μόνο μπιτήρια τα μαύρα μάτια.
Μαύρα μου μάτια μπιτιμένε χαμη
έβρα κύρη μου στο παραθύρι,
νά δω το πήμο και το ερωτάει
νά δω το πιο παι δαι σε παίρη.
Δεν ήμαι δικό του τούρκο άντρα
δε τούτε δικό μου γάννε το μοσχομάγουλο.
Πάρ' τονε κύρη μου, ~~το Τούρκο άντρα~~
πάγει κείνε
δε σε χαρίζω σε Σαρακήνα.
Δεν τούτε δικό μου, δεν τούτε κύριο
κόρδια μπήκα στα δέρη βγαίνω.
Πάρ' τονε κύρη μου έχει γαλάτια
δε σε λαίζει άσπρες χαρίτα.
Δεν τούτε δικό μου, δεν ήμαι κύριο
κόρδια μπήκα στα δέρη βγαίνω.
Πάρ' τονε, κύρη μου, έχει βασκοφι
δε σε χαρίζω Σαρακήνα και πόλι.
Δεν ήμαι δικό μου δεν τούτε κύριο
κόρδια μπήκα στα δέρη βγαίνω
Τα γέρανε αυτοί τα τραγούδια στο χάλασμα
(κορέτσι απο Ανω Μακεδονία)

Ἦτανε ὁλῶ ἕνας δημόφρος, χαλαφης ἀφόντας σαν
ἔβγαζε σὲ τραούφα τὴ ρίζα:
Ἔλιγε ὁ παντινὸς καὶ ἔβγαζε τὸ φιτίλι
~~Τὸν μένα τὸ μαντήλι~~
Δῶ ἀβαντινοῦ τσης
Ἐκεῖ ἔβγαζε μ' κόρη μ' ἡμόσκια τὸ μαντήλι
Ἐκεῖ νὰ χαρῇ τὸ κοντὸ τσης.
Πάει ὁ γάτης πιάνει τὸ παντινὸ
κὰ ἔβγαζε τὸ φιτίλι
ἀλὸ χέσα ἀπὸ τὸ μαντήλι.
(παρέ τὸν ἀντρῶ πληρωφορικῶ)

Ξύπνα κι ὁ ἄντρας σηκώθη ἀπὸ τὴ γειτονιά σαν
χεντὸς μηρόβγη σὰ βάσια νὰ πάρῃς τὸ μαγιάτικο.

Ξύπνα σὰν δὲ ἀφόρτασες τὸν ὕπνο νὰ κοιμᾶσαι
Κὰ μένανε τὸ δυσυχῆ καϋμὸν δὲ δικράσει

Ἀφ' ὅτω δὲ ἀπάρασε χαρτάριας' ἡ αὐλή σου
Δὲ νὰ ἀσχινήσω νὰ σηκώσω νὰ σκάσω ἐ ~~δ~~
ἀχλαί σου

Οἱ παπάδες οἱ ἐφτάδες οἱ γυρομανιγιάδες
στὸν κόσμο ἀὼ τὴ χαλάσανε καὶ τοὺς βάλανε τὰ
φτιλιά τσης

ὡς ἔτω παίζη τὸ σαμπὶ σαν
χάνουμαι ὅλα αὐτοῦ μοροῦ σαν.

Μπάτε κορίτσια στὸ χορό
μπάτε κορίτσια μωρῆτε,
νὰ δῆτε κάτσινες ποδιὲς
κατσίνες καὶ χαρᾶς.
Νὰ δῆτε μαῦρα φρύδια σαν τὸ κάρβουνο
μὲ τοὺς ζελέδες.
Πάνω στὸ πάτωμα αὐτὸ κοπιὰ καὶ τὴ χαρὰ
μὲ σκιώνετα.
Σύρε παιδὶ μου, στὸ νερὸ σύρε στὴ σκιὰ σου
μόλα δὲ βρῆς αὐτὴν σκιά, χαρὰ κι ἀγάπη
δικά σου.
Κάνω αὐτὸ μετὰ κάνω δικὸ μὲ τοὺς ζελέδες
(χορὸ τῶν αὐτῶν πληροφοριῶν).

Ὁ πατέρας ἔσπαγαινε τὴ προξενιὰ νὰ βγῆ-
σε, τὴ νύφη. Ὁ γιὸς μου θέλει τὴ νύφη σου.
Ἔλα σπίτι του, ἐγὼ δὲν θὰ τὸ μου τόβα,
ἐγὼ τὴ νύφη μου τόθελα.
Δεκαοχτὼ χρόνια ἔχουσα ἡ μητέρα,
παιδιὰ ἡ γιομιὰ ἤτανε ἀπὸ 25 νὰ κάνω.
Ἔφυγαν παιδιὰ καὶ ἔσπαγαινε μόνα σὲ μόδι

μὲ τὸν παπᾶ μαζί καὶ ἔνοιωθαν κλῆμπετα. Ἔζυμ-
ῶσαν με λουκᾶνικα καὶ τραγούδια. Τὸ κλῆμπετα
αὐτὰ τὰ ζύμωναν μὲ μπαρμπάνια, ἤσανε καὶ
παραδόξως. Αὐτὰ ἐψήνοντο στὸ χωριό, ἀφοῦ τὰ
φτιάσουν ὁ παπᾶς, ἀπομακρύνεται γρήγορα. Πάν-
τοτε καὶ τὸν ἀρραβῶνα ὁ παπᾶς.
Ὁ ἀρραβώνας θεωρεῖται μέγα γεγονός.
Οἱ συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ στὴ νύφη ἤσαν πρῶ-
τοι.
Ἂν ἔβγαινε ἔξω, γιὰ νὰ πάνουν μίαν ἐπίσκεψιν ἔπρε-
πε νὰ συνοδεύεται ἡ νύφη ἀπὸ ὅτι δικό της, ἀδελφό
της, συγγενῆ της, θεία της, παντα ὄχι ξένο. Ὁ συνο-
δὸς δὲ ἀφιερώνεται νὰ εἶναι παντρεμένος.
Τώρα λέγεται ἀντίκλητος.
Σὲ ἀρραβωνιάσματα ὅλοι οἱ ἴδιοι, σὲ ἕνα μικρὸ
σὲ δυὸ χωριά... Δὲν γίνη ὁ γάμος. Αὐτὸ πρῶ-
τοναν ἔπρεπε νὰ διαλύσῃ ὁ ἀρραβώνας.
Συνήθως δεκαπέντε γίνεται οἱ γάμοι ἢ μετὰ τὸ
Πάσχα. Πάντα τὸ Μάη, τὸ καλοκαίρι δὲν
γίνονται γάμοι.
Ἔβγαιναν δυὸ ἀνδρόγυνα καὶ τραγουδοῦσαν στὸ σπίτι
καὶ ἔλεγε εἶναι μακρυνή, εἶναι μακρυνή...
Μοιάζει μοιρολόγι καὶ ἀντιφώνει. Ἐδῶ βάζουν
μέχρι ἕξι ὥρες. Αὐτοὶ δὲν φεύγουν ἀπὸ τὸ σπίτι.
Αὐτὸ εἶναι ἡ δουλειὰ ὥσπου εἶναι νὰ πάνουν, βοηθοῦ-

Τά, ού γάτο, αφοσιώνουν ὅλη μοφορά.
Παρ' γίνεται πάντοτε Κυριακή. Τί εξαίρετη
απείρως γίνεται καί αλλη μέρα.
Πή πέμπτη δέ χαινήσουν ο ~~σκ~~ νύφης το
σηροσπέρι, ό μπεζέρα καί δέ σαν στή
εξοχή. Εκεί/ γιάσχαν ωραίο φαΐρνο. Πό άλλε-
θρα γίνεται όπως δική αλλαγή. Πί ξεύδω
καί δυκαίνε μέχρι πό μοφορά καί τά
μύνα.
Ψυχιά πάνω δύκρυα. Εκεί καμαρεί μια ώ-
δυχία τό μρεά τίνα άλλο, αλλόν κυκλάνα
μρεσυ καί βάλουν στό φαΐρνο. Θαί σαστρέφουν
τό κρασί με τσουκνίδια δέ σπυχίδι τό χίνη
μέχει ωραίως.
Πού Παρασκευή στρώνου τό μεσβάτε.
Πού Παρασκευή τί βράδυ δέ παίσουν τά νο-
μίσια όλε νά σταθούν τ' αμύγδαλα για νά
φτειάξουν μουζέλο, μουζέλο μό μέσα με-
δί γυμφόρο μι τραγούδια σύμπεθα. Μετά θπό
τό σπάσιμο, τό καθάρισμα τη χίχης, συνε-
χίζουν χορού καί τραγούδια μέχει ωραίως μέ-
χρι τού Σαββάτου.
Σάββατο δέ αλλάζουν τά μρεβάτια. Μιά γυναί-
κη όλα τά ξέβρε καί σιτάει, καί τά μρεβάτια
αλλάζουν.

Το βράδυ τὸ Σαββάτο δὲ στήνουν τὰ στέφανα μὲ τραγούδια. Τὰ σηκώνουν οἱ νοπτήγες. Θὰ σηκώσουν ὡς τὰ κουμπώματα μέχρι τὸ πρωΐ.

Τὸ Σάββατο, γυρίζουν τὸ γαμπρό.

Τὴν Κυριακὴ τὴν ἁρμαγιώσανε τὸν βάνουν τὸν γαμπρὸ ἕνα γαϊδάρι καὶ, γιὰ νὰ μὴ τὸν πάρουν μάτι.

Ὁ γάμος γίνεται τὸ πρωΐ μετὰ τὴ Λειτουργία. Οἱ κουμπάροι φάνε στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ. Τὸν κείρουν καὶ ὅλα μαζί καὶ φάνε στὴν τύχη. Ὅλες οἱ κουμπάρες ἀσχολοῦνται μὲ τὸ νύσιμο τῆς νύφης. Πάνε καὶ τὰ ὄργανα στὸ σπίτι τῆς νύφης καὶ ὁ-ταν ἑτοιμαστεῖ τὴ συνοδεύουν μέχρι τὴν ἐκκλησιά. Μπρὸς εἶναι τὰ ~~στέφανα~~ ὄργανα. Κατόπι πάνε τὰ στέφανα, κατόπι ἡ νύφη κι ὁ γαμπρὸς μὲ πίσω τοὺς κουμπάρους, οἱ φαντῆς καὶ ὁ ἄλλος.

Οἱ ~~νοπτιάδες~~ κουμπάρες πάνε στὴν ἐκκλησιὰ τὴ λαμπά-δα. Στὴν ἐκκλησιὰ ~~ἔχουν~~ κρατεῖ μιὰ ὁ κουμπάρος καὶ μιὰ ἡ κουμπάρα.

Ἔξω οἱ κουμπάροι εἶναι ἀπὸ τὸ ποταμὶ τοῦ χωριοῦ.

Παίρνουν μέσα στὴν ἐκκλησιὰ τὴν ἀχτὶ τοῦ γαμπροῦ μὲ ἀσπασμὸ κατὰ τὰν διάκονα

τη, θυγατέρες. Πεζικά τους δέκανε μέ
φία βάρκα. Τη βάλαν μέ πανιέλα και ρύζι.
Μέ τον αυτόζυγα τον γάμο ωραίων έζησαν
και είχαν χρήματα.
Μερικές φορές τα κουρέλια των γάμο και
τα βάζαν στα μαλλιά των, για να δείξουν
ότι πέρασαν στο σπίτι τους.
Κατόπι επαντρεύονταν στα σπίτια της νύφης και
η γονείς της νύφης. Παραπέμπουν τους
τους χαιρετά, μετά δε κάθονται να φάνε μαζί
και να πιούν.
Μετά από τρεις μήνες ο γαμπρός επήγαινε
και έμενε εκεί. Έτσι χαρακτηρίζονται.
Κατά τις βραδιές επαντρεύονται και τραγουδούν και συνε-
χίζουν χορεύοντας. Τη ωραία ώρα αλλάζει
ο γάμος.
Η μάνα του γαμπρού αυτή και των γυ-
ναικών τα ωραία για να δει αν είναι καλή
δουλειά η όχι.
Τα βράδυα της Δευτέρας γίνεται γλέντι για
τους επαναστάτες και φίλους.
Την Κυριακή πρωί πρωί ξυπνάει ο γαμπρός.
Παίρνει από σπίτι της νύφης και γίνεται ένα
τραπέζι με τους επαναστάτες. Μετά τη
φεύγουν ο γαμπρός.

Ἀπὸ τὴν πρώτη μέχρι τῆς 6 Αὐγούστου εἶναι τὰ μεσομήνια οἱ λεγόμενες δρίμες. Λένε ὅτι ἄμα πλύνῃς ροῦχα τὴν ἡμέρα αὐτὴ δὲ λευκαίνουνε. Ὅλων εἶναι καλόφεγγα (ἐκτὸς ἀπὸ τῆς 15 μέχρι τῆς 29 εἶναι σκοτόφεγγα) πάντα καὶ θέλουν ἕνα ~~καθρεφτάκι~~ δεμάτι κριθάρι καὶ τὸ ἄλλο τὸ κόβουν ὅποιες νὰ ἔναι μεγάλα δέκα μέρες, μεγάλα δεκαπέντε.

Ἡ Πρώτη μὲ ἕξ Αὐγούστου εἶναι οἱ δώδεκα μῆνες τοῦ χρόνου. Ἡ πρώτη Αὐγούστου εἶναι Αὐγουστος δεκεμβριος. Ὅσους τὸν παραστιάζουν τὸν καιρὸ οἱ μάγισσες αὐτὲς δὲ εἶναι καὶ ~~αὐτὰ~~ σωστὴ μῆνας ἀπὸ ἀπολλωνίου.

Τὴ Προφήτη Ἠλία ἔτσι δὲν σύνεφο ἀνάτολα ἀπὸ βουνὸ τοῦ Καλάμου εἶναι πρωΐμος ὁ χαμῶνας.

Τὴν Ἁγιο Ἀντώνιο πῆγε κάποτε ἕνα κορίτσι τοῦ ἔφερε τὰ σαγιὰ ὁ διάβολος. Ὁ ἄνθρωπος κατάλαβε, ἐπὶ τὴν ἐκκλησιὰ δὲν ἤτανε ἄγιος ἦταν, σωστὸς μὲ καὶ δὲ σοῦ φοβάζει ὅτι δέρνει. Ὅσων σόμωσε νὰ τὸ ἀφήσει ἀπ τὸ κορίτσι τὸ σπίτι ἕνα μῆνα καὶ σώνεται. Βγῆκε αὐτὸς ἔξω, πάει στὸ σπίτι ἀπ' ἀνοιχτὴ πόρτα, μπαίνει ἡ σύρτα. Πῆρε τὰ μάτια στὰ σαγιὰ τοῦ καὶ σπάνε στὴν κεφαλή. Ἔβαλε τὰ σύρτα σὰν πρό-

νερό νά 'ή ξύλο ίδιος, αλλά τόν έστηκα
κάτω καμπό στή Παραλία. Έβραζα δύο-
νω άλλη βιολόνη Άναξυ, τόν έφερε στή
δάσκαλα πού ώρτα.
Εσύγε ο Χαλκούς μου νά γαλαφρύση κάπως,
κάλεσε τή δάσκαλα, βγήκα κάτω ξύλο, ήμι
ώρα. Τή έλειωσα στή μέση της
δέν ξέρω αν είπα ή ώλεχνα άνόμη
(παρά τόν πρόγονο της μανάς Καλαμιώτι-
σσας Ιωάννου Δρακίτου, είτε δο
στό Κιλκοίδι. Έσύγασε νά κυρίτσι μ' έστειλε.
Τό ξαγιλό πού της έλειπε η μητέρα της τό
ξέρε στό χωριό σήμερον.
Άμάνα της νερό άνάβασε νά δή μή γιατί
δέν ζρώτα. Δίπλα είναι σπίτια νά κοιμόμενω
νω στή στέγα πάρτοντε δα γάβι γυαλό μαί
γυρί ζρέσκο μαί έζήγε. Εύλα μ' ένα γυα-
λό να έλειπε από τή δάσκαλα. Πήγε είπε
το μπόρο νά μή μή μή ζιάση, γιατί αν τή
μαρωτήσω, νά τί νά πώ. Όπου σκάω τό
μαρέμενο μή μή μή έλειπε μαστάλα αύ-
τη σπίτι. Κι' έγραφε:

Πήγε μήχος μπόρο γάλο
Θα 'βρω κόρη ν' άγαπάω

γιά τά μάτια τη γενιά σου
καί τών γιά τ' ὀνειρά σου.
Κι αὐτό τό βράδυ τόν ἔβγαλαν ψυχρήν.

(παρά τῶν αὐτῶν πληροφορητῶν)

Οὐρανία καί τήν ἐλέγανε Κισυρά.
Ὁ ἅγιος μέ πληροφορία ὅτι αὐτό ὅσα ἔχει διαβάσει
ὁ Ἰούδας πραγάτευε αὐτά σωματά ἀφοῦ ἐνεδύθηκε
τόν Χριστόν..
Ὁ Προφήτης Ἠλίας ἦταν θαλασσινός καί ἐβαφέθηκε
τή θάλασσα....
Θεοτόκος ἦταν σ' αὐτά γηλό βουνό. Κάποτε ἐπῆγαν
τε μιά τζουπανοπούλα ν' ἀνοίξη τήν ἐκκλησία,
δέν ἄνοιγε ἡ ἐκκλησία. Μύριζε λιβάνι, τό κορίτσι
δέν ἤξερε νά ἔβγη τά αὐτιά ἔβλε. Δέν ἤξερε κορυ-
τσοῦ αὐτό τό ἱερό ἐβγῆκε ἕνα χέρι καί
τήν ἔδωσε ἄρτο, δέν τόν πῆρε αὐτή, ἐσκότωσε
καί ἔφυγε.
Τήν ἴδια ἐκκλησία ἄλλο τζουπάνι πῆγαινε
πῆγε στήν ἐκκλησία καί δέν ἄνοιγε. Δέχτηκε
ἔρα ἄνοιξε ἡ ἐκκλησία καί ἔβγηκε αὐτό χαῖρε
ἀρνάρι καί τράβηξε πρός τή θάλασσα.

(παρά τῶν αὐτῶν πληροφορητῶν)

Λαγκάδα τῆς Χώνης (Χώνη = Χανιά) ἔχανε αὐτὲ δὲ νεράϊδες σαγῆνοι. Τὰ κάστρα της εἶνε χαϊδεμένα. Ἄλλοι ἔχαν ἀνοιχτὰ ὄργανα, βαγιὰ χαλάνε τὸ νόημα. Ἄλλοι ἔχαν δὲ μοῦχα ἐπιμελημένα, πολὺ μοῦχα καὶ ὡμόφορα.

(παρὰ τὸν αὐτὸν)

Εἶδα πρὸς τὸ πατρικό μου Ἀνάφη, στὴν Κυδωνιὰ ἐγγλεζοπούλα γιὰ σαγῆνα. Ἕνα βράδυ ἐπῆγε μόνη της καὶ χώθηκε στὴν πόρτα τῆς μάντρας, ὅπου ἡ μητέρα της εἶνε γιὰ χέρια. Ἡ μάντρα ἐσκοτείνιασε, δὲν ἀκούστηκε κανένα πουλάκι. Ἀλλὰ σὰν ἀπροσχώρητα καὶ βγῆκε ἀπὸ τὸ μοῦχο καὶ ἔβαλε τὰ χέρια της. Πῆγε στὴ σαγῆνα, βρῆκε μέσα ξωκλησιὰ, μεγάλη, βρῆκε καὶ σπαθιὰ σὲ κρεββάτι τὰ δικά της γυρίζει τὴν γλυκάδα της. Βάζει τὰ χέρια της σὲ αὐτὰ καὶ τὰ στάζει. Εἶδε καὶ ἄλλες ἀκόμα. Δὲν ἤθελε ἀπὸ τὸ σπίτι ἄλλα ἀρραβωνιαστικιὰ γιατὶ δὲ θέλει, ἀπὸ ἕνα δυνατὸ ἀγάπησε σαν. Ἄλλα γάμος μυρίσει. Θέλει αὐτὴ ἀφεντικὸ μέσα καὶ τὸ ἔβγαλε καὶ πῆρε καὶ ἄλλες ὅλες ἤθελε ἀγάπη ἐκείνη καὶ μιὰ αὐτὴ

αὐτή. Ἀμέσως τέλειωσε τὴ δουλειά της καὶ πῆρε αὐτὴν μὲ τὸ χαμάρι καὶ τὴν πῆγε στὸ σπίτι. Τὴν ἔβαλε μιὰ φορὰ μέσα σὲ μιὰ κάμαρα ποὺ ἔλειπε ὅλη μέρα καὶ ἔφυγε. Ἔτσι τὴν ἔκλεισε μέσα, πρόσεξε καλά, στὸ σπίτι καὶ πῆγε. Τί νὰ κάνει ἡ δύστυχη αὐτὰ τὰ ἀνδρόγυνα!

Ἄμα πῆγε στὸ σπίτι, ἄνοιξε γρήγορα τὸ πόρτα στὸν πορτοκαλῆ τρόπο.

Τὴν ἄλλη μέρα ἔβαλε καὶ χάλια στὴ δουλειά κατὰ τύχη. Ἔφαγε μέσα δύο κιλὰ ἐλιὲς. Τὴν ἄλλη μέρα βρῆκε τὴ γυναῖκα καὶ τὴν ἔφυγε γιὰ τὰ σκουπίδια. Κάτι ἔτσι ἔκανε καὶ μπακάλη. Κάτι ἔτσι κι ἔτσι τὰ βρῆκα ἐκεῖ ὅπως, ὅπως τὰ χε κάμει αὐτή. Ἕνα τρίχρονο κοριτσάκι ποὺ ἔπαιζε μπάλα μὲ τὴ μητέρα του. Ἔτσι γιὰ τὰ χάλια.

(πρὸς τὸν αὐτὸν ὑπηρέτην)

Τὸ θοῦ μέχρι δύο μεταφορεῖα τὰ μπαούλα μου ἀμέσως. Τὰ μπαούλα ἔπρεπε νὰ πάνε στὸν Πειραιᾶ. Ἐκεῖ ἔπρεπε νὰ ἔρθει ἕνα πλοῖο μεγάλο καὶ ἄνοιγε κι ἔφευγε γιὰ τὴν Ἀμερική.

Ούτε μέ στέρεψαν ούτε μίσησα εγώ ποτέ κανένα εκ αφορισμό μου.
(παράπονο πατροφόρητου)

Στό ψηλό βουνό, στή Βίγλα, συνοικήσανε πέρυσι μιά κοπέλλα. φαίνεται κάτι χαϊσφηστ μ' έκαναν κι έκοιτώσανε και λέγανε κάτι τού έσκωτσαν οι Νεράϊδες.

Ιστορία.

Πού κόρεσε τή φοβάται. Όταν βγαίνει πορτάκι μεσ' στη μέση, κάνει βόρτες από κάτω από τα σπίτια, κάποιον θέλει κανένα.
Και την κόπελα μαύο την είχαν στον κάμπο κάτω (= όλη γυναίκα η οικογένεια)
Η γυναικούλα αρχίζει νύχτα αυτό κοντά στο σπίτι είναι περιγύρω δενάτα ψυχοπαχειά, ο άντρας. Αρχίζει φορεσιά όλων κάνει τα χάλια του ο κύριος κάποιος κάρφωσε.
Πες άντρας βγαίνει ο κύριος όλων είναι κι σαν τέρας.
Αρχίζει κλαδεύτηκε κάτι, κάνει εφορμία, σκοτώνει ο άντρας είναι κυβερνήτης.
Πρώτο ο κύριος κάνει σφάξει μέρος γυρίζει σαν κάνει σκορπάει στα σπίτια. Με-

ταψία επίπλα, πλησίον στο μπαλκόνι
τη σαλάτα από το χωριό, άνοιξε κρασάκι
και άρχισε.
Ξέρουνε, κάθισε, φάει κι αυτός.
Όλοι κάθονται κανείς δε σκοτίζεται, δε βγάζω
τα συνηθισμένα λόγια.
Παίρνω το κρασάκι δεν βγάζω λόγο από το στόμα
μου τίποτε, ίδι, τρώει, πίνει.
Τα παιδιά τα χαίρουν με μερακί. Στην αλ-
λαγή με γράφει και ίδι.
Όποιος τα 'χει σαβουρώνει. Πάντως είναι σεντέρι
γυναίκες από τα βορειώνα, σ' αρέσει σημαίνει.
Αρχίζει κουβέντα μαζί τα βάζω κρασάκι μαζί μαζί-
λια. ~~Επιμένει~~.
Άν είναι κανονισμός τα βάζουνε τα στεφάνια
δε πρέπει τον σαβανώνουν. Παγκάσερα υπήρχε
ένα κανονάκι λησμόνησα. Αυτό ήταν στο κρασά-
φουλο και όλοι κάθονται κανείς τα σέβονται
όλα τα έβαζαν μέσα.
Πεντάρφα έβαζαν παγκάκι στο σπίτι τη κυρά,
είχε και δυο τσάσκα τέτοια φρύγματα
Παγκάκερα από μαρμαρόπλακα τα κυρά. Και λό-
για γυναικάκια.
Κλαίνε, ξύδια έχουνε.
Μοιρολόγια χάνουν γυναίκες.

Ξανίχτι, πρωτοχρονιά, ὅταν τὴ νύχτα ξαγρυπνᾶν τὸ κυρό. Ἡ ὥρα κρούει νὰ ἕνας ἀνοιχτή. Ἄναβε τὸ καντῆλι μετὰ σκέπασα μέρεμαι ὥσπου κοιμήθηκε. Ἀπὸ τὸ κρύο δέντρο δὲν μποροῦσε, σκληρὸ καὶ πάγωσε ἡ γυμή. Ὅποιος βραδὺ ἀπόσος ἔχει δίκιο, σκώνει τὸ κυρό. Ἀπὸ τὸ ~~κρύο~~ καὶ δὲ φύγω τὸ κυρό τὸ σπίτι. Βγαίνοντας τὸ λάγγανο σπίτι ~~ἀπὸ~~ πιάνο. — Ὁ κυρὸς καὶ σὰν ἀνθρώπος. Καμμιὰ βγὰ τοὺ χωρίζανε χώρια τὸ χωριό. Ἀλλὰ τὸ λάγγανο σὰν γλυκὸ, ἀνάγουν ὥρα, δὲ σαρκὴ ἄλλο μαζί του. Ἔτσι τὸ κατεβάζω τὸ χάνω λὰ χέρια, καὶ πάνω. Ἀπ' ἔξω σκέπασα τὸ κυροαλῶνα μοιρολόγια λέξεα, χάνια, ἀρνήσεις καὶ ἄλλα γιὰ νὰ σκεφτῶσω τὸ κυρό. Ἂν κοιλάνη σπίτι ξένισιά ἄνθρωπος, θὰ χρωστᾶνε ἐδῶ καὶ ὅν ἔχη κανένα ἐδῶ δὲ τὸ κακὴ τὸ γνωρίσω. Ἄμα χωρίσουν ἀπὸ τὸ κυροαλῶνα μοιρολόγια σὲ μιὰ γάντρα μέσα χωρὶς μὴ πρωτοχρονιὰ ὅλα παίδια τὸν καὶ φέραν χριστούγεννα. Ἀλλὰ ἔχη γάντρα, μοιάζει σὰ ἀνθρωπομνήμιο. Δὲ κρίνω σὰ μπορῶ νὰ πιάνω ὥρα καμμ.

Δαφάνια μφς ωλδρώνω ήτε ού γρήγορη γυρή. Βτή δεν φαίνεται.
Μετά δύο μήνες υπόλειπα άνάβουν μαύρα τό κανήλι.
Μνημόσυνα: Τρίμηνα, πεντάμηνα, σαράντα, εξάμηνα χρόνος, δώδεκα ωραί. Αν ξεθάψουν σε δύο χρόνια, σε τρία κάνουν πάλι μνημόσυνο.
Δύο μνημόσυνα άλλοι φτιάχνουν γλυκά, άλλοι ψωμί και τό μοιράζουν.
Μετά τό θάψιμο, άν δεν κάνει κανείς όρκους και τό πεθαμένο, ξημερώνει εκεί πάνω, ανάβει τό κανήλι και φεύγει.
Όλον δεν λούζει ό νεκρός, μονάχα όταν πεθαίνει ό νεκρός.
Ρωτώ εγώ ότι μάνα μου είχε μαλλιά και μάγουλα τό θυμήθηκε μ' εθλίβησε. Μια φορά είδα γυναίκα πού τών κάμαν περπατησιά, μετά τη είχαν θάψει τά κοπανίτσα της.
Δαφάνια μφς βαρίουν τά γόνατα για τό νεκρό. Οι γυναίκες φορούν μαύρα

(πάρα πολλών πληροφοριών)

Αν έχει κάποια δυσκολία δανειστράζει τήν ώρα θεό πού στον τά παντρέψει. Θάνατο κάνει περπατούσε τον χρόνο, τά κάνει ωραιοτέρα.
~~Τό τά τέτοια είναι τά χαιρετάρια~~

Εαν δε ήχη παιδιά, αν ήχη μανέτα σηγμή, αξάδερφο, τά δίνω.
Άμα τό Γενάρη γω μαϊνάρισε και δε μπορούσα να κάνω δουλειά έπαιρνα ένα βιβλίο από το μοναστήρι και έλεγα τη δουλειά μου.
Οι γυφτοί ήχανε πρώτα τον Άγιο Μάρκο. Δεν Άγιο μας Μάρκο μέρες παλιά το χωριό μας.
Τους λέω σήμερα ότι γαμπρό βρήκαν, δε τό μπορέσαν. Πηγαίνω στη χάντρες και τό αγόρασα. Το χάνω σε καφέ. Άμα πάω, μετά, άγριος δε τό αφήνω.
Έχω ένα χτήμα και τό αγόρασα μ' αμπέλι. Ο πατέρας βάζει τό σπόρο κι αυτός απ' τό εργάστηκε θα αγόρασε τό μισό κομμάτι. Αυτοί αν το αγόρασαν έχουνε αμπέλι.
Εκείνη και τη χρονιά τη δικιά έτσι τα δίναμε, μετρητά. Πήραμε τα χρήματα αλλά δεν μπορεί να τα έχει και δώσαμε απ' μισή χίλια ένα. Τα γιατί ο πατέρας και τα μισά ο αμπελώνας απ' τα βγάλει.
Νοικιάζουμε τα βουνά τη χορτονομή. Και έξω δουλεύουμε το χωριό αυτό και δε δουλεύουμε για τη χορτονομή, δε λέει και αυτός κάτι τε.
Καμμιά φορά τα δίνανε διαδρομάκια. Δηλ. αν απ' αλλαχού μας κάνει, δε τα δίνουμε

νυχτιάτικα περιβόλια.
Άμα γυρεύανε τὸ δρόμο καλήτερα νὰ πᾶνε μιὰ λαμπάδα σὰ σωρό, γιὰ νὰ πάρω μεγάλο σωρὸ γέννημα.
Τὴ συμπεθέρα τοὺς ἔξυφε καὶ τὴ δέντρα π' ὁλόγυρα:

Ὦ Γιώργη μ' ἀβαρίκεμα
μὶ τὴ Λιὰ παρηγόρεμα
δέντρα καὶ χαλάστε
τὰ φίδια καὶ τὰ ἀγκάθια
ἀλλὰ καὶ τὰ συμπεθέρια
ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὰ πόδια
νὰ βγῆ ὁ ἥλιος
πάνω στὰ κεφάλια.

(Μανθάκιος Νικηφόρος, ἔλεγε ὅτι, χωρὶς, τὸν ἄνθρωπο πεινᾶ)

Τὸ ἀγκαθοκέφαλο φάνεται τὰ μικρὰ φυλλαράκια μέχρι σὲ τὰ χειμωνιάτικα ἀνάβουνε κάτι ἀγκαθωτὰ ζητήματα γρῆγορα βγαίνουνε γέντε:

Ὅσους μαίεται τὸ μυαλό
νὰ μαγειρέψῃ ἀγκαθοκέφαλο
νὰ κόψῃ τὰ φυλλαράκια τοῦ
τὸ κορμὶ νὰ βγῆ τὰ γύρω του.

Κάποτε τὰ ἀγκάθια μέσα στὸ στόμα τοῦ νεκροῦ

καὶ κλέβει μέ τὸ πρό αὐτό τὸ σταυρώνουν τό πρόσωπο.

(αὐτή τὸν αὐτὸ πληροφορικῶ)

Τό καλό σουρί ἄρα δὲν τό παίρνει... ἄλλα δὲν τό ξέρουν. Θά 'ζι παίρνα μέ μπαμπίρι. Ἡ δὲ καὶ δὲν καὶ νομίζουν δημητριάσι ὁ ἄνθρωπος καὶ σέβεται.

Ἐδῶ αὐτὰ ἦταν ἕνα βιβλίο γραμμένο. Μᾶς ἔρθη τρία μηνῶν τσοπάρι, αὐτὸς νομίζει τό νοσερο. Τὸν ἀερώνουν γιατί μιλάει τὴ λένε μιλαπάτσα. Δυνατά δραστικά.

Νηρόμπα. Λίτρο καὶ ἔχεται ἡ βερμή καὶ αὐξάνει γρήγορα. Λίτρο ὅπου στέλνει κανεὶ βιβλία μεγάλη. Λίτρο σάνε καὶ σταυρώνουν αὐτὸν σ' ἄλλα δυό μ' ἕνα μαυρομάνικο μαχαίρι καὶ τὸ κεφάλι καὶ σάνε.

αὐγουστόπουλα: εἶναι τὰ τριγόνια, συκοπάδες, σπουργίτια (ἐνῶ μου), χορτάρια.

Τὸν πυροβόλησα τὸ σουσινό καὶ τὰ γιαρά τὸ πιάτο

Ἐβγαλε βγῆκε σὰν αὐτεκανό καὶ μιὰ βγάλε γιατό.

Ὁ νιὸς ἀπ' λίγατσα χαμένα
αὐτὸ αὐτὸ μέσα μαμαδίες.

Στό μπηχόσυκο μοιράζω γυμί, μέλι καί πιπέρι. Βουτῶ
τό γυμί μές' στό μέλι καί τό τρώνε. Ὅλα αὐτά γί-
νονται γιά σηκώρι.

—

Ἂν δέν ζωή σου νά βασιᾶ
ἂν δέν καλή ὑγιά
ἔχε τά πόδια σου γερτά
τήν περιγιάλι σου μρυά
καί περιγιάζου αὐό τά πετά
σι αὐό τήν πολυκαιρία.

—

Χόρεψ' ἀρένη Μανωλιό τή λαμπριά μές' στή
σου νά σοῦ κάμ' ἀρένης τζή μιά βαγαφιά σκή
γιάδι

—

Ἀπόγε ἐγιχάλεσε κι ἀνοῖξαν ἀγγινάρφ
καί φαντινάδα κάνανε σ' παλιομαναφάδφ.

—

Γρίμα εἶναι τραγούδι γιά νά περάφφ καί ἄλλο.
(ντρέπ. Τραπέζι στρωμμό πού βάζουνε χάμω καί κα-
θίζουν καί τρώνε.)
(γιαπράκι, τό. Εἶναι τό παλιοπαπούτσι, ἡ πάτα.)
(μπατσί, τό. Εἶναι τό πλεκτό μπουφάν.)
(ρομπάϊ, τό. Δουλειά ἐν γιαπί.)
2 (Πρῶτα ἤχανε πλιάτσικο λύκοι καί ἐβάζανε διάφορα

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

λίπη μέσα α' ἐκαίγανε. Για' φιτίλι ἔβαζαν ὥρα πού
πολλή ἐτές ἔχει δύο καὶ τρία σουβούνια (Μέσα = ὀκά-
ρετα). Καθόταν ὁ γερόντης κ' ἐκοπλάκωνε μ' αὐτό.
χερολάϊνο, τό. Κανάτι πήλινο γιὰ νερό.
γκουμπᾶ, ἡ. Γκανάτα πήλινη.
κυκεή, ἡ. Πήλινη μέ ὰ χέρι. Τό στόμιό της ἦτανε
ἴσο αὐτό ἐδῶ. Πάγενε μακρυὰ ὁλά νερό μέσα.
χερολαῦνα, ἡ. Βάζα ἴσαμε δυὸ ὀκάδες νερό.
σαπουλᾶ, ἡ. Τό τσουκάλι.
ποντίκι, τό. Εἶναι παντζάρι ἀλλὰ ἀφοῦ ξαφνὶ ἁπλώνω καὶ σταυτὸ γιάνω. Ἦτανε καλλίνα φαγητά.
σωκάρδι, τό. Τό γιλέκο.
Ρούσα ἐπαντρεύσανε νωρὶς ἐδῶ. Τό πάνανε βιολιτζῆ, σὰν κοπέλα γίνηκε, ἀλλὰ μαλλὶ ψαγκτό.
Τό πάνανε μωρεσιὸ νωρὶς, ἐγκρίθη τεμάχια. Ἐβάνανε δυὸ σανίδες καὶ μιὰ γέρο' σὴ μέση, γιὰ νὰ στέκουν αὐτά. Εἶχανε τό μαζὶ γιὰ γέρο νερό κ' ἐκαθόνανε δυό, ἕνας ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος κ' ἕνας τό ἄλλο. Ἕνας ἄλλος μὲ τό χερολάϊνο καὶ γέρο νερό ἔφριχνε, τσίγκωνε ὁ ἕνας ἀπ' τὴ μιὰ κι ὁ ἄλλος ἀπὸ τὸ ἄλλο. Αὐτὴ ἡ δουλειὰ μεράκωνε. Ἀφοῦ ἔφυγε τὸ γάλα, τὰ ράβει αὐτὰ μὲ τὸ ἴδιο τὸ μαλλὶ καὶ τὰ πάνε γιὰ συναξάρια, βιολιτζῆ. Ἐπάνανε καὶ τέτοιες κάπιτσες νωρὶς. Τὰ βάζανε

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καὶ τὰ δίνανε χρωμάτα. Ἀπὸ τὴ δάματσα βγάνανε κάτι ξύλα καὶ ἀπ' αὐτὸ ἔβγαζανε πένινας. Ἔμα βράδυ αὐτό, γύρτα χρῶμα σὰν μαζί. Ἐνιάνανε δὲ καὶ δλάϊα, τὰ σπίτα ἐχρησιμοποιοῦσανε γιὰ τὰ σπίτια τὰ χωράφια.

(τρυπανοσάπουλο, τό. Αὐτὸ σίγα σίγα σὰ σβουβάλι μικρὸ καὶ βάνει μέσα τὰ μαλλιὰ τῶ, τὰ τρυπάνια τῶ, ἀν σπάσει τίποτα ἀπὸ τ' ἄλετρο αὐτὸ χρησιμοποιοῦνε.)

(τυρᾶς, ὁ. Πρῶτα ἤμασανε ἀπὸ δέρματα τὰ σπίτια ἐβγάζανε (ἐβάφανε τὴ τσίχτα). Τὰ δέρματα ἤτανε ἀπὸ κατσίκια. ~~Αὐτὸ δὲ βάφτει καὶ δλάϊα καὶ δλειάνει ἀπὸ μέσα~~, ὁ τυρᾶς ἤτανε μόνο γιὰ νὰ βάνει ὁ γυρᾶς ἢ ὁ βοσκὸς τὴ τροφὴ τὴ μέσα.

Ἐβάνανε καὶ τ' ἄλλα ἀγόλιχο. Τὸ δέρμα τὰ σπίτια ἤβγάνανε δλαιοδρεῖς. Αὐτὰ χρησιμοποιοῦσανε γ' ἀλλαγὴ γιὰ νὰ βάνει τὰ γιλέκα στὴ γύμνα. Αὐτὸ βάφτει καὶ δλειάνει ἀπὸ μέσα.)

(Τὸ λάδι χρησιμοποιοῦσαν σπάρτη πλίτη καὶ τὸ μαγείρεψαν.)

(βυρίμι, τό. Παίρνει τὸ δέρμα τοῦ κατσίκου τὸ βάνει σὴ δάματσα. Κατόπι τὸ γυρίζει ~~λουρίδι~~ λουρίδι, λουριὰ ἔτσι. Ὕστερα χύνει μιὰ σπη λέγεται γουρουνόχαλκα καὶ ἔχει σὰν ξύλο γερο-

σιά τα και μ' αυτό βράζω την τρίχα.
Αμα βράζη την τρίχα, τό δίνω και τό σιγ-
γυάτι στον ήλιο και τό χρησιμοποιώ να ρέ-
βη τό παντύφλα. Κι' αυτά τώρα τό μαγουλίζω-
τάνε πολύ.)

(πετροτύραννος, τό. Τό λένε πετροτύραννο γιατί γίνεται από
σιμέντο κι αυτό. Έβλεπα τά κάνανε σφαίρα. Κι' αυτά
χρησιμοποιούσανε αν θέλω να καβαντζίσω ένα
σοκάκι και μαζί αυλόμυλο.)

(άρμεός, ό. Και αυτός αυτό σιμέντο γίνεται.
Ο βασιλιάς έχει τά
ταραχή σιό μέγαρο.
Κάθε ένα μοιράζει
μεγάλο μεγάλο κ'
έχει μπροστά μέ-
γαρα. Αυτό τό είχαν
βάλει στά μέγαρα.
Όλων δέ σπίτι τό γάμα, μ' αυτό τό σκουπίνα.)

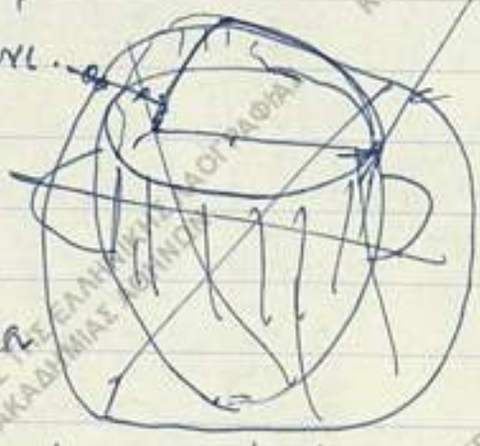

(παρουσιάφα. Είναι απίστευτη μαρφιά γιά τους
παραγωγές που είναι στό χέρι.)

(σταυροαδελφός, τό. Είναι κηδεία και μαρφώνουν
τή σταυρό με τή μύτη.)

(Κι' οι μύτες (=σιδηρόφρατα) έχουν σχοινί από τό χέρι-
σιό. Τα φορτώνουν στά μέγαρα τού γυρίσου, δεν

ξέπτε δίκτο νά κάμη τά ψαρειά μού νά τά σταμάτησαν καί ἔπιασε αὐτή τή τσιμπίδα του. Ὅταν μάγκας τσιμπίδα οἱ χῶρες ἔρχεται τό ἕνα μέρος πιό χαμηλά ἀπό τό ἄλλο.

(Ἐμμανουήλ Λουδάρος, ἐτῶν 76.

(Γάντι, ὁ. Τό σωστό πού λένε τό γάντι καί γάντι λένε.)

κουτάλα, ἡ. Κάθε ξύλο αὐτό ἔχει σχῆμα κουταλιοῦ. τό λένε ἀπό μακρύ καί γίνεται ἀπό ποχόξυλο (ξύλο ἀχούχη). Ἔκτισε ἔχω μιά πρόβατα στό κρέ, τή ρέθω γύρω αὐτή. Βρέχει τό σιτάρι ἕνα ἕνα βαθύ μιά ώρα μέσα μά τά κάνη πούρμπα. Πό κρεπᾶ στά ὥρα καί ἄρα δέ καί καλύτερη πό ζωύ τό βάζη καί δέ καλύτερα μέσα στό ζωύ.)

—

(Ὁ Ρωμιός λέα, στό κατέρπημα μού σύρω νά.

~~ἀρπάσει βάβας~~

βάβας. Δηλάδη τή μή ἔβαζε παιδί, τό βαβαίζης μέ γιατί ἕνα μέρος, τό εἶχα κάτω κάτω ἄχυρο μά καί τρανά τό γράσο δέν ἔχει βάβα κάτω εἶχα σ. Τό γαλα μα μέσα. Ἀπάνω ἀφού δέ μπόρεσε τή βάβα

ρίχνομε ἀγδαίρους κ' ἔπειτα ἄχυρο καὶ ἀπά-
νω σκέπασμα χῶμα. Αὐτὸς εἶν' ὁλόιδιο
σὰ ἐκεῖνα ποὺ φτιάχνουν σὲ ~~σπ~~ περιοχὲς
σαφτάνια πηγάδι.)
Κατόπι πάει καὶ τὸ ξεχώνει κεῖ τὸ μοιράζει
στὸ χωριό, σὲ ὅλη τὴ. Δὲν ὁπίσω ἔχομε
ἀμπέλια. Τὰ ἀμπέλια ἄμα εἶναι χθιστάρες
τσίγκο, ἄμα εἶναι μὲ σανίδια. Ἐκεῖ μανούλα ἔχει
μανούλα κι ἐγὼ ρίξη τὸ γέννημα τὸ σκε-
πάζω γιὰ νὰ μὴν βρέχη κάτω μέσα.
Ἂν εἶναι πολὺ μαῦρο, τὸ χτυπάω σὲ ἕνα χωρι-
στό. Ἂν εἶναι
κανὸ χωρὶς
νὰ εἶναι καὶ
χωρὶς χώρι-
σμα.
Ἀπὸ τὸ ἕνα
μέρος βγαί-
νουν ἀπέξω καὶ ἀπὸ
τὸ ἄλλο μερικές.

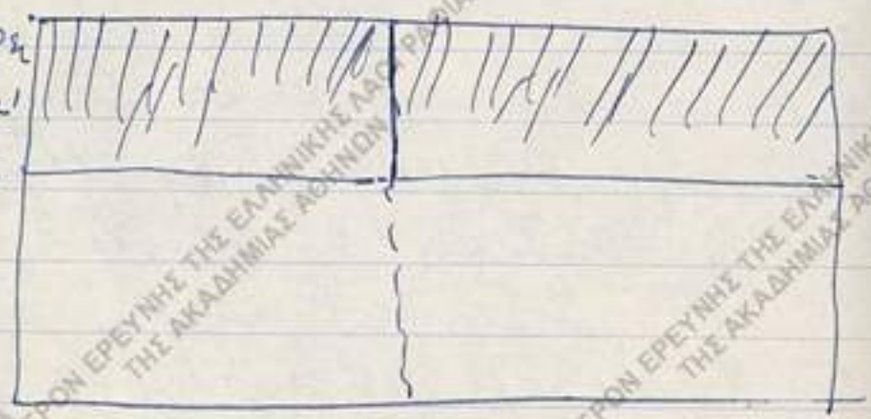

ἀγκάφι

2 Ἐγὼ δὲν τὸ κάνω τὸ μοῦλο κατάστασι, δὲν ἀφή-
νω ἡ γυναίκα μου τὸ πουρίδημα κάτω μὲ
τὸ κουμπανάκι.
Νὰ τὸ κουμπανάκι... εἶναι ἕνα ξύλο σὲ σχῆμα

γύρω γύρω με δέρμα μέσα νταμένο, σαν τουμπανί, σ' κόσμο. Είναι ολοστρόγγυλο.
Όπου το χτυπά,
γυαλίζει ωσάν

λοιπόν το ώρα μέρη τουμπανί.
Όπου σπαθαρά έχει αν είχε ασήμια ή σποφίδια (=μι
ψαροι φωτος). Αυτά τα σποφίδια λέγανε ολο
αλουσίφ.
Καλόν το βάνει στο κόσμο. Και σπανά δεν το
χτυπούν αυτό καλά ή αν είναι χάλια και δεν
το καλιάρισαν, τ' βάζει σ' ένα ταμπούρα και το
κάνει σαν ανεμόμυλο. (Θα το είχαν ο ανεμό-
μυλος μ' πάρει ιος.) Θα το έβαζε αυτό
μέσο νερό και το πετ στο σπίτι το χλιαρί.
Θα πάρη η γυναίκα σ' τρίχια να τ' κάνει
νήμα.
Πολλά θέλω να μιλήσω, δ' ανεπιάστη το προ-
βούρισμα και το χρώματα στο χώρο. Ο καλε
έλεγε να' καλή να το ζωγρίσω γιαλαχό του.
Είχαμε μαζί ζαβεν μ μεγάλο στο εξής σου

παίρνει ένα ολόκληρο δυνάδι ήλιο, μέσα και ξαρνί. Το ξαρνί είναι στο σπίτι του μιθ' ήός.)

(Το διχαρένιο γυρί ζήτησε πολλά.

Καζανιά. Δεν είναι σπίτι ξηχή. Έχει το σπίτι του, το ξαρνο του και πουχαίνανε όλη η ενάτωσανε. Πήρε δλα μόνο μεγαλεία, ζήσι είνα ωρέ κάνουνε και το χαρακώνα σπίτι, δπόχα. Δεν έρχοντε χαλό καλό δυρίσιμη για να διχαρχωθούν.

Μιά καρούσια έχει σπίτι, μάνρες, μονταί δλη αξώνη, ζωνίσυρες. Είνα άλλο εό σπίτι μιά-λο τί ξαρνόσπιτο.)

(Εκό ξαρνόσπιτο έχει χαλό και χαλό κάνα κομάτια για το ξαρνο. Έχα μέσα τη σκάφη, τις πλακοτήρες, αυτές άλλα 360 σανίδια ρουμπιτζένα, το διξαρνι (το διξαρνι είνα ένα ξύλο ζηλ κομμάτια τα χαρό μεσά εκό ξύλο.

διξαρνι

σκάλαδρο. Αὐτὸ εἶναι ἀπ' ἴσο καὶ μαῦρο ξύλο ἢ ἀδύνατο, γιὰ τὰ σκιώνει τὰ κέρβουλα. Τὸ βάνεις μέσα καὶ τὸ σωρεύει ἀπὸ τὰ δυὸ μέρος

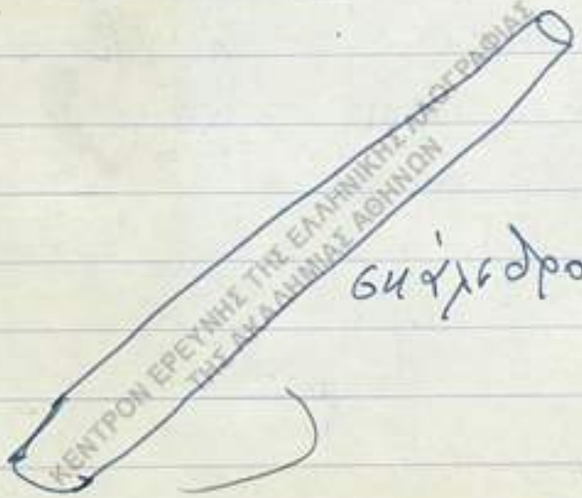

φαρνοκέλαγα, τά. Εἶναι μεγάλα μαῦρα καὶ σοῦβλε φωφοτά γύρω καὶ ὅπως ἡ ἐσχάρα μέσα καὶ γίνεται τὰ σιῶπα καὶ σκοτώνει τὸ φαῦρο ἀπὸ σάρκες καὶ κέρβουλα. Πάντα ἔχομε τὸ ξαφνικὸ ἀπὸ σοῦ ξαφνίζομε ἐμεῖς.

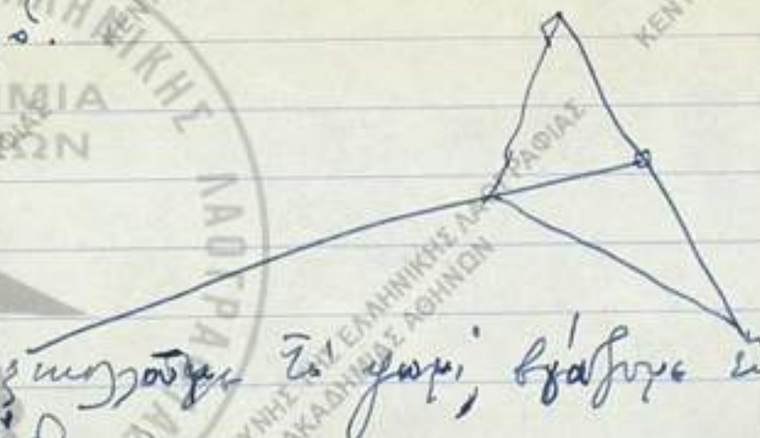

Μ' αὐτὸ ξεκινοῦμε τὸ χωριὸ βγάζομε κότα καὶ τὸ παξιμάδι...

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Από φτερο βάζω χαμόμηλα.
Βουβόμαντρα ή. Πού μαίνουν τα λιανά βιολιά.
Βουβόμαντρα ή. Πού βαίνω μόνο τα βόδια.
Χαρόμαντρα. ή. Πού 'χα το μυαλό μου τα μύρια.
Ηταν κια ωρίτσα να τα 'χε στα αυτιά. Δεν μ' κι το ευτίκει αν 'χα τη νόστρε.)
Πα παλιά χρόνια ρτάκε τα παπούτσα τους μέ βουβαλιά δηλ. από βουβαλόδερμα. Αυτά τα φόρναν από τα μύρια.

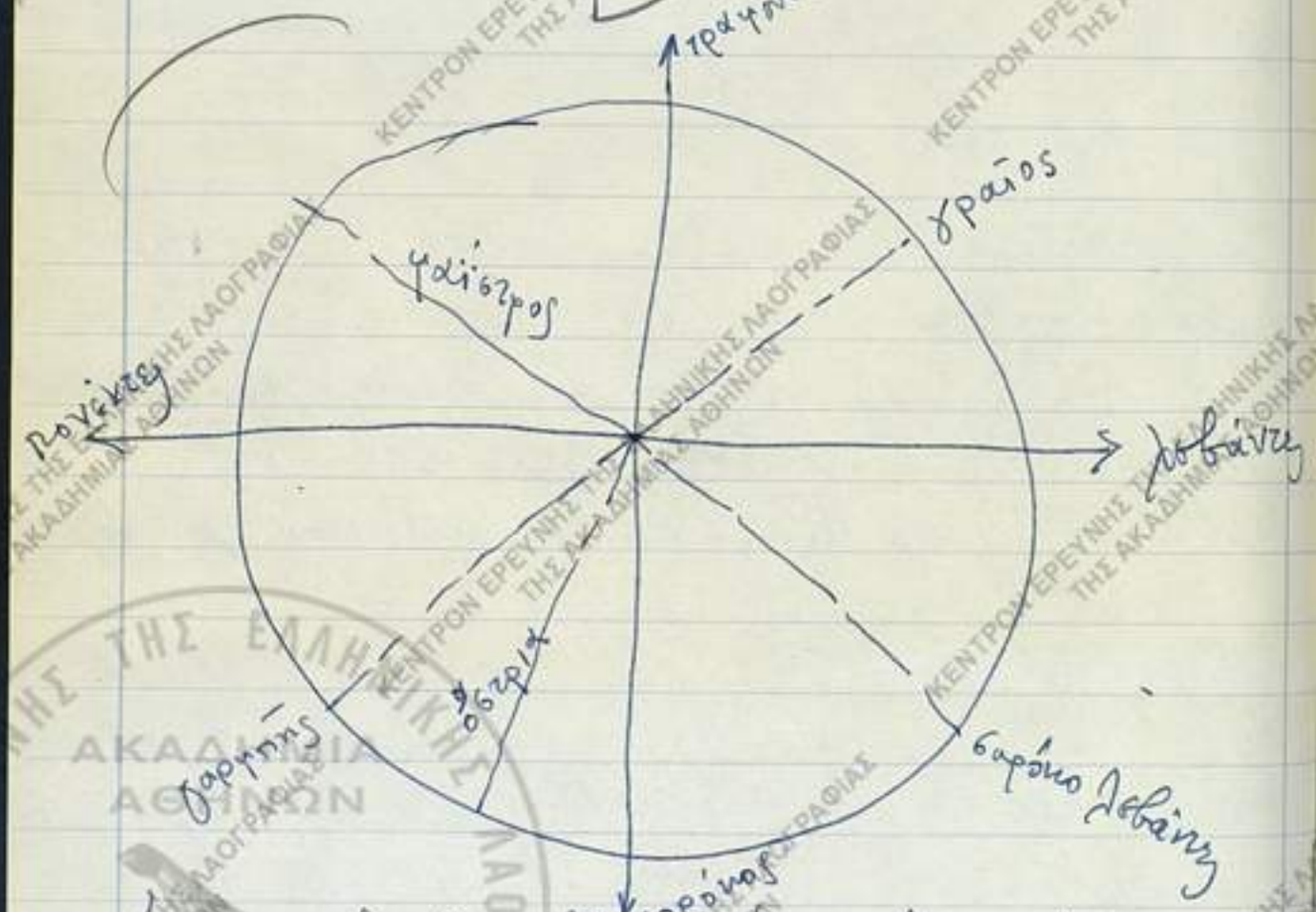

Δυνατά είναι όταν φυσά ξερή. Ότι ωρίτσα.
ξέρη, ξ. Όταν έχει καλή γέση.

(κάναβα, ή. Ἔχει τὰ πετσιὰ μέσα, τὸ ἄγριο, μὲς
γιὰ τὰ βαρέλια.)
(σοινίκι, τό. Εἶναι τὸ ξύλο ποὺ τεντώνει τὸ σκοινί.
Τὸ μισοδίχτυο τὸ λέμε ἀφίξι. Τέσσερα ἀφίξια εἶ-
ναι μισὸ σοινί.
Τὸ σοινίκι εἶναι ἀπὸ ξύλο ἐντόπιο καὶ τὸ ἀφίξι.)
(σουμόχια. Αὐτὰ ποὺ βάνουν στὰ σούμπλατα τῶν βρώ-
των ὅταν ἀλιεύουν. Αὐτὰ εἶναι ἀπὸ λιγαριὰ ἢ ἀπὸ ἤτιά.
Ἔχει δύο χαράκια ἀπ' τὴ μιὰ μεριὰ τὴν ἄλλη καὶ
βουτᾶς νὰ μαρδόνι καὶ τὰ δένεις στὸ κεφάλι τῶν
βρωμῶν. Αὐτὸ εἶναι γιὰ τὰ λιμπρα ποὺ πάνε
στὴ μύτη τῶν βρώμων.)
(μπασσούρα, ή. Ἀπὸ ποὺ βάνομε τὰ σόδια τὰ γε-
μάτα, γιὰ νὰ μὴ βγοῦν ἀπὸ μέσα στὸ χωράφι.
Αὐτὴ εἶναι ἀπὸ μαγιὸ μπλεχτό. Τὸ χρησιμο-
ποιοῦμε καὶ γιὰ σακέλα αὐτό, γιὰ νὰ ἀνατεί-
νουμε στὰ βάθη.)
(Τὸ φάδο τὸ ξανανταμώνω. Ὅταν κρυώσῃ κάτι
μοῦ πρόκυψε στὸ πηγάδι, τὸ ἀνάβω τὸ φάδο
μέ ξύλο καὶ τὸ εἶχα δῶ πηγάδι κι ἀνακατέτει.
Φαβαλοβρύση, τό. Πάει ἀπὸ φάδο εἶναι ἀγγλικὸ
λάκκο νεράκι. Βγάζει μυρωδιὰ καὶ τὸ κρυώνει
μὲ τὸ παγάκι.)
(ἀπαγιό, τό. Κρυώνει μυρωδιὰ βροχή. Ἤμουν εἶναι γιὰ
νὰ φαρέσῃ, τὸ ἀπαγιὸ καὶ βάνει μυρωδιὰ βροχή.)

μαὶ τὸ ωτὰ στὸ χαῦνο μαὶ γύνεται λεμ πουρ-
γῆται τὸ χωρὶς μὲ τὸ χίωσς αὐτό.)
(Δαδυγχιάχη. Κρύο πιό με λάδι χέσα μαὶ γαρ-
γὰ πὰ δροσφάγη. Αὐτὰ γινόνε παχύτερα.)

—

2 (Ἐδῶ ἀμὰ δὲ μάνης ὅλες τσῶ δημές, δὲν τὰ ἐχάβης
ωφέλα.
μεταπιασμαχὸ. Τὸν ωλέρτω ~~ωω~~ σ' ἀγωνὴ γαὶ μιὰ γέ-
ρα μὲ ωαίρτη πάλι αὐτὸς ἄλλη μιὰ μφέλ.)
(Ἐδῶ δὲ τὰ ξέβαλλαν τ' ἀγωνία. Ταρέλα τὰ
μάνονε δὲν τὰ σιάβονε. Αὐτὸ τ' ἀγωνὴ ξεμα-
νίβεται ἐκεῖ. Ἔωλα σὲ διπλοσιαχὴ σὲ χα-
δάρε αὐτὸν τὸν ταύρλον μαὶ τὸ μάνομε
ἴδιο τὸ χωράφι.)
(Μὲν ἀνοίξη μπουρνάρι, ρίχνα δεύρι μαὶ δὲ
ἄμα σιαμπουχωρίση. Τρεῖ φορὲ ωρωτὰ δεύρι-
ωτὴ. Ἡ τζιντσὰ φορὰ δὲν εἶνα ηρό-
γα' σὰν ἀραμπᾶ.)
(Σμιριλιάτιχο σιαμπὶ. Αὐτὸ εἶνα μαῦρο.)
(Βαντάγατα. Μαῦρο μι αὐτὸ τὸ σιαμπί.)
(μαυτηχάμ. Κ' αὐτὸ μαῦρο. Αὐτὸ εἶνα γιὰ τρα-
δέ.)
(Ἐξαφάμπο· μαῦρο μι αὐτό. Αὐτὸ μέσα εἶναι ἀάπτο
τὸ ζαϊ ων.)
(μαυρὰ δυρο. Κ' αὐτὸ μαῦρο.)

(πεταλίδα ἡ λιθοτριβία. (μαῦρα στάχυα γιὰ μαμεχὶ ρόγα καὶ χόρτο)
μόνιμα στάχυα:
(ροδοχαΐδι, τὸ. Εἶναι ὅπως ὁ ροδίτης.)
~~λιθοτρίβι~~ (κοκκινοχαδρια. ἡ λιθρόγχη ἡ ρόγα.)
(πλατάνια, τά. Βρέχουν καὶ αὐτὰ κοκκινωπά.)
ἄσπρα στάχυα:
(χαβαρις. Τὸ κριθάρι μυτζα καὶ καφτὸ καὶ βγάζει πολὺ πλάτι καὶ ἀσβέντα.)
(ἀσβάντια, εἰ. Καὶ γιὰ ἐκεῖ καὶ γιὰ ἀρακᾶ.)
(ἀπαγάζις. Ἄσπρο στάχυ, καὶ αὐτὸ μαζωτὰ ἡ ρόγα.)
(τσίρκινο, τό. Λιὸ ἴσχια σὰν σκουλήκια ἡ ρόγα. ~~Εἶ~~ Ἔχεται σὰν ραβδιὰ στάχυ ἀλλὰ γιὰ κοκκινίζει.)
(σιτσανό, τό. Ἄσπρο καὶ ἴσχι σὰν σκαθάρια εἶναι.)
(στανραχιώτης. Εἶναι ἄσπρο. Εἶναι σφιχτὸ καὶ χωρὶς στάχυ.)
(προκατίκι, τὸ ρόχαν μόλο σὲ ἔβγαζε.)
(ἔχει ἕνα ἄλλο σὰν τὸ χίνα χωρὶς στάχυ, μαῦρα ἔχει καὶ χωρὶς καὶ χόρτο.)
(ραβδιά, τό. Ἄσπρο κι αὐτό.)
~~κοκ~~.
(καναβίσσα ἡ. Ὡς ἐδῶ φανερὰ ἦταν ἡ διάφορα

~~φαλαδρωσιακε~~ μυρσινέλα. Αὐτὴ ἦτανε μεγάλη μυρσινόλιαρά κ' ἔχε καὶ τέτοιες μυρσινέλες.)
(Κατὸ ξανακαὶ σὰ ξαδέλφια καὶ τὰ λέγανε καλαμιάκια.)
(μυρσινέλα, ἡ. Εἶναι ἡ ἀνθιά. Τὴ ξορᾶ μέσ' σὶ χωριάτες.)
(Οἱ βραμάδες ξορᾶσανε σκεφτεῖτε παπάτσα καὶ κλήτσες μὲ λεβεντιὰ καὶ ἡ κέρσα μέχρι ζωντανῶ.)
(σουρτζιάλια λέγανε τὰ γλυκὰ ποὺ ξορᾶσαν οἱ βραμάδες ὥρατα.)
(Γενάρι, τὸ τὸ ξορᾶσαν καὶ οἱ βραμάδες καὶ οἱ ἄλλοι.)
(Φέρνι κλαρίνο μὲ ξαδέλφια. Τώρα δὲν πάει μανάδες βραμᾶς. ~~Στὴν κατοχὴ πάλαι~~ Μετὰ τὴν κατοχὴ πάλαι ὁ γερμανὸς βραμᾶς στὰ 1946.)
(Οἱ παλιοὶ τὸ λέγανε ὅμως μόρφες ποὺ μορφάνανε τὰ ἀνθιά.
Ἐλέγανε ὅτι ὅλοι γυναῖκες πρωτοχρονιὰ χτενίζανε τὰ παλιόμαλλα τῶ ἀνθιᾶ, γιατὶ ἀφοῦ μυρίσουνε ὅτι θὰ φύγῃ ὁ ἀνθιάς ἀπὸ μέσα, ὅταν θὰ τὸ ἀνατρέψῃ. Ἔβλεπε τὸ κορίτσι ~~φάγει~~ τὸ ψαρὸ καὶ θὰ ἔλεγε κι' τὸ ὄνομα τοῦ γαμπροῦ (ἀνύπαρκτος) θὰ πάει καὶ τὸ σπίτι.
(Ἐμμανουὴλ Λαυδάρος, ἐτῶν 76, γεωργοκτηνοτρόφος, ἐδημοτικὸς σύμβουλος Ἐλληνικοῦ Ὀρεστιάδος.)

Παίγνια.

πλώτσος, ὁ. Καθίζει ἕνας καὶ βλέπει πρὸς τὸ τοῖχο. Εἶναι τρία τέσσερις. Τὸ χέρι του ἔχουν δέσει μὲ μία σχοινί καὶ ἕνας ἄλλος πιάνει καὶ σχοινί ἀπό. Αὐτὸς ποὺ θὰ πιάνει τὸ σχοινί φυλάει νὰ μὴν καταλάβει κανένας ἀπάνω στὴ ἄλλοπου ἔχουν δέσει τὸ χέρι του. Αὐτὸς πλώτσει μὲ τὸ πόδι νὰ μὴν ἔρθουνε κοντά. Καμμία φορὰ καταλαβαίνει αὐτὸν ποὺ ἔχει φύλακας. Ἅμα καταλάβει ἕνας, αὐτὸς ποὺ ἔχει καταβάλλει δέχεται τρία τσόφλια, δύο ἔχει καὶ δέχεται:

ἀφαί, μπουφαί,
φύτεμα γιὰ λεμονιά,
λεμονιὰ πορτοκαλιά,
πόσα ξύλα στὴ βουνιά.

Ἂν σπύρει ὁ ἄλλος τὸν ἀριθμὸ ὅπου δέχεται γίνεται αὐτὸς κάτω. Ἂν δὲν σπύρει, κάθεται ἀφέδα αὐτὸς ἐκεῖ. Κατεβαίνει κάτω καὶ ξεκινάει πάλι τὴν ἴδια δουλειά. Λέγεται πλώτσος, γιατί πλώτσει κάτω ἀπὸ φυλάει. Ἅμα τὸν πιάσουν τὸ ἄσχο μὲ τὸ πόδι ὁ φύλακας, τὸ καθίζει κάτω καὶ φεύγει ὁ πλώτσος.

(Ἐκφωνητὴς Λουδάρος, ἐτῶν 76

Βρέχει βρέχει καὶ χιονίζει
καὶ τὸ μάρμαρο παγώνει

~~Τό~~ νιό παπού χεφομήζω,
νά 'ν Μάρτης τά παιδιά
νάνου ~~τώρα~~ πίπες κι έπαγέ.
Έπαγά ένα γωμιά

(περί τοῦ αὐτοῦ πληρητῶν)

Θ' έβγα ήλιε μου καρίτση
νά σοῦ δώσω σήν κελίτση
κι τήνε ταίζης γάλα
μέ τήν αδηγονοπούλα.

Αὐτό τό γέρνε παιχνίδι τά παιδιά.

Ἀμάδες. Βρίσκαμε στεφάνι σπάρτο καί τό γαϊδαμε ξύλίρες (σπάρτο στεφανεῖ ἀπ' τή θάλασσα ἤτανε) γιά νά βυθεράνε.

Βάναμε τόν μπαμπᾶ, δηλαδή μιά πέτρα ὄρθια κι ἀπό πίσω ἀπό τό μπαμπᾶ βάναμε ἡ καρπιά ἡ λεπιά. Ὅλοι πηγαίναμε ἡ ἀμάδα ~~ἄ~~ ἄρχιζε νά τσιμπᾶνε, ἄλλοτε δέν τσιμπᾶνε. Ἂν τσιμπᾶνε, ὅσα λεπιά ἤτανε κοντά σπό ἀμάδα, ἤτανε δικά τοῦ. Ἐάν προσπέρναγε ἡ ἀμάδα κι τά 'φτανε πάλι πίσω, μένανε πάλι πάτω. Ξαναπαίζει ὁ ἄλλος τώρα. Ἂν λάθευε τά πέτρα σέν τσιμπᾶνε ἔβγα κι δέν τά ἀσπρίζαμε ξύλο χίζανε πάλι.

(περί τοῦ αὐτοῦ)

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἀρχιπάλλα, ἡ. Εἶναι δύο σφάλλ γιά ἀπ' τό ἕνα μέρος γιά ἀπ' τό ἄλλο. Εἶναι τρεῖς τέσσερις σε κάθε σ-φάλλα. Ἔβγαινε ἕνας ἀπ' ἐδῶ κι γιά σφάλλα τά πλήρωνε κανείς, κανεῖς ὁ ἕνας τά ἄλλα. Ἡ ἔμπορος ὁ ἕνας ἀπ' κρατοῦσε τή μάννα ἐκεῖ κοντά κι ὁ ἄλλος καί ἔβγαινε τό ζυγό ἐκεῖ ἀπ' ἦταν ἡ μάννα καί τ' ἄλλα σ' ἔβγαζα. Ἔτσι τα [redacted] μέρη ἡ σφάλλα ἀπάνω ἀπ' ἔβγαινε καί ἀλλάζανε τά δέκα οἱ σφάλλες.

(παρά τῶν ἀνέων)

μπατζόγια (= τό ἀράπικο πόζι). Λέμε ὅτι δέ φοβᾶμαστε γιά κανένα ἀγόρι ἀμα δοῦμε τήν μπατζόγια. Τήν πρώτη Μαγιά βάζουν στά παιδιά Μάρτης. Καί ἀπ' τοῦ Μάρτη γίνεται αὐτό- Κοιμᾶται καί ἀσπρη μέρα καί βάνουν στό χέρι ἢ πάνω δαχτυλίδια καί τά βάζουν στά δάχτυλα.

Τό βράδυ ἀπ' τό χέρι τήν Μεγάλη Πέμπτη κοιμᾶνται τά λαμπριάτικα, τίς γυρόπιτες καί τά ρίχνουνε ἔξω φαΐ, γιά νά φαγώσουν οἱ γυρόπιτες. —

Τήν παραμονή τῆς Πρωτομαγιᾶς βάζεις σ' μιά πάπια λίγο χῶμα καί πάνω ~~ένα σταυρό~~ τρεῖς σταυρούς ἀπάνω στή πόρτα.

Μέσα σ' ἕνα μέρος τήν ἔφτιαχναν τήν ὥρα τά ξερά-

βρη γιά πρωτοχρονιά.
Όλες τις πρωτοχρονιές κάνουν πολαριτά. Παίρνουν ένα άλλο σπίτι και παίρνει ό,τα παιδάκια και τό βάζει στό σπίτι και ζεί μέ μόνα τά παιδάκια. Η γυναικα φαίρνει μιά φέτα απ' έξω όλες τις χαρτοφυλλες και τη βάνει μέσα στό σπίτι για να ζεστάνει τό σπίτι να ήναι ζεστο. Βάζει και ντρο, τό βάζει από κρεβάτι έξω να τό χώνουν τά άστρα και την άλλη μέρα ρίχνει τό νερό, για να ήναι δροσερό τό σπίτι και είχνει και τον ώτερα από πάνω από τό προσβάτι.

φίλησε με και κάρε με. Δηλαδή πήγαινε στή ώρα προσώπου σε και πήγαινε δίστερα στή δηλεή. Το δέν το τό έχομε για μεγάλη χαρά.

παρεκβ. Ο Άρης φήτησε γύναικα χωρίς και τό δίνει στον φτωχο. Είναι ό,τι πιο καλό από τον τό δίνει να τον φιλέψω τά καλύτερα. Τά έρριξε μέσ' στή πάχνη και τό αρνί κόλλησε κι αρρώστησε τό βόδι κι έτρωγε.

(περί των αυτών πληροφορητών)

της Μιδοσπορίτισσας. Αύτη τον έρεσέβρε, κάνομε και δικαια.
Νικολοβάρβαρα.
Αϊ Νικόλα βοηθά με
Παροιμ. έδεσε και σύ τον πόδα σου

Τά παλιά χρόνια ἀμα δὲν μᾶς δάνανε τίποτα κι ἐμεῖς
γαμε τὰ κάμανα δεμαμε.
Τὴν κόρη κου τὴ μεγαλὴ
βάρεσανε στὸ ἐξισπίλε
καὶ περιμάσε τηνε γυλιὰ
νὰ μὴν τὴν φᾶν' οἱ γύλλοι.
Τὴς ὑποπαντὴς τὴ λέμε φλεβαριώτισσα.
Τοῦ Ἁη Γιαννιοῦ τὶ Ἀλιόδενα ἐκάνανε ξωκλήσι καὶ
στιδιόσαν κεῖ πάνω καὶ λέγανε:
Ἁϊ Γιάννη
ἀνηγιάσε μου τ' ἀηδάνι
(ξυνάσε=ὠρίμασε).
Ἀμα μπῆ ὁ Ἄγιαστος λοὶπὸν γιὰ τοὺς γύλλους ὅτι χαίρουται, γιὰ νὰ μὴ τοὺς κάνουνε ταλαιπωρία νὰ βάλλουν
πὸ γιρασί.
Τὴν ἡμέρα τ' Ἁγηδόνα μικιὰ αὐ τοὺ Ἀλιόδενα ὠρίσκε
ὅπια δῆλοι νὰ χυδῆ μοῖρι. Χύνει τὸ μυδὶ
στὴ ζωλιὰ καὶ τὸ βάνει στὸ πρό αὐλὶ. Θὰ ἀκούμε
κακὸ σοῦ παίκτε καὶ λοὶπὸν δὲ μπορῆ ἕνα ἄνθρωπο
νὰ κοιμηθῆ, ἕνα χωριό.
Χρυσοπίτταρο. Τ' Ἁγηδόνα τὸ κάνουν κι αὐτό. Τώρα
μὲ φόβο καὶ τὸ γάνε καὶ τὸ φᾶνε. Δηλαδὴ στὸ ἕνα
της καὶ σύσιο δὲ στὸ ἄλλο της αὐτὸ δὲ πάει.
Πόνεσε τ' Ἁγηδόνα βάζει δῶ στὸ στόμα της καὶ
σφίγγει δρόμο. Ὅπου ἄνοιξε δὲ μπαμπανίσι θὸ

σὺ δρόμο ἔτσι νὰ λάνε τὰ ἄντρα ἀπ' νὰ πάρη.
Καλάντα λένε τρεῖς φορές: τὰ Ἅγια Βασιλειά, τὰ Χριστού-
γεννα καὶ τὰ Φῶτα, τὰ φωτοκαλάντα.

Μεγάλη Δευτέρα μεγάλη μαχαίρα.
Μεγάλη Τρίτη ὁ Χριστὸς εὑρίσκη.
Μεγάλη Τετάρτη ὁ Χριστὸς ἐκλάθη.
Μεγάλη Πέμπτη ὁ Χριστὸς ἀράθη.
Μεγάλη Παρασκευὴ μ' ἄγγελοι καὶ ἀποστολοι.
Μεγάλο Σαββάτο ἀρνὶ καὶ ρίζια κάτω.
Τὴν Λαμπρὴ τὴ Κυριακὴ σούπα καὶ γλυκὸ
νὰ φᾶτε.

(παρὰ τὸ αὐτὸ πληροφορητοῦ)

Μετὰ τοῦ δὲ χρεῖον ὁ ἐπιτάφιος κάνουνε σ' γειτο-
νιὰ καὶ λένε τὸ μοιρολόγι τοῦ Παναγίας
τὴν ἡμέρα τοῦ Πάσχα, τὴ Δευτέρα τοῦ Πάσχα κά-
νανε γουνιές. Δένουνε γυναῖκα γυμνὰ, βάζουνε ἕνα
τσουβάλι καὶ κλείνουνε μέσα. Λιτὸ ἔνα γιὰ τὸ κοιμη-
τήρι. Ὅσοι δὲν κάνει κούνια, δὲ γίνει καλὴ ἡ χρο-
νιὰ τοῦ Ἐνιαυτοῦ. Ἢ πρέπει νὰ σηκώνη τὴ γεφ-
ράνες ἢ νὰ κάνη κούνια, γιὰ νὰ μὴ γίνει καλὴ ἡ
χρονιὰ τοῦ ἐνιαυτοῦ.
Μὲ τὰ ψωμιὰ τῆς Ἀναστάσεως δὲ σφάνουνε νὰ φᾶμε
γ' ἀνάγουμε τὸ κοιμητήρι. Μ' αὐτὰ τὰ ψωμιὰ κάνου-
με ἐλεημοσύνη πάνω ἀπ' τὸ σῶμα. Οἱ ἐλεημοσύνη γί-
νονται γιὰ τὴν ψυχοῦλα τῶν νεκρῶν.

Έδω όταν είναι πολύς άφρος ανάβουν το κερί λέγ-
Ανασταίνουν και νόβει ο άφρος.
Πρώτα λοιν καίγαμε και έβρεχο. Πηγαίναμε στο παπού-
κι με άχερο, για ~~σανίδια~~ καλάμι ανακάτιο και τα ενώνεις.
Τα βάζεις μέσα άχερο. Βάζω μαδέρι στα
πόδια, ~~και~~ κρεμώ για καλάδι με αυγότσοφλα.
Αυτό γίνεται μετά την δεύτερη Ανάσταση μετά
απ' λοιν εβρεχνο. Ρίχνω τσουγκιές και παίρνει
φωτιά απός.

(παρά τον άνεμο μη πάνω πληροφορητή)

τσαμπάνα
Πό δίπλα λο βάζω ~~σε δεκαεπτόμετρο~~ και το μαδέρι.
Άμα το μαδέρι δε το δέσω απ' δλες τσαπάτες.
θα το βρεθώ αρέσα κ' ύστερα δε το δέσω.
Πό ξύλο απ' μπαίνουν οι μπιμπιτσομάνες λέγεται
τσαμός. Απός είναι από χαρτιά. Αυτό λοιν κόβω
άμα είναι μεγάλο, δε μπορούσα, βασικά δεν
θέλεις. Μπιμπιτσομάνες από μεγάλο. Είχαν δίπλα
τρύπες. Τοι τρυπώ τοι κάνω με το μαχαίρι και
ύστερα βάνω ένα σίδερο αναμμένο και τοι κάνω
στρογγυλές.
Τα μπιμπίκια είναι ξύλινα πάλι. Τα κόβω, τα τη-
γανίζω με το λάδι. Α δεν τα τηγανίσω, δε βαστάνε
αρέσα. Ένα λεπτό τα τηγανίζω μετά κάθονται.
Κάτω κάτω βάζομε ένα μέτρο.

τσαμπούνα

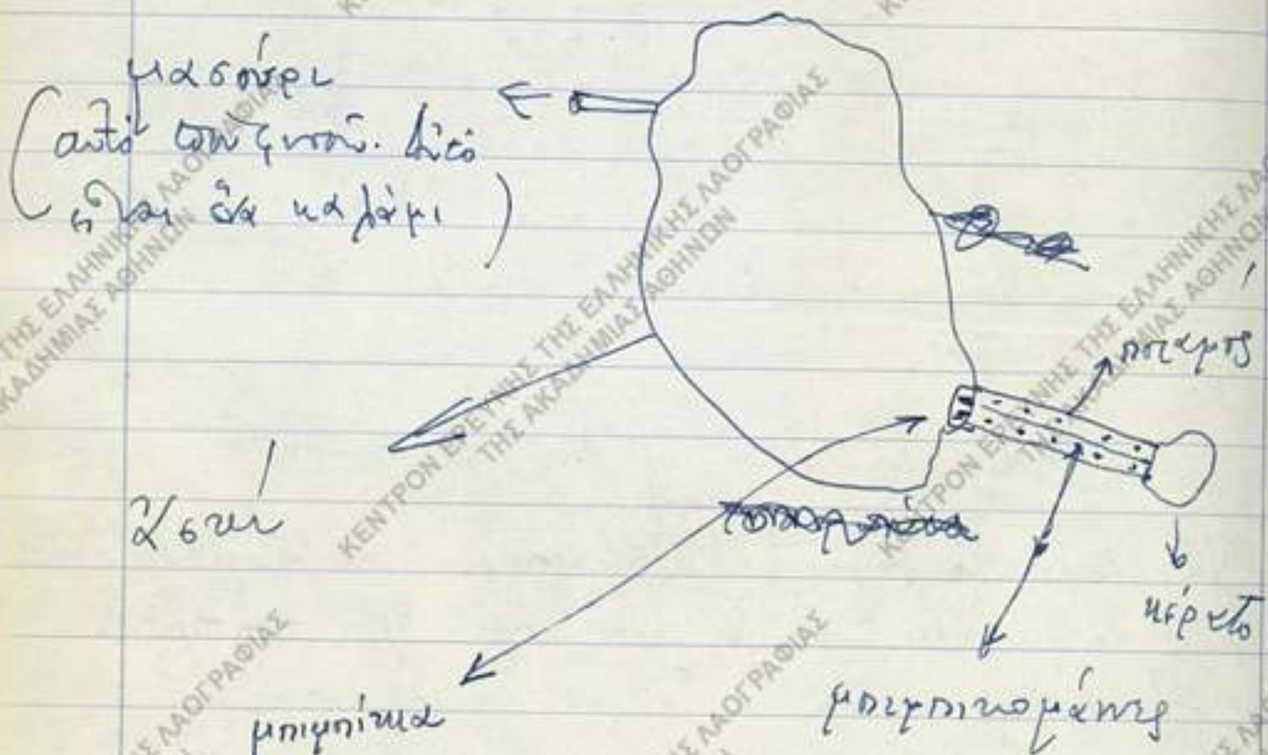

Τραγουδάει πάντοτε άντρας και αύξησε το τσιμπάνι. Το τσιμπάνι είναι δυο καλάμια μαζί τσιμπημένα. Τα ξύλα και χωρίς το τσιμπάνι λέγονται τσαμπούνα. Κάτω από δέρμα βάζουν μαντά τσιμπάνι σφιχτά σαν.

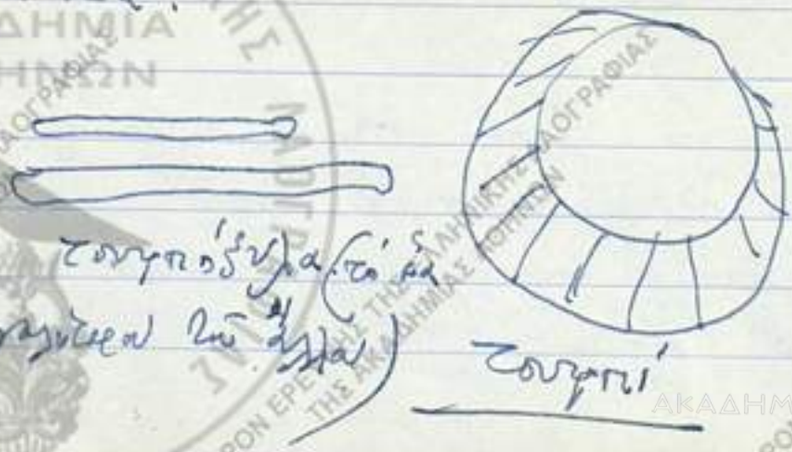

Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς Καλαμιωτίσσης Ἰωάννης Ἀρβανίτης μοῦ ἐπέδειξε δακτυλογραφημένον βιβλίον ~~πεπραγμένον~~ ~~τύπο~~ ~~β~~ ~~τ~~ ~~ι~~ ~~β~~ ~~λ~~ ~~ι~~ ~~ο~~ ~~ν~~ ~~ε~~ ~~π~~ ~~ε~~ ~~ρ~~ ~~α~~ ~~γ~~ ~~μ~~ ~~ε~~ ~~ν~~ ~~ο~~ ~~ν~~ φέρον τὸν τίτλον: «Ἡ νῆσος Ἀνάφη ἀπὸ ἱστορικῆς, γλωσσολογικῆς καὶ πολιτικῆς ἀπόψεως (ἐν διαφόροις πηγαῖς) ἐπιμελείᾳ Νικ. Μ. Γαβαλᾶ».

Ἐν αὐτῷ ὑπῆρχον πληροφορίαι ποικίλαι περὶ τῆς νήσου Ἀνάφης ἐληφθεῖσαι ἐξ ἐντύπων ὡς φαίνεται, ἐγκυκλοπαιδειῶν κτλ.δ. Ἐν τέλει ὅμως παρεκίνδυνεν καὶ τινα στοιχεῖα λαογραφικὰ τὰ ὁποῖα, ὡς φαίνεται, κατέγραψε ὁ ἴδιος ὁ Νικ. Μ. Γαβαλᾶς. Ταῦτα ἀντιγράφω ἐδῶ ὡς ἔχουν ἐκ τοῦ δακτυλογραφημένου κειμένου:

«Τὸ ἱστορικὸν τῆς ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Καλάμου οἰκοδομηθείσης ἐκκλησίας Παναγίας Καλαμιωτίσσης ἔδωσε μοὶ τὴν διηγήθη ὁ ἀείμνηστος οἰκονόμος Ἰωάννης Ἀρβανίτης, ὁ θάνατος τοῦ ὁποίου ἐστέρησε τὴν Ἀνάφην τοῦ μεγαλυτέρου αὐτῆς πνευματικοῦ τέκνου.

Ἡ ἐκκλησία αὕτη ἐκτίσθη καθ' ἔτος 1715 ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ Μελετίου καὶ Ἀγαπίου ἐκ τὴν θέσιν ὅπου ἀνέκειτο μία μικρὰ ἐκκλησία ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Νικολάου, τὸ δὲ ὄνομα Καλαμιώτισσα ἔσχεν ἀπ' αὐτῶν τῶν κτιτόρων, διότι εὑρέθη τὸ γενέθλιον τῆς Θεοτόκου μία μικρὰ εἰκὼν δερμάτινη ἐπάνω εἰς ὡ καλάμιον, τὴν ὁποίαν εὗρεν ὁ πατὴρ τῆς μονῆς καὶ παρέδωκεν εἰς τὸ Ἡγούμε-

νον τὴν μανίαν τὴν ἀριθμομένην ἐν τοῖς πρώτοις τοῦ βουνοῦ, ἀλλὰ τὴν ἑπομένην αὐρίδη καὶ πάλιν ἐπὶ τῶν αὐτῶν μέρους.

Ἡ αἰτία ὅπου ἐπιάσθη ἡ ἐκκλησία ἐπὶ τῆς γωνίας τοῦ βουνοῦ εἶναι ἡ ἑξῆς:

Ὁ πατὴρ τῶν ἀδελφῶν Ἀγαπίου καὶ Μελετίου ἦτο ἔμπορος καὶ πλοίαρχος ἑνὸς μεγάλου ἱστιοφόρου, ὅστις ἤρχετο ἀπὸ τὴν Ἀναστολὴν καὶ καθὼς τοῦ βουνοῦ ἐπῆλθεν χρομερὸ δύεμμα κινδυνεύοντες νὰ καταποντισθῶ μετὰ τοῦ πλοίου. Ἐκεῖ τὸ μεσονύκτιον ἐσηκώθη τὸ βλέμματα ἐπὶ τοῦ βουνοῦ καὶ ἀπὸ τὴν γωνίαν παρετήρησαν ὡς μικρὰ λαμπὰ ἐκκλησιδάκι, τὸ ὁποῖον εὐτυχέστησαν τὴν βοήθειαν τοῦ Ἁγίου καὶ ὑπόσχεσιν ἔκαμε τάχα ὅτι ἂν σωθῇ καὶ ὑπάγῃ ἀπὸ τὴν πατρίδα του, τὰ δύο τέκνα του νὰ τὰ ἀφιερώσῃ ἀπὸ τὴν γονὴν καὶ ~~σ~~ συγχρόνως νὰ ἀνοικοδομήσῃ ἐκεῖ μεγάλην ἐκκλησίαν. Καὶ ὡς τοῦ δόγματος ἐπῆλθε σῶος ἐμπορικὸν τὸ πλοῖον του ἀπὸ Οἴαν (Λιτοχώριον) ἦλθεν ἀπὸ Ἀνάφην μετὰ τῶν δύο υἱῶν του καὶ προέβη ἀπὸ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς ἐκκλησίας ἀπὸ τὴν γωνίαν ὅπου ἄλλοτε ἦτο ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Διὰ τοῦτο χρόνια ὁ ἱερεὺς τοῦ ἀδελφῶν χειροτονήθη ἐγένετο ἡγούμενος καὶ ὁ ἕνας Μελέτιος μελόμενος.

Μετὰ παρέλευσιν πολλῶν ἐτῶν ὁ Μελέτιος ὁρίζηται καὶ ἐσχετίσθη μετὰ τίνος νέας καλῆς οἰκογενείας, εὑρισκομένης εἰς τὸ χωρίον τῆς Ἀνάφης, τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἠράσθη. Ἐκείνη τῷ ἐπρόσφερε ὅτι μόνον δὲν τὸν γίνῃ σύζυγος ἐαὶ ἀφήρει τὴν κόμην καὶ τὸ ὠράριόν, τὸ ὁποῖον ἐφόρει ὁ Μελέτιος καὶ τοῦτο ἐγένετο αἰτία τοῦ ἀνεμορρύλου τῶν τότε ἰδιοκτήτου Ἀντωνίου Βλέχα ἡ φαγωμάρα. Καίτοιγε ὅμως ἡ γυνὴ ἰδίωσα τὸν Μελέτιον παραμορφωμένον ἠρνήθη νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ ὁ δὲ Μελέτιος αἰσχυνόμενος διὰ τὴν κατάστασιν καὶ ἀφιπόμενος νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν χώραν καὶ νὰ τὸν ἴδῃ ὁ ἀδελφός του, ἀνεχώρησε κρυφίως εἰς τὴν Ἀνατολὴν στὰ μέρη ὅπου προσῆλθεν ἀπὸ ἕνα Τοῦρκον ἱερέαν νὰ ὑπηρετήσῃ αὐτόν. Καίτοιγε ὅμως μεταμορφώθη διὰ τὴν πρᾶξιν του, παρεκάλεσε τὸν ἱερέα νὰ τὸν ἐπιτρέψῃ νὰ μυρίσῃ εἰς τὴν πατρίδα του, προφασιζόμενος ὅτι εἶχεν ἀδελφὴν ἀκόμη καὶ θέλει νὰ τὴν ἀνταμώσῃ, πρὸ τοῦ ὅμως νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ παπᾶτον. Ἐπανέρχεται εἰς τὴν Ἀνάφην παραπλανῶν τοὺς τοῦ ἀδελφοῦ του ἔζήτησεν συγχώρεσιν, τὴν ὁποίαν τοῦ ἔδωκεν ὁ ἀδελφός του.

Κατὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ Μεγαλοδ εἰς Ἀνάφην ἀνεκτίσθη ἡ κόρη χάριν τῆς ὁποίας ἀπέβαλε τὸ ἱερατικὸν σχῆμα, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀναμορφώσιν ἐπιστε-

το ἀδιάφορος. Κατὰ σύμπτωσιν, ἔτσι ὁ Μελέτιος ἐπεσκέφθη τὴν Ἄνδρον τὴν ἴδια ἐβδομάδα ἐκείνην ποὺ ἔπρεπε νὰ ἔρθῃ ἀπὸ τὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

Οἱ γονεῖς τοῦ ἐσυμφώνησαν, τὴν ἡμέρα ἔφαγαν μαζί τὸ μεσημέρι τοῦ Ἁγίου, νὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὴν χώραν ὅπως παρασκευή καὶ αὐτὸς ἀπὸ μοναστήρι μαζὶ τὴν αὐτοῦ μετὰ τοῦ Μελετίου, ἀλλὰ νὰ μὴ ἀπὸ τὸ Μελέτιον ποία ἦτο ἡ γιὰ αὐτὴν!.... Ὁ Μελέτιος δὲν ἤθελε νὰ ἔλθῃ καθόλου διότι ἐφοβεῖτο, ἀλλὰ ὁ ἀδελφός του ἐπέτυχεν καὶ ἦλθε αὐτός. Ὅταν ἔφθασαν ἀπὸ τὴν χώραν ὁ Ἅγιος παρεκάλεσεν τὸν Μελέτιον νὰ μεταβῇ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου ἐγένετο τὸ μεσημεριανὸν παρακλητικὸν καὶ ἄλλων ἱερέων ψαλλόντων ὁ Μελέτιος πολὺ ἐπροσεύχετο.

Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ μνημοσύνου ἐβάπτισαν καὶ τὸν Μελέτιον νὰ λάβῃ καὶ αὐτὸς μέρος, ἀλλὰ καὶ ἀρχὴ ἠρνήθη, καθὼς ὅτι δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα, ἐπειδὴ ὅμως παρὰ πολλῶν παρακλήσεων τῶν ἱερέων, ἔβλεψε καὶ ἐμνημόνευσε τὸ ὄνομα τῆς νύμφης μὲ γαμβρὸν αὐτὸν ἦτο αὐτὴ ἡ ὁποία τοῦ προξένησε τόσα δάκρυα. Καὶ ὡ! τῶν θαυμάτων μεγάλη ἐπρόφθασε τὸ ὄνομα τὴν δακρυσμένην ἀνύμφευτον.

Ἰδοὺ αὐτὸς τὸ δάσμα τοῦτο διέρρηξε τὰ ἐνδύματά
του, ἄτινα ἐξόρα καὶ περιβολὴν τὸ μανεχι-
κὸν ῥάσα ἀναχώρησεν διὰ τὴν μονὴν καὶ μετὰ
τινας ἡμέρας ἀναχώρησεν διὰ τὸ Ἅγιον Ὄρος
καὶ ἐκεῖ ἐκείρατο ὁλοκλήρως, ὁ δὲ ἀδελφός
του παρέμεινεν εἰς τὴν μονὴν Ἠγούμενος μέχρι
τοῦ θανάτου του.

Ἡ ἡδη νῦν ἐχομένη ἱστορία εἰς τὴν μονὴν ἐκεί-
θεν πρὸ ἱκανοῦ ἔτους ἐστήριξεν ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου
ἡγουμένου Μακαρίου Ἀρβανίτου (Μαίρα) μεθυ-
λεύοντος ἐδικαίως τιμῆται εἰς Ἄθωνα καὶ Θήρας.
Τὰ δεξιὰ τὴν ὁποίαν φιλάνουν τὸ ὕψος τῶν
τειχῶν τῆς ἐκκλησίας.

Μέχρι τοῦ ἔτους 1888 ἡ μονὴ τῆς Καλαμπιώσης
εὑρίσκετο τὴν χρόνους τῆς θεσσίσεως τὸν θεν δικαιο-
βρίαν πάντοτε ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου ἐκκλησίας, ἡ ὁποία
ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου καὶ Μεγίστου
εἰς τὸν ὑψηλότατον κορυφὴν τοῦ ὄρους Καλαμπιώσα, τὸ
ὁποῖον διαρρέει ὁ παρυφὴς Ποταμὸς ἐν ὧ ἐκ
τῶν χρονογραφιῶν βεβαιοῦται τὸ κάτωθι Ἀνδρ. μ.
Κατὰ τὸ ἔτος 1888 τὸ μεσονύκτιον τῆς 7-8 Δεκεμ-
βρίου ἐνέβυσσε χρυσοῦν δίκτυον μετ' ἀστεροπῆς,
βροντῆς, κεραυνῶν καὶ βροχῆς, καθ' ἣν ἡ ἐκκλησία
καὶ τὰ πέριξ αὐτῆς κελλία ἦσαν πλήρη προσκυνητῶν,
ἀφ' οὗ δὲ τῆς νυκτὸς λειτουργίας τὸ ἀρχιμανδρεῖον

ἀποτέλεσμα ἦτο νὰ φονεύσῃ ἐπτὰ ἄτομα μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ ἡγούμενος τῆς Μονῆς Κύριλλος, ὁ ἐφημέριος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Νικολάου Χώρας Ἀνάφης Παπᾶ-Ἀντώνιος, ὁ παραμάνης μιᾶς ἐκείνων τῶν κυρίων γέρων Ἀντώνιος Δενάξης ἀδερφόπαιδο τοῦ Δημοσθένη ἐκ Θήρας, ὁ Γεώργιος Χάλαρης ἢ Μπιργιόλης, ὅπου ὑπηρέτησε ἐκ Θήρας καὶ δύο νάνιδες ἀπὸ ἐκεῖ.
Ἡ μιὰ ἀπὸ μέρη τοῦ Βαρθολομιοῦ, ἡ δὲ ἄλλη ἀπὸ τὴν Ἐμπορειὸν τῆς Νικολάκη τοῦ Καπτάνη. Καὶ νὰ τραυματισθοῦν ἀπὸ τοὺς ἀπὸ ἐξω ἐκτελεσταῖς καὶ ἀκροατὴς, ὁ δὲ τραυματισθεὶς περισσότερα ἦτο ὁ ἐφημέριος τῆς Μονῆς Καλλιόπης, πολλὰ χρόνια ἐπαλαίσθησαν καὶ ὅλοι οἱ κύκλοι. Τὸ τί σωρὸν τὴν νύκτα ἐκείνην τῆς 7ης πρὸς τὴν 8ην Σεπτεμβρίου ἦτο ἀδύνατον νὰ περιγραφῇ. Μόνον ὁ κύριος ὡς βάση ἠμπορεῖ νὰ τὴν περιγράψῃ. Δυτικὰ ἀκούσθησαν φοβερὰ καὶ ἀλληλοδιάδοχοι σωρὸν καὶ ὅλη τὴν νύκτα μέχρι τὰ ξημερώματα.
Τὰ δόγματα δὲ ἦσαν πολὺ περισσότερα ἀπὸ ὅσα ἀκριβῶς ἤκουσε τὴν ἐσπέρα ἐκείνην ὁ παρατηρήσας ἐκεῖ ὁ ἀκάματος πατριώτης καὶ ἀλησμόνητος Μακεδὼν Ν. Γαβαλᾶς (ὁ πατέρας), ὁ ὁποῖος διὰ τῆς γραφομηχανῆς καὶ τῶν ἀκριβῶν

ὄχλοι τοῦ ἔσωσε πολλοὺς προσκυνητάς, οἵτινες
ἦσαν λιποθυμοι ἐν τῷ φόβῳ καὶ τῇ ὀσμῇ τῶν
κεφαλῶν.
Κατόπιν τοῦ γεγονότος τούτου καὶ αὖθις τὸ ἔτος
1888 ἡ πανήγυρις τελεῖται εἰς τὴν πρόποδα τοῦ
ὄρους Κάλαγος, ὅπου εὑρίσκεται ἡ εἰκὼν τῆς γενεθλίου
τῆς Παναγίας, ὡρισμένη ἐκκλησία Παναγία Πη-
γή καὶ ἐκεῖ τελεῖται μεχρι σήμερον ἡ πανήγυρις,
ἡ δὲ ἐκκλησία αὕτη, ἡ ἀνωτέρω ἀναφερεῖσα, εὑρί-
σκεται ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ πρώην Μοναστηρίου Ἁγία-
νίτη. Πρὸ ἑπτακαίδεκα ἡμέρων τῆς ἑορτῆς συγκεν-
τροῦνται οἱ ἐφαγγελάρχαι, οἱ ὁποῖοι εὑρίσκονται ἐπὶ τῶν ἀπέ-
ναντι νησίδων Καλύμνου καὶ Σύμης ὅπου ἐβλε-
πον τὴν ἐκκλησίαν νὰ καίεται καὶ ἐνόμιζαν ὅτι
δὲ καιετοπιστε ἀπὸ τὰ πολλαπλᾶ πλήγματα τῶν
κεφαλῶν.
Γνωρισμὰ καὶ ἀναφιλήματα τοῦ νησιοῦ μας.
Τὸ καὶ σκυλὶ χωρὶς φόβο δὲν φοβᾶται
Θάρρεψε σκυλὶ καὶ κυνῆγι κάνει.
Πῆ πάνε κόρακα τὰ παλιὰ σου; Ὅσο πάνε καὶ
μαυρίζουν.
Τὰ μὴ δὲ χάνει μήρυζη σπεύκαλο χὴν πάθη.
Δυὸ βουνὰ ψυχὰ ὁ χάϊδρος, μὰ βγῆ χωριὰ πάνω
ἐγὼ σπίτι.
Μικροὶ δὲν μοῦ χρειάζονται πανάν.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Βάλιο τρία καὶ ἐδῶ χέρι παρὰ δέκα λεπτά.
Νά ρίξη ὁ ψαράς τὴ φωνή, νά ἔνβη ὁ νοικοκύρης.
Καλημέρα γιτόνα καὶ ὅτι γιὰ δέκη ἔχε το
Τὰ μανίκια τὸ τενεκέρι καὶ τὰ γαρὰ τὸ πιάτο
Ἐφτὰ φορὲς ἄνοιξε ἐπιάπερο καὶ μιὰ φορὰ γιρῶτο.
Τὸ παιδὶ ὧν παντρεμένη, γιτόνα τὸν ἐδῶ καὶ
ὄχι καλὸ γιτόνα παρὰ καλὸ γιτόνα.
Ἀπὸ ἐμὲ ὧν ὠφέλεσε ἡ κατσίνα νὰ ὠφελέθη καὶ
τὸ κατσινάκι.
Γιατὶ ἐδῶ μαγειρεύει ~~δὲ~~ μαγειρικὰ καὶ ὁ ~~κακομοίρης~~
νοικοκύρης.
Τὸ παντρεμένο παιδὶ ἀπὸ δὲ μᾶς πιάνεται.
Ὅποιος τὸν νύφτα πεφτατὰ, γιὰ μιλάει γιὰ παρ-
γνὲ
γιὰ ὁ διάβολος τὸ μ. μοναὶ τὸ μαγειρικά.
Λίγε ἀπὸ τὸ γιοδὸ μὴ σὰ πολοῦσι ψέμα.
Ὅποιος κάνει καλὸς καλίτερα γράφει, καὶ ὁ
διάβολος τὸ πεπὸ τὸν νοικοκύρη σὰ μαγειρικά.
Ὅποιος κάνει μὲ σταφιδὸ τὸ πρωὶ ἀλησορίζει.
Μὲ ἀνεμάρι σὰν σὲ κακὸ ὠδὲ καὶ νυστικὸς σκιώνει.
Ὅπως δὲ ὠξέρω ἀπὸ τὴ χέρι μου χίλια κὰ
ἕνα τὰ χρόνια σου.
Τὴν πόρτα σὰν μπράζει τὸ γιτόνι σὰν μπεῖ
νὰ μὴν τὸ πῇ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

νύφε τὸ καλὸ καὶ ρίξτο στὸ γιαλό»-

—

παραν. Ὁ παπᾶς ὁ Κωσταντῖνος
Χπὸ κεῖ βάσιαξε κ' ἐκεῖνος.

Ὅτα ἤμου νὰ μπανατσίρη συνυπίζω τὴ ἐκκλησιὰ
τοῦ Ἁγια Νικολάου καὶ ὀπίσω τὰ συνυπίδια στὴ θάλασ-
σα. Κετόπι ψήνω καὶ τὸ κεντῆλι τοῦ Ἁγιὰ στὴ θάλασσα
καὶ σταματᾶ ὁ καιρός.
Ἁμα πατερημὴ κανεὶς ἔδω κάνε νὰ παρακαλάσται.
Ἀνοίγω τρύπες καὶ βγάνω.
Ἁμα ἤμου κεντῆνα νὰ σπάξω γράφαν ρίγες καὶ
πάνε τὴ νύχτα καὶ τὴ καλλᾶν στὰ κεφάτια.
Ὅτα πράσιαξα ὡφ νὰ νοιάξω ἤμη μιὰ κοπέλλα
νὰ τὰ μιὰ ἀνυποδίσμη καὶ τὴ δίνει στὶ κατὰ τοῦτο
βρεδὴ τὴ διμοροπροσκυνήτσης καὶ λέει, κατὰ κάτι
δίκους στὶ γάβε. Πιὰ ὥρα ποὺ δίνει τὰ ζαγαλάδια
στὴ σβλιὰ δίνει τὴν ἀνυποδίσμη ποὺ λβέτσει μάπα.
Ἡ κοπέλα κατλαβαίνει ἀπὸ ποιὰ προέχεται καὶ
ἀπ' ἐκεῖ δίνει, τὴν κρατεῖ. Ἀλ δὲν τὴ δίνει, δὲ τὴ χω-
ρίση πίσω. Ἡ χαρὰ αὐτὴ λέγεται τῶ χωριῶ.
Οἱ νύφες παρεμπέχουν καὶ ἂν δὲν κεμπιὲ σὲ δίχτι
κανεὶς στὸ σπίτι της, σὲ τὰ ἀγαπᾶ, τὴ νύχτα
τρέχουν καὶ χτυποῦν τὰς κεμπάνες. Λέγο ζαγα-
λάδια κορκοδειά.

Τραγούδι

Σήμερα μαῦρος οὐρανός, σήμερα μαύρη μέρα.
Σήμερα ὅλοι θλίβονται καὶ τὰ βουνὰ χυποῦνται.
Σήμερα ἔβαζαν βουλὴ οἱ ἄνομοι Ἑβραῖοι,
οἱ ἄνομοι καὶ τὰ ἀνυχεῖα καὶ οἱ τριβωματαμένοι.
Κι' ἡ Παναγία ἡ Δέσποινα καλόταν μοναχή της,
τὴν προσευχή της ἔκανε γιὰ τὸν μονογενῆ της.
Φωνὴ ἠκούσθη ἐξ οὐρανοῦ κι' ἀπ' ἀρχαγγέλου στόμα:
«Πάψον, κυρά μου, οἱ προσευχές, γιάψον καὶ οἱ μοιρολόγοι
τὸν γιό σου τόνε πιάσανε καὶ στὸν χαμὶ τὸν πᾶνε.
Χαμιά, χαμιὰ γδικάζετε μαργιά, γδικάζετε τρία περόνια
κ' ἐκεῖνος ὁ παράνομος πιάνει καὶ γδικαίνει πίσω.
Ἐκεῖ, χαμιά, ποὺ τάμβατος πρέπει νὰ μᾶς δικάζῃς.
Βάλτε τὰ δυό στὰ χέρια του καὶ τ' ἄλλο δυὸ στὰ πόδια
τὸ τρίτο τὸ γαρμανιὸ βάλτε το στὴν καρδιά του,
νὰ τρέξῃ αἷμα καὶ νερό, νὰ λιγοστῇ ἡ καρδιά του.»
Κι' ἡ Παναγία σὰν τἄκουσε, ἔπεσε κάτω λιγώθη.
Σταμνὶ νερὸ τῆς ρίξανε κ' ἔνα μανάρι μόσχο
γιὰ νὰ συρθῇ στὸ χορικό, νὰ ἐλθῃ μὲ τὸ νοῦ της.
Κι' ἀγοῦ ἦλθε μὲ τὸ χορικὸ κ' ἀγοῦ ἦλθε μὲ τὸ νοῦ της
ζητάει μαχαῖρι νὰ σφαγῇ, γιατὶ νὰ πέσῃ ἀπάνω
ζητάει χυρεμὸ νὰ χυρεμιστῇ γιὰ τὸν μονογενῆ της.
Κάνε, κυρά μου, ὑπομονή, πάλε κυρὰ μ' ἀνέβη.
Μὰ πῶς νὰ κάνω ὑπομονή, μὰ πῶς νὰ πάλι ἀνέβω

πού ἕνα υἱόν μονογενῆ ἀπ' ἐκεῖνον σταυρωμένον
μέ τόν Ἰούδα τό γιό, νά τόν χουν μερεμασμένο.
Ἡ Μάρθα, ἡ Μαρθαγιή καί τοῦ Λαζάρου ἡ μάννα
πού Λαμπέλου ἡ ἀδερφή ἀ' οἱ τέσσερεις ἀντάμα,
ἔβγαιναν στρατί, στρατί, στρατί τό μονοπάτι
τό μονοπάτι τίς ἔλεγαν μέσ' ἀπ' ἀηστού τήν πόρτα.
Ἄνοιξε πόρτα τοῦ ἀηστοῦ καί πόρτα τοῦ Παλάτου
κ' ἡ πόρτα ἀπό τόν γόλον της ἄνοιξε μοναχή της.
Μπαίνει ποτάμι Μεριά δεξιά κανένα δέν γνωρίζει
κανένα καί δεξιώτερα, βλέπει τόν ἅη-Γιάννη.
Ἅη μου Γιάννη Πρόδρομε καί βαπτιστή τοῦ Χριστοῦ μου
μήν εἶδες τόν γιόκα μου καί σέ τόν Δάσκαλό σου;
Δέν ἔχω στόμα νά σέ πῶ γλῶσσα νά σοῦ μιλήσω,
δέν ἔχω χέρι, Δέσποινα, διά νά σ' τόνε δείξω.
Βλέπεις ἐκεῖνο τό γυμνό τόν παραπονεμένον,
ὅπου γορεῖ παλαίμπιο σπό αἷμα λουσμένο,
ὅπου γορεῖ στήν κεγαλή του ἀγκαίλινο στεφάνι;
Ἐκεῖνος εἶναι ὁ γιόκας σου καί μένα ὁ Δάσκαλός μου.
Πάει ποτάμι καί τοῦ μιλεῖ καί τόν γλυκορωτάει:
Δέν μοῦ μοιάζει παιδάκι μου, δέν μοῦ μοιάζει παιδί μου;
Ποιά σου θωριά τοῦ πατρός μου, πού διάγορο δέν ἔχω,
μόνο τό πόδι Σαββάτο ποτάει τό μεσονύχτι
χαίρεται ἡ γῆς, χαίρεται ὁ οὐρανός, ἀνοίγουν τά
οὐράνια
πόρτε καί γιά ν' ἀπεβεῖ
— χαῖρε γλυκιά μου μάννα.

Όποιος τό χέρι σώζεται καί ὅποιος τ' ἀκούει ἀγιάζει
καί ὅποιος δώσῃ προσοχή Παραδείσου δέ χάνει

Τέλος τοῦ μοιρολογιοῦ τῆς Παναγίας
Τό ἔχραψε ἡ κυρία Καλλιόπη Πέτρου Χλέρη
Ἀνάβρα-Κυνουρίας.

Ρίμα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου

Ἅγιε μου Γιώργη, μάτια μου, καί πρωτομαγιάτικε
ἀρματωμένο μέ σπαθί καί μέ χρυσό κοντάρι,
ἄγγελος εἶσαι στήν μορφή, ἅγιος στή θέση
παρακαλῶ βοήθα με, ἄγιε στρατιώτη,
ἀπό τό ἄγριο θηριό καί δράκοντα μεγάλο
πού ἂν δέν τοῦ πᾶνε ἄνθρωπο κάθε πρωί καί ἄλλο,
ἂν δέν τοῦ πᾶνε ἄνθρωπο κάθε πρωί στήν ὥρα
κανένανε δέν ἄφηνε νερό νά πάρῃ ἡ χώρα.
Τά μπουλούκια ἐφέραν τίνος ἤθε νά πέσῃ
τό μπουλούκι (κλῆρος) ἐπέσανε εἰς τήν βασιλοπούλα
ὅπου τήν εἶχε ἡ μάννα της μία καί μονάχούλα.
Ὁ βασιλιᾶς σάν τό ἔμαθε πολύ τόν πικραίνει.
Ἄχ τό διός μου πάρτε το καί τό παιδί μου ἀγόρι
παιδί πολύ σπλάχνισε στόν βασιλιᾶ πηγαίνει
ἤ δῶδ' μας τό παιδάκι σου ἤ παίρνομε καί σένα.
Πάρτε το καί σχωρίστε το καί κάντε μου τό χάτη

καὶ δῶστε το στὸ δρακόντα καὶ τὸ ξυνομαδιάζει.
Τὴν πῆρα καὶ τὴν πήγαινε τὴν ὥρα ἴσα ἴσα
στὰ μάρμαρα τοῦ πηγαδιοῦ τὴν δέσαν μ' ἁλυσίδα
καὶ ὁ Γεώργιος ἐκουράστηκε νὰ πάῃ κὰ τὴν σώσῃ,
ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ θεριοῦ καὶ τὴν ἐλευθερώσῃ.
Καὶ τ' ἄλογό του ἄρπαξε καὶ γύρισε τὸ δικεφάλι,
στὰ μάρμαρα τοῦ πηγαδιοῦ πηγαίνει καὶ καλιέται.
Φύγε, νέε μου, ἀπὸ δῶ γύγε ἀπὸ ἐμένα,
γιατί δὲ νἄβγῃ τὸ θεριὸ καὶ δὲ νὰ γάψῃ καὶ σένα.
Ἄσε με, κόρη μου, ἄσε με λίγο ὕπνο νὰ πάρω
καὶ γὼ σκοτώνω τὸ θεριὸ καὶ ἀπὸ δῶ σὲ βγάνω.
Τὰ ὄρη ὅλα σείονται καὶ τὸ νερὸ ἀγριεύει
καὶ ὁ δρακόντας τὰ δόντια του γιὰ μένα τὰ τροχίζει.
Καὶ ὁ Γεώργιος σηκώθηκε σὰν παραλογιασμένος
καὶ τὸ κοντάρι τ' ἄρπαξε ὡς ἦταν μαθημένος
καὶ παρευθὺς τοῦ ἔδωσε μιὰ μέσα στὸ στόμα
κι ἀμέσως τὸ ἐξάπλωσε χάμω στὴ γῆ στὸ χῶμα.
Πήγαινε, κόρη, πήγαινε στοὺς γονεῖς σου
καὶ πέστους ποιὸς σοῦ ἔδωσε σήμερα τὴ ζωή σου.
Πέστου πὼ γὼ πέστου τὸ πῶς λένε τ' ὀνομά σου,
θέλω νὰ κάνω χαρισμὸ νὰ τὰ ἀρτεμιεύσῃ σου.
Γεώργιος ὀνομάζομαι ἀπ' τὴν Καππαδοκιά·
ἂν θέλῃ νὰ κάνῃς χαρισμό, κάνε μιὰ ἐκκλησιὰ
καὶ βάλε καὶ ζωγράφισε Χριστὸ καὶ Παναγία
καὶ στὴ δεξιὰ τὴν μεριὰ βάλε ἕνα καβαλάρη

Ἁρμαστηρόνο μέ σπαθί καί μ' ἀργυρό μοντάρι.
Τό ἔχραψε ὁ μ. Κωνσταντῆς Πέτρου Χάϊμερ
Ἀνάγη - Βυζαντίου.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Μουσική

Νήσος Θήρα χωρίον Εμπορείου

ΑΡΙΘΜ. τέλ. μονο. 12.434 ταιν. 897Α

Ταινία Α

1) Ο Αντώνιος Πρέκας (παρωνύμιον Φαρισάιος) ετών 52 αυτοδίδακτος οργανοπαίκτης, βουλί, υιός του μοναχού ετών 14, παίζων ένα ενρτόν πού λέγεται ενρτοπο ταμός. Οργανικόν.

ΑΡΙΘΜ τέλ. μονο. 12.435 ταιν. 897Α

2) Οι ίδιοι παίζουν ένα νταίριον ενρτόν πού λέγεται τραγανιτήρας. Οργανικόν.

ΑΡΙΘΜ τέλ. μονο. 12.436 ταιν. 897Α

3) Οι ίδιοι οργανοπαίκται παίζουν ενρτά πολίτικα. Οργανικά.

ΑΡΙΘΜ τέλ. μονο. 12.437 ταιν. 897Α

4) Οι ίδιοι οργανοπαίκται παίζουν τά ενρτά ο Χάσαπ. Οργανικά.

ΑΡΙΘΜ. εἰδ. μονο. 12.438 ταιν. 897Α

5) Οἱ αὐτοὶ ὀργανοπαίκτες παίζουν συρτὰ ζεμπεκιανά.

ΑΡΙΘΜ. εἰδ. μονο. 12.439 ταιν. 897Α

6) Οἱ αὐτοὶ ὀργανοπαίκτες παίζουν μπάλλαν. Ἀρχίζουν μὲ συρτό, ὡς συνήθως.

ΑΡΙΘΜ. εἰδ. μονο. 12.440 ταιν. 898Α

Ταινία Β'

7) Οἱ αὐτοὶ ὀργανοπαίκτες παίζουν ἕνα ζεϊμπέκικο νύμφης. Αὐτὸς σηκώνεται μέσα στὸ σπίτι τὴν νύμφη, ὅταν φαίνεται νὰ πάρουν τὴν νύμφη ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ τραγουδᾶ τὰ στέφανα.

ΑΡΙΘΜ. εἰδ. μονο. 12.441 ταιν. 898Α

8) Οἱ ἴδιοι ὀργανοπαίκτες παίζουν ἕνα ζεϊμπέκικο γάμου ἀπὸ τὸ λεύκωμα ὅταν πάντρεμα μαζὶ οἱ ἀνυπάνδρευτοι νὰ πάρουν λεφτὰ ἀπὸ τὸ σπίτι.

ΑΡΙΘΜ. εἰδ. μονο. 12.442 ταιν. 898Α

9) Οἱ ἴδιοι ὀργανοπαίκτες παίζουν ἕνα ἄλλο ζεϊμπέκικο γάμου ἀπὸ τὸ παίζουν ὅταν πάνε αὐτὸ λεφτὰ νὰ φωτογραφίσουν καὶ νὰ τραγουδήσουν.

ΑΡΙΘΜ. εἰδ. μονο. 12.443 ταιν. 898Α

10) Οἱ νυφάρες, οἱ νυφάρα ~~σηκώνουν~~ καὶ οἱ ἄλλοι

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

πηγαίνουν ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς κυρᾶς καὶ πηγαίνουν διὰ νὰ παραλάβουν τὰ φαγητά. Οἱ ἴδιοι ὀργανοπαίκται παίζουν ἕνα σκοπὸ ὅπου ἀκούστηκε πολὺ πρὶν φτάσουν αὐτὰ τὰ φαγητά.

ΑΡΙΘΜ. εἰσ. μουσ. 12.444
ταιν. 898 Α

α/ 11) Οἱ ἴδιοι ὀργανοπαίκται παίζουν ἄλλα σκοπό. Εἶναι πιὰ παντρεμένοι καὶ λέγεται, διὰ νὰ μὴν ἀκουστοῦν ποτὲ τὰ τραγούδια τῶν γάμων.

ΑΡΙΘΜ. εἰσ. μουσ. 12.445
ταιν. 899 Α Ταινία Γ' = 899 Α

1/ 12) Οἱ αὐτοὶ ὀργανοπαίκται παίζουν μιὰν καντάδα ὅπου τὴν τραγουδοῦν τὴν νύχτα στὴ γειτονιά.

ΑΡΙΘΜ. εἰσ. μουσ. 12.446
ταιν. 899 Α

2/ 13) Ὁ Δημητράκος Βάλτος ἀπὸ τὸ Ἐμπορειὸ Θήρας θέλω 69 τραγούδια μου βασικά. Εἶναι διάφορα τραγούδια ποὺ τραγουδοῦν ὅταν τελειώνουν, ἢ ὅταν βασικὰ εἶναι ὁ τρόπος.

Ε. Τί νὰ τὰ κάνης τὰ λεφτὰ καὶ τὰ χρυσᾶ παλάτια

Ε. Δὲν ν-ἄξιζε νὰ σκάσης καὶ τὸ καημό σου;

Ε. Δὲν ν-ἀξίζει τὸ κορμὶ νὰ ἔχη καημὸ καὶ νὰ

Ε. μοιρίτσι δυναμώνω χεράκι, νά 'χη στήν ἀμμουδιά μου.

Δίνω σπάρο σέ ἀλμυρίκι
δ' ἐφίλησα μά δέ λιγοῦς.

ΑΡΙΘΜ. εἰδ. μουσ. 12.447 ταιν. 899 Α

3/ 14) Οἱ παραπάνω ὀργανοπαίκτες σαΐζουν ἀπ' τσιγγάνες, σοῦ τό ἐχόρεψαν ὅλη ἡ Θεσσαλονίκη. (δῶ νἄναι τσιγγάνοι)

ΑΡΙΘΜ. εἰδ. μουσ. 12.448 ταιν. 899 Α

4/ 15) Οἱ ἴδιοι ὀργανοπαίκτες σαΐζουν ἕνα ἄλλο τσιγγανάκι σοῦ χορεύεται ἁπ' τήν Θήβαν.

ΑΡΙΘΜ. εἰδ. μουσ. 12.449 ταιν. 899 Α

5/ 16) Οἱ ἴδιοι ὀργανοπαίκτες σαΐζουν κάμποσα γιά Ἅγια Βασιλειά.

Τήν κελαηδιστερά νά σᾶς πῶ | ν' Ἅγιος Βασίλης νά
ἐ'ν' ἐδῶ

μέσα, μέσα σ' ἀεχαστινό σας | πού νά 'ν, πού νά
ἔ'ναι βουτηγμένος.

Ἀρχίνησε κι ἀεχιχεονιά γιαλή γιαλή ζαβρομπαίνει
κι ἀεχή καμιά μιά χούφτα ἐκκλησιά μέ' ἄλλο
μέρος.

Ἀρχή ὡς ἐμπῆκε χάσκα, ἄγιος καί πνευματικός
ὅπου γῆ, σπίτι γῆ καί σπηλαιώδη | κι νά τόν ἁγιο-
καρδίσῃ.

6/ 17)

7/ 18)

8/ 19)

Ἀπὸ τὴ Βασίλη ἔρχεται ἀπό, ἀπό τὸ Καισαριανὸ
ἀπὸ τὸ ἐκκλησάκι.
βάζει σπόνα καὶ χαρτί, ζαχαρωμένο βρωμερὸ
χαρτί χαρὰ καὶ καλαμάρι δὲν μ' ἐμὲ δὲν μ' ἐμὲ τὸ
παγωνάρι
Τὸ καλαμάρι ἔγραφε τὴ μοῦρα μου τὸν ἔγραφε
καὶ τὸ καὶ τὸ χαρτί ἀμήν, ἀδερφέ μου, ἀδερφέ μου
χεντὲ μου ἤλιε.
. . Τὸ θεώρησαν παράπονο ; . . . . . .

ΑΡΙΘΜ. τέλ. μονο. 12.450
ταιν. 899Α

6/17) Οἱ ἴδιοι ὀργανοπαίκτες παίζουν ἕνα τσάμικο βολιώτικον.

ΑΡΙΘΜ τέλ. μονο. 12.451
ταιν. 899Α

7/18) Οἱ ~~ἴδιοι~~ ὀργανοπαίκτες παίζουν ἕνα χορὸ ποὺ λέγεται σέρβικος. Τὸ χορεύουν δύο σειρὲς χορευταὶ χωρὶς μανδήλια μακρυὰ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον. Ἐξηγοῦνται ὅτι τὸ σερβικὸ εἶναι ἀνωμαλία χορεύεται ἐν πρωτοις ε/κ.

ΑΡΙΘΜ τέλ. μονο. 12.452
ταιν. 899Α

8/19) Οἱ ἴδιοι ὀργανοπαίκτες παίζουν ἕνα χασάπικον.

Ταινία Δ'

ΑΡΙΘΜ. εἰσ. μουσ. 12.453
ταιν. 900 Α

1/ 20) Οἱ αὐτοὶ ὀργανοπαίκτες πάνω σούστα. Τὴν χορεύουν ἄνδρας καὶ γυναῖκα.

ΑΡΙΘΜ. εἰσ. μουσ. 12.454
ταιν. 900 Α

2/ 21) Οἱ ἴδιοι πάνω μεραμπαταικά.

ΑΡΙΘΜ. εἰσ. μουσ. 12.455
ταιν. 900 Α

3/ 22) Οἱ ἴδιοι πάνω τὸ τραγούδι: πάρε, Μαριώ, τὴν ρόμα σου.

ΑΡΙΘΜ. εἰσ. μουσ. 12.456
ταιν. 900 Α

4/ 23) Ὁ Ἐμμανουὴλ Θαρρέτης (ὁ Κονός) ἔλω 62 ἀπὸ τὸ Ἐμπορεῖν τραγουδᾶ ὡὲ τραγούδι: «Ἡ Ἐλλη δὲν ἔχει σούστα». Λεμὲ ὅτι τὸ ἐτραγουδᾶσαν οἱ στρατιῶτες ὡς ἐνὸ μικρὸ Ἀσίαν. Ἔδω τραγουδᾶτες ὡς γάμο διασκεδάσεις καὶ ὡς τὰ σουλτανικά.

Βρὲ ἡ Ἐλλη δὲν ἔχει σούλτρα δὲν καὶ καμμιὰ
δὲν καὶ καμμιὰ θρησκεία, κχ
βρὲ ἐπῆγε ν' ἐμαρτύρησε τὰ μυστικά, γιὰ ὅλα
τὰ μυστικὰ γιὰ ὅλα κχ
Βρὲ Ἐλλη σὺ θεὸ σου
μὲ πῆρες σὺ ζαμανὸ σου οὐχ.

ΑΡΙΘΜ. εἰσ. μουσ. 12.457
ταιν. 900 Α

5/ 24) Τὸ ἴδιο τραγούδι τραγουδᾶ καὶ ὁ μπεκρολιάκος σ-

Λάκης Αντωνίου Πρέκας.

ΑΡΙΘΜ. εἰσ. μουσ. 12.458
ταιν. 900 Α

6/25) Οἱ ὀργανοπαῖκται Ἀντώνιος Πρέκας καὶ ὁ υἱός του παίζουν τὸ "πλαγιάτικο μυρωδάτο". Χωρὶς τὸ παίζουν τὴν ἀποψινή.

ΑΡΙΘΜ. εἰσ. μουσ. 12.459
ταιν. 900 Α

7/26) Οἱ ἴδιοι ὀργανοπαῖκται παίζουν τσαμπούνα καὶ ζουρνᾶ ρωμέϊκα (μὲ διπλὴ καὶ ἁπλοῦ).

ΑΡΙΘΜ. εἰσ. μουσ. 12.460
ταιν. 900 Α

8/27) Οἱ ἴδιοι παίζουν καντάδα καὶ τραγουδοῦν ἡ τὸ χωριὸ "Μεγάλα Χωριά, καὶ ἐπιστέλλει ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸ ἐμπόριον.

. . . . . .

Πῆγα νὰ πάω μὰ δὲν πῆγα νὰ πάω μόνα ποὺ μαύρο
ποὺ μιὰ ποὺ βδομάδα
Δὲ μοῦ χαρεῖ, δὲ μοῦ χαρεῖσι τὸ φιλὶ παγιὰ μου
φιλάνιδα.

ΑΡΙΘΜ. εἰσ. μουσ. 12.461
ταιν. 900 Α

Ἔξω γωνιὰ

9/28) Ἡ Μαρίτσω Μανδρινοῦ ἔχτισε δι' ἐπάνω τὴν Ἔξω γωνιὰ θύρα, ὑφιστομένη ὑπὸ τὸ πεντάστο-

μῶν "Ἐχω ξυνίφ τραγουδῶ τό παρακάτω τραγούδι.
"Ενα Σαββάτο βράδυ μιά Κυριακή πρωί
συνάντησ' ὁ κακομοίρης κι ἀπάνω στό νησί.
Βρῆκα μιά τζαμπουρδάνα καὶ ἔδιαβε ἴσα
τά μαραφένια χέρια ἐκεῖ νά πλύνῃ.
[Ἴδε τό τραγούδι αὐτό στήν σ. 115]

ΑΡΙΘΜ. εἰσ. μονο. 12.462
ταιν. 901Α

12/29) "Η ἰδιά τραγουδῶ τό τραγούδι ἐμπλίτσα παὶ δα στό βουνό".

Μπλίτσα παὶ δα στό βουνό τά μῆλα ξορμηνέψ
τά μῆλα ξορ τσομεντ.
Τά μῆλα σα λιμπίστηκα μά τό μαρμαρό φοβοῦμαι
μά τό βουνό φοβοῦμαι.
Καὶ σύ φοβᾶσαι τό βουνό πᾶρε τό μανοπάτι
πᾶρε τό μανοπάτι.
[Ἴδε τό τραγούδι αὐτό στήν σ. 116]

ΑΡΙΘΜ. εἰσ. μονο. 12.463
ταιν. 901Α

Η μεσσιά της περιβόλιστη κι ὡ με γυναῖκα κι πάδα.

11/30) "Η ἰδιά τραγουδῶ τό τραγούδι "συνηθῶ αὐτ' συνηθοῦσε ἐς τά δάση μιά φορά".

Συνηθῶ ἐσυνηθοῦσε ἐς τά δάση μιά φορά
κι ἔβγηκε νά σωπατήσῃ μιά ἀρμονικιά.
Τήν ἀνατολή φαίνονα φέρα με χωστερή καρδιά
ἔχω κι αὐτή προσευχούλα γιά μιτερή καλογριά.
Καλογριά καλογριά τ' ὄνυρά σ' κάνουν
τ' ὄνομά σα νά μιλῶ παλάτω ἐς τό μοναστήρι
κιλό-

Π' ὀνομά μου δὲν εἶσαι γιὰ δὲ μέ.
γιατὶ σὺ δὲν ἠ ἀλήθεια μαγαρία νὰ μέ 'δῇς.

ΑΡΙΘΜ. τὸ μουσ. 12.464
ταιν. 900 Α

[Ἰδὲ τὸ τραγούδι ἀρ. 6. 118]

12) 31) Ἡ ἰδιὰ τραγουδεῖ τὸ τραγούδι «μαῆ μάννα πάντρεψε με».

Καλὲ γάτα κάτσφυγε γε
σπιτονοικοκύρα γε,
γύρνα σύτρεχα γιὰ γιὰ δούμε
γιατὶ δὲ τὸ μελανοκόψε.

Ταινία Ε΄

ΑΡΙΘΜ. τὸ μουσ. 12465
ταιν. 901 Α

1) 32) Ἡ Μόρφα Φουστέρη, ἐτῶν 63, τὸν τσιγκουνιὰν Ἔξω Γωνιὰς τραγουδεῖ τὸ τραγούδι «Ἕνα Σαββάτο βρέχει».

Ἕνα Σαββάτο, βρέχει, ἕνα Σαββάτο βρέχει, μιὰν Κυριακὴ πρωΐ,
σπιτονοικοκύρη παπαγάλο, σπιτονοικοκύρη μικρούλι, μὴ πᾶς σὲ νησί
βρέχω μιὰ τσιγκουνιά, βρέχω μιὰ τσιγκουνιὰ
τὲ φαφαρίτσια γύρευε καὶ ἠδιαλίζουνται.
Τὴν βρέχω τσιγκουνιὰ τὴν βρέχω τσιγκουνιά,
νὰ μὴν χρειαστεῖ.

νά λούεσαι Sabbato, ν' ἀλλάζῃς Κυριακή
μά νά μεταλαβαίνῃς Χριστούγεννα λαμπρή,
γιά νά τό ὠῦ τῆς μάννας, γιά νά τό ὠῦ τῆς μάννας
νά δῦ τί δά μοῦ πῆ.
Μάννα Ρωμιός μ' ἐβγῆκα, μάννα Ρωμιό μ' ἐβγῆκα,
νά γίνω Χριστιανή,
νά λούσαι Sabbato ν' ἀλλάζω Κυριακή
μά νά μεταλαβαίνω Χριστούγεννα λαμπρή. 3/34
Καλλιά 'χω δυναχτή μάγισα 'χω δυναχτά
νά ζώρνω τό σωλῆ,
ὡρέτ τό λόγο σοῦ 'δῦ νά ζώνω ξυλαυλῆ.
Δέν ἀρρωστῶ μάννα, σοῦ ἀρρωστῶ μάννα,
καί πεθῶ στά βαρειά
σύτε γιατρό νά ξέρῃ σύτε καί καλή γειτονιά
μόνο νά μέ ὡράσῃ τοῦ Ρωμιοῦ μιλιά
σόλιγα ὄρφαρες κοπέλλες γιά νά μέ κλάψουνε
κι ὄρφια παλληκάρια, γιά νά μέ θάψουνε. 4/35
~~Κτο~~ Κ' ἡ μάννα σοῦ μ' ἔβγαλνα νά 'χῃ τό κρίμα μου
κι ὁ πατέρας σοῦ μ' ἔλεγαλνα νά 'ρθῃ στό μνῆμα μου.

ΑΡΙΘΜ. εἰδ. μονο. Γλ. 466
τόμ. 90 Α

4/33) Ἡ ἰδιά τραγουδεῖ καί τό ἀκόλουθο τραγούδι.

Πρωτονυχτιάτικο μοῦ τό 'χουν κι ὅλο κλαίω
καί τό παράπονό σου, σ' ἐμένα δέν τό λέω.

Έβγα 'ξώ παραθύρι χρυσή μάννα σου
και πάνε σού ποτίζω τη γαζιμράνα σου
δυό ήλιοι δυό φεγγάρια πάνε μαζί μαζί,
κι όρκος τα ξεχωρίσει τον χρόνον να γυρίσει. -

ΑΡΙΘΜ. εἰσ. μονο. 12.467
ταιν. 901 Α

3/34) Η Ελαία Δανέζη ετών 59 από την Έξω Γωνιά
φραγουδεί το παρακάτω τραγούδι.

Στη Σμύρνη στα Μπορνόβα είχανε φονικό
το φονικό είχανε γιά γιά Καπραλιώ
απού ήτο ξεδωμένη με το Ζαμπιάνο.
Ένα σπαθάκι της δίνει και δεκά της μετρά
τη ξανασπαθώνει τη νεώα στη μαρδιά.

[Ιδέ το τραγούδι εἰς τὴν σ. 123]

ΑΡΙΘΜ. εἰσ. μονο. 12.468
ταιν. 901 Α

4/35) Η ίδια τραγουδεί και το παρακάτω τραγούδι.

Της χήρας γιός, της χήρας γιός πανηγύρια
και πάντα πρωτοχρόνια σπήλιάν τα μάλια για.
Πιάτα δυό σ', πιάτα δυό φίδια χρυσαφένια
πάντα τα τσιγαντζα προσχημήα σπήλιάν τα μάλια για.
Βρ' έλα νύφη μ' βρ' έλα νύφη μ' κι άς σου φαί
έλα νύφη μ' έλα νύφη μ' κι άς σου φαί
μάλια τσιγαντζα προσχημήα σπήλιάν τα
μάλια για.

[Ιδέ το τραγούδι εἰς τὴν σ. 122-123]

ΑΡΙΘΜ. εἰσ. μουσ. 12.469
ταιν. 901Α

5/36) Δυνάχθη ἡ ἴδια μέ ἕνα ἄλλο τραγούδι.
Μά ἐγώ 'μαι ἐνός γαρᾶ παιδί, μακρομαλλοῦσα
καί ξανθή
μά τόν πρώτο καμαμιάρη μιά φορά κ' ἕνα καμάρι.
Ρίχτω τήν πρώτη καμαμιά, βάστα τό νοῦ μου Παναγιά,
βρέ καί πιάνω τρεῖς κοπέλλες καί δέ τρεῖς κομψές
ὡραῖες
μά ἡ μία 'ταν ἄσπρο Γαλατᾶ, βάστα τό νοῦ μου
Παναγιά,
καί ἡ ἄλλη ἀπ' τό Λοχώρι, τοῦ χατζηγιωργάκη κόρη.
[Ἴδε τό τραγούδι εἰς τόν 6. i27-i28]

ΑΡΙΘΜ. εἰσ. μουσ. 12.470
ταιν. 901Α

6/37) Ἡ ἰδία τραγουδᾶ ἄλλο τραγούδι.
Ὁ ναύτης μου ἀρρώστησε στῶν Καραβῶν τή μπόγια
μάννα δέ ἔχει νά τόν κλαῖ,
μάννα δέ ἔχει νά τόν κλαῖ, μάννα νά τόν μοιρολογᾶ
μήτ' ἀδερφή μήτ' ἀδερφό
μήτ' ἀδερφή, μήτ' ἀδερφό, νά τό μοιρολογᾶται
μόν' καπετάνιος τῶν μιλιῶν
μόν' καπετάνιος τῶν μιλιῶν.

ΑΡΙΘΜ. εἰσ. μουσ. 12.471
ταιν. 901Α

7/38) Δυνάμεθα ἡ ἰδία νά τό κατωτέρω τραγούδι.

Κυνηγός πού κυνηγούσε στά δάση μιά φορά
ἔτυχε νά συναντήση μιά μικρή ἀλογρία
ἔτυχε νά συναντήση μιά μικρή, μιά μικρή ἀλογρία.

ΑΡΙΘΜ. ἐπὶ μονσ. 12.472 ταιν. 901Α

8) 39) Ἡ ἴδια τραγουδεῖ καί συνοδεύει τόν βιολιτζῆ. Βιολέγα εἶναι ὁ τρόπος.

Ὦ καί ἐάν ξεθυμερώσω καί πλύνω τά κο-
ρίτσια
ἔχ νά πάρω τή γυναῖκα μου καί νά πάω μ' αὐτήν στό Δημήτρι

ΑΡΙΘΜ ἐπὶ μονσ. 12.473 ταιν. 901Α

9) 40) Ὁ Γιωάννης βιολιτζῆς, ἐγώ δέν, ἀπό τήν Ἔξω Γωνιάν
θέλω τραγουδεῖ δίσυχα τόν βιολέγα.
Ε' τό μάθημό μου ἤχασα καί τό μυαλό μου λάφι
Ε' ὅταν σ' ἔβλεπα ἤ μάνα σου νά σέ ὁδηγᾶ στήν ἐκκλησιά
ὦ σ' ἐκεῖ δίπλα ἀναμμένο καί σ' ἔκανε μετάνοια.
Ε' ὅταν σ' ἔβλεπα ἡ μάννα σου χρυσή κορώνα σου ἦταν ἡ
μοιλιά της
ὦ! καί σ' ἔκανε ὁμορφότερη ἀπ' ὅλα τά κοπέλια της.

ΑΡΙΘΜ ἐπὶ μονσ. 12.474 ταιν. 901Α

10) 41) Ὁ ἴδιος τραγουδιστής τραγουδεῖ μίαν ρίμαν.
Τρακόσους κόσμους δραχμές, τρακόσους κόσμους δραχμές
ὅλο ἑβδομηντάρι, ἀχ βιβ ὅλο ἑβδομηντάρι

εδώναν τω Μαστροχαλιάν, εδάναν τω Μαστροχαλιάν
νά δώση τό μολάρι, άχ βάχ, νά δώση τό μολάρι.
Μά ό Μαλής δέν τό δωνε, μά ό Μαλής δέ τό δωνε
νά τό μαζοκαίση, άχ βάχ νά τό μαζοκαίση.

ΑΡΙΘΜ. εἰρ. μονο. 12.475 ταιν. 90 Α [βλ. καί σ. 124 τοῦ χαρτοφύλακα]

11/42) Ὁ ἴδιος τραγουδᾶ καί τό παρακάτω τραγούδι.
Ὁ νιάνιας μέ ἀρραβώνιασε σέν μαβριᾶ τή μηλιάρη
μόνα δέ ἔχα νά τό χαλάσω,
μόνα δέ ἔχα νά τό χαλάσω, αὐτά κι ἐχαλιώτανε
οὔτ' ἀδερφή οὔτ' ἀδερφό
οὔτ' ἀδερφή οὔτ' ἀδερφό νά τά γυρεύγανε,
μι ὁ κασταάνια τω μηλιᾶ.
Μι ὁ κασταάνια τω μηλιᾶ μέ κάν δέν τό γροικάει
σάμι ἀνάνω νανι μου.

ΑΡΙΘΜ. εἰρ. μονο. 12.476 ταιν. 90 Α

12/43) Ὁ ἴδιος τραγουδᾶ καί τό παρακάτω δίστιχο
αὐτά τραγουδιόνταν σέν κάμπον.
Εἶχα καρδιά αὐτ' ἄν γυναῖκες μέ ἄντρα σχιστράτη
κι ἀπό ὅσα σέ ἠράπησα φαλιτή ἤ καμήλα.
Εἶχε καρδιά νά ἀγαπᾶ δυό γυναῖκες καί καλιά ἄτρα
εἶχε νύφη τραγάμπα αὐτ' ἄρεσε νύχτα μέρα,
εἶχε νύφη τραγάμπα αὐτ' ἄρεσε νύχτα μέρα.

13/44

Ο Φράγκος από το Μουσικό Συρίγγι έβγαλε
από βρίσκεται μια ακριβή δίχως μακριά σαν.

ΑΡΙΘΜ. εἰσ. μουσ. 13.477
τομ. 901Α

απεβίωσε πρόσφατα

13/44) Δυνατός ο ήχος ήτα άλλο τραγούδι.
Μια δυσκή, δυσκή παντρεύτηκε να κάνη το Προφήτη
δεύτερο ε για φωνήθηκε,
δεύτερο ε για γεννήθηκε την Κυριακή βαστίζη
μαύρη δυσκή δυσκόρα βγήκοτ
μαύρη δυσκόρα βγήκοτ κανονικά το κοκκίνι
την τρίτη βγή για βγήκε με σωστή
την τρίτη βγή βρε βγήκε με σπαστή, ξετσίπωτα είναι
την πέμπτη το για το παντρεύτηκε
την πέμπτη το για το παντρεύτηκε, σαν δίνω παλληκάρι
σαν δε ξοβά- ξοβάλα το λουλά
σαν δε ξοβά- ξοβάλα το λουλά σάζε τι νιπιτσόφρο
για σώσα σώσα σύρα Κωσταντή.

ΑΡΙΘΜ. εἰσ. μουσ. 13.478
τομ. 901Α

Γύργος θήρας

14) 45) Η Μαρούσω Καραμολέγκου, χτω 53, τραγουδεί
τα σαρακάτσανα τραγούδια που τα έμαθε από την
μητέρα της και τα τραγούδια όταν ήταν μικρή
με τα οποία παίζανε τα κορίτσια ήταν

άλλας κορίτσαρους.

Της χήρας γιος ηγωνομάχει, της χήρας γιος αντίκα
κ' η μάννα του μοιρολογάει μέ τά μεγάλα του χαρίσματα
Πές μου βρέ βρέ λιανόσταχτο, πές μου τη φαρμακιά σου
να σταλώ να σου φέρουνε μαντάτα από τη Πόλη,
και μαντάτα της Ραμπάγιας να σου διαβώ αι πόνοι.
Δε θέλω, μάννα, μαντάτα, μήτε γιατρό της Πόλης
φτάνει μόνο η μάννα σου να σου διαβεί οι πόνοι.

[Ιδέ τό τραγούδι εις τήν σ. 221-222]

Ταινία 5'

ΑΡΙΘΜ. τέλ. μονσ. 12.479
ταιν. 902Α

Λ) 46) Η ίδια τραγουδίστρια / συνέχεια να τραγουδή τραγούδια
που τά έμαθε από την μητέρα της, η οποία αυτή ήτανε
περί 4ετίας εξ ηλικίαν 93 ετών.

1 — Βρέ Μανόλη βρέ λεβέντη, βρέ Μανόλη βρέ λεβέντη, βρέ
καλό παιδί, Μανόλη βρέ καλό παιδί.

2 — Που 'χες έμορφη γυναίκα, που 'χες έμορφη γυναίκα
και δε χαίρεσαι, Μανόλη, και δε χαίρεσαι.

3 Που 'σαι σύ δε που την ξέρεις, που την είδες σύ
την ξακουστή τη γυναίκα μου, Γιαννίτσα τη γυναίκα μου.

4) Που 'σαι μπαξέ κ-έχεις τον είδα, στον μπαξέ κ-έχεις
τον είδα κ' ανθρώπους, Μανόλη, κ' γυναίκα σου.

Σαν τὴ εἶδε σὰν τὴν ξέρω, σὰν τὴ εἶδε σὰν τὴν
ξέρω τὴν γυναῖκα μου, Γιαννίνα τὴ γυναῖκα μου.
Κόκκινο φουστάνι φόρεσε κόκκινο φουστάνι φόρεσε καὶ
μπαξὶ βρανὶ, Μακρὴ, καὶ μπαξὶ βρακί.
Νὰ κεφτόνι τὰ βρακιά της, τὸ κεφτόνι τὰ βρακιὰ της
κόκκινος ταφτᾶς, Μακρὴ, κόκκινη ταφτᾶς.

[Ἰδὲ τὸ τραγούδι εἰς τὴν σ. 223]

ΑΡΙΘΜ εἰδ. μουσ. 12.480
ταιν. 902 Α

2/ 47) Ἡ ἰδία τραγουδεῖ καὶ τὸ ὡραιότερο τραγούδι.

Μιὰ χήρα μὲ τὸ' ὀχτὼ της γιοὶ καὶ μιὰ της θυγατέρα
τὴν Ἀρετὴ ζητήσανε νὰ παντρευτῇ στὰ ξένα (δίς)
οἱ ἑφτὰ της γιοὶς δὲ θέλανε νιὸ Κωσταντὴ της θέλει.
Μάνια νὰ τὴν παντρέψωμε τὴν Ἀρετὴ στὰ ξένα (δίς).
Ἔχει' ὁ χρόνος δύσκολος χρόνος δυσκολισμένος
ἀλλάζει κ' οἱ ἑφτὰ της γιοὶς πέθαν' ὁ Κωσταντῖνος (δίς).

[Ἰδὲ τὸ τραγούδι εἰς σ. 223-224]

ΑΡΙΘΜ εἰδ. μουσ. 12.481
ταιν. 902 Α

3/ 48) Δυνάχτωσε ἡ ἰδία μὲ ἕνα ἄλλο τραγούδι.

Κυνηγὸς ποὺ κυνηγοῦσε κὰς τὸ δάσος μιὰ φορὰ (δίς)
ἔσυρε νὰ θεωρήσῃ μιὰ ~~μικρὴ~~ ἐρημοκκλησιὰ
ἔσυρε ἔσυρε νὰ θεωρήσῃ μιὰ φορὰ μιὰ ἐρημοκκλησιά.
Προχωρεῖ καὶ γυρνᾶ μέσα μὲ λυπημένη καρδιὰ (δίς)
ἔσυρε νὰ προσευχηθῇ μιὰ μικρὴ παράκλησι
σὺ κύριε, σὺ κύριε προσευχηθῇ μιὰ μικρὴ, μιὰ

μικρή καλογριά.

[Ἰδέ τό τραγούδι ἐς σ. 225-226]

ΑΡΙΘΜ. εἰσ. μουσ. 12482
ταιν. 902 Α

48) Τό παρακάτω τραγούδι τραγουδεῖ ἡ ἴδια.
Θά σέ συοτώσω δῶμ συνήθια Καταφυγιώ
σ' ὠρῆμα σχό μπεβάτι μέ τό Ζαμπελιανό.
Μή μέ συοτώσῃ, ἄντρα, γιατ' ἔχω δυό παιδιά,
τό ἕνα στό σχολεῖο καί τ' ἄλλο στή μοῦλια.
Θά σέ συοτύσω ἔδῶ συνήθια Καταφυγιώ
σ' ὠρῆμα σχό μπεβάτι μέ τό Ζαμπελιανό.
Ἐκεῖ σπαθί τῆ δίνει καί δέκα τῆ μετρᾶ
τή μεγαλή της πόβεν τῶ συήμα τόν κατᾶ.
Κι ὁ σπίμος τή λυπήθη καί δλί τῆν ἔβγαλε
χρυσό μηνιόνι κάνει κ' ἐκεῖ τήν ἔβαλε.

[Ἰδέ τό τραγούδι ἐς τόν σ. 226-227]

ΑΡΙΘΜ. εἰσ. μουσ. 12483
ταιν. 902 Α

50) Ἡ ἴδια ἐκεῖθε μέ τό παρακάτω τραγούδι.
Παπᾶ Μανόλη τί διάβολο δῆς τά παπᾶ Μανόλη
πῆρε μιά γριά γριούλα γιά νά ξαργοχωθῆ
νά βγῆ ἀπ' τά μοίρεστά της ἴσια καί σχυμαλή.
Μά γώ γριά, γριούλα δέν τή ξαργοχωθῆκα
Παπᾶ Μανόλη, τί διάβολο δῆς τό παπᾶ Μανόλη
Ἤρθε ἕνα μοιρεστάκι γιά νά ξαργοχωθῆ (δῆ)

Μά ἐγώ τὰ μοιρολόγια ὅλα τὰ ξαφολογῶ
ἂς μοῦ δώσῃ ἄλλα φλάμπουρα καὶ ὅλα νὰ τὰ σηκώσω(δίς).

[Ἰδὲ τὸ φαγαΐδι ἀρ. 227-228]

ΑΡΙΘΜ. εἰσ. μοιρ. 12.450
ταιν. 902 Α

6/51) Τὸ μοιρολόγι τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς τραγουδᾶ ἡ ἴδια.

Σκόρπια μαῦρος οὐρανός, σκόρπια μά. σκόρπια χαίρη μέρα.
Σκόρπια ὅλοι βλέπουνται καὶ τὰ βουνὰ καὶ τὰ βουνὰ
λυποῦνται.

Ὦ! ἡ Παναγιὰ ἡ Θέσπονα γιὰ τὸ γυιὸ γιὰ τὸ μονογυιό της

ἐκεῖ ποὺ ἐμιλοῦσανε ν' ἤμανε τὸ ν' ἤμανε τὸ σταυρό της
γρουσὰ βρεντιά, θυρεῖ ἀστραπὴ καὶ ταραχὴ καὶ ταραχὴ
μεγάλη

βγαίνει νὰ δῇ στὸ μπόρια της νὰ δῇ σὴ γα- νὰ δῇ στὴ
γειτονιά της

θυρεῖ τὸν οὐρανὸ ἄθελα καὶ τ' ἄστρα βρα καὶ τ' ἄστρα
βρουκωμένα.

ΑΡΙΘΜ. εἰσ. μοιρ. 12.451
ταιν. 902 Α

7/52) Ἡ ἴδια συνέχεια μὲ ἐξ ἀλεξανδρείας.

Ἄφρα χαλάνα πλατὰ γυναικὰ μπόρα γιὰ γιάντα
ἄρμα νὰ μ' ἀνεβάσω
καὶ οὐ ὠμέγα νὰ ~~πάω~~ τ' ἀγίου.

Βήτα γαλανά γλαφά γλυκά μαύρα μαι μάλλα
βήτα βέβαια σαλλέγω
ωὺ γιά σέ ὑφαίνω καὶ ὑφαίνω.

ΑΡΙΘΜ. εἰδ. μουσ. 12.486 ταιν. 902Α

[Τὸ τραγούδι ὡς 6. 228-229]

8) 53) Δίσεχα ωὺ λέγανε ὡς ζὸ στέφανα τῶ γάμου. Τρῶ γαμπρέ ἡ ἰδία τραγουδίστρια.

Νύφη βε, νύφη βενέτσιμη μηλιά, νύφη βενέτσιμη ψηλιά
γαμπρέ μου ωπαφίσει,
ὁ γάμος ὁ γάμος σας ἀνωίστηκε, ὁ γάμος σας ἀνωίστηκε
με σ' ἀναστὴ καὶ δόξι.
Νύφη γαῦ, νύφη μαῦ ὡραιότατη, νύφη μαῦ ὡραιότατη
μαγιὰ δέ σὼ γοπάζω.
γόνο τὰ γόνο τὰ τριανταφύλλι, γόνο τὰ τριανταφύλλι
μὲ ὁ κρίνη σὰ ταιριάζει.

ΑΡΙΘΜ. εἰδ. μουσ. 12.487 ταιν. 902Α

9) 54) Δυσκίζει ἡ ἰδία μὲ ἕνα ἄλλο τραγούδι.

Ἔλα βρὲ χαραλάμπη, ν-ἔλα βρὲ χαραλάμπη
ἔλα βρὲ χαραγάγωη νὰ σὲ ωαναρίγωγε
νὰ φάγε καὶ νὰ ωιὸγε νὰ φᾶγε καὶ τὰ ωιοῦγε
νὰ φᾶγε καὶ νὰ ωιὸγε καὶ νὰ χορεύγωγε
σὲ τὸν ὡρέω σὴ τὸ ωιάνω ἕνα βόλι στὸ
κρὶ ωιοῦλι,
τὸ ωιοράζω σὴν ταῦτο γὲ ζὸ βίρ', βίρ' ωαναρτό.

11) 55

11) 56

12) 57)

Ἐλα βρέ χαραλάμπη ν-ἔλα βρέ χαραλάμπη,
ἔλα βρέ χαραλάμπη μή χάνης τό γαϊδούρι
δὲ βάρης ἕνα κριθάρι δὲ βάρης ἄλλο κριθάρι
δὲ βάρης ἄλλο κριθάρι δικαιοχώ χεφάλι.
Θὰ ζητῶ κριθάρι δὲ τό βάζω ἄλλα λαρδί λιπτό βρέ
κολιδιά
τί κριθάρι νά ἦναι τοῦτο μέ τό βόρι βόρι κανταρά.
[ἰδέ καί σ. 231 τῶν χειρογράφων]

τῆς Ἀναφῆ

ΑΡΙΘΜ. εἰσ. μονο. 12.488
ταιν. 902 Α

11/55) Ὁ Κωνσταντῖνος ἔχει μάλλον ἐκεῖ 60, τσαγωνίζει (σκάβει τσαγωνάκια ἀπό κολιές). Νικόλαος Γαβαλᾶς τσαγωνάκι, κάβω σπιτάκι. Γκιάβω μάνα μ' εἶδε σπιτάκι. Θεγαμικά.

ΑΡΙΘΜ. εἰσ. μονο. 12.488
ταιν. 902 Α

11/56) Παίζω οἱ ἴδιοι ὀργανοπαίκτες μπάλλα. Ὀργανικά.

12/57) Οἱ ἴδιοι κάνω Ἀναμνήσεις μανιτάρι. Πῆ φεγγαρόλουτο σφιχτό δίνω τό ζουπούνι τά κριθάρια.

ΑΡΙΘΜ. τέ μουσ. 12.491
ταιν. 902 Α

13/ 58) Οἱ αὐτοὶ ὀργανοπαῖκται παίζουν ἕνα σκοπὸ μὲ τὰ ὄσπρια σκοπιῶν τοὺ μιλούσου ὅτ' ἐπὶ λιμὸς εἶναι καὶ αὐτὸ εἶ ἐκμηδένεις ἐς τὸ σῶμα.

Ταινία 2η

ΑΡΙΘΜ. τέ μουσ. 12.492
ταιν. 902 Β Α

ταιν. 903Α

14/ 59) Οἱ ἴδιοι ὀργανοπαῖκται παίζουν τὸ κεντρικὸ χορὸ μὲ ἀναμιγμένα τραγούδια. Ὀργανικά.

ΑΡΙΘΜ. τέ μουσ. 12.493
ταιν. 903 Α

2/ 60) Οἱ ἴδιοι ὀργανοπαῖκται παίζουν κάλαντα τοῦ Ἁη Βασιλιᾶ. Ὀργανικά.

3/ 61) Οἱ ἴδιοι ὀργανοπαῖκται παίζουν τὸν χορὸ ἕνα δυὸ τρία „. Τὸν χορεύουν πολλοὶ μαζὶ γύρω-γύρω.

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Πίναξ περιεχομένων

Παραδόσεις: σελ. 7, 8, 9, 10(2), 11, 12(2), 26, 27(2), 28(2), 45, 47(2), 48(2), 49(2), 50, 52, 56, 60, 64(2), 78(2), 96, 133(2), 135, 151, 154, 155, 159, 201, 202(2), 204, 205(2), 207, 213, 217, 232, 233(2), 234(2), 246, 247(2), 250(2), 251, 264, 266, 275, 276, 278, 279, 304, 309.

Σύνολον 64.

Παροιμίαι: σελ. 18(4), 20, 36(2), 38, 41(2), 51, 77, 78(4), 80, 81(4), 82(2), 86, 91(2), 98, 99, 136, 159(2), 160(2) 174, 218(2), 221, 249, 267, 286, 287, 304, 315(26).

Σύνολον 68

Ἀσματα: σελ. 21, 22, 23, 38, 39, 45, 55, 58, 69, 70(2), 71, 72, 74, 75, 77, 92, 93, 100, 112, 114, 115, 116, 117, 118, 119(2), 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 130, 131(3), 132, 136, 137, 138, 139, 155, 160, 201, 202, 206, 207, 208, 210, 211, 212, 213(2), 215(4), 219, 220, 221, 223(2), 225, 226, 227(2), 228, 229, 231, 236, 237, 241, 242, 267, 269, 270, 301, 302, 306, 318, 320.

Σύνολον 85

Διστιχα: σελ. 24(7), 25(2), 30(44), 40(6), 72(3), 74(2) 76(4), 83(2), 129(14), 137(2), 140(19), 150(2), 151(3), 158(7), 159, 161(2), 173(4), 189(7), 198(2), 199(10), 210(2), 212(5), 217, 219, 229(4), 231(3), 269(5), 287(2), 305.

Σύνολον 167

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΟΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐπωδαί: σελ. 29, 49, 52, 67, iii, i89, 206, 2i7, 235(2) 236, 285(2),

Σύνολον i3

Αἰνίγματα: σελ. 76(5), 79(4), 90, 97(2), 98(2), 99, 155(i6) 18i, i98(3), i99, 2ii, 22i(2).

Σύνολον 39

Παραμύθια: σελ. 87, 9i, i09 i08, i43, i6i, 238.

Σύνολον 7

Λατρεία: σελ. 17, 2i, 27, 49, 5i, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 60, 6i, 62, 64, 65-66, 85, 86, 97, i5i, 205, 25i, 303, 305, 306,

Μαγεία: σελ. 54, 60, 6i, 63, 66, 186, 2i8, 235, 247, 286, 305.

Μαντική: σελ. 75, 83, 2i5-2i6

Τὰ παλαιὰ τὴν γέννησιν, τὸν γάμον καὶ τὸν τελευτῶν ἔθιμα. σελ. 83, 86, i75, i85, i90, 270, 280, 287.

Ὑλικὸς βίος (οἰκία, τροφαί κτλ.): σελ. i9, 25, 30, 35, 5i, 59, i82, 258, 287, 293, 307.

Γεωργικὸς βίος: σελ. i8-20, 35, 36-37, 252, 29i, 298.

Λαϊκὸν δίκαιον: σελ. 7, 20, 26, 82, 283.

Παίγνια: σελ. 30i, 302, 303.

Μετεωρολογία: σελ. i36, 248, 296.

Ἐπίσης εἰς τὸ χειρόγραφον περιλαμβάνονται εἰδήσεις περὶ τοῦ ἐνδύματος, τῆς κοινωνικῆς ὀργανώσεως, φίλοι, δημοτικαὶ διηγήσεις, ἀσχολίαι παρα-

μυλίων, ἀρά, χαιρετισμοί, ὅρκοι, γλωσσοδέτα, παιγνιώδης βίος, μελισσοκομία, παροιμία κ.ά. —

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἀλώνι πλήρως στάχεων (Ἐμπορειῶν Θήρας)

2957.1

2. Τὸ χωριὸ Ἔξω Γωνιὰ Θήρας

2957.2

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

3. Μύλος ἀς Τό χωριό "Ἔξω Γωνιά" Θήρας.

295.3

4. Ἀγρός φυτεμένος μέ ντομάτα (ανημοριδή) "Ἔξω Γωνιά Θήρας.

295.4

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

5. Χωρίον Θήρας (ὁ Βόθυνος) μέ τά χαρακτηριστικά τῶν οἰνῶν, ἀναμφιλέκτων μετά τά σεισμά κ.τ.λ. 295.5

6. Τό ζεροπτιχοκομεῖον Ἔξω Γωνιᾶς Θήρας. 295.6

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ζ. Νο γυροπαχοπορείων Έξω Γωνίας Θήρας.

2957.7

αειπη

8. Υπόδυμα καταπάσματα, χρησιμοποιούμενα εξ ολόκληρου και ανοικτά (θήρα)

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

2957.9

g καὶ 10. Ὑποδιαφοι ὀπαὶαι ἐν θήρᾳ (ἔξω τοίχα)

λείπει

2957.10

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

2957.11

11. Μικρὰ ὁδὸς ἀπὸ τὸ κάστρο τοῦ χωρίου Πύργος Θήρ.

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

2957.12

12.

Τὸ ἐξωκλήσιον τῆς Ἁγίας Μαρίνης κατὰ τὸν ἡμέτερον τῶν δρυτῶν της. Εὑρίσκεται παρὰ τὸ χωρίον ~~Δραβάλα~~ Μεγάλο χωριό, εἰς 13. ρῳ. Ἐν τῷ χαραγραφῳ ἐνάρχεται ἐκτεινομένη ὀρθῷ τὸν παῦρων πλατάνων φάλαγξ.

2957.13

2957.14

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

15. Ἡ Ἀναφή

2957, 15

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

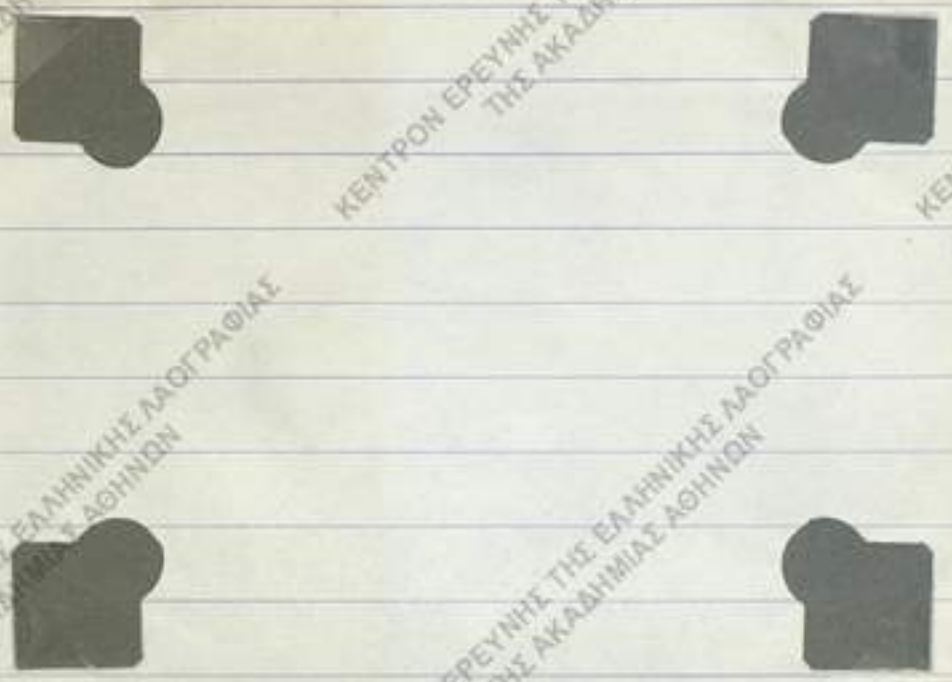

16. Τὸ κιόσκι τῆς Ἀναφῆς. 2957.16

17. Φοῖνικες ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐν κήπῳ ἐκεῖσε τῆς Ἀναφῆς

2957.17

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

18. Ἡ παράφραση μονή τῆς Καλαμιωτίσσης

2957.18

λείπει

19. Ἡ αὐτὴ μὲ ἄκρη μαύρη.

2957.19

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

2957

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ